PATROCINII
DEBITORUM
CALAMITATE BELLI
depauperatorum

PARS SECUNDA,
De Ceſſione bonorum & Datione prædiorum in ſolutum,

An, quando, & in quibus debitoribus habeat locum?

AUTHORE
CASPARO MANZIO
JURIUM DOCTORE, REV^mi ATQUE JLL^mi PRINCIPIS EPISCOPI AUGUSTANI, NEC NON SEREN^mi DUCIS NEOBURGICI CONSILIArio, atque in Electorali Univerſitate Jngolſtadianâ Profeſſore ordinario.

Editio Secunda auctior & emendatior.

NORIBERGÆ,
Typis & ſumptibus WOLFFGANGI ENDTERI.

Anno M, DC, XXXX.

Digitized by Google

ILLUSTRI MAGNIFICOq; VIRO AC *Domino*,

BARTHOLOMÆO RICHEL in Neudlingen, &c.

SERENISSIMI BAVARIÆ DVCIS ELECTORIS *Conſiliario intimo ac ſupremo ViceCancellario*,

Præfecto Roſenhaimenſi;

Debitæ venerationis & gratitudinis cauſâ

D. D. D.

Author.

Imp. Juſtinianus,

L. un. in princ. C. de caduc. toll.

Quod belli calamitas induxit, hoc pacis lenitas ſopiat.

Idem

Novell. de fidejuſſ. 4. c. 3. circ. fin.

Undique ita creditoribus providendum eſt, vt non debitores graventur.

IN-

INDEX QUÆSTIONUM DECADIS SECUNDÆ.

Quæſtio I. *Vtrum debitores, qui ſine ſuo vitio, ſed belli calamitatibus deſierunt ſolvendo eſſe, adigi poſſint ad hoc, vt bonis ſuis cedant?*

Quæſtio II. *Quid requiratur ad hoc, vt debitores beneficio Novellæ* 135. *gaudeant, & à ceſſione bonorum liberi ſint, & immunes?*

Quæſtio III. *Quibus in caſibus ceſſet beneficium Novellæ* 135. *ita vt debitores depauperati, adhuc hodie bonis cedere, vel carceres ſubire cogantur?*

Quæſtio IV. *Quis probare debeat, debitorem non ſolvendo & belli calamitatibus depauperatum eſſe?*

Quæſtio V. *Quomodo probetur depauperatio?*

Quæſtio VI. *Vtrum debitor, qui calamitate belli ad inopiam redactus fuit, poſſit bonis cedere, ſi velit?*

Quæſtio VII. *Quænam maximè at-*

tendenda in ceſſione bonorum calamitoſis debitoribus permittenda?

Quæſtio VIII. *Quibus in caſibus ceſſet beneficium ceſſionis; ſive qui bonis cedere non poſſint?*

Quæſtio IX. *Vtrum moderni debitores calamitate belli depauperati cogantur, ſi aliud non habent, prædia ſua vendere, vel ea creditoribus in ſolutum dare?*

Quæſtio X. *Vtrum in debitoris arbitrio, & poteſtate ſitum ſit, prædia ſua invitis creditoribus in ſolutum dare, ſi ipſe velit?*

DE-

QVÆSTIO I.

Vtrum debitores, qui ſine ſuo vitio, ſed belli calamitatibus deſierunt ſolvendo eſſe, adigi poſsint ad hoc, vt bonis ſuis cedant?

SVMMARIA.

1. *Ratio ordinis.*
2. *Ceſſio bonorum liberat à carcere, & ab addictione ad operas.*
3. *Status præſentis Quæſtionis, & n. 24.*
4. *Ratio dubitandi.*
5. *Debitor non ſolvendo exiſtens detrudendus in carcerem.*
6. *Niſi velit bonis cedere.*
7. *Lex ſui naturâ eſt univerſalis.*
8. *Verba generaliter prolata generaliter ſunt accipienda.*
9. *Lex generaliter loquens generaliter debet intelligi.*
10. *Ceſſio bonorum eſt beneficium, adjutorium, auxilium, aſylum, & remedium miſerorum. 13. vltimum 23.*
11. *Ceſſionis definitio.*
12. *Ratio cur ceſſio dicatur beneficium.*
13. *Beneficia latiſſimè explicanda.*

14. *Ceſſio non ſimpliciter eſt beneficium, ſed cum addito flebile, miſerabile, &c. & quare?* 15.
16. *Ceſſionis beneficium non appetendum.*
17. *Paupertas aliquando prodeſt.*
18. *Ab hoc prodeſſe libera nos Domine.*
19. *Invito non datur beneficium.*
20. *Mitius remedium præ duriore eligendum.*
21. *Ceſſio non eſt ſimpliciter beneficium, ſed habito reſpectu ad incarcerationem.*
22. *Inter duo mala minus eligendum.*
25. *Ad ceſſionem bonorũ nemo præcisè poterat*
26. *cogi, ſed conditionatè, ſi carcerem vel addictionem volebat ſubterfugere.*
27. *Beneficium Novellæ* 135. *longè pinguius & benignius eſt beneficio ceſſionis, & n.* 32.
28. *Summa beneficii Novell.* 135.
29. *Verba Novellæ* 135.
30. *Ex accidenti res ſuas amiſiſſe quis dicatur?*
31. *Ratio cur non cogatur cedere bonis, qui caſu fatali ad inopiam redactus eſt.*
33. *Ceſſionis bonorum an Iulius Cæſar auctor?*
34. *Leniora præferenda aſperioribus. Poſteriora derogant prioribus.*

1. POſtquam in ſuperiori decade ad longum deduxi,* debitores modernos, calamitate belli depauperatos, non poſſe carceribus mancipari, vel ad o-

ad operas creditoribus addici, modus autem liberandi à carceribus eſt * ceſſio bonorum, 2.
*L.1.& ibi Dd.C.qui bonis ced.poſſ.*Greg.Tholoſ. *Syntagm. Iur. vniverſ.p.3.lib.22.c.13.num.1. Matthias Stephani ad Novell.135.n.5. vid.quæ ſcripſi ſupra decad.1.q.7.num.1.& q.4.num.12. Franciſc.Hotom. quæſt. illuſt. q. 26. verſ. lata eſt enim.* Ideo nunc quæritur: * vtrum debitores 3.
calamitoſi neceſſariò hunc modū amplecti, & ſi carceres vel addictionem ad operas evitare velint, ſuis bonis cedere cogantur?

Ratio dubitandi * deſumi poteſt ex *d. L.1.* 4.
C.qui bon.ced.poſſ. vbi Doctores tradunt: quod * debitor conventus, ſi non poſſit ſatisface- 5.
re, detrudendus ſit in carcerem, *per notata ſupra decad.1.q.4.n.19. Henric.Caniſ.in tract.de cenſ.c.11.num.2.§ tertiùm eſt.* vbi tam diu detineatur, donec ſolvat, vel alius commiſeratione ductus ſatisfaciat, Schneid. *ad §.f.n.2.inſt. de act.* niſi velit cedere bonis *per d. L.1.* nam ceſſio * bonorum id operatur,quod de- 6.
bitor ad inopiam converſus volens cedere bonis in carcerem non detrudatur,*d.L.1.vbi gl. Bart. Bald. & alii.* Matth. Brun. *in tract.de ceſſ.bon.q.3.princ.n.1.* Greg.Tholoſ.*d.c.13.n.1.* vel ſi jam detruſus eſt vt à carcere liberetur, Schneid.*loc.cit.*confer notata ſupra *decad.1.q.7.n.1.& ſeqq.* Cum itaque hæc doctrina vniverſalis ſit, videtur vniverſaliter de omnibus

14. Ceſſio non ſimpliciter eſt beneficium, ſed cum addito flebile, miſerabile, &c. & quare? 15.

16. Ceſſionis beneficium non appetendum.

17. Paupertas aliquando prodeſt.

18. Ab hoc prodeſſe libera nos Domine.

19. Invito non datur beneficium.

20. Mitius remedium præ duriore eligendum.

21. Ceſſio non eſt ſimpliciter beneficium, ſed habito reſpectu ad incarcerationem.

22. Inter duo mala minus eligendum.

25. Ad ceſſionem bonorũ nemo præciſè poterat
26. cogi, ſed conditionatè, ſi carcerem vel addictionem volebat ſubterfugere.

27. Beneficium Novellæ 135. longè pinguius & benignius eſt beneficio ceſſionis, & n. 32.

28. Summa beneficii Novell. 135.

29. Verba Novellæ 135.

30. Ex accidenti res ſuas amiſiſſe quis dicatur?

31. Ratio cur non cogatur cedere bonis, qui caſu fatali ad inopiam redactus eſt.

33. Ceſſionis bonorum an Iulius Cæſar auctor?

34. Leniora præferenda aſperioribus. Poſteriora derogant prioribus.

1. POſtquam in ſuperiori decade ad longum deduxi,* debitores modernos, calamitate belli depauperatos, non poſſe carceribus mancipari, vel ad o-

ad operas creditoribus addici, modus autem liberandi à carceribus eſt * ceſſio bonorum, 2.
*L.1.& ibi Dd.C.qui bonis ced.poſſ.*Greg.Tholoſ. *Syntagm.Iur.vniverſ.p.3.lib.22.c.13.num.1. Matthias Stephani ad Novell.135.n.5. vid.quæ ſcripſi ſupra decad.1.q.7.num.1.& q.4.num.12. Franciſc.Hotom.quæſt.illuſt.q.26.verſ.lata eſt enim.* Ideo nunc quæritur: * vtrum debitores 3.
calamitoſi neceſſariò hunc modū ampleсti, & ſi carceres vel addictionem ad operas evitare velint, ſuis bonis cedere cogantur?

Ratio dubitandi * deſumi poteſt ex *d.L.1.* 4.
C.qui bon.ced.poſſ. vbi Doctores tradunt: quod
* debitor conventus, ſi non poſſit ſatisface- 5.
re, detrudendus ſit in carcerem, *per notata ſupra decad.1.q.4.n.19. Henric.Caniſ.in tract.de cenſ.c.11.num.2.§ tertiùm eſt.* vbi tam diu detineatur, donec ſolvat, vel alius commiſeratione ductus ſatisfaciat, Schneid.*ad §.f.n.2.inſt.de act.* niſi velit cedere bonis *per d.L.1.*
nam ceſſio * bonorum id operatur, quod de- 6.
bitor ad inopiam converſus volens cedere bonis in carcerem non detrudatur, *d.L.1.vbi gl.Bart.Bald.& alii.* Matth.Brun. *in tract.de ceſſ.bon.q.3.princ.n.1.* Greg.Tholoſ.*d.c.13.n.1.* vel ſi jam detruſus eſt vt à carcere liberetur, Schneid.*loc.cit.*confer notata ſupra *decad.1.q.7.n.1.& ſeqq.* Cum itaque hæc doctrina vniverſalis ſit, videtur vniverſaliter de omnibus

omninò debitoribus, etiam belli calamitate
7. depauperatis intelligenda, tum quia* Lex ſui natura eſt vniverſalis & generalis, *Novell.* 84. *c.* 2. *L.* 1. *L.* 8. *ff. de LL.* Gail. 1. *de PP. c.* 1. *n.* 10. *L. properandum* 13. *in pr. C. de judiciis, L. humanum* 8. *v. formam generalem C. de LL.* & in communi ſine complexu perſonarum ſpectat ad o-
8. mnes, Weſenb. *n.* 4. *ff. de LL.* Tum quia * verba generaliter prolata generaliter ſunt accipienda, *L. antiquitas* 14. *ibi: quare enim C. de vſufruct. & habit. Card. Tuſchus commun. concluſ.*
9. *lit. D. concluſ.* 488. &* lex generaliter loquens, generaliter debet intelligi, *L.* 1. §. 1. *ff. de legatis præſtand. confer. decad.* 1. *q.* 1. *n.* 46.

Confirmari poſſe videtur inde: quia apud
10. omnes in confeſſo eſt, quod * ceſsio bonorum ſit beneficium, *text. in d. L.* 1. *C. qui bon. ced.* adjutorium, *L. pen. C. eod.* & auxilium, *L. f. C. eod.* vel aſylum & remedium, ad quod miſeri debitores confugere ſolent, Schneid. *loc. cit. num.* 1. Matthias Stephani *ad Novell.* 135. *num.* 5. Matth. Brun. *de ceſſ. bon. q.* 1. *num.* 1. (ubi
11. definit* ceſsionem bonornm eſſe remedium ſive beneficium, debitori pro carceribus evitandis conceſſum, & reddit ibidem ratio-
12. nem, cur dicatur * beneficium: quia benefacit debitori, ne in carceribus detineatur, *aliam rationem vide apud* Matth. Steph. *n.* 5.) cum itaque beneficia latiſsimè ſint explican-

da.

da, *c. olim* 16. *extra de V.S. a. cum dilecti, extra de donat. L.* 3. *ff. de conſtit. Princip.* ideo non apparet, cur ceſſio non etiam ad debitores, de quibus loquimur, ſit extendenda præſertim cum ceſsio * ſit miſerorum, Gregor. Tholoſ. 13.
loc. cit. c. 9. num. 11. Brun. *quæſt.* 10. *quart. quæſt. princ. num.* 1. *&* 2. nemo autem eſt, ex debitoribus belli infortunio depauperatis, qui non libenter fateatur, & publicè profiteatur, ſe miſerum eſſe in excellenti gradu, *vid. inf. quæſt.* 9. *num.* 65.

Verum quia ceſsio* non eſt ſimpliciter au- 14.
xilium, ſed cum addito miſerabile, *L.* 8. *C. qui bon. ced.* non ſimplex adjutorium, ſed inſuper flebile, *L.* 7. *C. eod.* non abſolutè beneficium, ſed ſimul lamentabile, & miſerabile, Matth. Steph. *loc. cit. num.* 4. Menoch. *de arbit. jud. quæſt. cent.* 2. *caſ.* 183. *num.* 11. quia * miſerum 15.
facit cedentem, ex eo, quod præter tantam ejus paupertatē & inopiam, ad quam vergit, vix ei dimittitur interula, *vid. inf. n.* 76. *& q.* 6. *n.* 62. & quia ipſa miſeria & inopia flebilis eſt cauſa ceſsionis admittendæ, Matth. Brun. *q.* 1. *num.* 1. Ideo non video, quare debitores hoc ipſum * beneficium velint appetere, & non 16.
potius omnibus modis averſari, Dominumq; Deum inſtanter rogare, vt ab ipſis clementer avertat, in litaniis pſallendo, & dicendo: *vt à ceſſione bonorum nos liberare digneris: Te*

roga-

rogamus audi nos; quemadmodum in ſimili Cynus *in L. ſi quis ad declinand.* 49. *C. de Epiſc. & Cler.* cum animadvertiſſet Doctores pau-
17. pertatem * eo nomine commendare, quod in quibusdam caſibus proſit (quemadmodũ *in* §. 6. *inſtit. de excuſa. Tuto.* §. 1. *inſt. quibus ex cauſis manu. non lic.* & multis aliis, de quibus vide Eberhardum Spekan *quæſt.* 37.) ipſe hoc commodum paupertatis adeò appetebat, vt
18. diceret: ab hoc * prodeſſe libera nos Domine, referente Schneid. *n.* 11. *inſt. quibus ex cauſ. man. non. lic.* & Paulo Matth. Wehnero *pract. obſer. lit. A. v.* Armut. Multò minus video, quare velimus hoc ipſum ceſsionis beneficium debitoribus, etiam reluctantibus & invitis
19. obtrudere, cum invito * non detur beneficiũ, *L. invito* 69. *ff. de R. I. L. invitus* 156. §. 4. *ff. eod. Card. Tuſchus lit. B. concl.* 52. *vid. inf. q.* 9. *n.* 152. Eſto enim, quod miſeri ſint, tamen ſi aliud, &
20. quidem mitius * remedium ad ſublevandam ſuam miſeriam habent, cur ad hoc ſtatim
21. confugerent? *vid. inf. q.* 6. *n.* 35. cum non ſit * bonum abſolutè, & (vt Theologi loquuntur) ex integra cauſa. Quamvis enim reſpectu carcerationis, quam hoc remedio ſubterfugere licet, aliquo modo bonum dici poſſet, & eo nomine etiam beneficium, vel poti[9] comparatione cum carceribus habitâ minus malum, *vid. inf. q.* 9. *n.* 152. & proinde præ majore

* ma-

* malo eligendum, ceſsioque carcerationi 22.
præferenda, *argt. c. duo mala. diſt.* 13. *L. quoties* 200. *ff. de R. I.* tanquam id, in quo minus periculi debitor perpeſſurus eſt, *c. non ſolum* 7. *cauſ.* 22. *q.* 4. Weſenb. *in parat. n.* 3. *ff. de ceſſ. bon.* Nihilominus tamen, quia beneficium ceſsionis eſt remedium * vltimum, Schneid. *loc. cit.* 23.
n. 1. ideo non ſtatim à principio voluntariè ad illud deſcendēdum. Et quia hoc loco quæritur, * vtrum moderni debitores calamitoſi 24
cedere poſsint, ſi velint (de hoc enim agam *inf. q.* 6. ſed potius: vtrum ad hoc cogi debeant, ſi vel maximè nolint? ideo à beneficio abſtrahere, & illud ſolum indagare oportet, quouſque juxta diſpoſitionem Legum vrgeri; & vtrum inviti & reluctantes ad ceſsionem bonorum queant adigi?

Si velimus Jus antiquum Digeſtorum & Codicis inſpicere, non potuerunt quidem * 25.
debitores præcisè cogi ad cedendum bonis ſuis, (quâ de causâ titulus in Codice ſic eſt inſcriptus: *qui bonis cedere poſſunt*; & non ita: *qui bonis cedere coguntur,*) ſed ſi * vel addictionem 26.
in ſervitutem, *vid. ſup. decad.* 1. *q.* 8. *n.* 10. vel detruſionem in carcerem vitare volebant, ad hoc lamentabile remedium tanquam ad aſylum confugere debebant, *per L.* 1. *& quæ ibi notant. Dd. C. d. T. Matth. Stephani loc. cit. n.* 2 *&* 4. ſed Imperatoris Juſtiniani benevolentiâ longè

gè pinguius * beneficium præſtitit, & vt in alio caſu loquitur, §. *ſed noſtra 6. inſt. de hæred. qual. & diff.* conſtitutionem tam æquiſsimam quam nobiliſsimam ſcripſit, cujus tenorem ſi obſervaverint calamitoſi debitores, licet eis carcerem & addictionẽ ſubterfugere, ita vt nec ceſsionis auxilium ſit eis neceſſarium.

28. Remiſit enim* Imp. Juſtin. neceſsitatem carceris ſuſtinendi, vel bonis cedendi iis, qui juraverint ſe nõ eſſe ſolvendo, ſi non ſuo vitio, ſed adverſis caſibus, ad inopiam redacti ſint, *Jul. Pacius Iſagog. in digeſta ad tit. de ceſſ. bon. n. 4. in f.* De quo eſt integra *Novell. 135. ſic inſcripta: ne quis cogatur bonis cedere,* in qua inter cætera

29. „hæc verba habentur: * Vbiq; locorum ju„ſtum eſt, vt is, qui in vniverſum ex accidẽti, „nõ ſupinâ negligentiâ, res ſuas amiſiſſe tra„ditus eſſet, denuò per vim ad ignominio„ſam vitam tranſponatur, & ad quotidianĩ „victûs, neq; non (vt licet cõjicere) amictûs „corporis inopiam adigatur. De his edocti, „alacriterq; cupientes, id quod deterius eſt, „per meli⁹ corrigere, quò magis ea re omni„um optimus DEUS concilietur, neq; calami„toſi aliquid noſtris geratur, inq; vſu habea„tur temporibus, ſancim⁹, vt nemini glorio„ſis: aut magnificentis: magiſtratuũ liceat „rei (i. e. crediti) causâ ceſsionis bonorũ ne„ceſsitatem alicui eorum inferre, qui de prę

dictis

dictis cauſis (i. e. pecuniis publicis vel pri-„
vatis) judicium ſuſtinent, aut hujuſmodi,„
contumeliis vti, ac prætextibus, perinde,„
quaſi dum *corporis ſupplicium* ipſi remittitur,„
maluerit rerum ſuarum amiſsionem capeſ-„
ſere potius, quàm cum inopiæ jugo itidem,„
ad mortem vſq; premi *opprobrio ignominiæ*.„
Quid autem ſit * ex accidenti res ſuas ami-„ 30.
ſiſſe id colligi poteſt ex §. 2. *inſt. quibus mod. re contra.* & docet Gothof. *in addit ad* Schneid. §. *fin. n.* 14. *inſt. de actio.* vbi ait: qui ſine ſua culpa, ſed caſu fortuito, incēdio, bello, latronum vel aquarum incurſu ad inopiam redactus eſt, vid. Hotom. *q.* 26. *verſ. legis autem Iuliæ.* Cujacium *ad d. Novell. verſ. verum eos.* additque Gothof. *loc. cit.* rationem, quare * talis cedere 31.
non cogatur, iſtam: quia videtur *magna infamia* inuri eâ ratione cedenti bonis; ibi autem nulla pœna eſſe debet, vbi nullum eſt delictum, *L. ſancimus C. de pœnis.*

Et quia hoc Jus, quod Imperat. Juſtin. introduxit, non modò * benignius eſt Lege illâ 32.
de cedendis bonis (quam * Julius Cæſar con- 33.
ſtituit: *L. Legis Iuliæ* 4. *C. qui bonis ced.* Gregor. Tholoſ. *loc. cit. c.* 14. *n.* 1. Franciſ. Hotom. *q.* 26. *verſ. lata enim*. vbi dicit, ſibi non ſatis cōſtare, an Auguſtus fuerit) verum etiam poſterius, ideo meritò præ altero tenendū & amplectēdum, cùm quia * leniora præferenda aſperio- 34.
ribus,

ribus, *argt. L. ſemper* 56. *ff. de R. I. arg. L. ea quæ* §. 1. *ff. de R. I.* tum quia poſteriora derogant prioribus, *L. fin. ff. de conſtit. Princip. L.* 38 *ff. de LL. L.* 1. *ff. ad L. Aquil. c. vlt. de reſcript. in* 6.

SVMMARIA.

35. *An beneficium Nov.* 135. *competat etiam illis, qui adhuc aliquid habent? Reſp. affirm.* 38.

36. *Ratio dubitandi ex verbis Novell.* in vniverſum *res ſuas amiſiſſe.*

37. *Vniverſum quid ſignificet?*

39. *Ratio decidendi prima.*

40. *Bonis cedere eſt bona ſponte dimittere.*

41. *Privatio præſupponit habitum.*

42. *Non poteſt videri deſiiſſe habere, qui nunquam habuit.*

43. *Ceſſio bonorum præſupponit bona.*

44. *Excuſatione non eget, qui ne volens admittitur.*

45. *Opinio eorum, qui volunt, etiam nihil habentem bonis cedere poſſe, & textus ad hoc allegatus, n.* 47.

46. *Quid operetur talis ceſſio ſecundum illos.*

48. *Nugatio videtur, vt bonis cedat, qui bona non habet.*

49. *Explicatio L.* 7. *C. qui bonis ced. poſſ.*

50. *Filiusfamiliàs bonis cedere poteſt.*

Cenſu

Google

51. *Cenſus & nihil in cenſu habere quid ſignificent?*

52. *Adventitium peculium habens nihil in cenſu habet.*

53. *Adventitii peculii uſumf. pater habet, qui & ipſe cenſus decimas & tributa præſtat* 54.

55. *Onera realia ad uſufructuarium ſpectant.*

56. *Executio in peculio adventitio fieri poteſt.*

57. *Bona peculii adventitii ſine patris licentia an & quando alienari poſſint?*

58. *Cedere bonis poteſt, qui nihil in cenſu habet.*

59. *Novæ interpretationes non ſunt aſpernandæ.*

60. *Iuriſconſulti in ſuis gloſſis & interpretationibus non ſunt adſtricti ad ſenſum quem tenuit antiquitas.*

61. *Explicatio d. L. 7. à gloſſa tradita.*

62. *Actio de peculio tenet, & ſi nihil ſit in peculio, & quare?* 65.

63. *Peculium legari poteſt ei, qui nihil in peculio habet, & quare? n.* 66.

64. *A ſeparatis mala fit illatio.*

65. *Quantitas peculii inſpicitur tempore rei judicatæ.*

67. *Legatorum dies à morte teſtatoris cedit.*

68. *In Ceſſione bonorum conſideratur tempus præſens.*

69. *Ceſſionis cauſa finalis ex parte creditorum.*

70. *Futurum omne incertum.*

71. *Futuris bonis an cedere poſſit, qui nihil habet?*

72. *Calamitoſi debitores carcerari nequeunt, & beneficio competentiæ gaudent, abſque eo quod bonis cedant.*

73. *Ratio decidendi ſecunda.*

74. *Calamitoſum eſt debitoribus abſtrahere, quod milites reliquerunt.*

75. *Calamitoſi debitores non debent ad ignominioſam vitam, & ad quotidiani victûs & amictûs inopiam adigi.*

76. *Cedenti bonis nihil relinquitur, præter quotidianas & viles veſtes* 77.

78. *Veſtes etiam damnatis ad mortem relinquuntur, & multò magis carceratis* 79.

80. *Vbi eadem ratio, eadem eſt juris diſpoſitio.*

81. *Creditores qui calamitoſos ſuos debitores ad ceſſionem vrgent, non facile finem ſuum aſſequuntur, & n.* 93.

82. *Audiendus non eſt, qui nihil aliud quærit, quam vt noceat alteri.*

83. *De duritia meritò redarguendus, qui nihil aliud quærit, quam vt miſerabilem debitorem magis affligat.*

84. *Ceſſione factâ creditores non propriâ auctoritate dividere debent bona, ſed ea vendere & ſubhaſtare.*

85. Or-

85. *Ordo executionis poſt ceſſionem bonorum factam.*

86. *Ius reale habens præfertur habenti tantum actionem perſonalem.*

87. *Prior tempore potior jure inter hypothecarios.*

88. *Vxor marito ad inopiam vergente dotem ſuam repetere poteſt.*

89. *Vxor habet ratione dotis hypothecam, & privilegium præ omnibus aliis anterioribus hypothecis.*

90. *Liberi primi matrimonii ſecundæ uxori præferuntur.*

91. *De bonis debitorum calamitoſorum venditis vix mulieribus & liberis primi matrimonii ſatisfieri poſſet.*

92. *Cedens bonis aliqua retinere poteſt.*

94. *Ad raro accidentia jus non accommodatur, ſed ad ea, quæ frequentius contingunt.*

95. *Inopes etiam ſunt, qui prædia inculta poſſident.*

96. *Quia ſæpe neque victum neque amictum neceſſarium habent.*

97. *Nemo de vento vivere poteſt, vel de incultis prædiis.*

98. *Calamitoſi debitores non debent denuò ad quotidiani victûs & amictûs inopiam adigi.*

99. *An debeant bonorum venditionem pati? vel bona in ſolutum dare?*

100. *Quod non eſt, vendi non poteſt.*

101. *Id ſuper quo agendum, debet eſſe in rerum natura.*

102. *Calamitoſi debitores jurare debent, quod neque aurum neque occaſionem pecuniariam æris alieni ſolvendi habeant.*

103. *Verba Novell.* nullam rerum causâ occaſionem *quid ſignificent?*

104. *Calamitoſus debitor jurare debet, ſi quas res mobiles acquiſierit, quod creditoribus velit ſatisfacere, & an idem in immobilibus?*

105. *Argumentum ab acquirendis ad acquiſita jam ante habita non procedit.*

106. *Facilius amittuntur ſperata quam poſſeſſa.*

107. *Charius eſt modicum præſens, quam multa futura.*

108. *Non eſt par & eadem ratio ſuum amittere, & lucrum non capere.*

109. *Omne futurum deſpicitur, ſuadentq́ magis præſentia fructum.*

110. *Futurum omne incertum.*

111. *Qui incarcerari non poteſt, neq́ ad ceſſionem bonorum vrgeri poteſt, num.* 118. *& quare num.* 116.

112. *Exempla in Doctoribus, militibus, & maritis.*

113. *Argumentum ab incarceratione ad ceſſionem bonorum negativè procedit, & quomodo affirmativè?*

114. *Qui*

114. *Qui carcerari poteſt, ad ceſſionem bonorum cæteris paribus admittendus eſt.*

115. *Quando id non procedat.*

117. *Ceſſante cauſa beneficii, ceſſat beneficium.*

119. *Vbi finis non ſperatur, fruſtra media aſſumuntur.*

120. *Fruſtra expectatur, cujus eventus nihil operatur.*

121. *Ceſſio calamitoſis debitoribus non eſt neceſſaria ad conſequendum beneficium competentiæ.*

122. *Habito effectu media omnia ſunt ſuperflua.*

123. *Privilegium competentiæ habentes non coguntur bonis cedere* 126.

124. *Belli calamitate depauperatus habet beneficium competentiæ.* 126.

127. *Beneficium competentiæ habent Doctores* 128. *Clerici.* 129. *milites.* 130. *Mariti.* 131. *donator factus inops ante traditionem; & hi omnes cogi non poſſunt ad cedendum bonis.*

132. *Argumentum à beneficio competentiæ ad ceſſionem bonorum negativè valet.*

133. *Argumentum à conventione in ſolidum ad incarcerationem & ceſſionem ductum valet.*

134. *Exemplum in marito* 135. *in nepotibus mariti.* 136. *in fidejuſſoribus.*

137. *Depauperati calamitate bellica æquiparantur iis, qui bonis ceſſerunt.*

138. *Supervacuum eſt, ad id quem cogi, cujus nullus eſt effectus.*

139. *Numerus ſupplet defectum qualitatis.*

140. *Et quæ non proſunt ſingula, cuncta juvant.*

141. *Vox* Vniverſum *in Novell.* 135. *quomodo intelligenda, non* rebus *ſed* accidenti *tribuenda* 142.

143. *Propriè accepta quid ſignificet, quid impropriè?* 145.

144. *In toto qualibet pars ineſt.*

146. *Major pars capitur pro toto, Exempla* 147.

148. *Populariter cum populo, cui jus redditur, loquendum.*

149. *Verbum* amittere *quid propriè, quid impropriè ſignificet?* 152.

150. *Amiſſum non intelligitur, quod ablatum non eſt.*

151. *Auferre, eſt de loco ad locum movere.*

153. *Prædia devaſtata poſſidens ea amiſiſſe dici poteſt.*

154. *Concluſio quod depauperati bellica calamitate non poſſint cogi ad ceſſionem.*

155. *Pœna in tranſgreſſores ſtatuta &* 156.

157. *Cogitationis pœnam nemo patitur.*

158. *Leges tantum externam obedientiam loco-motivæ, non mentis aut voluntatis requirunt.*

159. *Cau-*

159. *Cautela pro creditoribus.*
160. *Virū vſus ceſſionis adhuc moderno tempore?*
161. *Reſponſio affirmat.* 162. *Ratio.*

Quamvis autem hoc jus favorabile valde, & Novella conſtitutio quoad hoc vtcunq; clara ſit, nihilominus tamen non leve dubium eſt, * an ad illos debitores poſsit porrigi, quos in 35. præced. decad. *q. vlt.* dixi non omnia ſua bona per calamitates bellicas amiſiſſe, ſed adhuc aliqua, præſertim immobilia conſervaſſe, qualia ſunt domus ruinoſæ, agri ſteriles & inculti, aliaque ſimilia,

Et videri poſſet, quod hunc ipſum tex. *Novell.* 135. contra eos retorquere, atq; ex verbis ejus ſic argumentari* liceret: Imperator vult 36. in eo tantū caſu ceſſare bonorum ceſsionem, quando debitor in vniverſum res ſuas amiſit, *per tex. in d. Novell. ibi. vt is qui in vniverſum,* Ergò illi non excuſabuntur à ceſsione, qui adhuc hortos, agros, prata, & immobilia alia poſsident, de his enim non eſt verum dicere, quod in vniverſum omnia amiſerint. Vniverſum * namq; dicitur, quaſi omne ad vnū ver- 37. ſum, i.e. ſine aliqua exceptione, *per L. quoties in f. ff. fam. hercis. L. talis ſcriptura §. fin. ff. d. Legatis* 1. *Spiegel. in ſuo lex. v. vniverſus.* & qui loquitur de vniverſis, nihil excipit, quid enim poteſt eſſe extra vniverſa? Terent. *in Phorm.*

38. Sed * Reſpondeo, etiam illos, qui per calamitates belli fortunis ſuis ſpoliati, ſolvendo eſſe deſierunt, à ceſſione immunes & liberos, beneficio Novell. 135. gaudere, etſi fortaſſis adhuc habeant ruinoſas ædes, incultos agros, &c.

39. Ratio * prima eſt; quia illi, qui prorſus nihil habent, non poſſunt bonis cedere, etenim
40 bonis cedere * eſt bona ſua ſponte dimittere, & concedere creditoribus, Weſenb. *n.2.ff.de ceſſ.bon. vid.ſup.decad.* 1. *q.*5. *n.*65. qui autem bona nulla habet, quomodo poteſt ea dimit-
41. tere? cum privatio * præſupponat habitum, *argt.L.decem* 116.*ff.de V.O.argt.L.manumiſſiones* 4.*ff. de R.I. L.Titio* 96.*ff.de condit. & de-*
42 *monſt.* & * non poſſit videri deſiiſſe habere, qui non habuit, *argt.L.non poteſt.*208.*ff.de R.I.* Ergò neceſſariò ad hoc, vt aliquis excuſetur
43. à ceſſione * bonorum, præſupponendum eſt, quod aliquid bonorum ſuperſit; aliàs enim excuſatione & privilegio omninò non indi-
44 geret, juxta illud: excuſatione * non eget, qui ne ſi vellet, præſtare aliquid poſſet. *argt.*§.*minores* 15.*inſt.de excuſ.tut.*

45. Neque obſtat, quod communiter Dd.* dicunt, etiam eum debitorem, qui nihil omninò in bonis habet, nihilominus cedere poſſe, propter bona futura, quæ ei aliquando obvenire queant, Weſenb. *in parat.ff.de ceſſ.bon.n.*3.

in f.

inf. Matth. Stephani, *ad d. Novell.* 135. *n.* 11. Greg. Tholoſ. *loc. ſupra cit. c.* 9. *n.* 1. vbi tradit: * ad hoc eis prodeſſe ceſsionem, vt ſi quid 46
quærant poſtea, à carceribus liberi non conveniantur in ſolidum. *vid. decad.* 3. *q.* 1. *n.* 96. adde Matth. Brun. *in tract. de ceſſ. bonor. q.* 4. *princ. n.* 2. vbi dicit, id fieri propterea, ne *injuriam* patiantur, & quod ratione ſpei bonis cedere queant, cum bona acquirere poſsint, ad quod adducunt *textum* * *in L.* 7. *C. qui bonis* 47
cedere poſſunt, vbi de filiisfam. habetur: etſi nihil in ſuo cenſu hi, qui in poteſtate parentum ſunt, habeant, tamen ne patiantur *injuriam*, debet ceſsio admitti, & paulò poſt: cum apertiſſimi Juris ſit, ſi quid poſtea eis pinguius acceſſerit, hoc iterum vſque ad modum debiti, poſſe à creditoribus legitimo modo avelli. Quem tex. ita ſummat Bartol. filiusfam. ſive habeat caſtrenſe peculium, ſive non, poteſt cedere bonis, & Paul. de Caſtr. filiif. poſſunt cedere bonis, ſive habeant patrimonium proprium, ſive non.

Verùm id omne mihi parùm probabile, & vt liberè cum gloſſa loquar, *ad d. L.* 7. *v. etſi nihil*, nugatio* videtur, vt videlicet cedat bo- 48
nis, qui nulla bona habet, neque id ex text. allegato evincitur, ibi enim * quærebatur: v- 49
trum filiusf. poſſet bonis cedere, nec ne? Ratio dubitandi erat iſta: quia filiusf. nulla bo-

 na ha-

na habet, ſed eâ non attentâ ſtatuit Imper.
50. ceſſionem bonorum * filiisf. denegandam non eſſe, per rationem: cum & filiif. poſſint habere ſubſtantias, quæ patribus acquiri vetitæ ſunt, (i. e. peculium adventitium, cujus vſusfructus patri non quæritur) nec non peculium vel caſtrenſe (ſubintellige & quaſi-caſtrenſe) vel quod patre volente poſſident, (i. e. peculium profectitium) poſtea vlterius producit Imp. deciſionem ſuam, etiam ad illud peculium adventitium, in quo pater vſumfructum habet, dum ait: & ſi nihil in ſuo cenſu hi, qui in poteſtate parentum ſunt, habeant, tamen ne patiantur injuriam, debet bonorum ceſſio admitti.

Quod autem iſta verba de peculio adven-
51. titio intelligi poſsint, ſic probo: quia nihil * in cēſu habere, eſt nihil tale habere, ob quod cenſeri poſsit; vel adhuc aliter: nihil in cenſu habere, eſt nihil in reditu ſive proventu habere, (nam cenſus, vt in literis humanioribus, ita quoq; in jure noſtro, non vnâ in ſignificatione accipitur, Schard. *in ſuo lexic. v. cenſus*, & aliquando præſtationem tributi, annuamvè penſionem, aliquando reditum ſive proven-
52. tum ſignificat; *idem v. cenſum*) atqui is, qui * peculium adventitium habet, nihil in reditu vel proventu, nihil præterea tale habet, ob quod cenſeri poſſet, Ergo, &c. Minor inde con-

conſtat: notum ſiquidem eſt, quod in peculio adventitio*reditus ſive vſusfructus ad patrem ſpectet, non ad ipſum filium, §. *igitur* 1. *inſt. per quas perſonas cuique acquir:* Notum deinde, quod quemadmodum pater vectigalia fundo fructuario debita percipit, *per L. arbores* 59. § 2. *ff. de vſufruct. Apoſtilla:* Weſenb. *ad* Schneid §. *conſtituitur n.* 12. *lit. a. inſt. de vſufruct.* ita quoq; * præſtatio cenſuum, decimarum, & tributi pro re fructuariâ debiti, ad ipſum tanquam fructuarium ſpectet, *per L. hactenus, alias partic.* § 2. *in L. vſuf. legato* 7. *C. de vſufruct. L. ſi pendentes* 27. §. *ſi quid ff. ſi vſusfruct. pet.* per quos text. Schneid. § *conſtituitur, n.* 12. *inſt. de vſuf.* generaliter deducit: quod onera*realia, quæ præſtantur à re, vel occaſione rei, ad fructuarium pertineant; & quod collectas & ſuperindicta h. e. die Schatzungen vnd Stewren/ fructuarius ſolvere cogatur, *per L. quarto* 28. *ff. de vſu & vſuf. leg.* Quod autem filiusfam. habens peculium adventitium nihilominus cedere, & executio* in bonis filii condemnati, in quibus pater habet vſumfructum, etiam durante patriâ poteſtate fieri poſſit, id tradit Matth. Brun. *in tract. de ceſſ. bon. quæſt. quart. princ. n.* 4. non obſtante, * quod illa bona ſine patris licentia voluntariè alienari non poſſint, vt *in L. f.* §. *filiis autem, C. de bonis quæ liber,* ſecus enim eſſe, ſi ex neceſſaria cauſa fieret alienatio.

53. 54. 55. 56. 57.

Ex

58. Et quamvis quoad hoc poſterius aliqui reluctentur, (*vid. Marant. p. 6. de execut. n. 85. & ſeqq. Guid. Pap. deciſ. 526. n. 1. Capell. Tholoſ. deciſ. 121. Gomez. var. reſol. l. 2. c. 15. n. 11. cum ſeq.*)
59 tamen ex dictis * meo judicio illud ſaltem deprehenditur, non neceſſariò ex *d. L.* 7. inferri, illos qui prorſus nihil habent, ad ceſsionem bonorum admitti, ſed illos ſolùm, qui nihil in cenſu habent. Licet autem hæc in-
60. terpretatio ſit nova, * & nuſpiã, quod ſciam, alibi reperta, non tamen proinde aſpernanda; cur enim mihi non liceat, quod aliis Doctoribus & interpretibus licet, præſertim in materia tali, quæ non concernit vllius præjudicium? cum in Jure * non ſimus adſtricti eo modo, (quomodo Theologi ex decreto SS. Concilii Trid.) vt ſcripturam Legumlatorum noſtrorũ accipiamus ſemper juxta eum ſenſum, quem tenuit antiquitas, neque neceſſe habeamus juxta vnanimem conſenſum patrum noſtrorum, Bartoli, Baldi, & aliorum leges interpretari. Tacebo aliam explicatio-
61. nem * gloſſæ, ſecundum quam filiusf. cedere poteſt bonis, & ſi nihil, i. e. nihil corporale poſsideat, dummodo habeat incorporalia; quæ ſi probanda & recipienda eſt, adhuc ſequetur, eum qui cedere bonis vult, aliquid ſaltem habere debere.

Neq; obſtat ſecundò text. *in L. quæſitum* 30. *in*

in princ.ff.de pecul. quem allegat gloſſa *ad L.7. v.& ſi nihil,C.qui bonis ced.* Matth.Brun.*loc.cit. n.* 2. vbi actio * de peculio procedit & tenet, *62.*
& ſi nihil ſit in peculio. Neq; text.*in L.ei quoque* 11.*ff.de pecul.Leg.* vbi ei,qui in peculio nihil habet,peculiū * legari poteſt, & legatum *63.*
propter ſpem quærendi valet, ad illos enim Reſpondeo, quod à ſeparatis * mala fiat illa- *64*
tio, *argt.L.interſtipulantem* 83. § *ſacram.v.ſed hæc diſſimilia ſunt ff. d.V.O.L. aſſeveratio* 10.*circa f.C.de non numera: facit L.Papin.*20. *in pr.ff. d.minor.* quam parùm enim ibi commune habet delictum cum venia ætatis, tam parùm commune habet ceſsio bonorum cum peculio; & patet Ratio * diverſitatis exinde: pe- *65.*
culii quantitas, ſive quantum in peculio ſit, inſpicitur tempore rei judicatæ, *text.in d.L.* 30. *in princ. & ibi Gothof.* quæ cauſa eſt, quod teneat actio,etiamſi nihil ſit in peculio, cum ageretur, modò ſit rei judicatæ tempore. Sic quod ei,qui nihil in peculio habet,poſsit peculium legari, hæc ratio dari poteſt: * quia *66*
non tantum præſens, ſed etiam futurum peculium legari poteſt,*per d.L.ei qui*, & interim donec legati dies cedat,& teſtator,qui peculiū legavit,moriatur, (cedit enim legatorum
*dies à morte teſtatoris,*L.* 1. §. *in noviſſimo* §. *67*
C.d.caduc.toll. L.à Titio 64.*ff.d.furt.* Weſenb. *num.*9.*ff.d.legatis* 1. *idem n.*3.*ff.quorum legat.*) mul-

multum peculio accedere. Adeoq; in his caſibus reſpicitur tempus non præſens, ſed futu-
68. rum; in ceſsione * autem bonorum præſens
69. tempus attenditur; ideo* enim creditores debitorem ſuum ad cedendum bonis ſuis hic & nunc de facto vrgent, vt eis quatenus facultates ipſius patiuntur, & quoad fieri poteſt, ſatisfaciat, Weſenb. *in parat. num. 6. ff. de ceſſ. bon.* quod non facturi, neque eum ad tantas anguſtias adacturi eſſent, ſi ſpem & fiduciam ſuam
70. in rebus tantum futuris, * (adeoque adhuc incertis, Schneid. §. *curare n. 17. inſt. de actio.*) collocarent.

Ex dictis vtcunq; probabile redditur, quod pro ratione deciſionis meæ ſupra adduxi, videlicet eum, qui nihil in bonis habet, bonis cedere non poſſe. Id quod inde confirmatur: quia ſi ille, qui in caſu noſtro bonis cederet,
71. bona futura * dimittere cenſendus eſſet, quomodo verum maneret, quod contrariæ opinionis aſſertores dicunt, eum de novo poſſe acquirere? & in acquiſitis non niſi in id conveniri, in quãtum facere licet? Tholoſan. *d. c. 9. n. 1. vid. inf. decad. 3. q. 1. n. 96.* Certè beneficiũ competentiæ non datur in iis bonis, quibus de facto ceſſit; atqui talis aliquis, qui nihil habendo nihilominus ceſſiſſet, ex ſuppoſito bonis futuris ceſſiſſet, Ergo in iis poſtea beneficium competentiæ non haberet. Neq; opus

habent

habent calamitoſi debitores ideo cedere bonis ſuis, vt injuriam carceris ſubterfugiant, & beneficium competentiæ, de quo modò dixi, acquirant, vti auctores ſupra *n.* 46. *&* 47. citati volunt, quia * jam ante carcerari nequeunt, vt oſtendi decad. 1. *q.* 7. *n.* 84. *& ſeqq.* nec vltra, quàm facere poſſunt, conveniri, vt dicam, *decad.* 3. *q.* 2. & ex hac ipſa Novel. 135. probari poſſet, ſi locus pateretur, fruſtra igitur mediante hoc lamẽtabili & miſerabili remedio quærerent, quo jam ante pleno jure gaudent, *vid. inf. n.* 121. Sed his diutius nõ inſiſto, meq; potius ad aliam rationem confero. 72.

Ratio ſecunda: * Imp. vt ex textu apparet, propterea ſtatuit, vt ii, qui res ſuas amiſerũt, bonis cedere non cogantur, quò magis eâ re omnium optimus Deus concilietur, neq; calamitoſi aliquid noſtris geratur, inq; vſu habeatur temporibus; atqui neſcio quid magis * calamitoſum ſit, quam ſi videamus creditores iis rebus ſpoliare ſuos debitores, quas ſuperſtites reliquerunt milites, & quibus hoſtis exteriora tantum veſtimenta detraxit, iis pellem quoq; ſuam detrahere; *vid. inf. q.* 9. *n.* 74. *& ſeq.* neſcio inquam, an nõn magis offendatur Deus optimus, & ad novam iracundiam provocetur, quam quod concilietur. 73. 74.

Ratio tertia: Imp. id ipſum * ſancivit in favorem debitorum calamitoſorum, vt ſcilicet 75.

licet

licet non denuò per vim ad ignominioſam vitam transponãtur, & ad quotidiani victûs, nec non amictûs corporis inopiam adigantur; atqui etiam illi, qui prædia quædam inculta poſsident, planè calamitoſi ſunt, & ſi bonis cedere deberent, ad eandẽ ignominiam
76. deducerentur. Nam * cedenti bonis nihil relinquitur, ne vnus denarius quidem, ſed eſt excutiendus vſque ad vltimum quadrantem, imò vſq; ad peram & ſacculũ, vt inquit gloſſa *in L. f. §. f. ff. quæ in fraud. Cred. & in L. fraudem ff. eod.* Schneid. §. *f. n.* 16. *inſt. de action.* Greg. Tholoſ. *ſyntagm. jur. p.* 3. *lib.* 22. *c.* 8. *n.* 3. Weſenb. *in parat. n.* 4. *ff. de ceſſ. bon. vid ſup. num.* 15. *& inf. q.* 6. *n.* 62. *q.* 9. *num.* 61. & nihil retinet,
77. præter viles* & quotidianas veſtes, ne ſit car-
78. ne nudus. (quia iſtæ * nec damnatis ad mortem adimuntur, *per L. Divus. de bon. damnat.* Greg. Tholoſ. *loc. cit. n.* 4. *vid. inf. q.* 6. *n.* 65. & ſi
79. debitor * carcere concluderetur, relinqueretur ei veſtis. *per L. ſi victum ff. de re jud. id ibid.*) Ergo eodem favore digni ſunt, qui aliqua ad-
80. huc immobilia poſsident, cum enim in iis * eadem militet ratio, eadem habere locum debet Juris diſpoſitio, *argt. L. à Titio* 108. *inf. pr. ff. de V. O.* Imò penitiùs rem inſpiciendo in his ſolis ratio Novellæ valet, ſi quis enim omninò nihil habet, non poteſt nec debet primùm ad eam, de qua dictum eſt, ignominioſam

nioſam vitam redigi, cum jam ante ſit ad eam redactus.

Ratio quarta: quia & ſi illi, qui prædia inculta tenent, iis cedere cogerētur, creditores tamen non facilè * finem, quem intendunt, 81.
& vix vllum ex ea ceſſione emolumentum conſequerentur, *vid. inf. q. 7. n. 2. & 3.* Ergo * 82.
audiendi non ſunt, qui nihil aliud faciunt, quam vt noceant alteri contra naturalem æquitatem, ſibi autem non proſunt, *argt. L. in fundo* 38. *ff. d. rei vend.* & meritò de * duritiâ 83.
redarguendi, qui nihil aliud quærunt agendo, quam vt debitorem aliàs miſerabilem magis affligant, *argt. L. ſervus ea* 7. *ff. d. ſerv. export.* Antecedens probatur: quia quando ceſſio * bonorum admittitur, creditoribus non 84.
licet ſuâ auctoritate dividere bona, & jure dominii ſtatim detinere, ſed debent venditionis remedio, quatenus ſubſtantia patitur, indemnitati ſuæ conſulere, *L. Legis* 4. *C. qui bon. ced.* adeoq; bona veniunt ſubhaſtanda & vendenda, Matth. Stephani *ad Novell.* 135. *n.* 16. *vid. inf. q. 2. n.* 88. Menochius *de arbit. jud. quæſt. cent.* 2. *caſ.* 183. *n.* 19. Quò * fit, vt ceſſione 85.
facta creditores petere debeant, ſe mitti in poſſeſsionem bonorum, *juxta tit. de bon. auct. jud. poſſid.* Greg. Tholoſ. *c.* 11. *n.* 3. & interim datur bonis curator, *L.* 2. *& f. ff. de curat. bon. dand.* qui bona vendit, & creditoribus ſatis-

facit.*d.L.f.id.Tholoſ.loc.cit.* pretium ex vendi-
tione redactum pro rata crediti inter ipſos
partiendo, ſervato diſcrimine inter credito-
res hypothecarios & chirographarios, Cu-
86. jac. *in parat.C.qui bon.ced.poſſ.* ita* vt jus reale,
vel actionem in rem, & hypothecam haben-
tes, præferantur omnibus illis, qui tantũ per-
ſonalem actionem habent, *argt. L.eos* 9. *C.qui*
pot.in pign. Schneid. §.*fuerat n.*53.*inſt.d.action.*
87. & inter hypothecarios * prioritas temporis
attendatur, *per L.ſi fundum* 4. *C. qui potior in*
*pign.L.*2. *C.eod.c.qui prior.*54. *d.R.I. in* 6. *L.po-*
*tior.*11.*ff.qui potior.in pign.& ibi.* Weſenb. *n.*2.
vel vniuscujusq; prærogativa & privilegiũ,
Weſenb. *loc.cit.n.*3. adeoq; in partiendis reb⁹
debitoris jus cuiq; ſuum ex creditoribus eſt
ſervandum, ita vt hypothecarii ſuas hypo-
thecas, & privilegiati ſua privilegia ſalva ha-
beant, text. expreſſ. & ibi gl. *in L.f.ſin rebus,*
C.qui bonis ced. Cujac. *loc.cit.* vide quæ notavi
inf. *decad.*4.*q.*10.*ff.& hac in tantum.*
88. Cum itaq; * vxor debitoris, marito ad in-
opiam vergente dotem ſuam repetere poſ-
ſit, *L.ſi conſtante* 11.*C.ſolut.matrim.quemad.dos*
pet.L.vbi adhuc C.de jure dot. *Gail.*2.*obſ.*83.*n.*3.
Wurmſer, *pract. obſer.tit.*37. *obſ.*1.*n.*5. Mynſ.
*decad.*2. *reſp.*15. *num.* 6.*&* 7. & cum reliquis
creditoribus plerumque concurrere ſoleat,
89. inſuper * non tantum hypothecam taci-
tam

tam in vniverſis bonis mariti, verùm etiam jus prælationis præ omnibus aliis etiam anterioribus hypothecis habeat, *juxta L. aſſiduis C. qui potior. in pign.* ipſa ſuam dotem præciperet, & vix aliquid reliquis creditoribus reſtaret. Quandoquidem enim prædia viliſſimo pretio hoc tempore proſtant, & emptorem vix reperiunt, contingeret ſæpiſſimè, vt ſi vel venderentur, vel in ſolutum concederentur, vix mulieribus de ſua dote, & * liberis primi matrimonii (qui 90.
in locum matris ſuæ intrantes etiam ſecundæ vxori præferuntur, *L. aſſiduis* 12. §. *ad hæc omnia. i. v. exceptis vid. &* §. 2. *C. qui potior in pign. Novell.* 91. *in princ. & c.* 1. Schneidew. §. *fuerat. num.* 73. *inſtit. d. act.* Beuth. *d. jur. prælat. c.* 25. §. *fernet*) vtpotè magis * privilegiatis ſatisfieret, cæteris autem creditoribus 91.
vel nihil omninò, vel modicum ſaltem remaneret. Tacebo, quod cedens * bonis aliqua retinere poſſit, *vid. inf. q.* 6. *num.* 69. *& n.* 136. *item q.* 8. *num.* 69. qualia ſunt per teſtatorem alienari prohibita, item vſusfructus, feudum, & emphyteuſis Eccleſiaſtica. Nam licet commoditates creditoribus in eorum ſatisfactionem relinquantur, bona tamen ipſa non relinquuntur, Matth. Brun. *quæſt.* 3. *princ. n.* 18. Ergò etiam ex hoc capite ipſis non adeo erit conſultum, quia plurimi ſunt cre- 92

ditores,qui allodialia non poſsident, ſed tantum bona feudalia vel emphyteutica. Si igi-
93. tur poſt ceſsionem creditores * nihil conſequuntur, ſed exſpectare debent, donec ad pinguiorem fortunam perveniant debitores *L.4.6.& 7.ff.d.ceſſ.bon.* cur non vellent exſpectare antea, *argt.Novell.4.de fidejuſſ.& mandat. c. 3. verſ. agnoſcant*, ſed potius illos ad tales anguſtias redigere? *vid.inf.q.9.n.* 117.

Neque obſtat, quod vno alteroque caſu, vt ſic ſuum conſequi poſſent, nec ſemper mulieres vel alii privilegiati cōcurrant, quia
94 hoc valdè rarum eſt; Rarò * autem accidentia non temerè in negotiis gerendis computantur, *L.ea quæ rarò 64.ff.d.R.I.* & ex his fortè quæ vno caſu accidere poſſunt, jura non conſtituuntur, *L. ex his 4.ff.de LL.* nam quod rarò fit, (ſicut etiam vetus ſapientia docet) non obſervant Legislatores, ſed quod fit plerumque, & reſpiciunt, & medentur, *c. 2. Novell. vt ſine prohibitione* 94. & jura adaptantur ad ea, quæ facilius & frequenter accidunt, *L. nam ad ea ff. d. T.*

Ratio quinta: Doctores dict. Novel. 135. ſic interpretãtur, vt habeat locum, ſi debitores adverſis caſibus ad inopiam redacti ſunt, Jul.Pac. *in Iſag. n.4.d.ceſſ.bon.* Gothof. *in add. ad* Schneid. §. *f. n.* 14. *inſt. de action.* atqui non
95. poteſt negari, quin & is ad * inopiam redactus

ctus ſit, qui prædia neglecta & inculta, vixq; panum quotidianum reſiduum habet, & qui ante lapſum aliquot annorum nihil ſibi ex agris ſuis audet promittere. per text. expreſſ. in Nov. 163. *de relevat. tribut. pub. ibi. mutua illa & omnimoda horum exitia ad tantam inopiam poſſeſſiones redegiſſe, ut neque reditus poſſent ſuis producere poſſeſſoribus.*

Videmus ſanè ruſticos plurimos, * qui integros manſos, integras emphyteuſes, & prędia allodialia plurima, ſed inculta; imò Nobiles non paucos, qui integras villas, & pagos, ſed devaſtatos poſsident, nihilominus neque neceſſariam ſuſtentationem habere, imò ne quidem ſatis honeſtè veſtitos incedere. Neque adeo mirum; nam ſicuti * de vento vivere nemo poteſt, *argt. L. f. C. d. alim. pup. præſtand.* vbi Dd. ita neque de prædiis incultis, multò minus de caſtris ruinoſis, ædibus neglectis, vel parietibus depreſsis; vide Vincent. Carecium *de excuſ. bon. q. 35. ſecund. part. n. 20. & ſeqq.* Quis igitur non dicat, etiam illos, qui adhuc bona immobilia poſsident, verè miſeros, atque inopes eſſe, & beneficio Novellæ noſtræ, ne bonis cedere cogantur, gaudere debere.

96.

97.

Confirmatur inde: Imp. in tex. * ideo non permittit debitorem ad ceſsionem vrgeri, ne denuò per vim ad ignominioſam vitam 98.

 tranſpo-

tranſponatur, i.e. (vt ipſe declarat) at quotidiani victûs & amictûs corporis inopiam adigatur: Ergo ſupponit, ſatis fuiſſe, quod ita depauperatus antea fuerit, vt neq; victum, neque amictum ſtatui ſuo convenientem haberet, quod bene potuit contingere, imò de facto plurimis contigit, quibus prædia inculta & devaſtata relinquebantur.

Ratio ſexta: Doctores Novellam noſtram
99. 135. ſic explicant, vt quamvis calamitoſi* debitores non cogantur bonis cedere, nihilominus debeant bonorum venditionem pati, Gothof. *ad d. Nov. 135. c. 1. lit. m. v. pecuniæ, vid. inf. q. 9. n. 66.* prædiaque in ſolutum dare, Weſenb. *in parat. n. f. ff. de ceſſ. bon.* ita vt permittatur pro extremo ſubſidio creditoribus, vt ipſi conquirant ac vindicent bona debitoris, quæcunq; poſsint, Cujac. *ad Novell. noſt. in f.* Matth. Steph. *ad eand. n. 10. vid. inf. q. 9. n. 153.* ergo neceſſariò ſupponunt, Imp. hanc immunitatem à ceſsione bonorum, etiam iis debitoribus conceſſiſſe, qui adhuc bona habent,
100. nam quod* non eſt, vendi, in ſolutum dari, & conquiri non poteſt, *argt. L. nam etſi 5. ff. de injuſto. argt. eorum quæ notat Gail. 2. obſ. 1. n. 15.*
101. id * enim, ſuper quo agendum, debet prius eſſe in rerum natura, *L. quidam referunt 14. in pr. ff. d. jur. cod. gl. c. f. extra. de reſcript.*
102 Ratio ſeptima: Imp. eos calamitoſos * debito-

bitores, qui à ceſsione bonorum volunt eſſe liberi, & beneficio novo gaudere *in d. Novell.* 135. adſtringit ad hoc, vt jus jurandum præſtent, quod aurum reliquum i. e. pecuniam non habeant, vnde æs alienum diſſolvant. Ergo ſatis indicat, ſe prædia non multum attendere, & in illis dimittendis debitorem gravare nolle, & quamvis addat: *nullam rerum* cauſâ occaſionem,* tamen per voculam *rerum* benè poſſumus ſubintelligere creditarum, quemadmodum paulò antè, cum in ead. Novell. Imp. ſtatuiſſet, vt nemini liceat neceſsitatem ceſſionis inferre *rei causâ,* Dd. interpretantur *crediti causâ,* vndè non eſt veriſimile, legislatorem in vna eademq; conſtitutione, ſex aut ſeptem linearum intervallo, vnum idemque vocabulum in diverſo & æquivoco ſenſu vſurpaſſe. Neque in contrarium quicquam facit vox *occaſionem*, quia intelligere eam licet de remediis pecuniariis, quæ quis vel à ſuis proximioribus, cognatis, & amicis habere, vel ex hæreditate proximè adeunda ſperare, vel aliunde exſpectare poteſt, quemadmodum in ſeq. quæſt. pluribus declarabo, *& infra ſæpius ſuo loco.* 103.

Neque refragatur ſecundò, quod Imp. in illa ipſa Novella 135. ſtatuerit, talem aliquem calamitoſum debitorem, qui à ceſsione libe-

104 rari cupit, jurare * debere, ſi poſtea res mobiles vel imobiles ex hæreditaria ſucceſsione, vel ex donatione cognatorum acquiſierit, quod velit creditoribus ſatisfacere, vel actiones eis cedere, quemadmodum pluribus dicetur ſeq. quæſt. ſi itaque poſtea acquiſita ad immobilia extendit, cur non etiam ante habita? Ad hoc enim ℞. licet ex Gregorii Holoandri & Henrici Agylæi interpretatione ad græcum Serimgeri exemplar edita legantur iſta verba, *in rebus mobilib⁹ aut immobilibus, &c.* tamen ea ſunt à communi lectione aliena, vel noſtræ intentioni minimè cõtraria. Eſto enim quod calamitoſus debitor ad ſubterfugiendam ceſsionẽ jurare debeat, ſe etiam de
105 bonis immobilibus, quæ de novo ſit * acquiſiturus, velit ſatisfacere: non tamen ſequitur, quod cogatur jam ante habitis & acquiſitis
106 per ignominiam cedere, quia facilius * amittitur jus quærendum, quam jus quæſitum, *L. f. C. de acquir. & ret. poſſeſ.* facilius remittuntur ſperata, quam poſſeſſa, *l. cum hi* 8. *in princ.*
107 *ff. de tranſact.* charius * eſt modicum præſens,
108 quam multa futura, *d. l.* 8. *vbi gl.* & *Dd.* non * eſt par & eadem ratio, ſuum amittere, & ſic damnum incurrere, & lucrum non capere.
109 *l. f.* §. 2. *ff. de Codicill.* omne * futurum deſpicitur, ſuadentque magis præſentia fructum, Claud. facit, *d. l.* 8. *vbi* Bald. quia futurum

*omne

* omne incertum, Schneid. §.*curare n.*17.*inſt.*110. *d.actio*:

Ratio octava: qui capi * & incarcerari non 111.
poteſt, is neque ad ceſsionem bonorum cogi poteſt, *vid.ſup.decad.*1.*q.*4.*n.*21.*q.*7.*n.*93. atqui moderni calamitoſi debitores infortunio belli depauperati incarcerari non poſſunt: Ergo neque ad ceſsionem cogi, minor patet *ex decad* 1.*q.*5.*concluſ.*2. & *q.*7.*n.*84.*cum ſeqq.* Major probatur primò ab inductione, & ab exemplis per Matth. Brun. *in tract.de ceſſ.bon.* hinc inde relatis. Doctores * capi & incarce- 112
rari non poſſunt, Ergo non cedunt bonis, Brun. *quæſt.*10.*quart. quæſt.princ.n.*7. Ex quo milites pro civili debito capi & incarcerari non poſſunt, non coguntur cedere bonis, id Brun. *quæſt.*11.*quart.quæſt.princ.num.*1. Maritus ob dotem non reſtitutam carcerari non poteſt, & ex conſequenti nec cedere bonis, Brun. *quæſt.* 20. *quart. quæſt. princ. n.* 1. Vnde conſtat validum eſſe * argumentum, ab incar- 113
ceratione ad ceſsionem negativè deductum, videlicet: carcerari non poteſt, Ergo nec ad ceſsionem vrgeri (dummodò qualitas perſonæ vel rei nō aliud ſuadeat) quemadmodum etiam affirmativè in hunc modum conceptum: carcerari * poteſt, ergo ne in carceres 114
detrudatur, ad ceſsionem bonorum admittetur. *vid.ſup.decad.*1.*q.*7.*n.*96. Sic idem Brun.

*d.q.*20. *n.* 1. de marito tradit, quod in multis caſibus in ſolidum teneatur, ne igitur ad carceres detrudatur, ad bonorum ceſsionem admittitur. In ſpecie autem exemplificat *num.*8. in eo, qui convenitur ex contractu poſt diſſolutum matrimonium celebrato, quo in caſu pro evitandis carceribus ad beneficium ceſſionis bonorum admittetur, *id.ibid.num.*9. deindè ſi maritus in ſolidum condemnatus non appellavit, beneficio ceſsionis bonorum gaudebit, vt carceres effugere valeat. id. Brun. *d.*
115. *q.*20. *n.*26.27. & 28. Sed hoc* argumentum affirmativè conceptum non procedit, ſi is, de quo quæritur, ſit indignus beneficio ceſsionis, vel ex numero illorum, de quibus infra *quaſt.*8. *per tot.* Oſtendi etiam ſupra *decad.* 1. *q.* 7. *n.*90. *cum ſeqq.* quomodo argumentum à ceſſione bonorum ad incarcerationem affirmativè, & negativè ducatur, ad quæ, ne actū agere videar, me brevitatis cauſa refero.
116. Ratio autem* & cauſa, quare is qui carcerari nō poteſt, nec ad ceſsionem quidem bonorum cogi poſsit, eſt hæc: quia ceſsio eſt in eum finem beneficii loco introducta, vt quis ſqualorem carceris evitet, *vid.ſup.decad.* 1. *q* 4
117. *n.*21. ceſſante igitur* cauſa beneficii ipsū beneficium ceſſare neceſſe eſt, *argt.c.cum ceſſante. extra de appell. argt. l. in omnibus* 68. *ff. de R. I.* Deinde ceſsio eſt modus effugiendi carceres, & me-

& medium ſatis acerbum illud malum carceris declinandi, cur igitur*moderni calamitoſi debitores, tam miſerabile & lamentabile remedium amplecti vellent, vel deberent, ſi nullum periculum carceris timendum eſſet? fruſtra profectò aliquis amaram potionem contra peſtem acciperet, ſi periculum peſtis non ſubeſſet: vbi* finis non ſperatur, fruſtra media aſſumuntur; fruſtra* à debitoribus modernis exſpectatur, cujus eventus nihil operatur, *argt. L. cum heres, 52. §. 1. ff. de acquir. hered.* 118 119 120

Si dicas ceſſionem hunc habituram effectum, vt in poſtea quæſitis non conveniantur, niſi in quantum facere poſſunt. Reſpondeo, * hoc beneficium infortunio belli depauperatos & ſpoliatos jam ante habere, vt dixi ſup. *n.* 72. & mox dicam; fruſtra ergo mediante ceſſionis beneficio quærere; habito enim * effectu media omnia ſunt ſuperflua, *argt. § f. inſt. d. perpet. & temp. action.* Baldus *in l.* 3. *C. de inſtit.* confer ea, quæ ſcripſi ſupra, *decad.* 1. *q.* 7. *n.* 101. & 102. 121 122

Ratio nona: qui habent*privilegium, vt cõveniri non poſſint in ſolidum, ſed in id tantum, in quantum facere poſſunt, illi non coguntur bonis cedere; *vid. inf. decad.* 2. *q.* 8. *n.* 82. *decad.* 1. *q.* 7. *n.* 82. atqui*ſpoliat⁹ bonis propter guerram, & belli calamitate depauperatus, 123 124

habet

habet hoc beneficium, vt in ſolidum non cō-demnetur, ſed privilegio gaudet, vt non conveniatur, niſi in quantum facere poteſt, Ergo depauperatus bello bonis cedere non cogitur. minorem vnà cum illatione tenet in ter-
115 minis * Matth. Brun. *de ceſſ. bon. quæſt.* 14. *quart. quæſt. princ.* & ego illam probabo decad. 3. peculiari quæſtione. Major traditur apud Matthæum Brunum *q.* 33. *quart. quæſt. princ. n.* 3.
126 his verbis: * adverte tamen, quod hoc beneficium, ne quis teneatur vltra, quam facere poteſt, operatur, ne habeat debitor neceſſe cedere bonis, nam cum non teneatur in plus, quam facere poſsit, habitâ ratione ne egeat, pro tali debito carcerari non poteſt, & conſequenter non cedit bonis. Deinde id ipſum
127 probatur per inductionem, & * ab exemplis; primò, Doctores privilegium habent, quod conveniri non poſsint, niſi in quantum facere poſſunt, deducto ne egeant, igitur non cedunt bonis, Matth. Brun. *quæſt.* 10. *quart. quæſt. princ. n.* 3. *&* *n.* 7. vbi *n.* 9. cautelam hanc præſcribit, dicendo: cauti igitur eſſe debent, quando actione perſonali conveniuntur, vt non cedant bonis, ſed opponant, & in judicio privilegium prædictum allegent. *vid. ſup. decad.* 1. *q.* 7. *n.* 36. *q.* 8. *num.* 28. *decad.* 3. *q.* 1. *n.*
128 77. Secundò * clericus debitor ad cedendum non arctatur, quia in id tantum, quod facere poteſt,

poteſt, & non vltra convenitur, habitâ ſcilicet ratione ne egeat, *vid. decad.* 3. *q.* 1. *num.* 79. Matth. Brun. *q.* 8. *quart. quæſt. princ. n.* 7. vbi infert: propterea quando ipſe pro civili debito & actione perſonali convenitur, non dicat, cedo bonis, quia tunc per creditorem dimiſſis ei ſolum veſtimentis ſpoliari poſſet, ſed excipiēdo dicat: ego ſum privilegiatus, quod non poſſum, niſi relictis mihi alimentis conveniri, add. Greg. Tholoſ. *p.* 3. *l.* 22. *c.* 9. *n.* 5.

Tertiò milites * non coguntur cedere bo- 129
nis, cum privilegio gaudeant, vt cōveniri nō poſſint, niſi ad id, quod facere poſſunt, deducto ne egeant, *vid. decad.* 31. *q.* 1. *n.* 71. Brun. *q.* 11. *quart. quæſt. princ. n.* 1. *circa f.* Greg. Tholoſ. *loc. cit. n.* 6. *poſt Panormit. in c. Odoardus n.* 8.

Quartò * maritus conveniri aut executi 130
non poteſt, niſi quatenus facere poteſt, & ſic nec cedere bonis debet, Brun. *quæſt.* 20. *quart. quæſt. princ. n.* 1.

Quintò * donator factus inops ante tem- 131
pus traditionis rei donatæ privilegiū habet, vt non exigatur, niſi quatenus facere poteſt, deducto ære alieno, & ne egeat, Ergò non opus habet, vt beneficium ceſſionis amplectatur. Atque ex his paucis exemplis ſatis clarè apparet, validum eſſe * argumentum à bene- 132
ficio competentiæ ad ceſſionem bonorum negativè conceptum, videlicet: habet privilegium,

legium, vt non teneatur niſi in quantum facere poteſt, ergo cedere non cogitur. Plura apud eundem Brun. *in d. tract. de ceſſ. bon.* require, vbi plerumq; quæſtiones ſuas alternativè concipit, vtrum hic vel ille cogatur bonis cedere, an verò habeat privilegium competentiæ, vt non conveniatur, niſi in id, quod poteſt, *q.* 20. *q.* 21. *q.* 22. *q.* 23. *q.* 24. *q.* 25. confer notata ſup. *decad.* 1. *q.* 7. *n.* 85. *cum ſeqq. vbi ſimile videbis argumentum à beneficio competentiæ ad incarcerationem ductum.* Non infrequens
133. eſt etiam apud eundem Brunum * argumentum à contrario in hanc formam conceptũ: Poteſt conveniri in ſolidum, Ergo ne incarceretur, bonis cedere cogitur. Sic in multis
134 caſibus reperitur, quod * maritus in ſolidum teneatur, ne igitur in carceres detrudatur, ad bonorum ceſsionem admittetur, Brun. *q.* 20. *quart. quæſt. princ. n.* 1, vbi tota illa quæſt. caſus ſpecificos recenſet; præſertim *num.* 26. vbi ait: ſi maritus beneficium competentiæ non oppoſuit, & judex eum in ſolidum condemnavit, à qua ſententia maritus non appellavit, non poterit poſtea in executione de hujuſmodi beneficio excipere, & *n.* 28. ſi ergo in ſolidum hoc caſu convenitur, beneficio ceſſionis bonorũ gaudebit, vt carceres effugere valeat. Item ſi poſt ſententiam maritus pauper & inops effectus eſſet, in ſolidum tenebi-

nebitur, & non gaudet beneficio competentiæ, cedere tamen bonis poterit. Item ſi maritus vel ejus liberi artifices ſunt, & artem aliquam exercent, quâ mediante victum ſibi quærere poſſunt, in ſolidum damnantur, Ergo ceſſionis bonorum beneficio gaudebunt, *id. ibid. n.* 25. Item quia * privilegium filiis 135 conceſſum, ad nepotes in præjudicium tertii non extenditur, ideo nepotes hæredes mariti non habent privilegiũ competentiæ, quemadmodum filii, ſed ad integram dotem tenentur, & ſi non habent, vnde ſolvant, ad bonorum ceſſionem admittuntur, Brun. *q.* 26. *quart. quæſt. princ. n.* 8. Sic * fidejuſſor quia ſui 136 principalis privilegio (vtpote perſonali) non gaudet, in ſolidum tenetur, ideo volens ſe à carceribus liberare, bonis cedere cogitur, id. Brun. *q.* 25. *n.* 1. Et hic argumentandi modus adeò eſt frequens apud eundem Brun. vt quæſtiones ſuas ſæpius ita formet: vtrum hic vel ille in ſolidum teneatur, ita quod ſi ſolvere non poſſit, ad ceſsionis beneficium admittatur, vt videre eſt in *q.* 27. *q.* 25. *q.* 21. *q.* 22. & paſsim, *confer. ſup. decad.* 1. *q.* 7. *n.* 88. *cum ſeqq.* hinc deſcendit.

Ratio decima & vltima: ij * qui bellorum, 137 incendii, naufragii calamitate, vel id genus ſimili, bonis ſuis exuti ſunt, ſimiles habentur iis, qui bonis ſuis jam ceſſerunt, vt infra tradam

dam ex Mynſ. §.*f. n.5.inſt.d.action.vid.ſup.decad.1.q.7.n.180.& decad.3.q.2.n.f.* ergo fruſtra ad hoc adiguntur,vt denuò cedant: nam
138.* ſupervacuum eſt ad id quem cogi, cujus nullus eſt effectus.*l.non diſtinguemus* 32.§.*ſumma* 3.*ff.de recept.* Weſenb. *n.5.ibid.in f.*

Atque hæ ſunt rationes,quæ me movent, ad aſſerendum, debitores modernos,etiamſi adhuc aliquid habeant, ad ceſsionem bonorum cogi non poſſe, quarum vna & altera (ingenuè fateor) non adeo quidem eſt firma, ſed cæteris juncta robur & firmitatem haud
139 dubiè acquirit; numerus * enim ſupplet defectum qualitatis,*argt.L.4.vbi gloſſ.§.ejuſdem, v.numerus ff.d. teſtibus.* Mynſ.*cent.*2.*obſer.*100.
140 *n.*1.& 3.Et quæ * non proſunt ſingula,cuncta juvant *argt.L.ſancimus* 27.*vbi Dd. C.de teſtam.* Mynſ. *cent.*2.*obſer.*20.*id.cent.*5.*ob.*33.

Tempus eſt,vt ſolvam argumentũ *ex textu Nov.*135. *v.in vniverſum* contra præfatam aſſertionem allatum,ad quod puto reſponderi poſſe duobus modis: Primò, vocabulum il-
141 lud * *vniverſum* non referri ad res, vt ſenſus ſit aliquẽ in vniverſum res ſuas debere amiſiſſe,ſed potius ad verba *ex accidenti*,hoc ſenſu: vt qui res ſuas aliquo infortunio,nõ tantum belli,incẽdii,&c. ſed *in vniverſum*,i.e. ex quolibet accidenti, dummodo non ſupinâ ſuâ negligentiâ amiſerit, *vid. inf.decad.3.q.2. n.65.*

n.65. Ratio hujus meæ interpretationis dari
poteſt duplex; prima deſumpta ex ordine li-
teræ, Imp. enim non dixit, injuſtum eſſe, vt
ad ignominioſam vitam tranſponatur, qui *ex
accidenti in vniverſum* res ſuas amiſiſſe tradi-
tus eſſet; ſed hoc modo; vt is *qui in vniverſum
ex accidenti*, non ſupinâ negligentia res ſuas
amiſiſſe traditus eſſet, &c. vbi videmus * *τὸ in* 142
vniverſum, non rebus, ſed accidenti tribui, Er-
go abſurdum eſſet, non vicino ſtatim voca-
bulo, ſed remotiori, & longo intervallo ſe-
juncto conjungi. Secunda ratio interpreta-
tionis deſumitur ex conſtructione, quia ſi
Imp. *τὸ vniverſum*, ad res voluiſſet referre, æ- 143
què facilè dixiſſet, vniverſas res ſuas amiſiſſe,
quam in vniverſum res amiſiſſe. Imò poſito
quod etiam ad res, ſive amiſsionem rerum re-
ferendum eſſet, nihilominus tamen parùm
contra meam aſſertionem faceret, nam Re-
ſpondere poſſum ſecundò: vocabulum * *vni-* 144
verſum dupliciter accipi poſſe, propriè & im-
propriè. Propriè acceptũ omnia omninò in-
cludit, & totum ſignificat, Spiegel. *in Lexic. v.
vniverſus.* in toto* autem quælibet pars ineſt, 145
argt. L. quæ de tota 76. *ff. de rei vend.* Beuth. *de ju-
re prælat. p. 2. c.* 15. Impropriè* autem verificari
poteſt de magna parte, vt cum dicimus: bel-
lum Suecicum eſſe ruinam vniverſalem to-
tius Germaniæ; verum hoc eſt, & ſi vna alte-

raque regio, vel unus alterq; Germanorum
ruinam iſtam non ſenſerit. Non enim infre-
146 quens eſt in jure, vt magna * vel major pars,
accipiatur pro toto vel vniverſo, *gloſſ. in L.*
nomen 34. §.*filio v.omnis ſubſtantia ff. de legat.*3.
147 vt cum à tutela * quis excuſatur, ſi litem ha-
beat cum pupillo, vel de omnibus bonis, aut
magna parte eorum, *L.propter litem* 21.*in prin.*
ff.de excuſ.§.*item propter litem* 4.*inſt.eod.* & ſive
quis ære alieno gravatus omnia bona, ſive
majorem partem alienet, prȩſumitur in frau-
dem creditorum feciſſe, *L.omnes* 17. §.*Lucius*
1.*ff.quæ in fraud.gl.L.ante cit.*

Poſſumus itaque dicere, quod Imp. *ind.*
*Novell.*135. fuerit impropriè & populariter
148 locutus, quia* populariter cum populo, cui
jus redditur, ſubinde agendū, & loquendum
eſt, Weſenb. *num.6.ff.quod met.cauſ.id. num.*3.
C. eod.

Id quod clariùs adhuc cognoſci poteſt, ex
149 verbo * *amiſiſſe*, vel enim propriè accipitur,
vel impropriè. Si propriè; manifeſtè ſequi-
tur, quod Imp. tantum de mobilibus loqua-
150 tur, quia amiſſum * non intelligitur, quod
ablatum alteri non eſt, ait Papin. *in L.nec vti-*
151 *lem ff. ex quibus cauſ. maj.* auferri * autem non
poteſt, quod moveri non poteſt de loco ad
locum, Schneid. §.*poſſidere n.*184. *inſt. de in-*
152 *terdict.* Si accipitur amiſſum * impropriè:
tunc

tunc appellatione illius, veniet corruptum, ſciſſum & fractum, *L. prætor* §. *loquitur &* §. *amiſſæ ff. vi bon. rapt.* Spiegel. *loc. cit.* conſequenter etiam illi, * qui agros incultos, pra- 153
ta corrupta, ædesque ruinoſas poſsident, ea omnia & in vniverſum res ſuas amiſiſſe, veriſsimè dici poſſunt.

Manet itaque vera * Concluſio: quod illi, 154
qui bellica calamitate fuerunt depauperati, cum ignominia bonis cedere non cogantur, quam Concluſionem

Amplia primò: in tantum verùm eſſe, vt decem * librarum auri mulcta ei (judici vel 155
creditori) irroganda ſit, qui tranſgredi auſus fuerit ex iis aliquid, quæ de his ab Imp. ſancita ſunt, & tam piè ipſi placuerunt, *d. Novell.* 135. §. *diligens f. Hotom. q. 26. circa f.*

Amplia ſecundò: vt etiam * periculum 156
vitæ immineat iis, qui tranſilire tentaverint ea, quæ juſtè ab Imp. per hanc ſacram exprimuntur legem. *ibid.* Hotom. *loc. cit.*

Amplia tertiò: vt absque periculo vitæ, non ſit futurus, qui vel ſolâ cogitatione tenus ea tranſgreſſus fuerit *ibid.* Quæ eſt graviſſima, & in jure vix audita pœna, cum reg. cogitationis* pœnam nemo patiatur, *L. cogi-* 157
tationis 18. *ff. de pœnis c. cogitationis* 14. *de pœnis c. cogitatio* 20. *diſt.* 1. & leges * externam tantũ 158
obedientiam locomotivæ, non mentis, vo-

luntatis aut cordis ἐντάξίαν requirant, Weſenb. *n.* 4. §. *tertius ordo ff. d. l. & l.* hic autem creditores propter ſolam ἐνθύμησιν, & peccandi cogitationem capitis periculum ſubeunt, Hotom. *loc.cit. f.* 177.*inf.q.* 26.

159 Cauti igitur * ſint creditores, ne dum debitores cum magno eorum incommodo, inſequuntur, ſe ipſos lædant, & dum aliis faceſſunt negotium, ſibi ipſis creent periculum, Gail. 1.*obſer.*70.*n.*20.

Supereſt, vt priuſquam ad vlteriora progrediar, dubium illud ſolvam, quod Ampliſſimus Vniverſitatis noſtræ Procancellarius, Admodum Reverendus Nobilis & Magnificus Dominus Joan. Oſwaldus à Zimmeren SS. Theol. Doct. & Profeſſ. in publica diſputatione, die 8. Aprilis Anno 1639. habita, cum hanc ipſam quæſtionem proponerem, Domino meo defendenti movit; vid. Inuti-
160 le videre beneficium * ceſſionis, quandoquidem neque malitioſis debitoribus conceditur, *per notata infra q.* 8. neq; calamitoſis obtruditur, *per Nov.* 135. ad quod ℞. Matthias Stephani *ad d. Nov. n.* 8. Imp. Juſtin. jus cedendi bonis valde imminuiſſe, imò fere in totum per dictam Nov. ſuſtuliſſe, quâ conſtituit, vt debitor, qui non ſuâ culpâ, ſed fortunæ novercantis vitio decoxerit, liberetur ab omni-

omnibus moleſtiis carceris & cruciatibus corporis, etiam absq; ceſſionis auxilio. Ego *puto adhuc aliter Reſponderi poſſe, vid. ca- *161.*
lamitoſum debitorem ad ceſſionem nō quidē cogi, voluntariè tamen ad eam admitti, per tradita infra *q.6.* per tot. Deinde poſito, quod nec calamitoſus nec malitioſus debitor cederet, datur tamen tertius aliquis, videl. culpoſus, & aliquâ ſuâ negligentiâ, incuriâ & culpa (dummodo nō latâ vel ſupinâ, *vid. inf. q.3. n.15. & 20. q.8. n.37.*) ad inopiam redactus, qui & ipſe minimè prohibendus, ſed ad ceſſionis aſylum admittendus eſt, *vid. ſup. decad.* 1. *q.5. n.* 113. Ratio *deſumi poteſt ex o- *162*
rat. Cic. pro Rabir. quia ſatis eſt homines imprudentiâ lapſos non erigere: urgere verò jacentes, aut præcipitantes impellere, certè eſt inhumanum, Greg. Tholoſ. *c.* 14. *p.* 3. *Syntag. n.* 2.

QVÆSTIO II.

Quid requiratur ad hoc, vt debitores beneficio Novellæ 135. gaudeant, & à ceſſione bonorum liberi ſint & immunes?

SVMMARIA.

1. *Requiſita ad hoc, vt debitores calamitoſi ſint à ceſſione bonorum liberi.*

2. *Requiſitum primum, vt jurent ſe nihil habere, vnde ſolvant, ſive vt ejurent bonam copiam.*
3. *Iuramentum hoc vnde deſcendat?*
4. *Ratio hujus juramenti, ne quis bona occultet.* 6.
5. *Dolis & fraudibus eſt omnibus modis occurrendum.*
7. *Solent divitiæ occultari, ne pateant invidiæ.*
8. *Superfluo juramento nemo eſt onerandus.* 33.
9. *Qui relevatur in vno, non eſt mirum ſi gravetur in alio.*
10. *Pauper eſt, qui nec bona habet, nec artem, nec divites conſanguineos.*
11. *Non negligentibus, ſed impotentibus ſuccurritur.*
12. *Ingrati ſunt debitores, ſi ſolutionem, quam maturare poſſent, retardent.*
13. *Nemo divini timoris adeo immemor præſumitur, vt contemnat jusj. vel falsò juret.*
14. *Caſus in quo debitor ad prædictum juramentum non admittitur.*
15. *Paria ſunt habere, & de proximo habere poſſe.*
16. *Requiſitum ſecundum, vt præſtet cautionem juratoriam de ſolvendo, ſi ad pinguiorem pervenerit fortunam.*
17. *Paupertas non eſt habitus permanens.*
18. *Quilibet præſumitur lucrari, & ditior fieri poſſe.*

19. *Res*

19. *Res futuræ in ſtipulationem, & ſub juramentum cadere poſſunt.*

20. *Futurum omne incertum.*

21. *Facilius remittuntur ſperata, quam poſſeſſa.*

22. *Cautionem præſtare tenetur, de cujus fide dubitatur.*

23. *Exemplum in eo, cui data eſt dilatio quinquennalis.*

24. *Exemplum aliud in eo, qui bonis cedit.*

25. *Exemplum tertium in condemnato cui terminus ſolvendi judicatum conceditur.*

26. *Cur juratoria tantum requiratur cautio?* 28.

27. *Qui fecit, quod potuit, legem adimplevit.* 54.

29. *Fidejuſſoria cautio requiritur, quando fidejuſſores inveniri poſſunt.*

30. *Qui adhuc aliqua habet, juratoriam cautionem cum hypotheca bonorum ſuorum præſtare compellitur.*

31. *Cur juramentum extendatur tantum ad mobilia,* 32.

34. *Executio fieri nequit in bonis mulierum ſuper debito mariti.*

35. *Res aliena obligari non poteſt.*

36. *Maritus rerum dotalium quo ſenſu ſit Dominus?*

37. *Dos proprium patrimonium uxoris eſt.*

38. *Maritus rerum paraphernalium legitimus adminiſtrator.*

39. *Rei ſuæ nemo procurator eſt.*

40. *Maritus rerum receptitiarum ne quidem adminiſtrator vel procurator eſt abſque mandato, vel cautione de rato.*

41. *Mulier in dote præfertur omnibus anteriorem hypothecam habentibus.*

42. *Dotis cauſa ſemper & vbique præcipua.*

43. *Fruſtra expectatur, cujus eventus nihil operatur.*

44. *Requiſitum tertium, vt debitor cedat creditori actiones, quas contra ſuos debitores habet.*

45. *Obſcuritas Novellæ* 135. *unde?*

46. *Interpretatio Cujacii.* 47. *Matthiæ Stephani.* 48. *Henrici Agylæi.* 49. *Franc. Hotomanni.* 50. *Philippi Zoreri.*

51. *Debitor calamitoſus cedendo actiones ſe à moleſtia creditorum & ceſſione bonorum liberare poteſt. Ratio* 54.

52. *Creditores debitorem calamitate belli depauperatum ad cedendas actiones cogere poſſunt.* 56. *Ration.* 57. *&* 61.

53. *Creditores etiam ſine ceſſione actionum debitores debitoris exigere poſſunt, & quomodo.* 62.

55. *Offerens nomina in ſolutum evitat incarcerationem, & bonorum ceſſionem.*

58. *Ceſ-*

58. *Ceſſio actionum fieri poteſt absque conſenſu debitoris.*

59. *Inſtrumenti traditio, in quo continentur nomina, operatur ceſſionem nominum & actionum.*

60. *Ceſſas actiones ad concurrentem tantum quantitatem exercere licet.*

63. *Paria ſunt mandare, & mandare debere.*

64. *Creditor contra debitores ſui calamitoſi debitoris vtilem actionem habet absque ceſſione.*

65. *Vtilis actio ſine ceſſione reg. non competit, niſi in caſibus ſpecialiter exceptis. 66.*

67. *Rei vindicatio datur tantum Domino.*

68. *Actio realis æque cedi poteſt, atque perſonalis.*

69. *Ceſſio rei vindicationis videtur operari ceſſionem dominii.*

70. *Lex plus poteſt, quam nos poſſimus, & magis eſt domina rerum noſtrarum, quam nos ſimus.*

71. *Lex dominium rei noſtræ alteri absque facto noſtro adjicere poteſt, exemplum in vſucapione.*

72. *Quod noſtrum eſt, ſine facto noſtro ad alium tranſire non poteſt.*

73. *Magiſtratus debitorem debitoris poteſt ad hoc cogere, vt creditori ejus ſatisfaciat.*

74. *Debitor debitoris ſecurè pecunias in manibus juſtitiæ deponit.*

75. *Varii modi procedendi contra debitores debitoris remiſſivè.*

76. *Ordo executionis à D. Pio præſcriptus, à quo non multum receditur in noſtro propoſito.* 77.

78. *In certis quibusdam caſibus receditur ab ordine D. Pii.*

79. *Calamitoſi noſtri debitores non ſunt ad rigorem D. Pii adſtringendi.*

80. *Creditori invito nemo poteſt debitorē ſuum delegare: niſi tota ſubſtantia debitoris in nominibus poſita ſit. n.* 81.

82. *Ceſſio actionum non in tantum facienda, ut ipſemet debitor ſuâ ſuſtentatione privetur.*

83. *Debitor volens uti beneficio Nov.* 135. *debet judicare bona, quæ habet.*

84. *In executionibus debitor bona ſua mobilia oſtendere debet.*

85. *Cui plura committuntur, ab eo plura exiguntur.*

86. *Difficultas conditionum ab Imp. Iuſtin. debitoribus præſcriptarum an beneficium Novell.* 135. *aquè durum reddant, atque remedium ceſſionis?*

87. *Ceſſionis beneficium trahit ſecum ignominiam, remedium Nov.* 135. *non item.*

88. *Ceſſio in ſe ſpectata non eſt ignominioſa, ſed*

ſed propter bonorum publicationem ei connexam.

89. *Debitor calamitoſus non debet omnem pecuniam dimittere.*

90. *Novella 135. tacitè inducit beneficium competentiæ.*

AD hoc, vt debitores calamitoſi à ceſſione bonorum ſint liberi,& immunes, requiruntur * aliquot conditiones. 1.

Prima eſt: * vt jusjurandum præſtent per 2. adoranda eloquia,quod nullam rerum cauſa occaſionem, aut aurum reliquum habeant, vnde æris alieni ſupplementum faciant,*text. in d.Nov.*135.*v.jusjurandum,&c.* id eſt,vt coram ſacris Bibliis (vel ad ſacra Evangelia) jurent, nihil ſibi eſſe reliquum pecuniæ, occaſioniſve, vnde æris alieni ſolutionem expleant, Henric. Agylæus *ad d.Nov.*135. Itaque non aliter liberantur ceſſionis neceſſitate, niſi jurent,ſe pares non eſſe ſolvendo, id eſt, ſi * ejurent bonam copiam, Cujac. *ad d. Nov.* 3. 135. & ibi Matthias Stephani *n.* 9. Franciſc. Hotoman. *quæſt. illuſt. q.26. verſ.bonam autem copiam.* idque congruere dicit Cujacius antiquo juri. Licet enim ex L.12.tab. olim debitores creditoribus nectérentur, & addicerentur; id tamen ſicut jam antiquâ lege (relata

lata à M. Varrone) ſublatum, & illi liberati fuerunt, qui bonam copiam ejuraſſent, ne eſſent nexi; ita quoq; juxta diſpoſitionem hujus Novellæ, qui ejurant bonam copiam, id eſt, ſe non eſſe ſolvendo, liberantur carcere, cruciatuque corporis omni, imò & ceſſionis
4. ignominiâ. Ratio* autem, quare juramentum
5. præſtare cogantur debitores, eſt hæc; quia* dolis & fraudibus eſt modis omnibus occurrendum, *L. 1. ff. de dolo. c. ſedes. 15. extra de reſcriptis*, viaq; malitiis præcludenda, *c. vt circa 4. de Electio: in 6. l. in fundo 38. §. conſtituimus ff. de rei vind. §. ſed etſi. 8. inſtit. de oblig. quæ ex delict.* Gail. 1. *obſer. 70. n. 20.* Weſenb. *num. 4. ff.*
6. *de ſerv. export.* Poſſent enim* fallaces debitores, de beneficio hujus Novel. edocti, malitiosè bona ſua occultare, & ſimulare, ſe nihil ampliùs habere, propterea tantum, vt creditoribus ad nihil tenerentur, quod in ſe iniquiſſimum eſt, & ſimul etiam facillimum:
7. * ſolent enim divitiæ occultari (etiam ab iis, qui ære alieno non gravantur) ne pateant invidiæ, *L. 2. §. quid n. C. quando & quib. quarta pars*, quantò magis igitur occultabuntur ab improbis, & obæratis debitoribus, ne ſubjaceant creditorum exactioni? Itaq; ad eruendam veritatem, voluit religioſus Imperator debitorum conſcientiam onerare, & jurisjurandi religione gravare, quod detrectare non pote-

poterunt; neq; enim * ſuperfluum eſt, vt juſtè recuſari queat per tradita Weſenb. *n.5.ff. de jurejur.id. n.3.de teſtib.* Et ſi maximè oneroſum eſſet, tamen qui * relevantur in vno, quod nimirum cedere bonis non cogantur, mirum non eſt, ſi graventur in alio, *argt. L. eum qui,* 30. *in pr. ff. de jurejur.* Poſſent itidem malevoli debitores habere vel amicos, qui pecunias ſubminiſtrent, per notata Gregor. Tholoſ. *l.* 22. *c.* 15. *n.* 6. & Eberhardi Spekani *cent.* 1. *q.* 38. (vbi poſt Maſcardum, *concl.* 1114. *n.* 35. *& ſeqq.* dicit * pauperem illum perhiberi, qui nõ habet nec bona, nec artem, nec divites conſanguineos, & propinquos, vnde ſe alere, quique ipſi ſumptus ſubminiſtrare & ſuggerere poſſunt) vel occaſionem aliam eas acquirendi, & inde creditoribus ſatisfaciendi, quam ſi negligunt, beneficio legis prorſus indigni (non enim * negligentibus, ſed impotentibus ſuccurritur *L. non enim* 16. *ff. ex quib. cauſ. major.* vbi Weſenb. *in parat. n.* 7.) inſuper injurii ſunt, & * ingrati ſuis creditoribus, qui tam benignè & liberaliter in ſummis ſæpe neceſsitatibus ſuccurrerunt, quibus nunc beneficii loco hoc rependũt, vt ſolutionem, quam maturare poſſent, retardent, & pecuniis, quibus ipſi quoque ſummopere indigerent, defraudent; quod tolerandum non erat, ſed omninò præcavendum, ideo voluit bonus

8. 9. 10. 11. 12.

nus Imperator improborum proterviam hac ratione coercere, & jurisjurãdi religione ar-
13. ctare * neminem futurum ratus divini timoris adeo imemorem, vt contemnat jusjurandũ, & ſaluti propriæ vllum comodum anteponat, *argt. l. 6. C. ad l. Iul. repetund.* Ex quo ego
14. Inferendum puto: * ſi debitor conventus cauſetur impotentiam, & inopiam, adductis in eam rem aliquibus præſumptionibus, & creditor oſtendere velit, quod vel pecunias habeat, vel de proximo habere poſsit (quod
15. * idem eſt *argt. l. penult. de milit. teſtamento, vbi Baldus*) vel alias ſolutionis occaſiones, & media præſcribat, audiendum, neque debitorem ad jusjur. admittendum, ſed ei (cum cauſæ tamen cognitione) ſolutionem injungendam eſſe. *vid. inf. q. 3. n. 9.*
16. Altera * conditio eſt, vt juret debitor ſi in futurum pecunias aliquas, vel res alias mobiles acquiſierit, forte ex hæreditate, vel donatione cognatorum, vel aliunde, quod exinde creditoribus ſatisfacere velit (in quantum nimirũ facere poteſt, vt infra declarabo, *vid. limitat. inf. decad. 3. q. 8. n. 36.*) adeoq; in effectu præſtare debet cautionem de ſolvendo, ſi ad pinguiorem fortunam pervenerit. *vid. ſup. decad. 1. q. 7. n. 21.* Ratio hujus conditionis eſt
17. hæc: quia paupertas * non eſt habitus permanens, Bald. *in L. 2 ex perſona 3, C. de probat.* & præſu-

præſumitur * quilibet, quoad vivit, lucrari 18.
aliquid, & ditior fieri poſſe, *L. ſi defunctus* 10.
C. arbit. tut. Itaque jurare tenetur non tantum
ſuper præſentibus, verum etiam ſuper futu-
ris (nam ſicut res* futuræ, & quæ ſunt in ſpe, 19.
in ſtipulationem cadere poſſunt, *argt. L. in-
terdum* 73. *ff. de V. O.* ubi Weſenb. *in parat. n.*
11. ita quoq; ſub juramentum *per Nov. noſt.*
135.) in quo non multum gravatur debitor,
tum quia * futurum omne incertū, Schneid. 20.
§. curare n. 17. *inſt. de act.* tum quia facilius* re- 21.
mittuntur ſperata, quam poſſeſſa, *L. cum hi* 8.
in pr. ff. de tranſact.

Ratio alia, cur cautio exigatur, eſt hæc:
quia cautionem * præſtare tenetur, quando 22
quis vel in dubio ad aliquid admittitur, vel
de fide alicujus dubitatur, *L. ſi ſervus* 27. *§. in-
quit lex ibi: & ſi colonus ff. ad L. Aquil. gl. in c. ſuſci-
tata,* 6. *v. cautionem Ext. de in integ. reſtit. ubi
exempla in text. & multa alia in gloſſ.* Schrader.
in tract. de contract. §. omnis 3. *n.* 7. *& n.* 51. *de V.
O.* Weſenb. §. 2. *n.* 10. *inſt. de uſufr.*

Sic ei, qui * ob adverſam fortunam ad pau- 23.
pertatem & inopiam devenit, conceditur
quandoq; dilatio quinquennalis, (de qua *in
decad.* 4. *circ. f.*) præſtitâ tamen per eum ſatiſ-
datione de ſolvendo, poſt Matth. de Afflict.
deciſ. 378. & Guid. Pap. *deciſ.* 109. Matth. Brun.
q. 26. *princ. n.* 2. Greg. Tholoſ. *c.* 11. *n.* 14. *per L.
univerſa C. de prec. Imp. offer.* Sic

24 Sic is, qui * bonis cedit, cavere debet, ſi ad meliorem fortunam pervenerit, ſe ſatisfacturum, quatenus facere poterit, *per c. Odoardus Ext. de ſolut. L.4. ff. de ceſſ. bonorum.* Weſenb. *in parat. n.* 5. *ibid.* Gregor. Tholoſ. *loc. cit. num.* 14. Schneid. §. *f. num.* 15. *inſtit. de action.* Didac. Covarr. *lib.* 2. *var. reſolut. c.* 1. *n.* 6. Matthæus Brun. *de ceſſ. bon. q.* 7. *princip. per tot.* vbi plures alios
25 allegat. Sic condemnatus,* cui miſerationis cauſa terminus ſolvendi judicatum conceditur, ad ſatisdandum compellitur, *per L. ſi debitori ff. de jud.* Brun. *ibid. n.* 3. vbi *num.* 2. & 4. adhuc alia exempla affert, quæ videri poſſunt. Confer *decad.* 3. *q.* 1. *n.* 124. vbi aliud ſimile reperies.
26. Ratio * cur non alia, niſi juratoria cautio
27. exigatur, eſt hæc: quia * qui fecit, quod potuit, legem adimplevit, *L. ſi quis in gravi.* 3. §. 4.
28. *ff. ad S.C. Syllania*: atqui * debitor calamitoſus in eo ſtatu vix aliam dare poterit; Covarr. *loc. cit. num.* 6. Matthæus Brun. *q.* 27. *num.* 8. *in f.* nulla enim bona habet, quæ pignori dare valeat, & proinde neq; facile fidejuſſores vllos reperiet, *vid. inf. q.* 6. *n.* 81. quare cautionẽ præſtabit talem, qualem præſtare licet, *c. faciat.* 22. *q.* 2. Weſenb. *n.* 10. *ff. qui ſatisd. cog.* videlicet jurabit ſe diſſoluturum æs alienum, ſi ad pinguiorem venerit fortunam, *per not. gl. in c. Odoardus per c. ex part. de V. S.* Greg. Tholoſ. *loc. cit.*

*tit.n.*14. Et licet hæc de eo præfati DD. aſſeverēt, qui ceſsionis beneficium amplectitur, tamen propter paritatis rationem & in eo verificari poſſunt, qui bonis non cedit, ſed beneficio *Nov.*135. vtitur, *vid. inf. decad.*3.*q.* 1.*n.*124.*cum mult.ſeqq.*

29. Ex quo à contrario inferre licet primò: ſi quis * fidejuſſores invenire poſsit, quod juramentum ipſius forte non ſufficeret, per not. Brun. *d.q.*27.*num.*1.6. & 7. & *Novell.*4.*cap.*3. *vid.d.q.*1.*n.*126.

30. Inferre licet ſecundò: quod is, * qui aliqua adhuc habet, & nihilominus ceſsionem ſubterfugere deſiderat, ſi cautionem cum fidejuſſore præſtare non poteſt, ſaltem juratoriam cum hypotheca bonorum ſuorum præſtare neceſſe habeat, per notata Brun. *loc.cit.* *n.*9. Sic enim ceſſat ratio ſimplicis juratoriæ cautionis, ergò & ipſa cautio, *vid.inf.q.*9.*n.*55. *decad.*3.*q.*1.*n.*128. vbi *n.*129. Rationem reperies. Obiter tamen hic Notandum, quod in hoc juramento includantur * mobilia tantum, non immobilia *d. Nov. ibi*: *donatione in rebus mobilibus præſtet*; deinde quod non extendatur ad res vxoris. ibid. *v. extra tamen res vxoris.* Ratio prioris eſt: * quia res mobilis facilè poteſt occultari, & ſic fraus fieri, quod non eſt in re immobili, cum ſemper pateat, & oculis ſubjaceat, Schneid. §. *poſſidere n.*184. *inſtit.* 31. 32.

inſtit.de act. Itaque quoad immobilia non vo-
33. luit Imperator * ſuperfluo juramento gravare, argumento *c.2. extra de probat.* Weſenb. *n.5.ff.de jurejur.* Ratio poſterioris: quia Exe-
34. cutio * fieri nequit in bonis mulierum, ſive dotalibus, ſive paraphernalibus, nam hæc circa executionem ſuper debito mariti privilegiata eſt, ne pignori capiantur, DD. *ad L. ob maritum C.ne vxor pro marito,* Dornſperg. *Syntag.jur.l.3.c.6.q.in quibus rebus execut.n.9.vid.*
35. *decad.3.q.4.n.78.* Ratio * alia poſterioris: quia res aliena obligari non poteſt, *t.t. C.ſi res alienapign.dat.* res autem vxoris alienæ ſunt, non mariti, ſive de dotalibus, ſive de paraphernalibus, ſive de receptitiis ſermo ſit, *vid.inf.q.6.*
36. *n.163.* nam etſi * maritus Dominus dotis dicatur *L.penult. C.de jure.dot.argt. L.doce ancillam 9.C.de rei vind.* Weſenb. *n.6.ff.de ritu nupt.* illud tamen intelligendum eſt tantum civiliter loquendo, adeoque fictione juris, revera autem & naturaliter ejus dominium pertinet ad vxorem, *d.L. in rebus pen. C. de jure dot.* Schneid. *inſtit. quibus alien.non lic. num.5.* Weſenb. *n.7.ff.de jur.dot.* vnde *in L.denique 3.§.er-*
37. *go 5. in f. ff. de minor.* * dos dicitur proprium patrimonium vxoris, quod eventu ſive exitu inſpecto veriſſimum, etſi maritus conſtante matrimonio quodammodo Dominus ſit, *L. Lucius 21.§.4.ff.ad municip.* quoad emolumentum,

tum, *per text. in L. quamvis 75. ff. de jur. dot.* De paraphernis minus dubium eſt, quod alienæ ſint, nam illarum maritus * legitimus dici- 38.
tur adminiſtrator, & procurator, Mynſ. *cent.* 3. *obſ.* 53. *n.* 4. Schneid. §. *iidem n.* 2. *inſtit. de Excuſa: Tut. per text. in l. fin. C. de pactis convent.* ſuæ autem rei * nemo procurator eſt, Weſenb. 39.
n. 2. *ff. de procur.* Denique in * receptitiis extra 40
controverſiam eſt, quod alienæ ſint, quia ne quidem legitimus adminiſtrator maritus eorum eſt, ſed opus habet, vt vel ab vxore procurator conſtituatur, vel cautionem de rato præſtet, Schneid. *d.* §. *iidem n.* 2. *inſtit. de excuſ. tut.* ad quod eſt *text. in L.* 21. *C. de procur.* Ratio adhuc alia: quia etſi dicamus maritum Dominum eſſe dotis, & mulierem * creditricem, 41
tamen ea ita privilegiata eſt, vt preferenda ſit omnib[9] ſimpliciter creditoribus, etiam priorem hypothecam habentibus, *L. aſſiduis C. qui potior. in pign.* (dotis enim * cauſa ſemper & v- 42
biq; præcipua eſt, *L.* 1. *ff. ſolut. mat.* Mynſ. *cent.* 4. *obſer.* 13. vide etiam Gail. 2. *obſer.* 81. *per tot.*) adeoq́ue fruſtra ſibi faciet creditor ſuum debitorem ſuper ea jurare, quia fruſtra * expe- 43.
ctatur, cujus eventus nihil operatur, *argt. L. cum hæres.* 52. §. 1. *ff. de acqui. hæred.*

Tertia * conditio videtur eſſe: vt debitor 44
cedat actiones, ſi quas habet contra ſuos debitores, *vide decad.* 1. *q.* 7. *n.* 18. *cum ſeqq.* idque

,,*per text.in d. Nov.* 135. *circ.f.ibi,* præterea ſi
,,quæ ipſi jura lex, &c. præſtet, in quorum
,,poſſeſſione nondum conſtitutus ſit, com-
,,petere tamen ipſi videantur, poſsintq; cre-
,,ditores, vel partem ex iis, vel etiam totum
,,colligere, revera hoc fiat, ſiquidem ad ipſos
,,pertineat, creditoribusq; hujusmodi actio-
,,num vindicandi; & in perſonam ejus, qui
,,aliquando jurium futurus ſit dominus, a-
,,ctiones inſtituendi, ſive præſens debitor eſt,
,,ſive non, & (vt ſimpliciter dicamus) quoad
,,actionem, & vindicationem rerum conſi-
,,ſtendi in perſona ejus, qui ita fuerit obno-
,,xius, licentia ſit. Quæ verba obſcura non
nihil ſunt (propterea quia *d.Nov.* 135. in græ-
45 cis * codicibus primùm evulgata fuit, cum antea latinis interpretibus nota non fuiſſet. Nam neque in Epitomas & Authenticas latinas relata eſt, neq; ab vllo veterum interpretum commemorata, teſte Hotoman. *quæſt. illuſt.* 26. *f.* 125. *circa f.*) Nihilominus tamen pleriq; ex Neotericis ita interpretantur, vt ſen-
46 ſus ille, de quo ſupra dixi, prodeat. Sic enim* Cujacius *ad d.Nov.* 135. *in f.* ait: ſed creditoribus pro extremo ſubſidio datur Jus, quantū potuerint, bona debitoris conquirendi, & vindicandi, & conveniendi etiam debitores
47 debitoris. Cui ſubſcribit * Matth. Stephani *ad. d. Nov.* 135. *n.* 9. *&* 10. his verbis: quo tamē caſu,

caſu, creditoribus permittitur in eadem Nov. vti ipſi conquirant, ac vindicent bona debitoris, quæcunque poſsint, imò etiam debitores ſui debitoris conveniant.

Accedit * Henric. Agylæus *ad.d.Nov.* 135. 48
vbi dicit: ad hoc, ſi qua ipſis (debitoribus) Jura lex ex hæreditate, aut donatione cognatorũ in rebus mobilibus (aut immobilibus, vt idem Agylæus in collatione Holoandricæ Interpretationis cum Scrimgeri lectione ſupplet) præſtet, quarum poſſeſſionem haud dum adepti ſint, ipſis tamen competere conſtet, ſiquidem creditoribus è re ſua eſſe videretur, ipſos iſthinc poſſe, quantum deberetur, quantumve in ſolutionem cõfici poſſet, corradere, in easque tam liberas creditoribus actiones permittit, vt & quemcunq; earum Dominnm ſive præſens ſit debitor, ſive non, inquietare, & quoad actionem vindicationemque in perſona debitoris conſiſtere poſſint. Quæ omnia clariùs Hotomannus * *loc.* 49
cit. exprimit, vbi dicit: Juſtinianum ſtatuiſſe, ne debitores, qui nõ ſuâ nequitiâ, ſed fortunæ vitio facti fuerunt non ſolvendo, bonis cedere cogantur, ſed poſteaquam jurârint, ſe non habere in bonis, vnde æs alienum ſolvant, & bonam copiam ejurârint, ab omni creditorũ moleſtia liberi ac ſoluti ſint. Quibus tamen actiones petitioneſq; omnes, quæ debitori competunt, competiturǫve ſunt, ce-

dentur, vt ſi quid aliunde exigere poſſint, ſibi habeant. Si adhuc clariùs aliquid petis, addu-
50. cam tibi verba Domini * Philippi Zoreri (in quem poſt abſolutũ jam patrocinium meum incidi) qui in lingua noſtra vernacula *quæſt.* 8.*n.*617. ita loquitur: Wann ein Schuldner/ der durch Vnglücks-Fall vmb das ſeinig kommen / betheurlich vorgibt / daß er nicht bezahlen köndte / vnnd daher omnibus actionibus ſibi competentibus ſeinen Glaubigern dergeſtalt cediren will / daß ſie hiervon einforderen / vnd einbringen / wie ſie jmmer können vnd mögen / daß der hiebey zu laſſen/ vnd hierwider nicht zu treiben ſeye. *d. Nov.* 135.

Hæc formalia interpretum verba idcircò volui in terminis adnumerare, ne viderer verbis Juſtiniani Imperatoris peregrinum & exoticum ſenſum affingere. Ex quibus omnibus
51. tria meo judicio videntur elici poſſe. Primò* quod debitor ipſe cedendo actiones, quas cõtra alios habet, ſe pro hic & nunc ab impetitione & moleſtia creditorum, & ſimul etiam à ceſsione bonorum liberare poſsit. Secundò
52. quod creditores * debitorem ſuum, qui beneficio *Nov.* 135. ſe tueri cupit, etiam invitum ad hoc adigere poſſint, vt ſibi actiones ſuas
53. cedat. Vel tertiò,* quod etiam ſine ceſſione, loco ipſius debitoris, ſive præſens ſit, ſive nõ, actiones tam reales quam perſonales inſtituere valeant.

Primum

Primum manifeſtè tenent Hotomannus & Zorerus in verbis jam allegatis, & habet hanc * rationem: quia qui fecit, quod potuit, legem adimplevit, *L. ſi quis in gravi* 3. §. 4. *ff. ad S. C. Syllan*: talis autem debitor per guerram ſpoliatus, & infortunio belli depauperatus, ampliùs aliquid præſtare nequit, vt ſuppono, nam neque mobilia habet, quæ in executionem veniunt, neque immobilia, quæ citra maximum diſpendium diſtrahi poſſent, Ergo, quemadmodum *in decad.* 1. *q.* 7. *n.* 18. dixi, carcerem * illum quoque debitorem evitare poſſe, qui in caſu deficientium bonorum offert nomina debitorum ſuorum, ita quoque dicere licet, qui vel nomina offert, vel actiones, (quæ ſunt hominum exactiones, Weſenb. *n. 6. ff. de act. vel hered. vend.*) cedit, vitare poſſe bonorum ceſsionem. 54. 55.

Secundum deſumo * ex traditis per Joan. Sichard *ad L. 2. C. quando fiſcus, vel privatus, n. 5. in f.* vbi ait: creditor curet ſibi à debitore principali mandari actiones contra debitorem debitoris, & ſi debitor principalis non vellet mandare, poſſet cogi per judicem, vt faciat, vid. Zanger. *de except. p. 3. c. 1. n.* 147. Idque nititur hæc æquitatis * ratione: quia debitor in tantum planè tenetur, in quantum facere poteſt, ut infra *decad.* 3. fuſiùs oſtendam, atqui actiones ſuas benè cedere poteſt, Ergo, 56. 57.

&c. minor probatur: quia hoc neque difficile, neque grave eſt debitori. Difficile ideo
58. non,* quia neceſſarius non eſt conſenſus debitoris, contra quem actio ceditur, ſed ſolius cedentis, *L.2. & L.3.C.de donat.* Weſenb. *C.de alien.jud.mut.cauſ.L.1.C.de novat.* Weſenb. *in*
59. *f.ff.eod.* & hoc ipſo jam ceſſit, ſi * inſtrumentum tradidit, in quo continentur nomina debitorum, *argt.L.2.§.1.ff.de pact.* vbi Bart. & *L.1.C.de donat.* Schneid. *de donat.int.viv.n.83.id.ff.poſſidere n.117.inſt.de interd.* Sichard. *ad rub.tit.C.quæ res pig.*
60. Grave ideo * non, quia is, cui ceduntur actiones, illas ad concurrentem tantum quantitatem, quâ ceſſæ vel venditæ ſunt, exercere, *L.per diverſas 22.C.mandati.* Weſenb. *n.6.ff.de hæred.vel act.vend.* & vt infra *n.82.* dicam eas ſaltem, quæ pro ſuſtentatione neceſſariæ ſunt, retinere debitor poteſt.
61. Accedit & alia æquitatis * ratio: quia calamitoſus debitor ſubinde jus ſuum perſequi, vel actiones ſibi competentes exercere non valet, vel propter adverſarii & debitoris ſui potentiam, vel propter ſumptuum defectum, quo in caſu plenum foret invidiæ, ſi illas ſine ſuo commodo retinere, neque alteri, qui vtiliter eas intentare & vellet & poſſet, ſponte cederet, *vid.ſup.n.12.*
62. Tertium * videtur colligi ex verbis textûs ibi:

„ibi: *& in perſona ejus, qui aliquando jurium fu-* „*turus eſt Dominus, actiones inſtituendi, ſive præ-* „*ſens debitor eſt, ſive non*, quæ verba nonnihil dubium recipiunt ſenſum, vel vt creditores loco debitoris poſsint actiones inſtituere, tanquam negotiorum geſtores, abſente debitore (vt non nemo opinatur) vel tanquam mandatarii & procuratores in rem ſuam, eo præſente, de quo *L. ſervum §. f. cum L. ſeq. L. licet. ff. de procurat.* Quia * paria ſunt mandare 63
& mandare debere, *argt. c. 9. ext. de conſtit.* Sed hæc explicatio non caret difficultate ſpectatis ſubtilitatibus juris. Quare eò fortaſsis devenire, & ſimpliciter dicere licet, creditorem
* vtilem actionem perſonalem contra debi- 64
tores debitoris ſui habiturũ, vel etiam actionem realem contra eos, qui res debitoris detinent, vel poſsident, absq; ceſsione. *vide ſup. decad. 1. q. 9. n. 155. vide ſimile aliquid apud* Greg. Tholoſ. *p. 3. c. 11. n. 3.* Cardin. Tuſch. *lit. D. concluſ. 45.* Idque videtur ſentire Cujacius in verbis iſtis: creditoribus datur jus bona debitoris vindicandi, & conveniendi debitores debitoris. Et Matt. Stephani in verbis: creditoribus permittitur (ſubintellige ipſo jure, & ſine facta ceſsione) vt vindicent bona debitoris, & debitores ſui debitoris conveniant.

Etſi enim reg. loq. vtilis * actio ſine ceſsio- 65
ne non competat, Jacob. de Arena. *in tract.*

&c. minor probatur: quia hoc neque difficile, neque grave eſt debitori. Difficile ideo
58. non,* quia neceſſarius non eſt conſenſus debitoris, contra quem actio ceditur, ſed ſolius cedentis, *L.2. & L.3.C.de donat.* Weſenb. *C.de alien.jud. mut. cauſ.L.1.C.de novat.* Weſenb. *in*
59. *f. ff.eod.* & hoc ipſo jam ceſſit, ſi * inſtrumentum tradidit, in quo continentur nomina debitorum, *argt.L.2.§.1.ff.de pact.* vbi Bart. & *L.1.C.de donat.* Schneid. *de donat.int.viv.n.83.id. ff.poſſidere n.117.inſt.de interd.* Sichard. *ad rub. tit. C.quæ res pig.*
60. Grave ideo * non, quia is, cui ceduntur actiones, illas ad concurrentem tantum quantitatem, quâ ceſſæ vel venditæ ſunt, exercere, *L.per diverſas 22.C.mandati.* Weſenb. *n.6.ff. de hæred. vel act. vend.* & vt infra *n.82*, dicam eas ſaltem, quæ pro ſuſtentatione neceſſariæ ſunt, retinere debitor poteſt.
61. Accedit & alia æquitatis * ratio: quia calamitoſus debitor ſubinde jus ſuum perſequi, vel actiones ſibi competentes exercere non valet, vel propter adverſarii & debitoris ſui potentiam, vel propter ſumptuum defectum, quo in caſu plenum foret invidiæ, ſi illas ſine ſuo commodo retinere, neque alteri, qui vtiliter eas intentare & vellet & poſſet, ſponte cederet, *vid.ſup.n.12.*
62. Tertium * videtur colligi ex verbis textûs ibi:

„ibi: *& in perſona ejus, qui aliquando jurium fu-*
„*turus eſt Dominus, actiones inſtituendi, ſive præ-*
„*ſens debitor eſt, ſive non*, quæ verba nonnihil dubium recipiunt ſenſum, vel vt creditores loco debitoris poſsint actiones inſtituere, tanquam negotiorum geſtores, abſente debitore (vt non nemo opinatur) vel tanquam mandatarii & procuratores in rem ſuam; eo præſente, de quo *L. ſervum §. f. cum L. ſeq. L. licet. ff. de procurat.* Quia * paria ſunt mandare & mandare debere, *argt. c. 9. ext. de conſtit.* Sed hæc explicatio non caret difficultate ſpectatis ſubtilitatibus juris. Quare eò fortaſsis devenire, & ſimpliciter dicere licet, creditorem * vtilem actionem perſonalem contra debitores debitoris ſui habiturũ, vel etiam actionem realem contra eos, qui res debitoris detinent, vel poſsident, absq; ceſsione. *vide ſup. decad.* 1. *q.* 9. *n.* 155. *vide ſimile aliquid apud* Greg. Tholoſ. *p.* 3. *c.* 11. *n.* 3. Cardin. Tuſch. *lit. D. concluſ.* 45. Idq; videtur ſentire Cujacius in verbis iſtis: creditoribus datur jus bona debitoris vindicandi, & conveniendi debitores debitoris. Et Matt. Stephani in verbis: creditoribus permittitur (ſubintellige ipſo jure, & ſine facta ceſsione) vt vindicent bona debitoris, & debitores ſui debitoris conveniant.

63.

64

Etſi enim reg. loq. vtilis * actio ſine ceſsione non competat, Jacob. de Arena. *in tract.* 65.

de ceſſ. jur. & act. rub. 6. *n.* 54. *mihi fol.* 598. Auctor quidam anonym. *repertus in corpore ſelect. tractat. de pignor. mihi fol.* 602. *n.* 1. iidem
66. tamen recenſent* quinque vel ſex caſus ſpeciales, in quibus id fallit, (*vide plures apud* Card. Tuſch. *lit. A. concluſ.* 102. *per tot.*) iſtis quid impedit annumerare etiam eos caſus, quibus fiſcus, vel privatus debitoris ſui debitores convenire poteſt? *Tot. tit. C. quando fiſcus*, id enim fit mediante actione vtili, Gothof. *ibid. ſub Lit. a.*

Si quæras cum Dominis Studioſis contra hanc explicationem & poſitionem argumé-
67. tantibus, quomodo fieri poſſit, vt aliquis* rei vindicationem ſuo debitori competentem intentet, cum tamen illa detur tantum Domino? *L. in rem.* 13 *ff. de rei vind.* Quæro viciſſim, quomodo tunc creditori detur rei vindicatio, cum ipſe debitor eam expreſsè cedit,
68. quemadmodum * bene cedere poteſt, §. *cum autem verſ. vtiq. tamen inſt. de empt.* non minùs atque actionem perſonalem, Joan. à Graſſis, *de ceſſ. jur. & act.* §. *n.* 2. Jacob. de Arena. *n.* 54. *cum ſeqq. eod.* Si reſpondeas, debitorem ſuo
69. creditori vnà cum * rei vindicatione rem ipſam ſive dominium cedere; reſpondeo viciſsim, etiam legem vtilem rei vindicationé concedendo ſimul dominiũ concedere, quia
70. lex * plus poteſt, quam nos poſſimus, & magis

gis eſt domina rerum noſtrarum, quam nos ſimus, Oſterman *ad rub. inſt. de fideicommiſſ. hæred.* Quemadmodum igitur in vſucapione lex poſſeſſori* dominium adjicit præter voluntatem Domini, Weſenb. *in parat. ff. de vſurpat. & vſucap.* contra reg. Quod* noſtrum eſt, ſine facto noſtro ad alium tranſire non poteſt, *L. id quod noſtrum* 11. *ff. de R. I.* ita non video, quid obſtet, quò minus in noſtro quoq; propoſito adjicere poſſit, quemadmodum etiam *in §. item ea* 17. *inſt. de R. D.* 71. 72.

Quid ſi autem debitor debitoris alteri ſolvere recuſet, quam cui debet, & creditor neque mandatum, neque inſtrumentum transporti (vt loqui in praxi ſolemus) vel ceſſionis à ſuo debitore habeat; quomodo tunc ei conſultum erit? ℞. Tunc ſupereſt quartus modus juxta quem licebit dicere,* magiſtratum poſſe absq; voluntate & ceſsione debitorem debitoris ad hoc adigere, vt creditori ejus ſatisfaciat, per text. expreſſum *in L. 2. C. quando fiſcus vel privatus*, vbi Imperator Antoninus conſtituit, ſi in cauſa judicati debitoris condemnati nihil ſit, quod ſine quæſtione pignoris loco capi, ac diſtrahi poſſit, vt debitores ejus conventi ad ſolutionem authoritate præſidis compellantur. Quo in * caſu ſecurè debitor debitoris ſolvere, & pecunias in manibus juſtitiæ vel curiæ deponere, 73. 74.

nere, ſicque liberari poterit, ſecundum Bart. *in L. creditores 3. in pr. n. 3. ff. de ſolut.* tanquam exactus à republica, maximè ſi ſuper hac ſolutione, recognitionem acceperit, & oſtenderit immediato ſuo creditori, vide Coler. *de proceſſ. execut. p. 3. c. 8. n. 8. Item p. 2. c. 3. n. 485.*
75. 489. 495. vbi varios * modos recenſet, quibus aliquis vti poteſt tunc, cum creditum ſuum ex bonis debitoris tanquam inſufficientibus conſequi poſſe deſperet, è contra verò debitor habet viciſſim ſibi obligatos alios debitores.

Et hi ſunt quatuor modi, quibus in noſtro propoſito conſulitur tam debitori, vt à moleſtiis creditorum, & à ceſsione bonorum liberetur, quàm creditori, vt ſuum nihilominus creditum aliâ ratione & viâ conſequatur.

76. Neque iis * obſtat primò ordo executionis, à D. Pio præſcriptus *in L. à Divo Pio 15. in venditione 2. ff. de re judica:* ſecundum quem initium fit à mobilibus, & ſe moventibus, ab iiſque ad immobilia, & illis non ſufficientibus ad actiones & nomina debitorum primùm pervenitur, quemadmodum vidimus ſupra, *decad. 1. q. 4. n. 52.* nam ad hoc ℞. primò,
77. * in noſtro propoſito non multùm recedi à præſcripto. D. Pii, Suppono enim debitorem per guerram ſpoliatum, & ad ignominioſam (vt Imperator loquitur) vitam, ipſiûſque victûs

ctûs & amictûs neceſsitatem quaſi adactum eſſe, vnde non poteſt de mobilibus multa adhuc in ſalvo habere, quæ velimus executioni ſubjicere. Suppono deinde bona immobilia & prædia, vel devaſtata, inculta & neglecta eſſe, vel ita conſtituta, vt emptorem omninò non reperiant, aut juſtam æſtimationem nō recipiant, vnde proximus gradus ad nomina & actiones datur ℞. ſecundò, quandoque *ab ordine executivo D. Pii eſſe receſſum, vel per leges poſteriores, juxta ea, quæ tradita ſunt ſupra *q. 7. decad.* 1. *n.* 15. vel etiā ex ſingulari privilegio, & favore perſonarū vel rerū (ſic pupilli, & minores, ſi cōtra illos executio ſuſcipitur, in hoc privilegiati ſunt, quod priùs ad nomina, jura, & actiones perveniatur, quàm immobilia mobilibus non exiſtentibus distrahantur. *L. magis puto* 5. §. *non paſſim ff. de rebus eorum qui ſub tut. v. quærere ergo debet*, Coler. *p.* 3. *c.* 9. *n.* 32. Sic ea, quæ nomine alimentorum veniūt, inter quæ etiam lecti, & veſtes vulgares ad quotidianum vſum comparatæ, ſine quibus homo commodè & honeſtè vivere non poteſt *argt. L. 6. & f. ff. de alim. reg.* in ea conditione ſunt, ut quāvis aliàs à mobilibus ordiamur executionem, tamen pro executione pignori capi nequeant, ſi res aliæ exiſtant, id. Coler. *p.* 2. *c.* 3. *n.* 186.) vel volūtate partiū. *decad.* 1. *q.* 6. *n.* 31. vel deniq; ſtatuto & cōſuetudine

78.

tudine

tudine, Guid. Pap. *in deciſ. Gratianop.* 281. *per*
79. *tot. idem, deciſ.* 568. *per tot*, cum * itaq; Novella
135. ſit multò poſterior, & debitores calamitoſi, vt ex ea apparet, valde favorabiles, non debemus illos ad rigorem D. Pii, qui aliàs non æquè vbiq; obſervatur, Br. *in d. L.* 15. *n.* 8. nodo Gordio adſtringere.
80. Neque obſtat ſecundò, quod creditore* invito nemo poſsit debitorem ſuum delegare, *L.* 1. *C. de novat. L.* 16. *C. de ſolut.* Weſenb. *n. ff. de alienat. jud. mut. cauſ.* Card. Tuſch. *Lit. C. concluſ.* 1056. *vid. ſup. decad.* 1. *q.* 3. *n.* 20. & 21.
81. Id enim cæteris paribus verum eſt* Limitatur autem, ſi tota ſubſtantia debitoris in nominibus poſita ſit, & neque mobilia, neque immobilia, quæ ſub executionem cadunt, ſuperſint, tunc enim neceſsitas eò creditorem deducit, vt nomen debitoris in ſolutum ſuſcipere compellatur, *argt. L. à Divo Pio* §. 2. & 8 *ff. de re jud. argt. L.* 2. *C. quando fiſcus vel privatus.* Guid. Pap. *deciſ.* 568. Zanger. *de except. p.* 3. *c.* 1. *num.* 147.

Atq; hæc de tertia conditione, quod videlicet debitor creditori actiones ſuas debeat cedere, vel creditor debitores debitoris ſui poſsit convenire ſatis, quam tamen ſic puto
82. Limitandam * eſſe: niſi ceſsio iſta vel exactio eò debitorem perduceret, vt ipſemet egere deberet, nam ſi quis nervum debitoris

ſui

ſui incidere, vel iſtud nomen vellet exigere, eosque proventus & reditus ad ſe trahere, ex quibus debitor omnem & vnicam ſuam ſuſtentationem habet, audiendus minimè foret, neque hic ad ceſsionem actionum cogendus, *per text. in d. Nov.* 135. ibi: *denuò per vim ad ignominioſam vitam tranſponatur, &c.* qua de re infra ſuo loco pluribus agam.

Præter iſtas tres conditiones ex ipſo textu Novellæ 135. deſumptas hoc fortaſsis debitori injungi poſſet, vt omnia * bona, quæ habet, indicaret, *vide ſimile quid ſup. decad.* 1. *q.* 5. *num.* 46. *n.* 112. *& n.* 65. *q.* 6. *n.* 28. *&* 29. *inf. q.* 8. *num.* 62. *q.* 7. *n.* 47. Ratio quia beneficium ceſsionis flebile, & miſerabile non aliter competit debitori, niſi indicet ſua bona, Bart. *ad L. pen. ff. de ceſſ. bon. gl. ad L.* 1. *C. eod.* Schneid. §. *f. num.* 15. *inſtit. de action.* Mynſ. *ibid. n.* 10. Matth. Brun. *quæſt.* 5. *princip. per tot. id. quæſt.* 7. *num.* 9. *circa f.* qui *d. q.* 5. *num.* 6. *&* 7. aliis Exemplis confirmat, adde Coler. *p.* 1. *c.* 6. *num.* 157. *&* 158. vbi dicit, quod compellatur reus ad hoc, vt evitet compedes, & ad ceſsionem admittatur, omnia ſua bona, mobilia ſaltem, item jura ac nomina ſpecificare mediante juramento, etiam in eo caſu, vbi in locum pecuniæ debitæ offert ſolutionem de bonis ſuis, Ergo etiam beneficium Novellæ 135. non aliter debitori competet, 85.

niſi bona ſua manifeſtaverit, tum quia trala-
84. titium eſt* in executionibus, vt debitor bona ſua mobilia omnia oſtendat, Berlichius, *p.* 1. *concluſ.* 56. *n.* 34. tum quia beneficium hoc pinguius eſt & plenius, & plura reg. ab eo
85. exiguntur, * cui plura committuntur, Weſenb. *de I. & I.* quò facit Ratio alia: vt nimirum judici conſtare poſsit, an debitor ſit talis, qui beneficio de Nov. gaudere debeat, quod ſine cauſæ cognitione facilè concedendum non videtur, confer *decad.* 1. *q.* 5. *n.* 46. & 65. *q.* 6. *n.* 28. 29. 36. 39.

86. Quia verò tam* difficiles conditiones Imp. Juſtin. calamitoſis debitorib⁹ ad ſubterfugiendam bonorum ceſsionem præſcripſit, vt videl. primò jurent, ſe pro hic & nũc nullam ſolvendi occaſionem aut pecuniam habere, & ſi in futurum aliquid acquiſierint, creditoribus ſatisfacere velle; deinde vt cedant actiones, ſi quas cõtra debitores ſuos habent, non ſine ratione mihi objecerunt ſupra in fine quæſt. 1. laudatus Ampliſſimus Dom. Procancellarius, nec non Admodum Reverendus Clariſſimus Pater Georgius Lyprand, SS. Theologię Doctor, Profeſſor, ac pro tempore facultatis Theologicæ Spectabilis Decanus, Nobilis item Clariſsimus atq; Excellentiſsimus Dominus Arnoldus Rath, Jur. Doctor Profeſſor, &c, collegæ mei plurimum hono-
randi

randi & obſervandi, (quos honoris & amoris causâ nominare volui,) ſe non videre, quomodo beneficium Nov. 135. mitius ſit remedio ceſſionis bonorum, quibus acriter diſputantibus reſpondi, & omnibus aliis, quibus hoc dubium occurrere poſſet, reſponſum volo. Illud inprimis ampliùs & mitiùs in beneficio Juſtiniani, quàm Julii Cæſaris de cedendis bonis reperiri; quod in * hoc poſte- 87.
riori bonis cedens infamiam ſaltem facti apud probos & honeſtos viros incurrat, (quemadmodum ſuprà jam probavi, & infrà *q.6.n.99.* ulteriùs oſtendam) quòd non ceſſio * 88.
ipſa, (quæ nihil aliud eſt, quàm abdicatio bonorum, & declaratio deſuper tàm inter præſentes verbis, quàm inter abſentes per epiſtolam vel nuncium, tàm in jure quàm extra jus facta, *L f. ff. de ceſſion. bon. vid. inf. q. 6. num. 96.* in ſe ſpectata ignominioſa ſit, ſed quia publica venditio & ſubhaſtatio bonorum, quæ ceſſioni connexa eſt, *L. 4. C. qui bonis ced. poſſ. vid. ſup. decad. 2. q. 1. num. 84.* aliquam ſecum infamiam trahit, §. *1. in f. inſt. quibus ex cauſ. manum non licet; vid. inf. q. 6. num. 99. cum ſeqq. q. 9. n. 7. & ſeqq. & n. 58.* in priori autem Novell. 135. beneficio integram & violatam ſuam famam debitor retinet; quam differentiam Imper. ipſe non obſcurè indicat in verbis d. Novell. ibi: *aut hujusmodi contumeliis uti ac prætextibus, & ibi:*

ad mortem uſque premi opprobrio ignominia.

89. Deinde * calamitoſus debitor juxta diſpoſitionem Novell. 135. non ſimpliciter debet jurare ſe nullam habere pecuniam, ſed illud ſolùm, ſe non habere tantum reliquum, unde æris alieni ſupplementum faciat. Ex quo non ſequitur, quòd debeat omnem ſuam pecuniam dimittere, & inde creditoribus ſatisfacere, quia ipſe Imp. *in f. pr.* verbis clariſſimis ſignificat, eum non debere denuò per vim ad ignominioſam vitam tranſponi, & ad quotidiani victûs & amictûs corporis inopiam adigi. Quod tamen neceſſariò fieret, ſi omnia relinquere oporteret.

90. Tertiò, * quamvis de rebus futuris ſatisfacere, & actiones creditoribus cedere teneatur; non tamen in ſolidum, ſed eatenus, quatenus facere poteſt, atque ita, ne ut dictum, ad quotidiani victûs & amictûs corporis inopiam adigatur, quæ verba (ut benè animadvertit prædictus Clariſſ. Dn. Doct. Rathius) tacitè indicant, Imp. Juſtin. calamitoſis debitoribus beneficium competentiæ concedere voluiſſe, de quo quia in *decad. 3. q. 1.* ex profeſſo dicturus ſum, ideò hoc loco ulteriùs examinare non poſſum.

QUÆ-

QUÆSTIO III.

Quibus in caſibus ceſſet beneficium Novellæ 135. ita ut debitores depauperati, adhuc hodie bonis cedere, vel carceres ſubire cogantur?

SUMMARIA.

1. *Ratio ordinis.*
2. *Nulla regula ſine exceptione.*
3. *Acceßione bonorum non eſt immunis ille, qui ſuos debitores ad ceßionem urget.*
4. *Quod quiſq; juris in alios ſtatuerit, eodem jure uti debet.*
5. *Talionis jus eſt in carceribus* 6. *in operis.* 7. *in ceßionario.* 8. *in eo, qui moratoriam dilationem impetravit.*
9. *Beneficio Novellæ* 135. *non gaudet, qui perfidè negat ſe pecunias vel res vendibiles habere.*
10. *Mendacium necat privilegium.*
11. *Ceſſante cauſa privilegii ceſſat privilegium.*
12. *Deficiente conditione deficit diſpoſitio.*
13. *Defraudans vel occultans aliqua bona perdit ceſſionis beneficium, & remedium Novell.* 135. *n.*14.
14. *Fruſtra legis auxilium invocat, qui in eam committit.*

15. *Beneficium Novellæ 135. iis tantùm competit, qui ex accidenti & fortuito fatali caſu res ſuas amiſerunt.*

16. *Iura doloſis patrocinari non ſolent.*

17. *Delinquenti non datur privilegium & num. 24.*

18. *Nemo ex ſuo delicto præmium reportare debet. & num. 25.*

19. *Non negligentibus, ſed impotentibus jura ſubveniunt.*

20. *Cedere bonis non poſſunt, qui dolo culpáve latiore in paupertatem inciderunt.*

21. *Calamitoſi debitores gaudent beneficiis, non malitioſi.*

22. *Beneficio Novellæ 135. & remedio ceſſionis non utuntur, qui partim ſuo vitio, partim adverſâ fortunâ facultatibus fuerunt lapſi.*

23. *Debitores ex delicto vel quaſi non gaudent beneficio Nov. 135. ſed tantum debitores ex contractu & quaſi.*

26. *Ceſſionis beneficio deſtituti deſtituuntur quoq; beneficio Nov. 135. & n. 29.*

27. *Cui denegatur minus, denegatur & majus.*

28. *Privatus minoribus, majoribus frui non debet.*

29. *Iuxta quorundam locorum ſtatuta non habet locum Nov 135. beneficium.*

30. *Requiſita Nov. 135. adimplere nolens non eſt immunis à ceſſione bonorum.*

31. Quo-

31. *Quoties ponitur vel conceditur aliquid ſub conditione, illud cenſetur requiri pro forma.*
32. *Formâ non ſervatâ diſpoſitio concidit.*
33. *Modus eſt pars ordinationis, & pro cauſa habetur, quemadmodum conditio.*
34. *Ceſſante cauſa diſpoſitionis ceſſat diſpoſitio.*
35. *Invito beneficium non datur.*
36. *Nov. 135. beneficium deficit, quando calamitoſus debitor ultrò cedit.*

POſtquam vidimus * debitores modernos regulariter loquendo cogi non poſſe, ut cedant bonis ſuis, & intelleximus varias conditiones ad id beneficium conſequendum requiri, ordo nunc poſtulat, ut quoniam * nulla regula eſt ſine exceptione, *argt. L. 1. v. vitiata eſt, ubi DD. ff. d. R. I.* referam etiam caſus illos, quibus debitores depauperati adhuc hodie ad bonorum ceſſionem compelli, vel carceribus mancipari queunt. Sequitur igitur ad concluſionem noſtram 1. 2.

Limitatio prima: ut nimirùm * à ceſſione bonorum non liberetur is, qui ſuos debitores, eodem infortunio oppreſſos rigorosè nimis exigit, & bonis ſuis cedere cogit, tunc enim * quod quiſque juris in alium ſtatuerit, eodem jure uti debet, *tot. tit. ff. quod quiſq.* &c. 3. 4.

5. quâ de cauſâ dixi *ſuprà q. 5. n. 39.* in tali caſu * etiam debitorem calamitoſum carceribus
6. compingi, & *q. 9. n. 203.* eum * qui debitores ſuos ad operas adſtringere cupit, ipſum quoque ſuis creditoribus ad easdem adſtringi
7. poſſe. Sic * in ſimili tradit Matthæus Brunus *q. 9. princip.* quod quemadmodum ceſſionarius, ſive is, qui bonis ceſſit, conveniri non vult ratione bonorum, quæ habuit ante ceſſionem, ita quoque neque agere pro illis poſ-
8. ſit, & quod * is, qui moratoriam dilationem obtinuit, ſicut conveniri non poteſt, ita neq; alios convenire valeat, *argt. d. tit quod quiſq; juris.* vide ſimile quid *inf. decad. 3. q. 7 n. 85. & ſeqq.*

9. Limitatio ſecunda: niſi * apparuerit debitorem ſolvendo eſſe, & vel pecunias vel res vendibiles habere, isque perfidè neget, tunc enim in pœnam mendacii & inficiationis puto adſtringendum eſſe, ut vel ſolvat, vel bonis cedat, per notat. *ſuprà q. 2. n. 14. in illat. in f. cond. prima.*

10. Ratio eſt: quia * quod cedere bonis debitores non cogantur, id habent ex ſpeciali privilegio, mendacium autem necat privilegium, *L. pen. C. ſi contra jus vel util. pub. c. ſedes 15. in f. extra de reſcript. c. ſuper literis 20. extra eod.*

Ratio ſecunda: quia cauſa privilegii eſt amiſſio bonorum, & conditio hæc: ſi nimirum juret, ſe neque aurum, neque ullam ſolvendi

vendi occaſionem habere, quæ conditio & cauſa non purificatur, vel verificatur in eo, quem conſtat aliquid habere, & fraudulenter occultâſſe,, itaque * ceſſante cauſa privilegii, ceſſare debet ipſum privilegium, §. *ſed hactenus 3. inſtit. de milit. teſtam. L. f. C. de reſtit. mil. &* deficiente * conditione deficit diſpoſitio, Weſenb. *n. f. C. ſi contra jus vel util. pub.* Confirmatur inde: quia debitor volens cedere bonis, ſi rem aliquam * fraudavit, ceſſionis beneficium perdit, Brun. *quaſt. 5. princ. num. 1.* quoniam qui ſcienter occultat, neganti ſimilis eſt, *argt. L. hareditatum §. f. ubi Caſtrenſis ff. ad L. Falcid.* & fruſtra * legis auxilium invocat, qui in eam committit, *c. quia fruſtra. extra. de uſur.* Brun. *loc. cit. n. 2. & 3.* Ergò multò magis privandus eſt beneficio Novellæ noſtræ, tanquam longè meliori & pinguiori, privatus enim minoribus majoribus gaudere non debet, *vid. inf. num. 28.* 11. 12. 13. 14.

Limitatio tertia: niſi debitor * non ex accidenti vel caſu fatali, ſed ſuâ culpâ, vel ſupinâ negligentiâ ſolvendo eſſe deſierit, reſque ſuas amiſerit, *d. Novell. 135. §. ubique enim. vid. ſup. hac decad. 2. quaſt. 1. num. f. inf. quaſt. 8. num. 37. & num. 45.* v. g. ludendo potandoque decoxerit, non enim indiſtinctè omnibus debitoribus, decoctoribus, prodigis, fraudatoribus hoc beneficium competit, ſed tantum iis, qui 15.

fortunæ ſiniſtrâ injuriâ bonis lapſi, adeoque fortuito caſu in paupertatem inciderunt, Matth. Stephani *ad Nov. 135. num. 6*, ubi addit: inter utrumq; enim caſum magnam exiſtere differentiam, ipſa naturalis ratio monet, cum
16. jura * doloſis patrocinari non ſoleant, & potius his, qui ex neceſſitate, quàm voluntate in calamitatem incidunt, ſubveniant, *per L. ſenatoris 47. ff. d. rit. nupt. L. ſi dictum. §. 1. ff. de evict.* vide Brun. *q. 26. num. 2. & 4.* Deinde poteſt etiam hoc loco allegari eadem ratio, quæ ſuprà, quia immunitas iſta deſcendit ex
17. privilegio; atqui * delinquenti non datur privilegium, *argt. L. ſi rerum 52. ff. de act. rer. amot. L. ſi de dote, 84. ff. de jure dot.* ne * quis ex
18. improbitate ſua præmium reportet, *L. relegatorum 7. § f. ff. de interdict. & releg. L. non fraudantur §. 1. ff. de R. I.* Eſto deinde, quòd ſolâ incuriâ & ſupinâ negligentiâ ad paupertatem
19. devenerit, tamen * non negligentibus, ſed impotentibus jura in hac parte ſuccurrunt, *L. non enim 16. ff. ex quibus cauſ. major. add. L. pupillus. 24. ff. quæ in frau. credit.* Ratio adhuc
20. alia; quia * illi, qui nequitiâ, profuſione, culpâve ſuâ latiore in paupertatem inciderunt, dolóve malo, cum ſe ſolvendo non eſſe ſcirent, contraxerunt, ne ad flebile quidem beneficium ceſſionis admittantur, *per L. ſunt ff. de re judic, Dd. ad L. 2. & ult. C. qui bon. ced. poſſ.*

Petrus

Petr. Peck. *in tract. ſuo. de jure ſiſt. c. 4. num. 2. vid. inf. q. 8. num. 37.* ſed carceri ſtatim mancipantur, *per L. 2. §. tutores ff. de ſuſpect. tuto: id ibid. num. 2. in f.* Matthæus Steph. *loc. cit. num. 6. & 7.* cur ergò admitterentur ad hoc eximium beneficium immunitatis? *vid. quaſt. 8. num. 4.* Confirmatur * primò per ea, quæ *in decad. 1.* tradita ſunt, ubi malitioſos debitores ad carceres ablegavi, calamitoſos autem excuſavi, *q. 5. num. 62. cum ſeqq. & num. 79. cum ſeqq.* ſimiliter malitioſos ad operas addicendos, calamitoſos verò ab iis liberandos exiſtimavi, *quaſt. 9. num. 1. cum ſeqq. & num. 79. cum ſeqq.* & in multis aliis caſibus magnum inter eos exiſtere diſcrimen oſtendi *quaſt. 9. à num 16. uſque ad num. 22.* quò me brevitatis causâ refero. 21

Quid ſi * autem partim ſuo vitio, partim adverſâ fortunâ, bonis & facultatibus lapſus fuiſſet debitor, anne & tunc beneficio Novellæ noſtræ gauderet? videri poteſt, quod non, per tradita Benevenuti Strachæ de mercat. *in tract. d. decoctor. p. 7. princip. p. 3. num. 21. fol. mihi 302.* Rationem reddit Matth. Steph. *ad Nov. 135. num. 8.* quia interpretes hos ne quidem ad ceſſionis beneficium admittendos cenſent; *vide infrà quaſt. 8. num. 41.* Ratio rationis: hos enim admiſta culpa humiles & deploratos, ac miſeratione indignos reddere 22.

 puta-

re putatur, *per L f. § f. ff. quæ in fraud.* Heig. *1. q. 35. num. 49.* Unde prædictus Stracha decoctorem illum, qui partim fortunâ, partim ſuo vitio non ſolvendo factus foro ceſſit, *loc. cit. p. 2. num. f. 290.* non multò inferiori loco ponit, quàm eum, qui bona ſua ſtudio diſſipavit.

Limitatio quarta: beneficium Novell.
23 noſtræ illis tantum datur debitoribus, qui * ex contractu vel quaſi contractu tenentur: non etiam his, qui ex delicto quid debent, Matth. Stephani, *ad Novell. noſtram num. 12.* Ratio: quia his neque bonis cedere permiſſum eſt, *vid. inf. q. 8. num 6. decad.* 3. *q. 7. n. 3.* propterea quod ceſſio bonorum ſit Juris quoddam beneficium, *L. 4. pen. & ult. C. qui bon. ced. poſſ.* de-
24 linquenti * autem non datur beneficium, ut paulò ante in limitatione tertia dictũ; quippè
25 quòd * nemini dolus ſuus patrocinari debeat, *L. 1. § 1. ff. d. dolo except. c. 15. extra. de reſcript. L. ita 31. in pr. ibi:* ne quis doli ſui præmium ferat *ff eod. L. verum eſt. 63. §. hoc quoque 8. ibi:* nec enim æquum eſt, dolum ſuũ quenquam relevare *ff. pro Socio. vid.* Matth. Stepha. *loc. cit. n. 12.* unde deduci poſſe videtur

26. Limitatio quinta generalis: ut * beneficio Novellæ 135. vel ſimili immunitate plerumque non gaudeant, qui ceſſionis quoque beneficio carent, quos infrà peculiari quæſtione octa-

ne octava enumerabo. Ratio eſt, quia * cui 27.
denegatur minus, denegatur & majus, *L. qui indignus 4. ff. de ſenat. c. nulli 3. diſt. 4.* & * pri- 28.
vatus minoribus, majoribus frui non debet, *text. in L. cui pacto 5. ff. de ſerv. export.* unde deſcendit.

Limitatio ſexta: quia * juxta quorundam 29.
locorum ſtatuta debitores non poſſunt bonis cedendo effugere carceres, vel addictionem in ſervitutem creditorum ad operas ipſis præſtandas, donec debitum fuerit perſolutum, quemadmodum de Jure Saxonico teſtatur Weſenb. *in parat. n. 3. ff. de ceſſ. bon.* Schneid. *§. f. in f. inſt. d. actio.* Coler. *de proceſſ. execut. p. 1. c. 9. n. 31.* & poſt Rittershuſ. *p. 9. c. 30. num. 5.* Matth. Stephani, *ad Novell. 135. n. 13. vid. ſuprà decad. 1. q. 8. num. 4. inf. decad. 2. q. 8. n 65. decad. 3. q. 1. n. 99.* ideò probabile eſt, in iis locis beneficio Novellæ 135. locum non eſſe, per rationem in præcedenti limitatione adductam: dum tamen ſtatuta illa generaliter etiam de calamitoſis debitoribus procedant.

Limitatio ſeptima: ſi quis * requiſita in 30.
ſuperiori quæſtione enumerata adimplere nolit, à ceſſione bonorum liber eſſe non poterit. Ratio: quia beneficium *d. Novell. 135.* non eſt ſimpliciter & purè conceſſum, ſed ſub conditione, vel modo; quoties autem * in diſpoſitione legis, ſtatuti, vel hominis 31.
poni-

ponitur vel conceditur aliquid ſub conditione, illud cenſetur requiri pro forma, ita ut
32. formâ * non ſervatâ diſpoſitio concidat, per tradita Gail. *2. obſerv. 132. num. 3.* Item modus
33. * eſt pars ordinationis, & quemadmodum conditio, Schneid. §. *ſub conditione n. f. inſtit. de V. O.* ita quoque modus pro causâ habetur, Weſenb. *num. 9. ff. de cond. & demonſt.* L. 1. & 2.
34. C. *de his quæ ſub modo*: Sicut ergò * ceſſante cauſa diſpoſitionis ceſſat diſpoſitio, *argt. c. magna 7. in f. extra de vot.* ita quoque deficit, non adimpletâ conditione, Gail. *2. obſer. 132. num. 4.*

35. Limitatio octava: quia * invito beneficium non datur, *L. invito 69. ff. de R. I. L. invitus 156. §. 4. ff. eod.* ideò ſi quis volens & lubens bonis ſuis ceſſerit, Novellæ * noſtræ beneficium deficit, nam omiſſa obſervatione
36. conſtitutionis recentioris licebit ſe veteri ignominiæ ceſſionis ſubjicere, *argt. §. ſed noſtra. inſt. de hered. qualit. & diff.* de quo tamen pluribus infrà *quæſt. 6.*

Plures adhuc limitationes ex quæſtione octava eruere licet, nam plerique qui à ceſſione bonorum arcentur, nec ad beneficiũ Novellæ 135. admittuntur, ut in limitatione quinta dictum.

* * *

QUÆ-

QUÆSTIO IV.

Quis probare debeat, debitorem non ſolvendo, & belli calamitatibus depauperatum eſſe?

SUMMARIA.

1. *Ratio ordinis.*
2. *Status quæſtionis.*
3. *Negativa reg. improbabilis eſt.*
4. *Affirmatio non negatio probanda.*
5. *Actori incumbit probatio.*
6. *Præſumptio transfert onus probandi in adverſarium.*
7. *Paria ſunt probare & præſumptionem juris pro ſe habere.*
8. *Divitiarum qualitas repugnat naturæ.*
9. *Pauper quilibet naſcitur.*
10. *Divitiæ quare probandæ.*
11. *Mutatio non præſumitur, & num. 31.*
12. *Accidens quodlibet præſumitur in eodem ſtatu perſiſtere, in quo ſemel fuit.*
13. *Qualitas quæ naturaliter ineſt, ſemper adeſſe præſumitur.*
14. *Pauper quiſque præſumitur, fallit. n. 23. dubium num. 40.*
15. *Aſſerens ſe non habere niſi tantum in bonis, rejicis*

rejicit probationem in adverſarium, ita ut debeat probare, quod habeat plus; declarat: num. 42.

16. *Exemplum in donatore.*

17. *Aſſerens bona non ſufficere, transfert onus probandi in adverſarium. Exemplum in marito num. 18.*

19. *Probatio depauperationis incumbit debitori.*

20. *Fundamentum intentionis ſuæ quilibet probare debet: ſive affirmet, ſive neget. n. 21 ſive actor ſit, ſive reus, n. 22. & 24. n. 26.*

23. *Fundans ſe in paupertate, vel divitiis, eas probare tenetur.*

25. *Maſcardi opinio & n. 27.*

28. *Aſſerens ſe depauperatum, fatetur tacitè ſe divitem fuiſſe.*

29 *Privatio præſupponit habitum.*

30. *Semel dives adhuc talis eſſe cenſetur.*

32. *Ditior quis indies fieri poſſe præſumitur.*

33. *Probatio depauperationis debitori calamitoſe injungenda, ad fruendum beneficio depauperatis conceſſo, & n. 35. oſtenditur exemplo dilationis moratoriæ.*

35. *Exemplum in beneficio c. Odoardus, & ceſſionis bonorum.*

36. *Negativa probanda, quando quis ſe ſuper ea fundat, & quando habet implicitam affirmativam, n. 37*

38. Reus

38. *Reus in exceptionibus fit actor, & proinde illas probat.*
39. *Præſumptio una tollit & infringit aliam.*
41. *Nemo de vento vivere præſumitur.*
42. *Debitor calamitoſus quando & quomodo ſe à probatione poßit liberare?*
43. *Olim dives etiam hodie præſumitur dives, niſi probetur mutatio.*
44. *Deprædatio univerſalis non neceſſariò arguit depauperationem alicujus in particulari, & quare? num. 46.*
45. *Præſumptio hominis tàm efficax non eſt, ut probationem inducat, vel in adverſarium rejiciat.*
47. *Damnum communitati illatum non poteſt referri ad ſingulos. Direptione civitatis probata, facilius amißio rerum mobilium probatur.*
48. *Concluſio quæſtionis.*
49. *Debitorem, qui relevatur in multis, non eſt iniquum gravare in paucis.*
50. *Advocati facilè poſſunt ſuos clientes vel gravamini ſubjicere, vel ab eo liberare.*

QUoniam dictum in ſuperiorib. fuit, debitores calamitoſos belli infortunio depauperatos, neque carceribus conſtringi, neque ad operas creditoribus addici, neq; ad ceſſioné bonorum urgeri poſſe, & in ſequentibus dicetur, 1.

cetur, eos pluribus adhuc aliis privilegiis, & beneficiis gaudere, ideò neceſſarium eſt ſcire,
2. * cui probatio incumbat tunc, cum debitor & creditor ſuper depauperatione litigant? Et videri poſſet, quod probatio incumberet creditori. Primò propterea: quia debitor tenet negativam, dum ait: ſe non eſſe ſolvendo;
3. negativa * autem regulariter improbabilis eſt, *c. ſuper hoc*, ibi: negantis factum per rerum naturam nulla probatio eſt, *extra de renuncia:* idipſum habetur *in c. quoniam 11. extra de probat. L. actor. 23. C. de probat. L. aſſeveratio 10. C. de non num. pecun.* Weſenb. *num. 6. & 7. ff. de probat. c. juravit 6. extra. de probat.* unde dici ſolet: quod * affirmatio non negatio probanda,
4. *L. actor. 23. C. de probat.*

Secundò: creditor qui ſibi ſatisfieri cupit, eſt actor, debitor verò reus, atqui * actori
5. incumbit probatio. *text. in L. quoties 18. §. f. ff. de probat. §. non ſolùm 5. in f. inſt. d. legatis.* Weſenb. *num. 6. ff. de probat.*

6. Tertiò: Præſumptio * relevat à probatione eum, à cujus parte ſtat, & transfert onus probandi in partem adverſam, *argt. L. ab ea 5. §. 1. ff. de probat.* Weſenb. *n. f. ff. eod.* Mynſ. *cent.*
7. *5. obſer. 68.* paria * etenim ſunt, vel quod quis probet, vel quod habeat præſumptionem Juris pro ſe, *per L. licet Imp. ff. d. leg. 1.* Didacus Covaruvias *varia: reſol. l. 2. c. 6. num. 1.* atqui ſtant

præ-

præſumptiones pro debitore, quòd nihil habeat, vel quòd ſit pauper. Nam primò qualitas * divitiarum eſt regulariter repugnans naturæ, Joſeph: Maſcard. *de probat. concluſ. 1154. n. 2.* Menoch. *de præſumptio. l. 6. præſumpt. 25. num. 8.* * cum quilibet nudus & pauper naſcatur, *c. ſicut ii. 8. diſtinct. 47.* unde qui * divitias allegat, eas probare tenetur, Covarr. *loc. cit. n. 2.* Maſcard. *loc. cit.* Matth. de Afflictis, *deciſ. 377.* idque duabus de cauſis, nimirùm quia is, qui divitias aſſerit in aliquo, præſupponit mutationem de eo, quod naturaliter evenit, mutatio * autem non præſumitur, niſi probetur, Maſcard. *loc. cit. n. 3.* accidens * enim quodlibet præſumitur in eodem ſtatu perſiſtere, in quo ſemel fuit, Alciat. *de præſumptio: reg. 2.* Weſenb. *ff. de præſumptio. & probat.* deinde * qualitas, quæ naturaliter ineſt, (ut paupertas) ſemper adeſſe præſumitur, Alciat: *Reg. 1.* Ang. *in L. ſciendum 30. in ff. de V. O.* Weſenb. *loc. cit.* Unde infert Maſcardus *loc. cit. num. 1* quod pauper * quiſque præſumatur; niſi probetur contrarium, Didacus Covarr. *loc. cit. n. 3.*

8. 9. 10. 11. 12. 13. 14.

Quartò: qui * aſſerit ſe non habere niſi tantum in bonis, & quod ſit pauper, rejicit probationem in adverſarium, ita quod debeat actor ſive creditor probare, eum habere plus, *per L. ſ. §. licentia. C. de jur: delib. gloſſ. in L.* 15.

g *tum*

cum de L. *Falcidia ff. de probation.* vid. Covarr. *l. 2 var. reſ. c. 6. num. 3.* Vincent. Carocium *de exc uſſ. bon. 2. p. q. 35. n. 6. cum mult. ſeqq.* ubi varia exempla adducit. Matth. de Afflictis *deciſ. 377. n. 2.* ubi exemplum tradit: ſi * donator dicit
16. ſe non habere, niſi domum & fundum, ex quibus percipiat alimenta; & donatarius ſive creditor dicat contrarium, certè donatario incumbit onus probandi. Per eandem *L. final. & dict. gl.* Doctores conſtituunt quoque hanc maximam: quod tunc, ſi aliquis dicat, bona
17. * non ſufficere, non teneatur aliud probare, ſed transferat onus probandi contrarium in adverſarium, Anton. Gabriel *commun. concluſ. lib. 1. concluſ. 7. num. 1.* ubi ingentem numerum idem aſſerentium allegat: idipſum Doctores deducunt *ex L. maritum ff. ſolut. matr.* ubi
18. ſufficit * maritum dicere, ſe nō habere in bonis, ut poſſit gaudere beneficio competentiæ, adeò ut qui dicit eum divitem, debeat probare, Matth. de Afflictis *deciſ. 377. n. 3.* verùm his non attentis.

Reſpondeo ad quæſtionem, quòd imò pro-
19. batio * depauperationis, niſi ſit notoria, incumbat debitori, non creditori, id quod video noviſſimè placuiſſe quoque Domino Zorero *q. 1. n. 172. & q. 11. n. 745.*

20. Ratio prima eſt: quia fundamentum * intentionis ſuæ quilibet probare debet, *gl. in L. ſi verò*

verb. ſ. §. qui pro rei; verb. dubitetur ff. qui ſatisdare cogantur. Weſenb.*n.6.ff.de probat.id. de act. empt. num.8.* Sive * ſe in affirmativa, ſive negativa 21.
fundet, Gail.*1.de P.P.c.18.n.14.* Maſcard. *loc. cit. n.6.* Matth de Afflict.*deciſ.377.n.6.& 7.* Sive * 22.
actor ſit, ſive reus, *L.in exceptionib. 19.ff. de probat.* Weſenb.*n.6.ff.de probat.* Covarr.*n.4.circa pr.* adeò ut præſumptio, * quæ aliàs ſtat pro 23.
paupertate, non procedat, quando paupertas eſt fundamentum intentionis alicujus, Menoch.*n.14.* Joſe. Maſcard.*loc.ſuprà citat.n.5.* ubi
poſt Accurſ. ita docet: cum * quis divitem ſe 24.
dicit, paupertas præſumitur, quando autem pauperem ſe eſſe quiſpiam affirmat, ut aliquid conſequatur, nequaquam pauper exiſtimatur, niſi id probationibus perſpicuum reddat. Adde Matth de Afflictis *deciſ. 377. n. 4.* Matth. Brun. *de ceſſ. bon.q.25.prin.n.5.* Eberh.Speckan. *cent.1.quæſt.38. in prin.* Covarr.*loc.cit. n. 2.* ubi ait: qui divitias vel paupertatem allegat ad propriæ intentionis comprobationem, eam qualitatem probare tenetur, ſive is actor ſit,
ſive reus. Et quamvis * Maſcard.*n.7.* velit non 25.
procedere id, quod diximus, quando quis adduceret paupertatem excipiendo, ut puta ſi quis ageret contra aliquem, tanquã contra di-
vitẽ, & is exciperet de paupertate; támen * alii 26.
indiſtinctè volunt procedere, ſive agẽdo, ſive excipiendo ſe aliquis in paupertate fundet, id

quod exemplis declarat, Jacob Menoch. *loc. cit. n. 15 & ſeqq.* Vid. Covarr. *loc. cit. n. 2.* Et ipſe
27. * Maſcardus fatetur, exceptionem munitam eſſe debere, aliquâ legis præſumptione, quæ tamen in propoſito pro debitore non reperitur, ſed potiùs contra ipſum. Unde pro ſtabilienda mea reſponſione eſt

28. Ratio ſecunda: quia * hoc ipſo, quando debitor intendit ſe facultatibus lapſum eſſe, vel deſiiſſe ſolvendo eſſe, tacitè fatetur ſe quondam divitem vel ſolvendo fuiſſe (eò quod * privatio præſupponat habitum, *L. decem*
29. *116. ff. de V. O. L. manumiſſiones. 4. ff. d. l. & l. L. Titio 96. ff. de condit. & demonſt.*) neceſſe igitur habet docere, quando, & qua ratione ad ege-
30. ſtatem pervenerit, nam cum aliquis ſemel * fuit dives, adhuc talis eſſe cenſetur, Menoch.
31. *loc. cit. n. 2.* tum quia * mutatio tanquam accidens non præſumitur, *L. ſi verò §. qui pro rei ff. qui ſatisd. cog.* tum quia jura (ſecundum aliquorum opinionem, quam *decad. 4. q. 4.* examina-
32. bo) præſumunt, quod * quis indies fiat locuples & dives, *L. ſi defunctus in pr. C. arbit. tut.* Ergo multò magis præſumendum, quod ſemel adhuc dives ſit, & manſerit dives. *id. ibid. num. 3.*

Confirmantur hæc omnia primò per doctrinam Matthæi de afflictis *deciſ. 377.* cujus
33. tempore cum * Princeps alicui civitati con-

ceſſiſſet

ceſſiſſet propter onera, quæ portavit in proximo bello, dilationem triennalem, ut cives non poſſent conveniri, niſi quando creditores ſunt pauperiores debitoribus, ipſe & ejus collegæ injunxerunt reo cuidam probationem, ſe fuiſſe pauperiorem creditore, juxta dictam qualitatẽ in reſcripto adjectam, adeò quod non probando, non debeat gaudere dictâ moratoriâ: cùm ergò ſimiliter beneficium Novell. 135. concedatur debitori cum hac conditione, & qualitate, ſi res ſuas non ſupinâ negligentiâ, ſed ex accidenti amiſerit, & per vim ad ignominioſam vitam tranſpoſitus fuerit, ideò ad conſequendum beneficium, qualitatem probare debebit.

Confirmatur ſecundò: qui * ad beneficiũ, 34.
c. Odoardus *extra de ſolut.* vel ad ceſſionem bonorum, vel ad terminum quinquennalem *juxta L. f. C. qui bon. ced. poſſ.* admitti deſiderat, is prius paupertatẽ ſuam probare debet, quemadmodum multis oſtendit Matth. Brun. *de ceſſ. bon. quæſt. 25. princ. per tot.* Ergò etiam & multò magis, qui frui cupit beneficio Novell. 135. depauperatis conceſſo, nam generaliter alleganti paupertatem incumbit onus probandi, cum ſit cauſa ſuæ intentionis, maximè * ſi miſerabili privilegio paupertatis uti velit, 35.
poſt gl. *in L. ſi verò §. qui pro rei. v. dubitetur ff. qui ſatiſd. cog.* And. Gail. *1. obſerv. 142. num. 5.* vide

alia exempla apud Menoch. *l. 6. præſumpt. 25. n. 15. 16. 17.*

Nec obſtant rationes dubitandi paulò ante adductæ. Ad primam reſpondeo, etiam
36. * negativam probandam eſſe, ſi ſcilicet aliquis ſuper ea ſe fundet, ut ſuprà oſtendi ex
37. Gail. *1. de P. P. c. 18. num. 14.* præſertim * illa negativa habeat implicitam affirmativam, *c. ſuper hoc ſ. extra de renunc. c. 1. in f. ibi: non timore, extra de hu qua vi*: quemadmodum præſens noſtra habet; nam hoc ipſo, ut paulò ante quoque dictum eſt, dum quis negat ſe amplius ſolvendo eſſe, implicitè & tacitè aſſerit, ſe facultates amiſiſſe, & ad inopiam reductum eſſe, vid. Nicol. Vigel. *method. juris controverſ. l. 2. c. 9. reg. 5. except. 5. & 6.*

Ad ſecundam reſpondeo, actori quidem
38. probandam eſſe actionem, reo * autem exceptionem, *L. ſi pactum 9. ff. de probat. L. 12. ff. eod.* unde dici ſolet, quod reus in exceptionibus fiat actor. *L. 1. ff. de exceptio. L. in exceptionibus 19. ff. de probat.* Weſenb. *num. 6. ff. eod.*

Ad tertiam reſpondeo primò, præſumptionem transferre quidem onus probandi in adverſarium, niſi æquè fortes præſumptio-
39. nes ſtent pro adverſario, nam præſumptio * una tollit & infringit aliam, *L. nuptura in f. ff. de jur. dot.* Rosbach. *prax. civil. tit. de præſumpt. num. 38. & ſeqq. id prax. crim. tit. eod. num. 26. & 27.*

& 27. Gail. *2. obſer. 144. num. 6.* Weſenb. *n. f. de probat.* Schneid. §. *oſtendimus n. 3. inſtit. de ſuſpect. tut.* atqui jam ſæpè dixi, contra debitorem ſtare præſumptionem illam, quod ſemel dives, & ſolvendo exiſtens adhuc præſumatur talis. Eſto igitur, quod in dubio præſumendus ſit aliquis * pauper, non dives, quando 40. non allegat tempus, (quod tamen ipſum non ſimpliciter admittit Menochius *num. 14. loc. cit.* neque Schneid. §. *item ſi quis n. 58. inſt. d. actio.* ubi ait: homines neque divites, neque pauperes præſumuntur; non pauperes, quia naturaliter induſtrii & laborioſi præſumptione juris ad acquirendum *L. ſi defunctus C. arbit. tut.* non divites, quia parta indies conſumuntur, neq; * enim de vento quis præſumi- 41. tur vivere, *L. f. C. de alim. præſt.*) non tamen præſumitur depauperatus, aliud enim eſt pauperē eſſe, aliud ad paupertatem recens redactum.

Ad quartam reſpondeo * doctrinam 42. gloſſæ non ab omnibus eſſe receptam, quemadmodum Antonius Gabriel *dict. concluſ. 7. n. 1. verſ. contrarium,* Maſcard. *concluſ. 738. num. 2.* plures alios in contrarium allegat. videatur etiam Covarru. *var. reſ. l. 2. c. 6. num. 3.* ubi quatuor rationibus impugnat, & plures authores in contrarium allegat. Repondeo ſecundò, quamvis alii velint doctrinam illius gloſſæ in ſe eſſe veriſſimam, & in

judicando ſequendam, tamen limitant tunc tantùm procedere, quando concurrit pro eo, qui aſſerit, aliqua præſumptio vel veriſimilis conjectura, Carocius *de excuſſ. bon. p. 2. q. 35. num. 10. & 13. ubi aliquas recenſet*, (prout concurrit *in d. L. f. §. licentia C. de jur. delib.* ex quo enim hæres inventarium ſolenniter fieri fecit, pro eo eſt præſumptio, quod in hæreditate plura bona non ſint) ſi autem nulla concurrat præſumptio, *nec conjectura ſaltem juridica*, per ipſum aſſerentem probari debere paupertatem, alioquin eâ non probatâ ad beneficium pauperibus conceſſum non admitti, Matth. Brun. *quæſt. 25. n. 6.* Menoch. *l. 6. præſumpt. 26. n. 2. & 3.* Gabriel. *l. 1. concluſ. 7. n. 12. & 13.* Maſcard. *concluſ. 738. num. 3.* vide quæ notavi *inf. q. 5. num. 54. decad. 3. q. 10. n. 69. & ſeqq. decad. 4. quæſt. 4.* Unde
42\. reſpondeo * tertiò, quòd ſi in noſtro propoſito debitor, qui depauperationem allegat, indicâſſet omnia ſua bona, vel paſſus fuit excuſſionem, & diceret, ſe non habere, niſi à ſeipſo indicata, vel in excuſſione reperta, & præſtare inſuper vellet juramentum in Novell. 135. requiſitum, utique ad beneficium illud admittendum, nec ulteriori probatione gravandum eſſe. Nam hoc ipſo ſatis probata videtur ejus paupertas ex eo, quod aſſerit ſe non habere, niſi tantum, &c. aliud dicendum, ſi ſe ſimpliciter vellet ſuper depauperatione fun-

fundare, & pro fundamento beneficii conſequendi eum allegare, de quo potiſſimum cõcluſio mea procedit. Huc faciunt notata à Matth. de Afflictis *d. deciſ. 377. n. 3. verſ. ſed in contrarium*, & Matth. Brun. *d. q. 25. n. 4.* ubi *n. 6. in f.* reſpondet *ad L. maritum*, quòd uxor aſſerebat maritum plura habere bona, & divitem eſſe, unde meritò ipſa tenebatur illud probare.

43. Neque obſtat ſecundò, * quod ille qui allegat divitias, probare debeat, nam ad hoc reſpondeo ſatis ſuperque eſſe, ſi probet, jam ante divitem fuiſſe, quia inde ſequitur probatio ex præſumptione, quòd etiam hodie ſit dives, Menoch. *loc. cit. n. 4.* Reſpondeo ſecundò creditorem non habere neceſſe, ut alleget debitoris ſui divitias, nam pro fundanda actione ſua ſufficit ei allegare creditum, quod ſi debitor reſtituere vel ſolvere detrectet, debebit privilegium aliquod allegare, & omnes conditiones, ſine quibus privilegium haberi non poteſt, legitimè probare, *vid. inf. decad 4. quaeſt. 4.*

44. Neque obſtat tertiò * direptio & deprædatio illa univerſalis, per quam plerique bonis ſuis à militibus ſpoliati & exuti ſunt, unde præſumendum videtur, quòd etiam debitor, contra quem agitur, illo ipſo infortunio tactus, depauperatus, & ad incitas redactus

ſit; non inquam obſtat, quia hæc præſumptio
45 * non juris eſt, ſed hominis tantùm, quæ tam efficax reg: non eſt, ut probationem vel inducat, vel in adverſarium rejiciat Rosbach. *prax. civ. tit. d. præſumpt. n.39. & 40.* Sunt quidem & fuerunt præteritis annis milites ad nummarium odorem ſagaciſſimi, R. P. Drexelius *de Eleemoſyna p.1. c.3 ſ.47. §.4.* atque ad inſtar canum venaticorum ferè neminem inexcuſſum, & perveſtigatum reliquerunt; fu-
46. erunt * tamen pagani nonnulli adeò providi, ut res ſuas pretioſiores vel addendo in loca ſecretiora, vel transferendo in munitiores civitates ſalvârint, furorique & rapacitati talium accipitrum ſubtraxerint; fuerunt etiam, qui propriâ induſtriâ à tempore ſpoliationis damna perpeſſa pensârunt, denique non defuerunt, qui ipſimet (O nefandum ſcelus!) ſuorum concivium, vicinorum, vel amicorum, à lupis diſperſorum, habitationes ingreſſi ſubtraxerunt, quod illi reliquum fe-
47. cerunt, ut adeò * damnum communitati illatum non poſſit referri ad ſingulos, *argt. L. ſicut. 7 ff. ſi quid 1. ubi Dd. ff. quod cujuſque univerſ.* & probatio ei incumbat, qui ſe malo illo tactum aſſeverat.

Hoc non difficulter conceſſerim, quod direptione civitatis probatâ facilius amiſſio rerum mobilium probetur, & conjecturis, Menoch.

Menoch. de præſumpt. *l. 3. praſ. 135. num. 10.* vid. Afflict.*deciſ. 13. num. 9. v. ſecunda præſumptio.* ſed hoc ipſo, quia aliis conjecturis opus eſſe volunt, ſignum eſt, quod direptio ſola non ſit ſufficiens, & juridica conjectura, *vid. infrà decad. 4. q. 4.*

Ex dictis infero & concludo: * ſi quis pri- 48.
vilegium ſeu beneficium aliquod calamitoſis debitoribus indultum pro ſui defenſione ſimpliciter alleget, eum depauperationem & calamitatem probare oportere. Neque id mirum cuiquam videatur, nam * cum debi- 49.
tores releventur in multis (ut hucuſque oſtendi, & paulò poſt ulteriùs oſtendam) cur iniquum ſit eos gravari in paucis, *argt. L. eum qui 30. in pr. ubi Dd. ff. de jureju.* Quemadmodum autem cauti & providi * advocati facilè re- 50.
um ab hoc onere & moleſtia liberare, ita creditorum patroni, niſi benè attendant, & circumſpectè agant, pari facilitate ſuos clientes eidem gravamini poterunt ſubjicere, quod pro cautela eis volui hoc loco ſignificare, ut diſcant non niſi re benè mediatâ litem ingredi, *vid. inf. decad. 4, q 4.*

QUÆ-

QUÆSTIO V.

Quomodo probetur depauperatio?

SUMMARIA.

1. *Quæ probari nequeunt, pro non actis habentur.*
2. *Iuramento ſolo an probetur paupertas?*
3. *Ratio dubitandi.*
4. *Reſponſio negativa.*
5. *Perjuriis via non eſt aperienda.*
6. *Doctorum dicta ſunt intelligenda ſecundum leges quas allegant.*
7. *Debitorum ſolutio.*
8. *Iuramentum exigitur à calamitoſo debitore, poſtquam de calamitate conſtat.*
9. *Difficile eſt paupertatem probare.*
10. *Iudicis arbitrio relinquendum, quis depauperatus dici poſſit?*
11. *Iudex non ad unam ſpeciem probationis applicare mentem ſuam, ſed ex variis allegationibus animi ſui motum formare debet.*
12. *Arbitrium ſuum judex ex quibuſdam indiciis informare poteſt.*
13. *Teſtes an & quomodo probent paupertatem?*

14. Pau-

14. *Pauper non tantùm is dicitur, qui non habet unde vivat, ſed & ille, qui non habet, quomodo ſecundùm dignitatem ſuam vivat.*

15 *Paupertas an probetur per vicinos & conſanguineos?*

16. *Vicinus præſumitur ſcire res vicini ſui, & conjunctus res conjuncti.*

17. *Fama an probet paupertatem? ſi de parvo, ſecus ſi de magno agatur præjudicio. n.18.*

19. *Evidens probatio quæ dicatur?*

20. *Excuſſio bonorum diligens probat paupertatem.*

21. *Suſpectus eſt, qui ſe ultrò offert, & ingerit.*

22. *Manifeſtæ turpitudinis eſt, nolle juramentum ſibi delatum præſtare, vel referre.*

23. *Mendicitas probat paupertatem.*

24. *Mendicare quàm ſit difficile, oſtenditur exemplo.*

25. *Veſtes laceræ & ſqualidæ paupertatem probant.*

26. *Ex pileis quomodo paupertas, & divitiæ deprehendantur.*

27. *Collaria quando paupertatis & divitiarum ſint indicia.*

28 *Quando thoraces, 29. Pallia, 30. Caligæ. 31. Tibialia. 32. Faſciæ crurales. 33. Calcei. 34. Corrigiæ.*

35. Bel-

35. *Bellum germanam ſimplicitatem in veſtitu reduxit.*
36. *Germani veteres quomodo fuerint veſtiti? 38.*
37. *Luxus veſtium quantus poſtea introductus?*
39. *Quomodo per belli calamitates remiſſus?*
40. *Iudicia Domini recta.*
41. *Habitus mulierum immutatus vel venditus ſignificat mutationem fortunæ, & n. 44.*
42. *Mulierum genus ſuperbiſſimum.*
43. *Mulierum ornatus.*
45. *Temperantia in cibo & potu quando paupertatem probet?*
46. *Luxus conviviorum Germanicorum comparatus cum moderna temperantia.*
47. *Caput cœnæ.* 48. *medii convivii apparatus.*
49. *Secunda menſa.*
50. *Supellex menſaria.*
51. *Vini varietas.*
52. *Bellum temperantiam in cibo & potu reduxit.*
53. *Hactenus dicta in compendium trahuntur.*
54. *Aſſerens ſe tantum aliqua bona habere, & non plura, an ſufficienter probet paupertatem?*
55. *Modi probandæ paupertatis remiſſivè.*

Quan-

Quandoquidem ea * quæ probari oſtendiq; nequeunt, pro non exiſtentibus habentur, *L. in lege 77 ff. de contrah. empt. argt. L. cum duo 17. in f. ff. de in diem addict. L. duo ſunt 30. ff. de teſtam. tut.* ideò debitori ſummopere neceſſarium eſt ſcire, quomodo indigentiam, & depauperationem debeat probare. 1.

Videri autem poſſet, quòd ſolum ipſius * juramentum ſufficeret, per tradita Gailij *1. obſ. 142. num. 6. ibi. vel juramento,* Joann. Herman. Stamm. *de ſervit. perſ. l. 1. c. 4. num. 26. p. 2.* & multò magis per text. *in d. Novell. 135.* ibi: jusjurandum per adoranda præbeat eloquia, quod nullam rerum cauſâ occaſionem, aut aurum reliquum habeat, unde æris alieni ſupplementum faciat. Quem * textum ad hoc inducit Julius Pacius in *Iſagog. ff. de ceſſ. bon. n. f.* quod Juſtinianus neceſſitatem carceris ſuſtinendi, vel bonis cedendi remiſerit iis, qui juraverint, ſe non eſſe ſolvendo, ſi non vitio ſuo, ſed adverſis caſibus ad inopiam redacti ſint. Ita quoque Hotom. *q. 26.* dicit: Juſtinianum ſtatuiſſe, ut debitores, &c. bonis cedere non cogantur, ſed poſteaquam jurârint, ſe non habere in bonis, unde æs alienũ ſolvant, ab omni creditorũ moleſtia liberi ac ſoluti ſint. Verũ * ego puto ſolũ juram: debitoris in hoc negotio nõ ſufficere, utpote nullâ ne ſemiplenâ probatione 2. 3. 4.

tione

tione præcedente, id enim valdè periculoſum eſſet. Nam quis debitorum non juraret, ut ſe tali ratione à creditorum ſuorum actionibus & exactionibus liberaret? quot perjuria
5. * uno die fierent, quibus tamen via hoc modo non eſt aperienda, *c. cùm dilectus. 6. extra de his quæ vi: c. cùm contingat 28. extra de jurejur.* Neque puto Julium Pacium vel Hotomannum
6. in hâc ſententia fuiſſe, eò quod Doctorum * dicta intelligenda ſunt ſecundum leges, quas allegant, *argt. eorum, quæ notat.* Mynſ. *cent. 5. obſ. 61. n. 6.* Joan. And. *in c. cum nuncius circ. ſ. extra de teſt.* Card. Tuſch. *pract. concluſ. Lit. D.*
7. *concluſ. 554.* Leges * autem illæ, quas pro ſua opinione præfatus Julius Pacius & Hotomannus adducunt, nimirùm Novell. 4. c. ult. & Nov. 135. non hoc dicunt, quod juramento probetur aliquem non eſſe ſolvendo, ſed hoc potiùs, quod is, qui ſolvendo eſſe deſiit, & per vim res ſuas amiſit, jurare debeat, ſe pro hîc & nunc nihil, vel nullam occaſionem habere, unde poſſit ſatisfacere, & ſi in futurũ contingat aliquid acquiri, quod exinde velit ſolvere.
8. Præſupponit igitur Imperator * & poſt eum, ut opinor, Pacius & Hotomannus, de hoc jam conſtare, quod aliquis non ſuo vitio, ſed adverſis fortunæ telis ad inopiam redactus ſit, quo caſu, neſcio quid ampliùs requiri fraudis evitandæ causâ poſſit, quàm ut juret, ſe me-

ſe medium nullum ſolvendi habere, & in futurum ſolvere velle, ſi ad pinguiorem fortunam contigerit pervenire. Videndum eſt igitur de aliis probandæ depauperationis modis & argumentis. Quorum etſi varii varia congerant, fateri tamen omnes debent, admodum * difficile eſſe certam ac definitam 9.
hujuſce rei regulam conſtituere. Idcircò ſi rogentur, quomodo probandum ſit, aliquem * 10.
depauperatum, vel ſolvendo eſſe deſiiſſe, communiter docent, illud ex diverſarum regionum, perſonarum, & temporum qualitate æſtimandum, ac proinde judicis arbitrio relinquendum eſſe, Menoch. *de arbit. jud. quæſt. l. 2. caſ. 65. num. 8. cum ſeqq.* Gail. *1. obſerv. 142. n. 7. ibi, illud obiter.* Mynſ. *cent. 4. obſer. 97. n. 10.* Joan. Schneid. *pr. inſtit. quib. manum non lic. n. 12.* Joſephus Maſcard. *de probat. concluſ. 1154. num. 8.* Didac. Covarr. *var. reſolut. l. 2. c. 6. n. 8.* Speckan. *cent. 1. q. 38.* Franciſc. Herculan. *in tract. ſuo de prob. negat. n. 293.* qui * non ad unam ſpeciem 11.
probationis applicare mentem ſuam; ſed ex variis allegationibus, & aliis, quæ in ejus præſentia proponuntur, formare animi ſui motum debet, *L. teſtium 3. §. 2. ff. de teſtib. c. in præſentia 6, extra de renunc.* & non tantum inſpicere, quantum habeat in bonis is, de cujus depauperatione agitur; ſed etiam, an ſit ſufficiens ad id, de quo agitur. Maſcard. *loc. cit.*

Speckan.

Speckan. *n. 20.* Quamvis autem judicis arbitrio diſcerni oporteat, qui depauperati ſint, tamen lubet ex Authoribus argumenta, * &
12. indicia aliquot referre, ex quibus judex arbitrium ſuum informare, & quandam quaſi regulam arbitrandi accipere, videreque poſſit, quid in hac re conveniat eum arbitrari. Itaq; primò putant probari poſſe egeſtatem per teſtes, * ſcilicet Titium habere tot bona, & non
13. plura, adjectâ eâ ratione, quia ſi plura Titius haberet, teſtes hoc ſcirent, nec poſſent ignorare, inſpectâ peculiari & certâ ſcientiâ, quam habent de ejus patrimonio. Ita in terminis Didac. Covarr. *var. reſolut. lib. 2. c. 6. §. caterùm,* Maſc. *de prob. loc. cit. num. 39.* vide Matth. Brun. *q. 6. quart. quæſt. princ. n. 7.* Speckan. *loc. cit. cent. 1. q. 38. n. 18.* Quo in caſu judici perſpiciendum eſt, utrum ea bona, de quibus teſtes depoſuerunt, ſint talia, ut debitor ex iis modicè vivere poſſit, habitâ ratione perſonarum, nam
14. non modò is pauper * dicitur, qui non habet unde vivat, ſed etiam is, qui non habet, quomodo ſecundum dignitatem ſuam, & gradum vivere poſſit, Maſcard. *loc. cit. num. 13. & 14.* qua de re pluribus agam infra *decad. 3. q. 3.*

15. Secundò volunt depauperationem, vel * paupertatem probari poſſe per vicinos, & conſanguineos, ſi ſcilicet eodem modo deponant, quo ſupra teſtes deponere debere dixi,

Gail,

Gail, *obſ. 142. num. 6. & 7* Speckan. *loc. cit. n. 10.* 16.
Maſcard. *loc. cit n. 23. & ſeqq.* eò quod * vicinus præſumatur ſcire res, & factũ vicini, *c. quanto. de præſumpt.* Rosbach. *prax. crim c. 4. tit. 1. n. 4. id. tit. 5. c. 8. in f.* & non ſic veriſimile, conjunctum facta conjuncti ignorare, *per L. octavi ff. unde cognati.* Beneven. Strach. *in tract. ſuo de mercat. rub. de decoct. p. 4. num. 7.* Verùm quia hic caſus cum priore coincidit, illi diutiùs non immorabor.

Tertiò volunt, idipſum probari poſſe per * famam publicam, eò quòd communiter 17.
dicatur, aliquem ſpoliatum, & omnibus bonis ſuis exutum eſſe, *argt. eorum, quæ tradit.* Maſcard. *n. 19.* Covarr. *loc. cit. n. 8. §. item fatis. ibi. ſatis probatur mariti paupertas per vulgi opinionem,* Carocius *de excuſſ. bon. p. 2. q. 35. num. 10.* Eberh. Speckan. *d. q. 38. n. 9.* Brun. *q. 25. num. 7.* præſertim ſi fama eſſet conjuncta cum credulitate, id eſt, cum ſcientia loquentium & atteſtantium, ut quia communiter idem dicunt & credunt, & non tantùm pauperem, ſed etiam manifeſtè pauperem aſſerunt, Speckan. *loc. cit. id.* Maſcard. *n. 21.* qui licet *n. 20.* tradat, per famam paupertatem plenè non probari, ſi agatur * de magno præjudicio, tamen in propoſito noſtro, ubi de exiguo præjudi- 18.
cio, hoc eſt, de induciis tantùm, & dilatione ſolutionis, *per L. 21. ff. de judiciis.* Matth. Brun.

in tract. de ceſſ. bon. q. 22 num. 2. id. q. 26. pr. n. 12. vid. ſuprà decad. 1. q. 1 n. 27. non omnimodâ debiti remiſſione agitur, puto eatenus famam probare, ſi accedat jurisjur: adminiculum, per tradita Maſcardi *concluſ. 737. num. 5.* & debitor juret ſe ſolvendo ampliùs non eſſe, quâ ratione intelligendum eſſe puto, quod tradit Julius Pacius *Iſagog. in digeſt. n. f. de ceſſ. bon.* Et
19. quamvis *evidens requiratur probatio, *L. ſi conſtante ff. ſolut. mat.* tamen probationem notoriam, ſive evidentem eam eſſe judico, quæ juxta materiam ſubjectam ob difficultatem probationis, & ob modicam alterius læſionem ſufficiens ſit arbitrio judicantis, Covarrù. *loc. cit. circa finem.*
20 Quartò probatur egeſtas* per diſcuſſionem bonorum mandato judicis factam. Maſcard. *num. 34. id. concluſ. 737. n. 7* Covarr. *n. 8. §. item ſatis*, Speckan. *num. 17.* Joan. Herman. Stamm. *de ſervit. perſ. lib. 1. c. 4. num. 26.* Carocius *loc. cit.* & hic modus haud dubiè cæteris omnibus adhuc recenſitis melior eſt, Angel. *in L. ſi verò §. qui pro rei. ff. qui ſatisd. cog.* modò hęc excuſſio ità fiat, ut diligenter inquiratur de omnibus bonis, Covarr. *loc. cit.* Hinc videmus hodiè nonnullos ultrò ſe offerre ad excuſſionem iſtam, & dicere: viſitentur bona mea, & ſicubi repertus fuero ſolvendo eſſe, ſolvere non gravabor. Verùm hi ipſi, ſicut & plerique

plerique alii, qui ſe * ultrò offerunt, mihi ali- 21.
quando ſuſpecti ſunt, *argt. L. quæ omnia. 25. ff. de procurat.* cum facilè poſſint aurum, & argentum, quod habent, occultare, *argt. L. 2. §. quid enim. C. quando. & quib. quarta pars,* ut adeò mihi non tam firma & plena videatur probatio hæc, quàm communiter reputatur, ſed ſemiplena tantùm, non abs re igitur erit etiam à tali juramentum ſuppletorium exigere, quod ſi præſtare recuſet, * manifeſtæ turpitu- 22.
dinis, & fraudis ſe reum facit, *argt. L. manifeſtæ 38. ff. de jurejur.*

Quintò probatur depauperatio ex eo, * 23.
quod oſtiatim victum quæritat is, qui antehac non ſolebat, argumento Novell. 135. ibi: ad quotidiani victus inopiam adigatur: Maſcard. *num. 17.* Matth. Brun. *q. 25 princip. num. 10.* Speckan. *n. 8.* Caroc. *loc. cit. n. 14. ubi dicit non requiri in hoc aliquam excuſsionem,* nec ſine ratione, nam cum mendicitas aliquam ſaltem trahat ſecum ignominiam, Greg. Tholoſ. *l. 22. c. 11. n. 8.* & non exiguam moleſtiam, non præſumendum eſt facilè, quòd malitiosè ſaccum circumferat ille, qui non conſuevit, & ex honeſta familia prodiit. Vidi * profectò ipſe cum 24.
magna commiſeratione, unum alterumque antehac quidem locupletem, nunc autem in bello fortunis provolutum, vidi qui etſi alienâ indigerent miſericordiâ, tamen ingenuo

pudore à quærendo deterrebantur, unde cum fama premerentur, ſtabant in principio in plateis publicis, fixis oculis aſpicientes illos, qui præterambulabant, atq; ipsâ rugosâ facie præ ſe ferentes, quid deſiderarent, nec tamen audebant reluctante licet ſtomacho reloqui, deinde fame debilitati inſequebantur ditiores, & quaſi aliud agentes ſubmiſsâ voce, muſſitantes ſtipem poſtulabant; cum autem nihil vel parum ut ſic ad famem depellendam conſequerentur, obire cœperunt domos, pulſare oſtia divitum, & panem precariò rogare, tandem mendicabulorum more omninò ad ſaccum ire. Quos autem cruciatus & eſuries, & verecundia inprimis creaverint, eventus ipſe docuit, dum nimirùm mors intempeſtiva unum poſt alterum ſuſtulit.

Ad tales difficultates, & anguſtias non eſt credibile, quòd propriâ quis voluntate, vel malitiâ, ſed argumentum planè efficax, quòd rei nummariæ difficultate pertrahatur. Quamvis putet Brun. *loc cit.* per creditorem probari poſſe, eum non verè, ſed fictè oſtiatim ire mendicando, & loculos depoſitos, vel alias res habere.

Huic affine eſt ſextò, optimum planè, & urgentiſſimum depauperationis argumen-
25. tum, ſi quis *diſcalceatus, ſqualidus, panniſque obſitus incedat, *argt. Novell. 125. ibi: nec non*

non amictus corporis inopiam deducatur. Maſcard, *loco ſæpe cit. num. 17.* & tritam mendici lacernulam, pertuſum Codri, aut Iri palliaſtrum, depexum pauperis ſcholaſtici centunculum gerat. uno verbo, ſi malè indutus ſit, Brun. *q. 25. princip. num. 9.* Speckan. *num. 8.* Quod maximè verum eſſe puto in iis, qui antehac ſerico amicti, auroque ornati ſuperbiebant. Et ſi ad ſpeciem nonnihil deſcendere volumus, nunquid pauperes * dicemus illos, qui pileos nunc 26.
geſtant ſimplices, è vilibus condenſatos pilis, vix aptos ut capiti ſint contra pluviarum illapſum operimentum, & faciei adverſus Solis ardorem umbraculum? cum tamen antehac geſtarent, qui ex pilis conficiebant non vaccinis, ſed fibrinis, non qui ex tomento, ſed ex ſerico, & holoſerico, ſi nunc ſine ſpiris, cum non ita pridem, diadematibus & ſpiris bombycinis, ſericis, holoſericis, phyllis aureis, argenteis, gemmis, & margaritis nobiliſſimis, undequaque exornatis, & mirè variegatis. Si nunc collaria * curta admodum, & è 27.
vili levidenſique confecta linteo; cum antea è pretioſiſſimo conficerentur carbaſo, ac ſindone, ulnam longitudine ſi non excedentia, tamen exæquantia, nunc volitantia, & pendula, olim ut eſſent validiora amylo, eoq; vel candido, vel cœruleo, vel flacco colore infecto, roborata, ac ſolidata. Si globulos in-

 * cho-

28. * thoracibus vitreos, vel plumbeos, cum olin portarent, ſericos, argenteos, vel aureos. Si de panno communi* pallia conficiunt, quæ an-
29. tea de pretioſiſſimo, per limborum, ſegmentorumque aſſumentum conficiebantur. Si nunc pellem ſimpliciorem induant, cum olim exquiſitas vulpium, & murium ſylveſtrium pelles affectarent, & ut cum Helmodo loquar, ad marturinam veſtem anhelarent, quaſi ad ſummam beatitudinem. Si
30. nunc * caligas non ampliùs ſciſſas, & fiſſas, 20. vel 30. ulnis materiæ ſcutulatę vel Damaſcenæ in fiſſuris interſtinctas, ſi ex panno patrio & germano, cùm olim ſorderet Britannicus, ſed vel ſerica ſolùm, vel holoſerica, vel alia tantum materia pretioſa & peregrina, auro ſæpè & argento intertexta placeret. Si nunc
31. * tibialia lanea, vel linea, alba, vel nigra, cum olim vel ſerica, vel ſubſerica, eaque colore vel amethyſtino, vel janthino, vel thalaſſino, vel
32. purpureo, vel aureo. Si jam * faſciæ veluti vela in navibus à ventis agitata, circa genua itantium non amplius volitent, neque ſericæ ampliùs, eæque phyllis vel ſericis, vel aureis in ſuperficie extima inſignitæ. ſed lineæ, lanéæve tibiis annectantur. Si pedes ſuos velent
33. * calceamentis, non jam ampliùs ex delicatiori illo corii genere, quod Juvenalis & alii alutam appellant, nec ex corio Cordubenſi,

& vil-

& villoſo ſerico, ſed ex pelle hædina conſutis, ſoleis non duplicatis, triplicatis, quadruplicatis, in primis e â parte, quæ calcem tegit, ſubere ſuffulciri ſolitâ, ſed ſimplicibus, & humilibus. Si * corrigias habeant, non ſericas & 34.
diverſicolores, vel in morem roſæ concinnè conjunctas, ſed cannabeas, vel coriaceas, & ut paucis multa dicam, ſi habitus placeat patrius, diſpliceat Alamodicus, hoc verum indiciũ eſt, hominem talem mutatum ejuſque marſupium evacuatum eſſe. Planè ſi quid boni nobis * bellum attulit, hoc attulit, quod anti- 35.
quam Germanam ſimplicitatem in veſtitu reduxit. Cornelius Tacitus, quem Probus Imperator in omnibus ſuis collocari bibliothecis juſſit, teſtatur, apud Germanos * veteres 36.
viris omnibus tegumen fuiſſe ſagum, fibulâ, aut ſi defuerit, ſpinâ conſertum: locupletiſſimos verò veſte ſtrictâ ſingulos artus exprimente uſos fuiſſe. Plinius auctor eſt, Germanorum veterum mulieres veſtem lineâ pulchriorem non noviſſe.

At quotusquiſque * ſuperioribus annis 37.
Germanorum fuit, qui eam majorum noſtrorum in veſtitu ſimplicitatem imitaretur, qui frugalitatem æſtimaret, gravitatem aliquo loco haberet? omnia apud eos erant mollia, levia omnia, peregrina omnia. Quæ haud dubiè cauſa fuit, cur ubivis Reſpublica rui-

nam minitaretur publicam, inq; pejus omnia quotidiè prolaberentur; nam leges & conſtituta veſtiaria rupta, fracta, reſciſſa omnia, & tam confuſum introductum chaos, ut ex veſtitu internoſcere neminem poſſes, cujuſque & regionis, & conditionis eſſet dignoſcere. Servus æmulabatur Dominum, ancilla heram, pagani civicos, civici nobiles, nobiles Principes, Principes Reges & Imperatores: nec certus eſſe poteras, utrum in Germania Gallos videas, vel Italos, vel Britannos, vel Hiſpanos, vel Germanos, Phrygiones & Margaritarii vix rationem ſcire ullam poterant, novas inveniendi, & comminiſcendi formas. Ovium, & agnorum exuviæ deſpiciebantur; Ermelini, Gebelini, martes exquirebantur, & vulpes, uſq; adeò in veſtitu omni ab antiqua ſimplicitate diſcedebatur, atq; à priſca Germanorum frugalitate deflectebatur.

Sed nunc paulatim reditum eſt ad mores
38. majorum noſtrorum, qui, Tacito * notante, pelles geſſêre ferarum, quidam negligentiùs, quidam exquiſitiùs; id ipſum hoc tempore fieri ſolet, quo pelles iterum Germani induunt ſimplices, pro qualitate & nobilitate perſonarum viliores, vel pretioſiores. Ju-
39. cundiſſimum * eſt videre, quomodo nonnulli, qui ſe antehac omnibus oſtentabant, digitoque monſtrari volebant, nunc incedant

dant ſordido corio veſtiti, & loco pallii æruginoſo gladiolo cincti, quorum calcei non ex latere, ſed in cuſpide ſunt feneſtrati, qui ocreas frequenter gerunt, calcaribus adornatas, non ut equos (quorum nullos habent) in gyrum torqueant, ſed ut vilitatem tibialium tegant, *vid decad.3. quæſt.4. num.152.* Juſto hæc omnia * juſtiſſimi Dei judicio eveniunt, ut, in 40. quo quis peccat, in illo ipſo etiam puniatur. Poſſem pluribus hæc omnia deducere, ſi à propoſito longiùs vellem recedere, & Oratorem magis quàm Juriſconſultum agere.

Idipſum autem quod de habitu * virorum 41. ſic immutato dixi, ſignificare mutationem fortunæ, intelligas etiam velim de habitu mulierum, * quæ viris præripere palmam 42. modis omnibus enixè ſtudent; neque verò viris ſolùm, ſed & altera alteri, ſic ut luxu & ſuperbiâ inter ſe concertent. Quidquid enim inſuetum, quicquid inſolitum, quicquid exoticum videtur, hoc certatim arripiunt, emunt, ſartori longis logis, ne in nova novæ rei factura aberret, commendant. Sinibus & plicis omnia debent eſſe contorta, & perplexa, ut plures ferè in iis reperire liceat, quàm in illo Cretenſi Labyrintho operâ Dædaleo vias & errores.

Quare ſi videas, vel audias mulierem aliquam vendere * vittas crinales, reticula ca- 43. pilla-

pillaria, frontalia, calanticas, caliptras, faſcias pectorales, mamillaria, multitia, patagia, tunicas, ſyrmata, ſandalia, crepidas, annulos, armillas, monilia, inaures, cingula, conchas, & ſimilia alia, quibus ſe mulierculæ noſtræ (volucres pennatæ) hactenus laſciviùs ornârunt, oſtentâruntque, certò tibi perſuaſum habeas, curtam valdè ſupellectilem ſupereſſe, credasque firmiter, ad magnam eas
44. anguſtiam deveniſſe. Id enim * eis ſolenne eſt, quod citiùs vendant induſium, quàm annulum; citiùs eſuriant, quàm ut armillas diſtrahant.

Et hæc de ſexto depauperationis indicio, & argumento ſatis, cui non diſſimile eſt

Septimum, per quod non malè meo judicio egeſtas probatur, argumentum ſcilicet
45 * temperantia in cibo, & potu: ſi nimirum is, qui ante paucos annos totus erat in patinis, & poculis, nunc ſobriè frugaliterqu vivat; ſi is, qui fores occluſerat, ne combibones poſſent elabi, & recedere, nunc easdem claudat, ne accedant & ingrediantur: qui hoſpites è longinquis civitatibus & caſtellis advocaverat, nunc eos à longè venientes conſpicatus feneſtras claudit, ne conſpiciatur, domeſticiſque ſuis imperat, ut rogantibus, ubi herus eorum ſit, reſpondeant, eum non domi, ſed pe-
46. regrè profectum abeſſe. Si ibi, * ubi intem-

peſti-

peſtiva, atque immoderata viſebantur omnia, ubi fercula etiam vicena, ſed juxtà trip. tina apponebantur, nunc ternis, aut cum abundantiſſimè ſenis cœna præbetur. Ubi caput * cœnæ, non ampliùs ſunt capi altiles, caput 47.
ſuillum, imò aprugna muriatica jure nigro condita, aut porcellus candens, qui ex promuſcide malum eructat aureum, & ſuper quo accenſus vini, ut vocant, ſpiritus cœruleum diffundit ignem; ſed acetarium vili pretio emptum, aut cum lautè vivitur, ova ſorbilia. Ubi medio * videre licet convivio non tetraones, pavones, phaſianos, coxas aſſæ capræ 48.
cum femoribus jure opiparè conditas: non lumbulos bubulos aceto maceratos, atq; aſſos, lumbulos leporinos, atque ovillos; nulla artocreata, non petnas infumatas, petaſones, piſcium conditūras, non artolaganos, placentas, mureta, ſtrues, circulos, ſpiras, ſed vel pultem avenaceam, offam, & ſi faveat cælum, carnem bubulam, vel vaccinam; ubi nulla ampliùs gulæ irritamenta, ſinapi, taleolæ cotoneorum, betæ rufæ, radices, olivæ, omphacia & embammata; ubi in ſecundam * menſam adferuntur, non mellita cruſtula, buccel- 49.
lata dulciaria, amygdala, nuclei pinei, ſemina Coriandri, aniſi, & cumini ſaccharo incocta atque oblita: ſed poma ſylveſtria, allia, caſeique vaccini fruſtillum. Ubi nitere * deſierunt 50.
ſtragu-

ſtragulæ menſariæ Alexandrinæ, mantelia undulata, tum baſis, orbes, ſalina argentea cum flore ſalis, cultri, & fuſcinulæ cum manubriis, raræ & viſendæ conſtructionis, cædes, & compunctiones, cochlearia argentea,
11. inaurata.. Ubi * vinum infunditur non Creticum, Falernum, Tergeſtinum, Corinthiacum, vel ex Canariis adventitium, ſed patriū, non in poculis electrinis, gemmeis, aureis, argenteis, ſed vitreis. Ubi nulla ampliùs varietas vini Neccarici, Rhenenſis, & Alſatici in cellis reperitur, ſed obvium quodvis ex caupona petitur, non paratâ pecuniâ, ſed fide de pretio multis precibus exoratâ. Imò ampliùs ubi tantum vini integro menſe vix ebibitur, quantum olim uno die in terram effundebabatur, quibus non Valtelinum, ſed vinum apponitur anſerinum, vel acida, ſi benè vivitur, cerevifia. Hos credere licet calamitates belli ſenſiſſe, & ad inopiam protractos eſſe.

Atque ita in hoc quoque genere ad cor-
12. redire docuit bellum,* & ad antiquam Germanorum temperantiam, qui Taciti ætate necdum ullas plantaverant vineas; nec vina aliunde advexerant, ſed quibus, ut idem Tacitus refert, potui humor ex hordeo, aut frumento, in quandam ſimilitudinem vini corruptus, cibi etiam ſimplices, agreſtia poma

recens

recens fera, & lac concretum, ſine apparatu, ſine blandimentis, famem ſitimque expellebant. Planè audire licet non paucos illud frequenter ingeminantes: neſcieram antehac carnem bubulam ita delicatam, & cereviſiam ita bonam eſſe.

Ut igitur * hæc omnia quæ hactenus dixi in compendium traham, ita ſentio: ſi veſtimentorum mollities, ac peregrinitas; ſi ventris ingluvies, ac delitioſus conviviorum apparatus ceſſet, ſignum eſſe quòd divitiæ quoque ceſſârint, ac proinde talem aliquem debitorem ulteriori probatione non multùm gravandum. Et hæc de ſeptimo indicio. 53.

Octavò volunt aliqui probari paupertatem hoc modo: ſi quis * aſſeruerit, ſe tantùm bona aliqua, puta domum, vel fundum 54.
poſſidere: nam qui plura eum habere affirmaverit, probare debebit, Maſcard. *de prob. concluſ. 1154. num. 40.* Speckan. *loc. cit. num. 19.* quod an verum, hæcque probatio ſufficiens ſit, vid; pluribus apud Covarru. *var. reſolut. lib. 2. c. 6. num. 3.* Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 26. per tot.* Matth. de Afflict. *deciſ. 377. num. 2.* vide Vincent. Carocium *de excuſſ. bon. p. 2. q. 35. à num. 6. uſque ad n. 14.* & quæ notavi ſuprà *q. 4. n. 42. inf. decad. 3. q. 10. n. 69. & ſeqq. decad. 4. quæſt. 4.*

Alios

15. Alios etiam * modos probandæ paupertatis vide apud Maſcardum, *concluſ. 737.* ubi docet quomodo probetur, facultates alicujus non ſufficere ad debita exolvenda, & inter cætera refert ſe etiam ad librum æſtimi, inventiarum, & bonorum æſtimationem confer Matth. Brun. *q. 25. num. 10. cum ſeqq.* Speckan, *d. q 28. per tot.* Arnoldum de Reyger. *in ſuo theſau. lit. P. num. 682. remiſſivè.* Franciſc. Herculan. *in tract. de proband. negat. num 293.* Joan. Herm. Stamm, *de ſervit. perſ. l. 1. c. 4. n. 26.* Vincent, Caroc. *de excuſſ. bon. p. 2. q. 35. num. 15. & ſeqq.* ubi undecim alia paupertatis indicia recenſet, Ego enim huic quæſtioni; quæ præter mentem meam in longius procrevit, finem impono, & ad propoſitum redeo.

QUÆSTIO VI.

Utrum debitor, qui calamitate belli ad inopiam redactus fuit, poſſit bonis cedere; ſi velit?

SUMMARIA.

1. *Ratio ordinis.*
2. *Status quæſtionis.*
3. *Rationes dubitandi. Prima*

4. Ca-

4. *Cedens bonis omnia tenetur dimittere* 5. *uſq; ad ſacculum & peram* 6. *& ultimum quadrantem* 7. *uſque ad camiſiam & interulam, juxta aliquorum opinionem adhuc ulterius, num.* 8.

9. *Egeſtate perpetuâ ſordentibus mors eſt ſolatium, & vita ſupplicium.*

10. *Paupertas detrahit integritati & exiſtimationi perſonarum.*

11. *Non eſt audiendus perire feſtinans.*

12. *Ratio dub. ſecunda. Furioſis & fatuis interdicitur rerum adminiſtratio.*

13. *Prodigus facit furioſum quoad bona exitum.*

14. *Crudelis eſt, qui famam ſuam negligit.*

15. *Ceßio bonorum quam fœdis & ignominioſis modis in quibusdam locis fiat.*

16. *Ceßio acerba injurioſa & terribilis.*

17. *Ceßio etiam jure communi ignominiam irrogat, ſaltem facti, apud graves viros.*

18. *Ratio dub. tertia. Major* 20. *annis ad pretium participandum ſe venundare poterat.*

19. *Ratio cur Leo Imp. venditionem iſtam ſuſtulerit.*

20. *Eadem ratio ad ceßionem bonorum voluntariam traducta.*

21. *Ratio dub. quarta. Nemo ſanæ mentis præſumitur jactare ſuum.*

22. *Simplicitas nemini debet eſſe damnoſa.*

i 23. Fra-

23. *Fragile & infirmum minorennium judicium tutelam prætoris meretur.*

24. *Ruſticitati aliquid indulgendum.*

25. *Potentioribus nobis pares eſſe non poſſumus.*

26. *Magiſtratus infirmiores à potentiorum oppreſſionibus tueri debet.*

27. *Potentiores patrocinium litigantibus præſtare non debent.*

28. *Alienatio judicii mutandi causâ quando prohibita?*

29. *Ratio dub. quinta. Creditorum major pars inducias debitori concedere poteſt.*

30. *Quidam deperditi homines malunt bonis cedere, quam commodare creditoribus ſuis.*

31. *Malitiis hominum non eſt indulgendum.*

32. *Ratio dub. ſexta. Debitores calamitoſi habent beneficium competentiæ.*

33. *Cedere bonis nequeunt, qui beneficium competentiæ habent, & quare? num. 34.*

35. *Ceſſio non admittitur; cum per aliud medium providetur.*

36. *Ratio dub. ſept. Cedens bonis voluntariè nocet toti familiæ ſuæ.*

37. *Necare videtur, qui alimenta denegat.*

38. *Divitiæ conſervant dignitatem familiarum.*

39. *Reipubl. intereſt, ut dignitas familiarum ſalva ſit.*

40. *Ratio dub. octava. Ceſſionis beneficio an renunciare liceat?*

In

IN tribus * primis quæſtionibus hujus ſecundæ decadis ſatis, ut opinor, actum eſt de neceſſitate, utrùm videlicet cogi poſſit, vel neceſſe habeat calamitoſus debitor bonis ſuis cedere, & quando non; *vid. ſup. q. 1. n. 24.* nunc igitur ordinis ratio poſtulat,* ut agatur de voluntate, & illud examinetur: utrum talis debitor ultrò & voluntariè ceſſionis remedium apprehendere poſſit, nec ne? *vid. ſup. q. 3. n. 35. & 36.* 1. 2.

Rationes * dubitandi ſe offerunt tam ex parte debitoris, quàm ex parte creditorum. 3.

Quantũ enim ad debitorem attinet videtur

Primò obſtare illud, quod talis aliquis, qui ultrò cedit, cum ſciat ſe ad ceſſionem urgeri non poſſe, nihil aliud quærat, quam perniciem & interitum ſuum; nam * dimittere cogitur omnia ſua bona, jus Bavaric. *tit. 13. art. 6.* Weſenb. *in parat. num. 4. ff. de ceſſ. bon.* Covarru. *var. reſol. l. 2. c. 1, num. 5. verbo : is autem.* Harprecht. *ad §. f. num. 3. inſtit. de act.* Laynman. *in tract. de reſtit. c. 12. num. 5. ff. alterum vid. inf. q. 9. n. 61.* & nihil ipſi relinquitur, ne denarius quidem, Gloſſ. *in l. fin. ff. quæ in fraud.* Schneid. §. *fin. num. 16. inſt. de action.* Angel. Aretin. §. *fin. n. 6. eod.* Coler. *p. 1 c. 6. num. 122.* Brun. *q. 3 num. 9. id. q. 15. quart. quæſt. pr. n. fin.* exuendus * etenim venit uſque ad ſacculum & peram, Schneid. *loc. cit.* 4. 5.

Coler.*l.c.* Matth. Steph.*ad Nov.135.num.5.* Brun.
6. *q.3.n.9* uſq; * ad ultimum quadrantem, Brun. *q.3.num.7. in f.* Weſenb. *in parat. n. 4. de ceſſ. bon.* adeo ut velint, ſi is retineat donarium, ceſſio non valeat, Bald. *in L.f. qui bon. ced. poſſ.* & quod
7. ne veſtes quidem ei relinquantur, præter * camiſiam & nuda pannicularia, veſtemque quotidianum & vilem, Coler. *d.n.122.* Schneid. *d. n. 16.* Brun. *q. 3. n. 9.* eamque unicam, Coler. *loc. cit.* ne ſit carne nudus, Schneid. *loc. cit.* Coler. *loc. cit.* & ſic ei vix dimittitur interula, Co-
8. ler. *d.n.122.* imò excutitur ad ſubligar, * ut ait Azo *in Summa C. qui bon. ced. verb. effectus autem ceſſionis, & poſt eum* Brun. *q. 3. n. 7. in f.* aliiſque quos refert Harprecht. *num. 28.* ita ut juxta multorum opinionem nudus manere debeat, quos citat Brun. *d. q. 3. n. 9.* & ſi quid relinquitur alimentorum nomine, id non eſt conſtrictum aliqua juris neceſſitate, ſed relictum voluntariæ creditorum miſericordiæ, *L. qui bonis v. ſi quid miſericordia ff. de ceſſ. bon.* Weſenb. *conſ. 50. num. 16.* quò fit, ut cedens deinceps panem oſtiatim, aut manuum laboribus quærere cogatur, niſi famâ perire velit, Coler. *d. n. 122.* meritoq; in eum quadrare incipiat, quod *in L. quisquis. 5. §. filii 1. C. ad. L. Jul. Maj.* dicitur,
9. quod perpetuâ * egeſtate ſordenti ſit & mors ſolatium, & vita ſupplicium, Matth. Brun. *q.1.num.3.*

Cum

Cum itaque melius ſit mori, quàm indigere (nam victum cogitans vitam non habet) Brun. *q.1.n.2.*&in multis juris articulis * pau- 10.
pertas detrahat integritati & exiſtimationi perſonarum, ut oſtendit Gregorius Tholoſ. *c.11.n.8.* Dubitare non ſine magna cauſa licet, utrum ad ceſſionem admittendus ſit, nec ne, cum * non ſit audiendus perire feſtinans, *Dd.* 11.
ad L.1. §. Divus 5. & §. ſi quis 27. ff. de quæſtion. Mynſ. *cent.3.obſ.81.* Venat. *in anal. jur. pontif. tit. de confeſſ. in forma*, Greg. Tholoſ. *in ſyntag. p.3. l.22.c.15.n.3.*

Secundò fatuus & furioſus non poteſt liberè diſponere de rebus ſuis, * interdicitur 12.
enim eis adminiſtratio, ducique jubentur ad agnatos & gentiles, *per L. D. Marcus ff. de offic. præſid.* Mynſ. *§. furioſi 11. inſtit. de curato.* Atqui talis aliquis, qui cum non teneatur, cedit bonis, planè fatuus videtur, & ſi non furioſo, ſaltem prodigo ſimilis, tum quia ad inſtar prodigi facit * furioſum quoad bona exitum, 13.
per not. Weſenb. *n.3. ff. de curat. furioſ.* quemadmodum paulò ante vidimus; tum quia famam ſuam prodigit, & ignominiam ultrò ſibi accerſit, unde ſibi ipſi injurius meritò cenſendus, juxta illud: * crudelis eſt, qui famam ſu- 14.
am negligit, *c. nolo.12.q.1.* Wurmſ. *l.1.obſ.tit.47. obſ.18.n.1.*

Notum etenim eſt, quam * fædis crudis & 15.

ignominioſis modis haberi ſoliti ſint, qui bonis ſuis cedunt, alibi enim in publicum traducuntur grege puerorum comitantium, qui inane marſupium geſtant, & id probri causâ: nonnulli eos in forum deductos & ſedere juſſos cophino ſuperinjecto cooperiunt, & eos qui hoc paſſi fuerunt, infames efficiunt, referente Covarr. *l.2. var. reſol. c. 1. num. 6. in f.* alibi in foro ſedere coguntur, & circumſtante plebe in os corbem accipere, Tholoſ. *c.11.n.11.*

In aliis locis moris eſt circumducere eum, qui cedere vult, per civitatem campanâ pulſatâ cum tubis & vituperio, uſq; ad locum, in quo cedit, Paul. de Caſtro *ad L. in omni. C. qui bon. ced.* Matth. Brun. *q.6 princ. num.5.* Lege Roſciâ decoctoribus bonorum obæratis quamvis fortunæ vitio, aut parentum, nec ſuo decoxiſſent, erat in theatro publicè ſeparatus ab omnibus locus 14. graduum in ludibrium, Tholoſ. *c.11.num.9. & 10.* alibi cedentibus Zona ſolvitur, Gregor. Tholoſ. *c. 8. num.5.* Gothof. *ad Nov. 135. lit. m. v. Iusjurandum*; alibi ceſſio fit à debitore publicè poſteriora (ſalv: hon:) nuda oſtendendo, & dicendo: cedo bonis, Angel. *in d. L. in omni*, alibi remotis fæmoralibus culo lapis percutitur, vel columna, Guid. Pap. *quæſt.343* Tholoſ. *d.c. 11. n. 9.* Menoch. *de arbit. jud. quæſt. Cent. 2. caſ. 183. n.14.* Ioan. Herm. Stamm. *de ſervit perſ. l. 1. c.4. n.5. ff. ſanè* & teſtatur

tur Matth. Brun. *q. 6, princ. num. 5.* talem conſuetudinem eſſe in multis partibus Italiæ, præſertim Papiæ, Laudis, Arimini, item Lugduni, & Avenione. Amaltiſani linteamen & pecten habent, & eorum caput in terram ſedendo pectinant, dicendo: cedo bonis, Matth. Brun, *q. 6. princ, num. 2.* alibi in publico & notorio loco nudi incedunt, *id. num. 5.* alibi exuuntur uſque ad interulam, & ſic expoliati ad lapidem magnificum ducuntur: alibi debent ſub biretto crocei coloris incedere ſub pœna capitis, Brun. *loc. cit.*

Quæ cum ita ſint, meritò * ceſſio dicitur 16.
acerba, in julioſa & terribilis, Matth. Brun. *q. 1. n. 2.* Imo ſepoſitis his omnibus quorundam ſtatutorum ignominioſis cedendi ſolennitatibus, vel potius turpitudinibus, etiam jure communi inſpecto * ceſſio ignominiam ir- 17.
rogat, unde Iuſtin. *in Nov. 135.* apertè ignominioſam bonorum venditionem appellat, Hotom. *q. 26. circa f.* Matth. Stephani *ad Nov. 135. n. 15.* atque inter bonos & graves viros ſemper infamiam facti habet ceſſio, Weſenb *n. fin. in parat. ff. de ceſſ. bon.* Jul. Pac. *in Iſag. ff. eod. T. num. fin.* Brun. *q. 6, num. 4.* Tholoſ. *c. 11, num. 8.* ut rectè dicat Cicero pro Quinto: cujus bona ex edicto poſſidentur, hujus omnis fama & exiſtimatio ſimul cum bonis ejus poſſidetur. Non tolerandum igitur videtur,

tur,ut debitor calamitoſus uno quaſi momento cum fama ſua totam ſubſtantiam amittat, *argt.verſ.erat.inſtit.de ſucceſ.ſublat.*

Tertiò: quamvis olim lege permiſſum e-
18. rat,ut homo * major 20. annis ad precium participandum ſe poſſet venundare, *§. ſervi aut naſcuntur, inſtit. de jur. perſon. L. ſi miniſte-*
19. *rium, ff. de liberal. cauſ.* tamen * Leo imp. eam „legem, quæ hominem liberum, qui tam „ignavi atq; abjecti animi eſt, ut libertatis „dignitatem dedecore afficiens, quò execrabile pro ſervitute perſolvendi pretii lucrum „participet,ſuam ſervitutem mercetur, non „caſtigat, neq; ſcelus illud corrigit, talem judicat, quæ rectum Reip. ſtatum dedecent, „neque auctoritatem & efficaciam accipere „debent. *Nov. Leon. 59.* additq; rationem: „quia dementiam firmam eſſe permittit, neque eversâ indignâ illâ mercaturâ hos, qui „per inſipientiam talia faciunt, competentibus pœnis ſubjicit, & paulò poſt ſic pergit: „ſi enim quod pater filiis eſt, id idem leges „civibus eſſe oportet, ut in hoc unum, quod „illis conducat ac ſalutare ſit, collimet, quomodo hanc legem, quæ tantum incommodum atq; damnum incumbere iis, qui per „dementiam in id ſe conjecerunt,ſinit, legibus annumerari æquum eſt? Hanc itaque „nos legibus excerptam in exilium mitten-

tes

„ tes ſancimus,ut ſi quis ita demens ſit, ut li-
„ bertatem ſervitute commutans ſeipſum
„ vendat,ne is contractus validus ſit,ſed ever-
„ tatur, & ſimul ipſe libertatis ſuæ proditor,
„ ſimul is, qui cum ipſo id facinus deſignavit,
„ verberibus caſtigetur, nihiloque minus ve-
„ ſaniæ mancipio libertas in priſtino ſuo ſtatu
„ ſervetur.

Quæ ratio * movit Imp. Leonem,ut illam
libertatis ſuæ vel venditionem, vel proditio- 20.
nem aboleret, eadem ipſa movere deberet
magiſtratus modernos, ut ceſſionem iſtam,
vel prodigalitatem bonorum potius, & pro-
ditionem famæ impedirent, pœniſque debi-
tis eos coërcerent.qui contra aliquid attenta-
re auderent; planè enim ignavi atque abjecti
animi ſunt, qui omnia ſua bona ſponte abji-
ciunt,qui malunt perpetuò egentes & paupe-
res, quàm in facultatibus, potius infamiâ no-
tari, quàm in honore poſiti eſſe: ut adeo non
debeat talis dementia firma manere, ſed vel
ex commiſeratione vel ex indignatione illi,
qui per inſipientiam talia faciunt,repelli. Pro
confirmatione horum facit

Quartò: cum nemo * ſanæ mentis videa-
tur velle jactare ſuum, *L. cum de indebito* 25. §. 21.
qui enim in f. ff. de probat. præſumendum eſt,
quod talis aliquis, qui ultrò bonis cedere cu-
pit, faciat illud vel ex ſimplicitate & ruſtici-

tate, vel ob creditorum ſuorum, forte potentiorum, importunitatem; atqui neutrum ex his permittendum: non primum, quia ſim-
22. plicitas * nemini debet eſſe damnoſa Weſenb. *n. 3. ff. de dol. mal.* quemadmodum igitur prætor naturalem æquitatem ſecutus tu-
23. telam minorum ſuſcepit, cum intelligeret, * fragile & infirmum eſſe hujuſmodi ætatis conſilium, & multis captionibus ſuppoſitum, multorumque inſidiis expoſitum, *L. 1. in princ. ff. de minor.* Ita deberent judices moderni hac in parte ſuſcipere curam ſimpliciorum, & ruſticorum, qui vel ob ſuam facilitatem, vel creditorum calliditatem facilè poſſunt lædi. *argt. L. quod ſi minor. 24. § 1. & 2. ff. d. T.* præſertim cum ab antiquis legibus, & à diverſis
24. principibus ſemper * ruſticitati conſultum ſit, *text. in L. fin. C. de teſtam. L. 2. ff. ſi quis in jus vocat L. ſi quis 7. §. 4. ff. de juriſdict.* Weſenb. *num. 8. C. de edend. id. n. 2. ff. ſi quis in jus vocat.* Schneid. *num. 15. inſtit. de teſtam. ord. rub. de teſt. fol.* Sed nec tolerandum.

Secundum: nam cum aliqui creditorum valde ſint importuni, atq; aliquando etiam
25. * potentes, quibus proinde pares eſſe nõ poſſunt debitores, *argt. l. 3. in princ. ff. de alien. jud. mut. cauſ* facile eveniret, ut metu poteſtatis vel dignitatis placere ſibi dicerent, quod tamen diſplicet, & bonis cederent, quæ ſibi reſerva-

ſervare & diutius poſſidere mallent; itaque magiſtratui * incumbere videtur,ut infirmiores à potentiorum oppreſſionibus tueatur atq; defendat, quemadmodum frequenter in jure ſolet fieri, ut cum prohibentur * potentiores patrocinium litigantibus præſtare, vel actiones in ſe transferre, *tot.* T. C. *ne liceat potentioribus &c.* item * res litigioſas judicii mutandi causâ alienare, cum alteruter litigantium potentiorem adverſarium conſtituit, *L.3. &* T.t. *ff. de alien. jud.mut.cauſ.* & ſimilibus aliis in caſibus. 26. 27. 28.

Præterquam autem quod parum admodum conſulatur debitoribus per bonorum ceſſionem, Coler.*p.1.c.n.122.* inſuper

Quintò ipſorum quoque creditorum intereſſe poteſt, ne facile ad ceſſionem admittantur debitores. Nam ſi creditores * omnes (vel magna eorum pars) inducias concedant, vel miſericordiâ ducti, vel eâ ſpe freti, quod debitor ad ſe & pinguiorem fortunã aliquando reverſus, ſibi ſuisque neceſſaria quærere, & in ſolidum ipſis ſatisfacere queat (quod facere eos poſſe infra videbimus, vid. Joann. Herm. Stamm, *de ſerv. perſ. c. 4. lib. 1. n. 30.*) nunquid plus quam iniquũ eſſet, hoc in caſu, eum debitorem, qui vix uni alteriq; ſatisfacere poteſt, bona dimittere, ſeq; quotidianis alimentis, & creditores ſuis creditis defraudare? & tamen 29.

30. men ſunt plerique * deperditi homines, qui malunt bonis cedere, ubi fortè non cogerentur, quàm commodare creditoribus, Mynſ. §. 31. *cum eo. num. 7. inſtit. de action.* quorum malitiis * haud dubiè non eſt indulgendum, ſed modis omnibus occurrendum. *argt. c. ſedes 15. extra de reſcript.* §. *ſed etſi. inſtit. de obligat. quæ ex delict.*

32. Sextò: Illi qui calamitate * belli bonis ſuis fuerunt exuti, habent beneficium, ut non teneantur, niſi in quantũ facere poſſunt, ut docet Mynſ. §. *fin. n. 5. inſtit. de action.* & ego *infra decad. 3.* peculiari quæſtione ſecunda fuſius examinabo; tales autem perſonæ, quæ benefi-
33. cium competentiæ habent, bonis * cedere non poſſunt, quia ceſſat ratio ceſſionis, ſcilicet detruſio in carcerem, Schneid. *ibid. num. 11.* cum igitur nos verſemur in illis terminis, & loquamur de perſonis ſic bonis ſuis ſpoliatis, videri poſſet, quòd beneficium ceſſionis quoad eos omninò locum non haberet.

Quo faciunt ea, quæ notavi ſupra *q. 1. ratione 9. n. 123. cum. ſeqq.* ubi multis exemplis in mediũ adductis ex Matth. Brun. oſtendi, eum non cedere bonis, qui habet beneficium competentiæ. Quod in tantum apud ipſum verum eſt, ut quoties quærit, an aliquis admittatur ad ceſſionem bonorum, ſemper disjunctionem

iſtam

iſtam faciat, interrogando: an verò beneficium habeat, ut non damnetur, niſi in quantum facere poteſt? ut videre licet *in q. 2. in princ. quæſt. 22. in princ. q. 24. in princ. q. 26. num. 1. q. 27. n. 1.* Ergo hoc ipſo * ſupponit, quod ſi quis beneficium competentiæ habeat, cedere non poſſit. Concordat Joan. Fab. *ad d. §. fin. num. 9.* ubi quærit: quid ergo dices de illis, qui non conveniuntur, niſi in quantum facere poſſunt, nunquid cedere poſſunt? & reſpondet credo quod non, per rationem: quod non admittitur * ceſſio, cum per aliud remedium providetur, *vid. q. 1. num. 19. & ſeqq.* Adſtipulatur Joan. de Plat. *ibid. n. 17.* 34. 35.

Septimò: is qui contemnit * beneficium Novell. 135. & ultrò bonis cedit, non ſibi tantum nocet, ſed liberis quoque ſuis, & uxori, quibus ille alimenta debet. Nam ſi beneficiũ competentiæ allegaret, tantum ei relinquendum eſſet, quantum pro congrua ſui & ſuorũ ſuſtentatione neceſſarium eſt, quemadmodum dicam in decad. 3. atqui ſi bonis cedit, juxta communem ſententiam neq; ei, neque liberis quicquam relinquitur, quos tamen * occidere videtur, ſi non alat, *L. necare ff. de lib. agnoſ.* & proinde quamvis ſui causâ quis indignus ſit, qui juvetur beneficio, movere tamen debent judicem iſtæ illi tam conjunctæ, & ferè inſeparabiles perſonæ, ut earum causâ 36. 37.

vel

vel illius miſereatur, & ceſſionem non permittat. Ita ferè argumentatur Tholoſ. *c. 15*
38\. *num. 3.* Accedit, quod per * divitias conſervetur familiarum dignitas & honeſtas, quæ ob earum inopiam perit, Matth. Brun. *q. 1.*
39\. *num. 4.* Reip. * autem intereſt, ut dignitas familiarum ſalva ſit, *argt. L. 1. §. ſed etſi 13. ff. de vent. inſpici.*

Octavò: Debitor non poteſt renunciare
40\. * beneficio ceſſionis, Covarr. *var. reſol. l. 2. c. 1. num. 7. verſ. Tertiò animadvertendum* Schneid. *c. fin. num. 13. inſtit. de action.* Bart. *conſ. 116. num. 2.* Sichard. *ad auth. imò à debito C. de O. & A. num. 5.* Menoch. *de arbit. jud. quæſt. cent. 2. caſ. 183. num. 18.* Joan. Herm. Stamm. *de ſervit. perſ. l. 1. c. 4. num. 16.* vid. ſup. *decad. 1. quæſt. 4. num. 43.* Tholoſ. *c. 15. per tot.* ubi plurimas rationes in utramq; partem recenſet, Matth. Brun. *quæſt. princ. 20. per tot.* Nec tacitè nec expreſsè, Dornſperg. *in ſyntagm. jur. l. 2. p. 2. c. 5. num. 3. inf.* Et quamvis aliqui dicant, ſaltem accedente juramento valere, Schneid. *loc. cit.* Covarr. *loc. cit.* Brun. *loc. cit. num. 10.* Tamen alii ſimpliciter etiam in hoc caſu negant, Tholoſ. *loc. cit. num. 5. & 6. circa f.* Menoch. *d. num. 18.* Ergo videtur, quod etiam non poſſit renunciare beneficio Nov: 135.

SUMMARIA.

41. *Cedere bonis poſſunt, qui calamitatibus belli fuerunt depauperati.*
42. *Ratio decid. prima. Ceſſio bonorum eſt de genere permiſſorum.*
43. *Quicquid non reperitur expreſſè prohibitum, cenſetur admiſſum.*
44. *Ratio decid. ſecunda. Beneficium à jure indultum non eſt alicui auferendum.*
45. *Ceßio bonorum eſt beneficium flebile & aſylum ultimum.*
46. *Ratio decid. tertia. Mercator naufragium paſſus cedere bonis poteſt.*
47. *Æquiparantur infortunium belli & naufragii.*
48. *Ratio decid. quarta. Volenti non fit injuria.*
49. *Damnum quod quis ſuâ culpâ ſentit, ſibi & non aliis debet imputare.*
50. *Ratio decid. quinta. Quilibet favori pro ſe introducto renunciare poteſt, an indiſtinctè? num. 52.*
51. *Imputet ſibi, qui ſprevit beneficium quo juvari potuiſſet.*
52. *Ratio decid. ſexta. Coactionis prohibitio non impedit actum voluntarium.*
53. *Incluſio unius eſt excluſio alterius, & qui negat de uno contrariorum, de altero affirmare videtur.*

54. Ra-

hibiti, ergo cenſentur admiſſi, *argt.l.1.ff de teſt. c.cum apud. 23.extra ſponſal. L.mutu.43.ff. de procurat.L.cum præter 12 ff.de judiciis.*

Ratio ſecunda: * beneficium à jure indultum non eſt alicui auferendum, vel denegandum, *c.indultum 17 de R.I.in 6.c.fin.extra de ſecundis nuptiis.* atqui ceſſio * bonorum eſt beneficium juris, Weſenb. *loc.cit.num 3.* & quidem beneficium vel adjutorium flebile. *L. pen. C .qui bon.ced.poſſ.* Mynſ.*loc.cit.num.16.* Menoch. *loc. ſup. cit. num. 11.* ad quod debitores omni deſtituti auxilio velut ad ſacram anchoram confugere ſolent, id. Mynſ. *ibid. in princ.* ergo non debet his, qui propter rationabilem cauſam appetunt auferri vel denegari. vide Brun.*q.10.quart. quæſt.princ.* 44. 45.

Ratio tertia: ad ceſſionem bonorum * admittitur mercator, qui naufragium paſſus fuit, ſive generaliter, qui fortunæ vitio decoxit, ut loquitur Benevenut: Strach. *in tract. ſuo de mercator. rub. de decoct. p. ult. n. 3. id. ead. rub. p.3.n. 21.* ergo admittendus eſt is quoque, qui calamitate belli bonis fuit provolutus: æquiparantur * enim infortunium belli, incendii & naufragii, Mynſ. *§. fin. num.5. inſtit.de action. L. 1. §. merito 2. ff. depoſiti.* 46. 47.

Ratio quarta: cauſa, cur ſupra dixerim, invitos tales non poſſe cogi ad ceſſionem bonorum, erat inter potiores iſta; quia hoc cala-

mitoſum eſſet & injurioſum, *vid. ſupra. q. 1. ra-*
48. *tione 2.3. & 4.* atqui * volenti non fit injuria, *c. ſcienti 27. de R. I, in 6. L. nemo 145. ff. de R. I. L. 1. §.*
49. *uſq; adeo ff. de injur.* Itaque ſi quod * damnum, & ſi quam injuriam ex ultronea ceſſione incurrit, ſibi & non aliis imputare debet, *argt. c. damnum 86. de R. I, in 6.*

Ratio quinta: beneficium Novell. 135. ne quis cogatur bonis cedere &c. introductum fuit in favorem debitorum (ſicut & bonorum ceſſio, Brun. *de ceſſ. bon. q. 14. n. 3.*) ut debitoribus inopia laborantibus, qui alioquin miris cruciatibus à creditoribus afficiebantur,
50. ſuccurſum eſſet, Menoch. *loc. cit. num.* 1. atqui * favori pro ſe introducto quilibet renunciare poteſt, *L. ſi quis 29. C. de pact. L. ſi judex. 41. de minor. c. ſtatuimus 23. extra de regular.* nec cedens
51. poteſt conqueri, ſi deinde lædatur, ſibi enim * imputare debet, qui beneficium ſprevit, quo juvari potuiſſet, *§. ſi plures 4. v. ſed ſi. inſtit. de fidejuſſ.* Neq; obſtat, ſi cum Tholoſ. *c. 15, num. 4.* dicas: renunciationem non eſſe permiſſam, quando lex eam vetat, vel quando privilegium, cui renunciatur, plures tangit; atqui hic legem vetare, ne audiatur, qui ſponte perire vult; & privilegium hoc non tantum renunciantem, ſed etiam uxorem & liberos reſpicere, nam ad ea omnia reſpondebitur infra in ſolutione argumentorum; præſertim primi & ſeptimi.

Ra-

Ratio ſexta: ipſa conſtitutio Nov. 135. illud tantum prohibet, ut ne aliquis * *per vim* ad ignominioſam vitam tranſponatur, & ceſſionis bonorum *neceſſitas* imponatur, ut videre licet ex verbis d. Nov. Ergo tacitè permittit, ut ſi aliquis ſponte velit, bonis cedere poſſit, nam * incluſio unius eſt excluſio alterius, *argt. L. cum prætor 12 ff. de judiciis. L. cum ita 63. ff. de condit. & demonſt.* & qui negat de uno contrariorum, de altero affirmare videtur, *c. nonne 5. ext. de præſumpt.* 52. 53.

Ratio ſeptima: quemadmodum antiquitus ii, qui ſe ad pretium participandum * venundari paſſi ſunt, illud aliquando faciebant cum judicio, quia videbatur ipſis magis expediens, herum habere, & ſervire, quàm in perpetua mendicitate laborare, Oſterm: *ad §. ſervi autem. inſtit. de jur. perſon.* ita non ſine ratione * malunt aliqui ſubſtantiam ſuam dimittere, quam perpetuis & importunis creditorum exactionibus ſubjacere, & ita frequenter exigi ac divexari, & potius bonis cedere, quàm (in ſpeciem ſaltem) gravius quid pati, Weſenb: *n. 3. ff. de ceſſ. bon.* 54. 55.

Ratio octava: multi * alii ad ceſſionem cogi nequeunt, & tamē cedere poſſunt, ſi volunt, v. g. Clerici & perſonæ Eccleſiaſticæ, Tholoſ. *c. 9. num. 4. 5.* Matth. Brun. *q 8. quart quæſt. princ. n. 2.* idipſum permiſſum Eccleſiæ, & univer- 56.

 ſitati

ſitati cuilibet, Tholoſ *ibid, n. 9.* Socin. *reg. 65. ampl. 3.* Menoch. *loc. cit. n. 13. & 29.* Schneid. *§. fin. n. 4.* de quo amplius infra *in ſolution, arg. 6. n. 144.* cur ergò non pariter permitteretur calamitoſis, de quibus nunc ſermo eſt, debitoribus, infortunio belli exinanitis? Ut itaque tandem

Concludam, & hactenus dicta in compendium traham, neminem * quidem puto cogendum, ut cedat bonis ſuis, cedere tamen poſſe, ſi velit, neque * enim eſt imponendum ex neceſſitate, quod poteſt fieri ex voluntate, *argt. L. ſolent. 6. ubi Bart. in prin. ff. de off. proconſ.* Weſenb. *num. 7. C. de recept. arbit.*

SUMMARIA.

59. *Reſp. ad prim: rat. dub. Quilibet rerum ſuarum moderator eſt & arbiter.*
60. *Donatio univerſorum bonorum an permiſſa?*
61. *Donare nihil aliud eſt quam perdere.*
62. *Abuſus rei ſuæ cuilibet eſt permiſſus.*
63. *Non exemplis, ſed legibus judicandum.*
64. *Inſpiciendum non quid fiat, ſed quid fieri debeat.*
65. *Cedenti bonis veſtes ſunt relinquendæ, ſicut & condemnatis ad mortem relinquuntur.*
66. *Cedenti an alimenta relinquenda? an inſtrumenta neceſſaria ad quærendum victum? num.*

67. Au-

67. *Audiendus non eſt perire feſtinans, quo ſenſu?*
68. *Nemo eſt Dominus vitæ & membrorum ſuorum.*
69. *Ceßionarius quanam retineat? an uſumfruct. 70.*
70. *Vſusfructus cum proprietate conſolidatur.*
71. *Reſp. ad ſecund. rat. dub. Ceßio bonorum ſpontanea cum judicio fieri poteſt.*
72. *Oſtenditur exemplo, & n. 87.*
73. *Senectus venerabilis, & quiete digna, per ſeipſam oneroſa & languida. n. 74.*
75. *Senectus excuſat à muneribus municipalibus.*
76. *Invidiæ non eſt locus dandus.*
77. *Audiendus non eſt, qui incommodare cupit alteri, ſibi non commodando, & n. 79.*
78. *Audiendus non eſt, qui poſcit operas, quas ætas recuſat, vel infirmitas corporis non patitur.*
80. *Ruſtici multi ſumptus non habent pro colendis agris ſuis.*
81. *Difficultas in conquirendis pecuniis unde?*
82. *Bellum omnes ferè æquales fecit.*
83. *Mutuare pecunias cur hoc tempore difficile?*
84. *Nummus eſt fidejuſſor futuræ neceßitatis.*
85. *Prudentum virginum dictum.*
86. *Impotentia efficit, ut quis cedendo bonis excuſetur, etiam in eo, qui ad factum tenetur.*

88. *Modus cedendi ignominioſus à juris ſcripti humanitate abhorret.*

89. *Statuta inducentia turpem cedendi modum non valent, & quare n.90.*

91. *Beneficium pernitioſius eſſe non debet, quam ipſa cauſa, cui accedit, & à qua liberat.*

92. *Carcer non irrogat infamiam.*

93. *Afflicto non debet addi afflictio.*

94. *Admodum grave eſt, vilitatem rei familiaris detegi.*

95. *Calamitoſi debitores bonis cedere poſſunt, non ſecundum praeſcriptum irrationabilium conſuetudinum ſed juris communis.*

96. *Ceßio ſolo verbo vel voluntatis declaratione fieri poteſt. 97 tam in judicio, quam extra jud. 98. tam viva voce inter praeſentes, quam in ſcriptis inter abſentes.*

99. *Ceßio infamiam juris non irrogat 100. & cedentes tanquam infames non rejiciuntur.*

101. *Ceßio modernorum calamitoſorum debitorum an infamiam facti poſt ſe trahat?*

102. *Reſp. ad rat. dub. tertiam. Differentia inter venditionem ſui ipſius & ceßionem bonorum.*

103. *Nemo eſt Dominus ſui ipſius.*

104. *Quilibet rerum ſuarum moderator eſt & arbiter.*

105. Cer-

105. *Corpus ſuum nemo conventionibus obligare poteſt.*

106. *Dominii proprius effectus eſt, ut res alienari poſſit.*

107. *Liber homo non eſt in commercio, ſicut res & bona ejus.*

108. *Liberi hominis venditio non ſubſiſtit.*

109. *Contractus contra legum interdicta validus non eſt.*

110. *Prohibitio facta à lege rem afficit, & dominii translationem impedit.*

111. *In venditione debet intercedere certum pretium.*

112. *Libertas eſt ineſtimabilis.*

113. *Nimia inæqualitas vitiat contractus.*

114. *Pretii quo ſervi vendebantur vilitas.*

115. *Libertatis infinita æſtimatio eſt.*

116. *Finiti ad infinitum nulla proportio.*

117. *Libertatem vendens libertatis dignitatem dedecore afficit.*

118. *Venditio ſuiipſius quare olim valuerit?*

119. *Libertatem vendens damnum irrecuperabile incurrit.*

120. *Cedens bonis de novo acquirere poteſt.*

121. *Domino jus vitæ & necis in ſervum competebat.*

122. *Domino licet in ſervum ſævire, ſed non ſupra modum.*

123. *Triſte omen eſt ſervitutem vel adverſam hominis liberi fortunam expectare, n, 179.* 124

124. *Servi jumentis & mortuis in jure æquiparantur.*

125. *A ſeparatis ma'a fit illatio.*

126. *Stultus eſt, qui temerè bonis cedit.*

127. *Reſp. ad quart. dub. rat. Quilibet præſumitur ſanæ mentis.* 128. *& diligens in curandis conſervandiſq; rebus ſuis.*

129. *Nemo præſumitur cedere ex ſimplicitate ſua, vel ob ſuorum creditorum importunitatem.*

130. *Delictum non eſt præſumendum.*

131. *Multæ rationabiles cauſæ ad ceßionem movere poſſunt.*

132. *Ex his fortè, quæ uno caſu accidere poſſunt, jura non conſtituuntur.*

133. *Iudex cauſam ceßionis in calamitoſis debitoribus exquirere debet.*

134. *Reipubl. intereſt, ne quis re ſua abutatur.*

135. *Iudex ceßionem ad importunam creditorum inſtantiam factam impediet, quemadmodum eam, quæ fit ex ſimplicitate debitorum num. 131.*

136. *Reipubl. intereſt neminem indefenſum relinqui.*

137. *Reſp. ad quint. dub. rat. Iudex impedire debet ceßionem temerè & malitiosè à debitoribus factam.*

138. *Infirmitas non calliditas auxilium ſumit.*

139. Nu-

139. *Mulier decipiendi animo pro aliquo intercedens caret beneficio S. C. Vellejani.*

140. *Minori non datur reſtitutio in integrum, ſi ſe majorem dixerit.*

141. *Tunc ſuccurrendum eſt, cum quis defenditur, non ut faciliùs calumnietur.*

142. *Reſp. ad rat. dub. ſext. Cauſa adæquata ceßionis non eſt ſola incarceratio.*

143. *Cedere bonis poſſunt, etiam qui incarcerari nequeunt.*

144. *Mulier, & Eccleſia cedere poſſunt.*

145. *Cauſa finalis ceßionis etiam hæc eſt, ut debitor à moleſtiis creditorum liberetur.*

146. *Poſſunt ejusdem rei plures eſſe fines.*

147. *Ceſſante unâ causâ ex pluribus non ſtatim ceſſat diſpoſitio.*

148. *Vbi plura obſtant, uno ſublato reliqua non tolluntur.*

149. *Competentiæ beneficium efficit, ut debitor non opus habeat beneficio ceßionis, eo tamen uti poßit, ſi velit.*

150. *Beneficium antiquum amplecti licet neglecto novo & n. 152. 159.*

151. *Exemplum in beneficio inventarii & deliberationis.*

153. *Invito beneficium non datur.*

154. *Liberum eſt cuilibet explorare, an expediat ſibi beneficium.*

k 5 155. Va-

155. *Varii ſunt affectus hominum.*

156. *Non omnibus omnia conveniunt.*

157. *Beneficium competentiæ liberat ab extrema inopia, ſed non à moleſtiis creditorum.*

158. *Commodum eſt habere plura remedia, quorum uno repudiato ſupereſt alterum.*

160. *Reſp. ad arg. ſept.*

161. *Incarceratio nec creditori nec debitori prodeſt, & quare magis bonorum ceſſio? & num. 171.*

162. *Cedens bonis quotidie pro familia ſua ſuſtentatione aliquid acquirere poteſt.*

163. *Ceſſioni bonorum & executioni quæ non ſubjaceant?*

164. *Iudex quando ceſſionem impedire poſſit propter cedentis uxorem & liberos?*

165. *Familiarum conſervatio minùs principaliter tantum intereſſe Reip. reſpicit.*

166. *In executionibus familiarum non habetur magna ratio.*

167. *Reſp. ad argt. octavum.*

168. *Ceſſioni bonorum an renunciare liceat, controverſa eſt quæſtio.*

169. *Ratio, cur faciliùs beneficio* Novell: *135. quàm beneficio ceſſionis liceat renunciare.*

170. *Renunciatio ceſſionis tendit ad incarcerationem.*

172. *Renunciatio* Novell: *135. tantùm ad bonorum dimiſſionem.*

173. Quod

173. *Quod differtur, non aufertur.*

174. *Cedens bonis non liberatur obligatione.*

175. *Renunciatio ceſsionis repugnat ordini executionis à D. Pio præſcripto.*

176. *Renunciatio Nov: 135. non item.*

177. *Renunciatio generalis omnium beneficiorum juris non extenditur ad beneficium Nov: 135. neq; ad beneficium ceſsionis. n. 178.*

180. *Renunciatio valida eſt rebus manentibus in eodem ſtatu.*

AD primam rationem dubitandi
Reſp. cum quilibet * rerum ſuarũ 59.
moderator ſit & arbiter, *L. in re mãdatâ 31. C. mandati*, non apparet, cur
non poſſit debitor bona ſua univerſa dimittere, cum tamen cæteris paribus
poſſit aliquis univerſa ſua bona alteri * dona- 60.
re, text. expreſſ. *in L. ſi quis 35. ff. ſed & ſi quis 4. C. de donat.* Joan. Harpr. *in add. ad Iul. clar. ff. donatio. q. 19. & in ff. alia autem 2. inſt. de donat.* Schneid. *de donat. rub. quæ res donari, &c. num. 86. & ſeq.*
& donare * aliud nihil ſit, quam perdere, *L.* 61.
1. in princ. ff. de donat. Weſenb. *num. 3. C. ſi advers. donat.* Et ſi abuſus * rei ſuæ cuilibet eſt conceſ- 62.
ſus, *L. ſed et ſi lege 25. §. conſuluit 11. ff. de pet. hæred.* cur non ſimiliter & uſus? Quod in contrarium allatum fuit de debitore uſque ad ultimum

mum quadrantem, & uſque ad interulam vel ſubligaculum exuendum, *vid. decad. 2. q. 1. n. 15. & num. 76.* id facile concedo in aliquibus locis
63. ſervari; verùm quia * non exemplis, ſed legibus judicandum, *L. nemo 13. C. de ſent. interlocut.* & * magis ſpectandum, quid fieri
64. debeat, quàm quid ab aliis factum ſit, *L. ſed licet. 12. ff. de off. præſid.* ideò non puto * eò uſque
65. deveniendum. Nam quod veſtes viliores & quotidianæ cedentibus ſint relinquendæ, nullum apud eos dubium eſt, qui humanitatis aliquam rationem habeant, eò quod tales veſtes etiam condemnatis ad mortem relinquantur, *L. Divus 6. ff. de bon. damn.* Schneid. *n. 16. §. fin. inſtit. de action.* Brun. *q. 3. n. 9. de ceſſ. bon.* Covarr. *var. reſol. c. 1. l. 2. n. 5. verſ. u autem. vid. ſup. decad. 2. q. 1. n 78.*

66. Imò docent * Canoniſtæ, quod etiam alimenta ſint ei relinquenda, Brun. *q. 3. n. 9.* quod licet plerique de jure civili non admittant, niſi in bonis poſt ceſſionem quæſitis, *per text. in L. qui bonis ff. de ceſſ. bon.* tamen Dn. Harp. *d. n. 28. §. fin. inſtit. de action.* æquiorem & humaniorem laudat ſententiam exiſtimantium, debitori cedenti aliquid victûs gratiâ relinquendum eſſe. Imò videmus paſſim in Germania inſtrumenta neceſſaria ad quærendum victum, & quæ pertinent ad artem, ex qua victum quærit, cedentibus dimitti, de quo etiam

etiam Covarr, *loc. cit.* Soarez *commun. opin. lit. C. num. 38.*

Quod denique dictum eſt, non eſſe * au- 67.
diendum eum, qui perire feſtinat, id intelligendum eſt in eo caſu, quo quis feſtinat ad perditionem vitæ & corporis ſui, (cujus * do- 68.
minus non eſt, *L. liber homo 13. ff. ad L. Aquil. L. ſi quis 38. § fin. ff. de pœnis L. omne delictum 6. §. qui ſe 7. ff. de re milit.*) quemadmodum colligere licet ex allegatis textibus, præſertim *ex L. 1. §. Divus 5. & §. ſi quis 27. ff. de quæſt. L. non tantum 16. ff. de appellat.* ſecus ſi quis feſtinet tantum ad perditionem bonorum, quorum ſine controverſia Dominus eſt; imò bona non perdit, qui creditoribus ſuis ſatisfacit.

Deinde etſi * ceſſionarius perderet, ut ſic 79.
bona omnia, in quibus plenum & abſolutum dominium habet, tamen poteſt retinere res à teſtatore alienari prohibitas, item & uſumfructum, & feuda & emphyteuſin Eccleſiaſticam, etiam repugnantibus creditoribus, *vid. ſup. q. 1. num. 92. & inf. hac quæſt. n. 162. item quæſt. 8. n. 69.* quandoquidem ipſorum non intereſt, quia per hoc non gravantur ullo modo. Quamvis enim debitor hujuſcemodi res non retineret, nullum tamen ex his emolumentum ad creditores pervenire poſſet, Mynſ. *§. fin. num. 20. inſtit. de action.* Schneid. *ibid. num. 16.* uſusfructus * enim cum proprietate conſoli- 70.
daretur,

daretur, *argt. §. finitur. inſtit. de uſuf.* in feudo autem & emphyteuſi rediret utile dominium ad dominum directum, vel ad proximos agnatos. Sed quod de uſuf. Doctores dicunt, id jus Bavaric. *d. T. 13. art. 6. ibi*: auch Nutznieſſungen non admittit, neque Greg. Tholoſ. *c. 8. p. 3. num. 9.* per Rationem: quia uſufructuarius uſumf. quamdiu vixerit, in alium transferre poteſt, reſolutio tamen jure dantis, & jus accipientis reſolvitur.

Ad ſecundam dubitandi rationem Reſp.
71. Primò: facilè fieri poſſe, ut aliquis * cum judicio & plena deliberatione ad ceſſionem
72. procedat, ponamus enim exemp. * causâ ruſticum aliquem ſenio, laboribus, & miſeriis omninò confectum, nihil ferè aliud poſſidere, quam agros ſuos, eosq; ab aliquot annis incultos, ære autem alieno ita oppreſſum, ut ſi creditoribus ſatisfacere vellet, ne medietati quidem ſolvendæ pretium agrorum præſertim juxta modernam æſtimationem, ſufficeret. Quid hîc facient creditores? urgebuntne bonum ruſticum ad opus & culturam? atqui ætas ejus labores non amplius patitur, inſuper quinque, ſex & amplius anni abibunt, quoad agri ad culturam reducantur; citiusq; ſuæ vitæ periodum ruſticus abſolvet, quam ſolvet. Invidebunt ne ipſi quietem, quâ fortaſſis frui poſſet apud cognatos & amicos, vel apud

apud proprios liberos? Siccine in ſudore vultûs cum abbreviatione vitæ ſuæ panem quærere debebit, quem gratis à benefactoribus habere poſſet? durum id eſt, *vid. inf. q. 7. num 31*, & ab omni humanitate alienum, ſenectutem, (quæ * venerabilis eſt & quiete digna, 73.
L. ſemper 5. ff. de jure immunit. & per ſeipſam onerosa * & languida, multas afferens infirmitates & adverſitates, nec dolores & labores ferre poteſt, *c. magna 7. v. verùm ætatis. extra de voto*) non præſtare excuſationem à duris iſtis gravibuſque laboribus, cum tamen præſtare ſoleat, à ſubeundis * muneribus municipalibus, *L. ſemper. 5. ff. de jur. immunit. L. 2. §. 8. ff. de decurion.* Schneid. *§. item major. inſtit. de excuſ. tut.* Weſenb. *num. 3. ff. de excuſ. & vacat. mun.* durum inquam eſt, * invidiæ locum dari, *cont.* 76.
§. vn. inſtit. de L. Fuſ. Can. toll. creditoreſq; * audiri, 77.
qui nihil aliud quærunt, quam ut incommodent alteri, ſibi autem per hoc non commodant, *cont. L. pro voluptariis 9. ff. de impenſ. in res dot. fac.* & poſcunt * operas, quas vel ætas recuſat, 78.
vel infirmitas corporis non patitur, *L. nec audiendus 17. ff. de oper. lib.* cum tamen * malitiis ho- 79.
minum non ſic indulgendum, ut cuiquam ſine ſuo commodo aliis officere liceat, *L. in fundo 38. ff. de rei vendic.*

Quibus illud accedit, quod talis aliquis ruſticus, etiam adhuc robuſtus & vegetus, (quo-

(quorum tamen alicubi paucos reperire & videre eſt, nam plerique omnes mortuis magis, quam vivis ſimiles apparent) eouſq; belli calamitatibus adactus ſit, ut forte ſumptus
80. * non habeat ad comparandos equos, ad conducendos ſervos, eoſque alendos, ad inſtrumenta ruſtica coëmenda, ſine quorum miniſterio nihil in cultura agrorum efficiet vel proficiet, quid huic igitur conſilii dabis, im-
81. plicabitne ſe novis debitis? At* nemo fermè eſt, qui alterum juvare poſſit, pecuniasq; ſubminiſtrare *vid. ſup. q. 2. n. 28. inf. q. 7. n. 31. q. 9. n.*
82. *139.* (bellum namque * æquales fermè omnes fecit, loculosque ſingulorum bene excuſſit,) vel ſi quis ſuperfuerit, nemo tamen erit, qui
83. mutuum * dare velit, partim quia videt difficultatem in recuperandis & recipiendis antiquis ſuis creditis; non vult igitur novas ſibimet ipſi creare moleſtias, partim quia cogitat poſſe ſupervenire ſimilia iterum mala, in eum itaque inopinatum eventum ſibi proſpiciendum putat, ut ſi nova tempeſtas, & neceſſitas ingruat, nummos in promptu habeat, eſt enim * nummus fidejuſſor ſeu ſponſor fu-
84. turæ neceſſitatis, *L. ſi thorus 79 §. i. de leg. 3.* & ex inimicis amicos reddit, unde indigi homines mutuum petentes frequenter hodie repulſam patiuntur, atque amicorum quoque auxilio deſtituti illud prudentum Virginum dictum

dictum paſſim audire coguntur * ne forte de- 85.
ficiat nobis & vobis, ite potius, & alibi vobis comparate.

Quare cum * impotentia efficiat, ut quis 86.
cedendo bonis excuſetur, etiam in eo, qui ad factum tenetur, ſi factum explere non poſſit, & ſumptus creditores ſubminiſtrare nolint, *per trad.* Mynſ. §. *cum eo.n.12.inſtit.de action. vid. inf. q.8. num.15. & 16. quæſt.7. n.34. & ſeqq.* quis vitio vertet alicui debitori, ſi cum nullum aliunde ſubſidium expectare poſſit, bona ſua creditoribus dimittat? poteſt enim rationabiliter ita ſecum diſcurrere: * Si ad meliora- 87.
tionem prædia ſolâ induſtriâ meâ reducere volo, tot & tot annis indigeo, interea temporis ingentes labores ſuſtinere, moleſtias graviſſimas exantlare, famem ſitimque pati debebo, donec fructus producant, quibus apparentibus aderunt creditores me amoventes, atque laborum meorum fructus cum reliquis meis bonis inter ſe dividentes, malo igitur nunc in tempore currere, & fortunam meam alibi experiri, quam poſtea operam ſimul cum prædiis perdere. Quid in foro conſcientiæ permiſſum ſit, Theologi viderint, *vid. inf. q.7. n.22. decad.1. q.9. n.ſ.*

Quod attinet * ad ignominioſum ceden- 88.
di modum, eſt ille quidem in multis locis receptus, ſed parum laudabilis, & à juris ſcripti

 huma-

humanitate abhorret, Weſenb. *in parat. num. 5*
89. *ff. de ceſſ. bon.* unde dicitur non valere * ſtatuta, ut cedens bonis ducatur tubis per plateam, vel nudus ſedeat ſuper lapidem, Joan. Herm. Stamm. *de ſerv. perſ. l. 1. c. 4. n. 5. ff. ſanè.* Schneid. §. *fin. n. 14. inſtit. de action. vid. decad. 1. q. 9. n. 21.*
90. quia ſunt * contra bonos mores, & res eſt turpis, & mali exempli, & oculi videntium infeſtantur, Brun. *de ceſſ. bon. q. 6. princ. num. 6.* & creditoribus nihil per hoc utilitatis accreſcit, Brun. *loc. cit.* unde ipſe Juſtin: in Nov. 135. ignominioſam ceſſionem ſuſtulit, neque ſine
91. ratione: quia ut ſæpè dictum ceſsio * bonorum eſt beneficium quoddam, in favorem debitorum ad hoc inductum, ut carceres evitentur: atqui ſi ceſsio fieret cum ignominia, beneficium pernitioſius foret, quàm ipſa cauſa, cui accedit, & à qua liberat, nempè incarceratio, quæ non infamat. Nec enim ideo
92. infamis quis eſt, quod in * carcerem ſit conjectus, vel cui vincula ſunt juſſu Judicis injecta, *per L. 1. C. ex quib. cauſ. inf. irrog.* niſi ob pœnam explorati criminis id fiat, *L. nullam. C. eod.* Greg. Tholoſ. *c. 11. n. 5.* ubi *n. 6.* aliam ra-
93. tionem ſubjungit: quia afflicto * non debet addi afflictio, *per vulg.* atqui is, qui cedit bonis, ex ipſa confeſſione paupertatis ſatis & abundè affligi videtur, quia * admodum gra-
94. ve eſt, vilitatem rei familiaris detegi, *L. 2. §. 1.*

ff: quan-

ff. quando & quibus quarta pars. Ergo aliâ infamiæ notâ non eſt gravandus.

Quando itaque dico calamitoſos * debitores poſſe bei ef cio Novell. 135. renunciare, & bonis ſuis cedere, intelligo ceſſionem talem, non quæ ſecundum irrationabiles conſuetudines, ſed quæ à jure communi præſcribitur, ſecundum quod * nulla ſolennitas aut ritus exigitur, Harprecht. §. *fin. n. 3. inſtit. de action*, ſed ſolo verbo, vel ſolâ voluntatis profeſſione perficitur. *L. in omni 6. C. qui bon. ced.* Weſenb. *in parat. n. 6. ff. de ceſſ. bon.* Schneid. *num. 14. fin. inſtit. de action.* Matth. Brun. *q. 6. princ. n. 6.* Joan. Herm. Stamm. *loc cit. num. 5. ff. ſanè.* tam * in judicio, quàm extra judicium, tam inter præſentes, quàm inter abſentes, tam * vivâ voce, quàm in ſcriptis, per nuncium, vel epiſtolam, *L. fin. ff. de ceſſ. bon.* Weſenb. *loc. cit.* Schneid. *loc. cit.* Harpr. § *fin. inſtit. de action. num.* 3. Tholoſ. *c. 11. n. 4.* Mynſ. *d.* §. *fin. num. 6.*

95.

96.

97.

98.

Ad infamiam quod attinet, in confeſſo eſt apud omnes, quòd jure civili ceſſio * exiſtimationem non notet, & quòd de jure communi, qui bonis cedunt, non fiunt infames infamiâ juris, *per L. 1. & L. fin. ibi: ſalva eorum exiſtimatione, ubi Gloſſ. C. qui bon. ced.* Brun. *in tract. de ceſſ. bon. quæſt. 6. n. 3.* Weſenb. *n. 5. ff. de ceſſ. bon.* Matth. Stephani *ad Novell. 135.* 99.

n.5. id. n. 15. per L. 11. C. in quibus cauſ. infam. irrog. vid. ſup. q. 2. n. 88. vid. q. 9. n. 7. cum ſeqq. cum beneficium juris ſit. Greg. Tholoſ. *c. 11. n. 5. id. c. 8. n. 3. & 6.* unde idem *n. 13.*

Infert: in his negotiis, in quibus * infa-
100 mes alioquin rejiciuntur, eos qui calamitate & infortuniis in paupertatem inciderunt, & bonis ceſſerunt, non rejici tanquam infames.

101 Et quamvis dicant, * cedentes notari ſaltem infamiâ facti apud probos & honeſtos viros, per Nov. 4. c. 3. & Nov. 135. Weſenb. *in princ. num. 5. ff. de ceſſ. bon.* Greg. Tholoſ. *c. 11. n. 8.* & alii ſuprà allegati, *vid. ſup. q. 2. num. 87.* tamen ceſſio hoc præſertim calamitoſo tempore, quo commune malum omnes tetigit, famæ cedentis non adeò multum nocebit, viri enim honeſti & probi cum aliquo tali potius commiſerationem habebunt, quàm ut ſiniſtram ſuſpicionem concipiant, vel imminutionem exiſtimationis eum pati ſinant.

Ad tertiam dubitandi rationem Reſp.
102 magnum eſſe diſcrimen * inter venditionem ſui ipſius, & ceſſionem bonorum ſuorum.
103 Nam primò * nemo eſt dominus ſui ipſius, & ſuorum membrorum, *L. liber homo 13. ff. ad L. Aquil.* Card. Tuſch. *commun. concluſ. pract. lit. H. concluſ. 153.* nullam vim liber homo in corpus ſuum, nullum velle, dominationem nullam habet, *per L. 1. ff. uſque adeò ff. de injur. L. 71. ff. 2. ff.*

ff. 2. ff. de condit. & demonſt. Joann. Herman, Stamm, *loc. cit. n. 11.* Sed rerum & bonorum ſuorum * quilibet dominus eſt & arbiter, *L. in* 104
re mandata. 31. C. mandati. Card. Tuſch. *concluſ. pract. lit. A. concluſ. 258. & lit. D. concluſ. 486.* Hinc ſecundò * corpus ſuum nemo conven- 105
tionibus obligare poteſt, Weſenb. *num. 3. ff. de ceſſ. bon.* ubi dicit eſſe prohibitum, ut propter debitum civile vinculorum, ſervitutis, & carceris injurias patiatur: Stamm, *loc. cit. num. 16.* res autem ſuas quilibet alienare, & reg: obligare poteſt, eſt enim dominii * proprius fru- 106
ctus & effectus, ut res alienari poſſit & obligari, *L. fructus 72. ff. de R. I. argt. L. pen. in f. ff. de pact.* weſenb. *n. 1. ff de fund. dot.* In idem fere recidit Tertiò: quod bona noſtra ſint in commercio hominum, liber * autem homo in 107
commercio non ſit, *§. fin. inſtit. de empt. & vend.* unde * venditio hominis liberi regulariter 108
non ſubſiſtit, *L. & liberi 4. L. 5. & 6. L. ſi in emptione 34. §. liberum hominem 2. L. liberi hominis 70. ff. de contrah. empt.* Unde deducitur quartò: quod is, qui libertatem vendit, vel hominem liberum emit, contra legum interdicta mercetur & contrahat, unde mirum non eſt, quod is * contractus non ſit validus, *Nov. Leonis 59. circa f.* quia prohibitio * facta à lege rem affi- 109 110
cit, & dominii translationem impedit, Gail. *2. obſ. 16. n. 7.* Steinhauſ. *in parat. C. de reb. al. non*

alien. at bonorum ceſſio prohibita non eſt, ſed beneficii loco conceſſa, *tt. ff. de ceſſ. bon. & tt.*
111 *C. qui bon. ced.* Quintò: in * venditione debet intercedere certa rei æſtimatio & pretium, §. *pretium inſtit. de empt. & ven.*, atqui liber-
112 tas appretiari nequit, * cum ſit inæſtimabilis, *L. libertas 106. ff. de R. I.* Ergò venditio libertatis non ſubſiſtit, & eſt defectus in ſubſtantialibus contractûs emptionis & venditionis, quorum ſimile nihil reperitur in ceſ-
113 ſione bonorum. Sextò: nimia * inæqualitas vitiat contractus, *argt. tt. C. de reſcind. vend.* atqui inter pretium, quo liber homo ſe venundari patitur, & libertatem eſt nimia inæqua-
114 litas, quia * pretium, quo ſervi emebantur, modicum erat & vile, *L. 3. in pr. C. comm. de*
115 *legat.* libertatis * autem infinita eſt æſtimatio, *L. non eſt ſingulis 176. ff. de R. I.* conſequenter
116 nulla finiti * ad infinitum proportio, *argt. L. ſed ſi filiusfam. 114. §. ſed ſi liberos 8. ff. de legat.* hinc Imp. Leo, illud valdè improbat, *Novell. 59.* quòd talis aliquis improbus mercator execrabile pro ſervitute perſolvendi pretii lucrum participet. Septimò: qui bonis cedit, ſibi potiſſimum nocet, & ſi quam injuriam facit, ſi-
117 bi eam facit, non alteri: ſed qui * libertatem vendit, libertatis dignitatem dedecore & injuriâ afficit, *Nov. Leon. 59.* unde puto antiqui-
118 tùs illam venditionem * valuiſſe, non propter volun-

voluntatem & conſenſum hominis, ſed propter auctoritatem legis, improbum hoc factum punientis, adeoque pœnæ loco valuiſſe. Nam libertate indignus eſt, qui tantam ei ignominiam inuſſit, ut liberum arbitrium, quod per eam habebat, v li pretio venderet, Theoph. *ad §. ſervi autem. inſtit. de jure perſon.* confer notata à Greg. Tholoſ. *p.3. l.22.c.15.n.4.*
Octavò: qui libertatem * vendit, damnum 119.
irrecuperabile incurrit, quod vult dicere Imp. Leo *d. Nov. 59.* in verbis: quomodo tantum „incommodum atque damnum incumbe„re ſinit iis, qui per dementiam in id ſe con„jecerunt, &c. non enim eluctari facilè poteſt ſuâ ſponte & induſtriâ, ſeque in priſtinam libertatem recipere; is autem qui bonis * ce- 120.
dit, poteſt de novo vel ſuâ induſtriâ bona acquirere, *L. ſi de functus 10. C. arbit. tut.* vel ex donatione amicorum, aut hæreditate conſanguineorum aliquid comparare, *Nov: 135. §. præterea ſi qua.* Nonò: qui bonis cedit, fere nihil aliud quàm paupertatē patitur; at qui libertatem vendit, inque ſervitutem redigitur, ille indigna patitur, maximiſque periculis exponitur: conſtat enim, dominis * jus vitæ ne- 121
ciſq; in ſervos conceſſum eſſe, §. *in poteſtate, inſtit. de his qui ſui vel alien. jur.* & quamvis vinculis legum civilium rurſus hæc poteſtas concluſa ſit, ita ut occidere impunè non liceat ſer-

122 vos *d.* §. tamen licet * adhuc in eos ſævire, dummodo non ſupra modum, *ibid.* & vel leviter pulſare, vel etiam ob cauſam occidere, *per L. qui ſervum, de V. O.* Myn[ſ]. *de* §. *in poteſtate n. 2.* ut taceam alios præduræ ſervitutis effectus, quos adeò terribiles judicant leges, ut
123 ſtatuant * triſte omen eſſe, ſervitutem expectare, & neque naturale neque civile, adverſam talem hominis liberi fortunam ſperare, *L. inter ſtipulantem 83. §. ſacram. 5. §. ſed hæc. de V. O. L. 34. §. omnium. 2. ff. de contrab. empt.* nec ſine causâ, cum ſervi * in jure jumentis, & qua-
124 drupedibus, *prin. inſtit. de L. Aquil.* & ipſis etiam mortuis comparentur, ſimilesque habeantur, *L. quod attinet 32. ff. de R. I.*

Ex quibus apparet, multas cauſas fuiſſe, cur Leo Imp. abrogaverit legem, quæ hominem liberum ſe vendere permittebat, *Nov. 59.* quarum præcipuas etſi non manifeſtè expreſſit, obſcurè tamen indicavit; ac proinde cum ſimiles in noſtro propoſito non reperiantur, maximum diſcrimen eſſe inter bonorum ceſſionem, & libertatis venditionem, ut non rectè ab uno ad aliud, tanquam cauſis valde *
125 ſeparatis, liceat argumentum ducere, *argt. L. inter ſtipulantem 83. §. ſacram. v. ſed hæc diſſimilia ſunt. ff. de V. O. L. aſſeveratio 10. circa fin. C. de non num. pec. L. Papinianus 20. in princ. ff. de minor.* Etſi igitur contingere poſſit aliquando, ex inſi-

inſipientia, ceſſionem fieri, & planè ſtultum eſſe, * qui temerè bonis cedit, quia tamen 126
ſtultitia ſuos gradus habet, hunc in poſitivo, eum verò, qui libertatem vendit, in ſuperlativo collocabimus, ſtultiſſimumque dicemus, & cum Imp Leone *in f. Novell. 59.* verùm jam tum (veſaniæ & ſtultitiæ) mancipium, ut opus proinde non ſit, alterius cujusque ſervum & mancipium fieri.

Ad quartam dubitandi rationem Reſp. cum * quilibet præſumatur ſanæ mentis, *L.* 127
non codicillum 14. C. de teſt. c. f. de hæred. quæ ab inteſt. item diligens * in curandis & conſer- 128
vandis rebus ſuis, *L. qui ſervandarum 14. de præſ. verb. c. qui vult diſt 3. L. cum de indebito 25. ff. de prob. & præſumpt.* Weſenb. *ff. eod.* non eſſe facile 129
præſumendum, cedentem bonis ſuis id ex ſimplicitate vel inconſulta temeritate, multò minùs ex creditorum importunitate facere, cum importunitas cadat in delictum, quod tamen de jure * non eſt præſumendum, *Dd.* 130
per L. meritò 51. ff. pro ſocio. L. fin. ff. quod met. cauſ. L. item apud Labeonem. §. ſi communem ff. de injur. L. cum pater. §. ergo. ff. de leg. 2. L. omnimodò in princ. C. de inoff. teſt. Quamvis itaque fieri poſſit, ut ſimplex aliquis ex mera ſimplicitate, vel homo baſſæ conditionis ex ſolo metu poteſtatis ſuorum creditorum ad ceſſionem proſiliat, tamen quia non ſemper & univer-

 ſum

ſim ſit, multæq; * rationabiles cauſæ aliquem ad ceſſionem movere queunt, puto non poſſe inde regulam erui, atque generaliter & uni-
132 verſim ceſſionem prohiberi; nam ex * his forte, quæ uno caſu accidere poſſunt, jura non conſtituuntur, *L. ex his 4. ff. de LL.* Itaque judicis officium hac in parte erit videre & cognoſcere, quid moveat debitores ad ceſſionem,
133 atque exquirere * cauſam ceſſionis, an rationabilis ſit, expediatque debitori, *argt. §. cum autem inſtit. de adopt:* Greg. Tholoſ. *c. 9. n. 19.* nam ſi viderit id vel ſolius ætatis imprudentiâ, vel ex craſſitie intellectûs, & quadam ſimplicitate, vel fatuitate fieri, non facilè cedere permittet, tum per rationes in argumento quar-
134 to adductas, tum quia ipſius quoq;, * reip. intereſt, ne quis re ſuâ abutatur, * §. *ſed & major. inſtit. de his qui ſunt ſui &c.* Weſenb. *num. 1. ff. de aleator. id. n. 6. ff. de donat.*
135 Similiter * impediet ceſſionem, ſi animadverterit eam ad ſolam creditorum importunam fieri inſtantiam, nam quemadmodum in aliis cauſis, ita & in hac quoque ſubveniet, & ne debiliores à potentioribus op-
136 primantur cavebit, quia hîc etiam * intereſt reip. neminem indefenſum relinqui, *argt. L. ſervum 33. §. 2 ff. de procurat. L. ſi non defenduntur. 19. ff. de pœnis.*

Ad quintam dubitandi rationem Reſp.
quem-

quemadmodum ſimplicitas & infirmitas debitorum ipſis non debet obeſſe, quando apparet eis ceſſionem damnoſam eſſe, ita quoque * malitia & temeritas eorum non debet 137
ipſis prodeſſe, ſi apparuerit eos in perniciem creditorum cedere, iſtamque ceſſionem creditoribus periculoſam eſſe, infirmitas * enim 138
non calliditas auxilium ſumit, *L. 2. §. ſed ita demum ff. ad S. C. Vellejan.* Sicut in ſimili, ſi * 139
mulier ſit callidè verſata, & decipiendi animo pro aliquo intercesſerit, carebit exceptione & beneficio Vellejani, *L. ſi decipiendi 30. ff. d. T.* Weſenb. *n. 4. ff. eod. L. fœminis 18. ff. eod.* & minori * ſi ſe majorem ſimulando alteri falla- 140
ciam ſtruxerit, non datur reſtitutio in integrum, *L. 2. & 11. C. ſi minor ſe majorem &c.* ita quoque ei, qui non niſi decipiendi animo cedere cupit, ceſſio juſtè denegatur, tunc* enim 141
ſuccurrendum eſt, cum quis defenditur, non ut faciliùs calumnietur, *argt. L. in eo 110. §. fin. ff. de R. I.* & beneficia juris ad hoc ſunt prodita, ut aliqui adjuventur, non ut alii decipiantur, per ea quæ not. *Dd. in L. in commodato 17. §. ſicut 3. ff. commodati.*

Ad ſextam dubitandi rationem Reſp. primò, quod detruſio in carcerem non ſit * cau- 142
ſa adæquata, & totalis ceſſionis bonorum; id quod ipſe Platea n. 18. agnoſcit, ubi ſibi ipſi opponit, quòd mulier * non poſſit incarce- 143
rari

rari *auth. ſed novo jure C. de cuſtod. reorum*, & tamen poteſt cedere bonis, *L. cum & filii 7. v. utriusq; ſexûs C. qui bon. cedere*, item debitor poteſt cedere bonis, licet creditores velint dare dilationes ad ſolvendum, *ut not. in L. fin. C. eod.* & fatetur etiam Schneid. *n. 5.* quo in caſu nullum eſt periculum incarcerationis: ſic etiam Matth. Brun. *q. 2. quart. quæſt. princ.* dubitat an
144 * Eccleſia bonis cedere poſſit, per rationem: quod principalis cauſa propter quam ceſſio introducta eſt, ſit hæc; ne debitor in carceribus detineatur; atqui Eccleſia carcerari non poteſt. Nihilominus tamen non attentâ hac dubitandi ratione reſpondet, eam cedere poſſe, *per text. in §. ſi quis autem adjecerit, auth. ut determinat. ſit. num. cler. vid. ſup. num. 56.* Menoch. *caſ. 183. n. 16.* Itaque licet una aliqua cauſa hæc ſit, quare hoc beneficium lege Juliâ debitoribus indultum ſit, ut nimirum cedendo bonis vinculorum, ſervitutis, carcerisque injurias ſubterfugere poſſint, *per L. 4. ff. de ceſſ. bon. L. 1. & 7. C. qui bon. ced.* Weſenb. *n. 3. ff. d. T.* tamen ut idem Weſenb. *num. 5. eod.* do-
145 cet, alia adhuc * cauſa, aliusque finis ceſſioni ſubeſt, ut creditoribus quoad ejus fieri poteſt, ſatisfiat, *vid. inf. q. 8 n. 70. q. 9. n. 34.* & debitor ab importunitate & moleſtiis, quas creare attenti debitores ſolent, liberetur, *vid. inf. q 7. num. 21* Harp. *n. 30.* Tholoſ. *c. 13. n. 1. c. 8. n. 2.* & Weſenb.

ſenb. *loc. cit.* ubi paulò poſt debitor autem, inquit, cedendo pro hîc & nunc liberatur à perpetua flagitatione æris alieni, metuque carceris, & addictionis, ita ut urgeri amplius non poſſit. Ex quo pparet, quod 1 ō una, ſed multiplex ſit cauſa ceſſionis (ſicut * ejuſdem rei 146
plures eſſe fines poſſunt. weſenb. *num. 8. ff. de pact.*) & proinde * una tantum ceſſante reli- 147
quis autem, præſertim importunis exactionibus & flagitationibus, adhuc durantibus ceſſionibus locus eſſe poſſit, Card. Tuſch. *lit. C. concluſ. 144 n. 7. & ſeqq.* juxta reg. ubi * plura 148
obſtant, uno ſublato reliqua non tolluntur, Gail. *2. obſ. 65. n. 7.* quid autem juris, ſi creditores non inſtent, *vid. inf. q. 7 n. 16.*

Reſp. ſecundò: etſi ſic * depauperati opus 149
non habeant beneficio ceſſionis, quia ſine ceſſione gaudent beneficio competentiæ, ut dicam infra *decad. 3. q 2. vid. etiam* Joan Herm. Stamm. *de ſervit. perſ. c. 4. l. 1. n. 20.* nihilominus tamen ſi qui velint, cedere poſſunt. Hancque & non aliam eſſe mentem Matth. Brun. colligo ex *queſt. 33. quart. quaſt. princ. num. 3.* ubi ait: beneficium hoc, ne quis teneatur in plus, quam facere poſſit, operatur, ne debitor habeat *neceſſe* cedere bonis, nam cum ſit habenda ratio, ne egeat, *cogi non poteſt* cedere bonis, *vid. decad. 2. q. 1. n. 123. cum ſeqq.* Idipſum ſentire videtur Greg. Tholoſ. *6. 9.* qui poſtquam *n. 5.* ſecum

ſecum diſputaſſet, an poſſint Clerici bonis cedere, propterea, quòd non poſſint pro debito civili in carcerem detrudi, ſed habeant beneficium, ne conveniantur ultra, quàm facere poſſint. *vide inf. decad. 3 q.1. n.79.* poſtea *num.9.* definit, & receptum eſſe dicit, ut quamvis clericus & Eccleſia non cogantur cedere bonis, poſſint tamen admitti, ſi velint, idem tenet Socin. *reg. 65. ampl.3.* Horum autem
150 omnium rationem * deſumere licet ex §. *ſed noſtra. inſtit. de hæred. qual. & diff.* ubi cum hære-
151 des haberent jam ante * beneficium deliberandi, Imp. Juſtin. introduxit poſtea beneficium inventarii, longè pinguius & nobilius, ita ut hæredibus deliberationis auxilium prorſus non eſſet neceſſarium: nihilominus tamen liberum iis eſſe voluit, ut ſi omiſsâ obſervatione ſuæ conſtitutionis & deliberandū
152 exiſtimaverint, & ſeſe * veteri gravamini deliberationis ſupponere maluerint, illud omninò facere poſſent; quod videtur hanc
153 habere rationem, quia * invito beneficium non datur, *L. invito 69 ff. de R. I. L. invitus 156. §. 4.*
154 *ff. eod.* & cuilibet * liberum relinquitur explorare, an expediat ſibi tale beneficium, *argt. L.*
155 *2. in f. ff. mandati.* Varii * enim ſunt affectus & voluntates hominum, *text. in L. quia poterat. 4. ff. ad Trebell.* & unum huic, alteri aliud videtur
156 magis expedire, non enim * omnibus ſem-
per

per omnia conveniunt, Weſenb. *num. 14. §. hujus autem ff. de l. & l.* & ipſum * competentiæ beneficium liberat quidem ab extrema inopia & mendicitate, non tamen à moleſtiis creditorum, hinc * commodum eſt plura ſupereſſe beneficia, quoniam uno repudiato ſupereſt adhuc alterum, *argt. L. ſuum hæredem. 13. C. de jur. delib.* quoties enim * duplici jure confertur beneficium, repudiato novo jure ſupererit vetus, *argt. L. quoties 91. ff. de R. I.* 157 158 159

Ad ſeptimam * dubitandi rationem Reſp. illam bene procedere in terminis, in quibus Tholoſ. loquitur, quando quis videlicet pro debito ſe obſtrinxit carceribus, & renunciavit beneficio ceſſionis, tunc enim haud dubiè, neque creditori, neque debitori prodeſt * eum in vinculis teneri, quia ibi nihil vel parum poteſt lucrari, unde vel creditoribus ſatisfiat, vel uxorem & liberos alat: in noſtro autem propoſito res longè aliter ſe habet, nam etiamſi quis bonis * ceſſerit, poteſt tamen ſuâ induſtriâ quotidie aliquid pro ſua & ſuorum ſuſtentatione de novo acquirere, & inde vivere, præſertim tunc, quando * bona vel emphytevtica vel feudalia habet, de quibus ſuprà aliquoties dixi, *q. 1. num. 92. & hac quaſt. 6. num. 69.* ea executioni & ceſſioni non ſubjacere, quemadmodum uxoris veſtes, 160 161 162 163

gem-

gemmæ, monilia, dos omneq; patrimonium proprium (cujus maritus adminiſtrationem habet, & quando induſtrius eſt, facile rem familiarem de novo augere poteſt) à ceſſione iſtac eximitur, Harpr. §. *fin. num. 29. inſtit de*
164 *action. vid. ſup. q. 2. num. 35.* Unde * à contrario non malè inferre licet, ſi quis vel ob decrepitam ſenilem ætatem, vel ob intellectûs & judicii ſui imbecillitatem, vel ob aliquam aliam ſimilem cauſam ita malè conſtitutus ſit, ut ſpes nulla ullius honeſti lucri vel augmentum ſuperſit, quod nunc judex rationem liberorum habere, & ceſſionem impedire poſſit. Quod de familiarum dignitate dictum, tanti ponderis non eſt, ut refutationem mereatur,
165 nam quia * Reip. intereſſe nõ directò & principaliter, ſed minus principaliter tantum concernit, ideo nõ multum attendi debebit, *argt. L. 1. ibi per conſequentias contingit ff. de auct. tut.* alias
166 * enim decoctoribus quoque & fallitis (per quorum fallimenta plerunq; magnæ familiæ ſui honoris diminutionem patiuntur) tantum relinqui ſemper deberet, quantũ pro honore familiæ ſatis eſſet. Accedit quod plurium ſæpè creditorum dignitati & familiæ conſulatur, dum unius ſolius ceſſio admittitur.
167 Ad octavam * rationem dubitandi Reſp.
168 quod in antecedenti de renunciatione * ceſſionis dictum eſt, illud valdè eſſe controverſum

ſum & dubitabile, quemadmodum loquitur Coler. *de proceſſ. execut. p. 1. c. 6. num. 95.* Nam quod beneficio ceſſionis etiam abſque juramento poſſit renunciari; tenent multi per ipſum ibidem & apud Covarr. *L. 2. c. 1. num. 7. verſ. nec deſunt*, allegati, & noviſſimè Harpr. §. *fin. num. 11. cum ſeqq. inſtit. de action.* ubi argumentis in contrarium adductis reſpondet, *vide inf. q. 8. n. f.* Deinde * poſito antecedente 169
negatur conſequentia; quia magna eſt inter unum & alterum beneficium differentia, nam Primò ceſſioni ideò volunt renunciari non poſſe, quia per eam * renunciationem 170
deveniretur ad incarcerationem, Sichard. *loc. cit. num 5.* quæ contrariatur aliquo modo libertati, Joan. Herm. Stamm. *l. 1. c. 4. num. 16.* Covarru. *L. 2. c. 1. var. reſol. num. 7.* & per eam * 171
neque debitori neque creditori eſt conſultum (nam quid creditor lucrabitur, ſi debitor ſqualore & fœtore carceris fameque conficiatur, & unà cum eo illius liberi & uxor ob pecuniam pereant? Greg. Tholoſ. *c. 15. n. 3.*) In noſtro autem caſu quando debitor renunciat, vel ſaltem non utitur beneficio Novellæ 135. * non ulterius, niſi ad ceſſionem & di- 172
miſſionem bonorum urgebitur, quâ factâ labore & artificio vel induſtriâ de novo ſibi quædam comparabit, ex quibus ſatisfieri creditoribus poſſit, pinguiore redeunte fortunâ;

173 neque enim quod * differatur ſolutio, ideò illis auferrur debitum, *per L. quoties C. de precib. Imp. off.* Tholoſan. *loc.cit. vid. ſup. decad. 1. q. 1.*
174 *num. 26.* cedendo * namque debitor actionibus quidem ad tempus, ſed non obligatione liberatur, Harpr. *num. 31. & 32.* Weſenb. *in parat. n. f. ff. de ceſſ. bon.*

175 Secundò hæc conventio: ut ſine * ceſſione quis poſſit carcere detineri, ex diametro aliquid repugnans juri videtur continere, ut contra ordinem judiciorum prius perſona moleſtiis afficiatur & injuriis, quam bona diſcutiantur, ſecus atque præſcriptum à D. Pio *in L. à D. Pio §. in venditione ff. de re jud.* quare cum tendat contra formam juris communis & publici, inductam in favorem libertatis humanæ, non facile illa renunciatio admitti debet, prout benè notat. Gregor. Tholoſ. *c. 15. num. 3. argt. 4.* & Covarr. *d. num. 7.* atqui tunc, quando renunciatur, vel potius negligitur beneficium Novell. 135. & ad ceſſionem *
176 bonorum devenitur, adhuc nihilominus ordo juris ſervari poteſt, ut initium fiat à mobilibus, poſtea gradus ad immobilia. &c. Plures alias differentias lectori conſiderandas relinquo; idque coronidis loco circa præſentem quæſtionem

Notandum volo: quando debitor temporibus pacatis & tranquillis in aliquo inſtru-

mento

mento ſeſe obligavit, & omnibus beneficiis juris * renunciavit (ſicuti fieri ſolet) quod 177
nihilominus beneficio Nov. 135. uti & gaudere poſſit. Quemadmodum in ſimili Greg. Tholoſ. *c. 15. num. 4.* putat generalem iſtam renunciationem non extendi * ad beneficium 178
ceſſionis, Additque rationem hanc: quia iſti caſus fortuiti, quibus inopia miſericordiâ digna ſit, non poſſunt intelligi cogitati tempore conventionis, cum non ſit in poteſtate hominum, nec in conſiderationem veniunt, *vid. decad. 3. q. 7. num. 117. cum ſeqq. q. 9. inf.* & adverſam * liberi hominis fortunam expectare, ne- 179
que civile neque naturale eſt, *L. inter ſtipulantem §. ſacram. 5. de V.O.* & renunciatio * valida 180
eſt rebus ſtantibus in eodem ſtatu, quo erant tempore conventionis, non utique illis mutatis, *argt. c. quemadmodum, extra de jurej: id. ibid. &c. 15. num. 6.* ubi dicit: quando expreſsè ceſſioni renunciatum eſt, id intelligi factum ex conditione ſubintellectâ, rebus ſic extantibus, ut dictum eſt, cum caſus futuri prævideri non poſſint, nec de iis cogitaverit, qui renunciavit.

QUÆSTIO VII.

Quænam maximè attendenda in ceſſione bonorum calamitoſis debitoribus permittenda?

SUMMARIA.

1. *Iudex in permittenda ceſſione bonorum cautè obſervare debet rerum & perſonarum conditionem.*
2. *An debitor cadere volens ſit homo prudens & diſcretus.*
3. *An ceſſio juvare poſſit creditores?*
4. *An ab amicis vel aliundè ſuſtentationem habere poſſit cedens?*
5. *An ei paulò poſt ſint obventura bona?*
6. *An non ex quodam actu cedat & malitia 7 in fraudem & præjudicium creditorum?*
8. *Fraus omni beneficio excludit.*
9. *Dolus in quolibet actu cenſetur exceptus.*
10. *Actus diſtinguuntur à finibus.*
11. *Finis deſignat, qualis res cenſenda.*
12. *Cujus finis ma'us, ipſum malum eſt.*
13. *Iudex perſpicere debet, an is qui ceſſionem meditatur, non ſit homo negligens & ignavus.*

14. Do-

14. *Dolis & fraudibus omni modo occurrendum.*
15. *Ignavi non debent alieno labore ſuſtentari.*
16. *Debitor bonis cedere non poteſt nemine urgente.*
17. *Ratio, quia ceſſionis beneficium eſt miſerabile & ſubſidiarium.*
18. *Ad l. iur. non debet voluntas ſpontanea ducere, ſed neceſſitas importuna trahere.*
19. *Spontanea ceſſio facile poſſet cedere in præjudicium creditorum.*
20. *Volens potius fuſtigari, quàm ſolvere, non eſt audiendus.*
21. *Cauſa finalis ceſſionis eſt moleſta flagitatio æris alieni.*
22. *An bona conſcientia quis nemine urgente poſſit bonis cedere?*
23. *Debitor etiam tunc cedere poteſt, quando creditores ei volunt dare inducias.* 24. Ratio.
24. *Controverſia Dd. in hac parte.*
25. *Differentia inter ceſſionem ſpontaneam, & conceſſionem induciarum prima.* 26. *Secunda.*
27. *Creditoribus omnibus ultrò dilationem concedentibus non poteſt cedere debitor.*
28. *Cauſæ rationabiles, ob quas dilationem quinquennalem debitor reſpuere poteſt.*
29. *Dilationem accipiens cavere debet de ſolvendo induciis finitis.*

30. *Induciis ſemel obtentis beneficio ceſsionis locus amplius non eſt.*

31. *Vltronea ceſsio quando & cur permittenda?* 32. *Ratio prima.* 33. *Secunda.*

34. *Quid incumbat creditoribus volentibus impedire voluntariam debitoris ceſsionem.*

35. *Impotentia ſolvendi efficit, ut quis cedendo bonis excuſetur.*

36. *Ad factum obligato, quod quis ipſe explere non poteſt, ſumptus ſubminiſtrari aequum eſt.*

37. *Opera praeſtantur ſumptibus eorum, quibus eduntur.*

38. *Cedere licet etiam ad inſtantiam unius & alterius.*

39. *Sponte cedere an rectè dicatur, qui ad inſtantiam unius cedit.*

40. *Subornatio cavenda.*

41. *Procuratum nihil prodeſt.* 43. *Exemplum.*

42. *Affectatum non ſolet eſſe oneroſum.*

44. *Iudex in ceſsione calamitoſi debitoris attendere debet, an non fiat ob potentiam & importunitatem creditorum.*

45. *Ratum eſſe non debet, quod metûs causâ geſtum eſt.*

46. *Iudex quid attendere debeat in jurata renunciationis ceſsione.*

47. *Requiſita ad hoc, ut ceſsio bonorum permittatur, in compendio.*

48. Ca-

48. *Caſus aliquot, quibus ne ſponte quidem cedere volens permittitur.*

Uamvis juxta concluſionem, in ſuperiori quæſtione factam, debitores calamitate belli depauperati prohibendi nō ſint, quò minus relicto pinguiori Novell. 135. beneficio, ad lamentabile ceſſionis adjutorium currant, nihilominus tamen ego in iſtis judicium ejus, qui de lite cognoſcit, maximè deſidero, * ut videlicet cautè obſervet rerum & perſonarum conditionem, nec indifferenter omnibus omninò permittat. Ac proinde 1.

Advertendum puto Primò ad perſonam ipſius debitoris, qualis ſit ille, * an homo diſcretus, prudens, & qui æſtimare ſciat detrimentum, quod ex ceſſione ipſi accedere poteſt, an verò tam ſimplex, rudis & exigui judicii, ut periculum non apprehendat, per ea, quæ notavi jam ſupra *quæſt. 6. in reſponſ. ad quartam dubiam rationem*, & hoc loco repetita volo. Deinde etiam illud in conſiderationem venire debet, an ceſſio bonorum * poſſit aliquo modo juvare creditores, per tradita *ſup. q. 1. n. 81. & ſeqq.* & an cedens * amicos habeat vel proximos, qui veriſimiliter poſt ceſſionem non patiantur eum egere, ſed potiùs neceſſaria illi ſint ſubminiſtraturi; vel an * non ei pau- 2. 3. 4. 5.

ei paulò poſt ſiut bona obventura, ex quibus debitum totum vel pro parte ſolvi poſſit, per tradita Greg. Tholoſ. *p. 3. l. 22. ſyntagm. c. 15. n. 6.* & ſic pro varietate circumſtantiarum judex ceſſionem admittere, vel prohibere poterit.
6. Tertiò attēdendum judico * circa perſonam ipſius debitoris, utrum non ex quodam aſtu, dolo, & malitia ceſſionem meditetur, nam quemadmodum Judex infirmitati & ſimplicitati ſubvenire, ita quoque calliditati & nequitiæ omnibus modis debet occurrere, per ea, quæ in Reſponſo ad quintam dub. rationem ſupra fuſiùs annotavi. Sunt enim (ut Matth Brun. *q. 6. princ. n. 7.* in ruſticis ſui temporis obſervavit) quàm plures, qui propriâ induſtriâ & labore debita poſſent abſque ceſſione ſolvere, *vid. inf. q 8. n. 81.* & nihilominus ad illam, tanquam ad bravium currunt, exiſtimantes ſe à creditoribus in futurum nunquam vexandos vel exigendos eſſe, de quibus dixi jam ſupra decad. 1. *q 9. num. 5.* qua ratione & ſe ipſos & ſuos creditores fallunt.* Itaque
7. reſtringendam puto concluſionem præcedentis quæſtionis, ut nimirum careat beneficio ceſſionis, qui in fraudem & præjudicium creditorum ceſſionem meditatur: *vid. inf. q.*
8. *8. n. 44.* Idque primò propterea: quia fraus* omni beneficio excludit, *argt. L. ſi cum pater 17. C. ad Sc. Vellei. L. ſi mulier 11. cum L. ſeq. ff. eod.*

L. idem,

L. idem 7 §. mutui 3. ff. ad S.C. Maced. L. 3. §. ſi autem
tertiò ff. eod. & dolus * in quolibet actu cen- 9.
ſetur exceptus, *L. creditorum 60. §. Lucius 4. ff.*
mandati. Secundò quia * actus diſtinguuntur 10.
à finibus, *L. qui injuria 53. ff. de furt.* & finis * de- 11.
ſignat, qualis res cenſenda ſit, Gail. *2. obſ. 53.*
n. 7 per c. fraternitatis §. fin. inf. extra de frigid. &
malef. cum itaque in propoſito * finis malus, 12.
ipſa quoque ceſſio mala ſit & impermiſſa, ne-
ceſſe eſt per not. Gail. *obſ. 18. num. 6.* Drex.
de rect. int. l. 1. c. 8. hinc inde.

Quartò; perſpiciendum eſt judici, * an 13.
non ſit homo negligens vel ignavus, qui ceſ-
ſionem meditatur, qui non curaret quidpiam
ſibi quærere, cum poſſet, ut ſolveret, per no-
tata Greg. Tholoſ. *c. 15. n. 6.* nam ſi eſſet homo
robuſtus & rerum peritus, qui ſi vellet, quo-
tidie occaſionem aliquid acquirendi haberet,
& tamen non faceret, is fraudatori non mul-
tum abſimilis foret, & proinde eo in caſu ceſ-
ſio rejici poſſet, idq; quod ſingulis diebus lu-
crabitur, creditoribus ſolvere teneretur, Pet.
Peckius *in tract. ſuo de jure ſiſtend. c. 5. n. 16.* ubi
dicit hanc eſſe Baldi ſententiam, à quo licet
diſſentiat Salicetus, pluribus tamen & quidem
illuſtribus ingeniis probari, quia fraudibus * 14.
iſtiuſmodi nebulonum obviam eundum eſt,
L. in fundo. ff. de rei vend. ne in eorum facultate
ſit, creditoribus, quibus ſolvere aliquâ ratio-

15. ne poſſunt præjudicare, & ne ignavi * ac deſides alieno alantur labore, cum quemlibet deceat in ſudore vultûs ſui comedere panem ſuum. Quam opinionem tanquam animæ eorum magis convenientem Reip. utilem & piam commendat Cynus, & eum ſecutus Rodericus.

16. Quintò: etiam illud attendendum eſt, * utrum creditores inſtent, & ſua credita exigant, *vid. q. ſeq. num. 78. & 81.* Greg. Tholoſ. *p. 3. c. 8. ſyntagm. num. 1.* nam multi non irrationabiliter tenent, quod debitor bonis cedere non poſſit, nemine urgente vel moleſtiam inferente, id quod in terminis tradit Joan. Fab. *ad fin.* §. *n. 9. inſtit. de action.* his verbis: generaliùs credo, quod nunquam ceſſio debeat admitti, niſi creditores inſtarent & peterent eum detrudi, vel detineri, vel fortè in foro Eccleſiaſtico excommunicari. Idem tenet Joan. de Plat. *ibid. num. 17.* Schneid. *ibid. num. 16.* Bart. Socin. *reg. 65. fall. 17.* Nicol. Boër. *deciſ. 349. v. Sic etiam debitor.* ad quod allegat. *text. in L. 1. & L. fin. C. qui bon. ced. poſſ.* Matth. Brun. *quaſt. 7. quart. quaſt. princ. per tot.* vide eundem *q. 1. num. 1.* ubi deſcribit cedere bonis nihil aliud eſſe, niſi dimittere bona creditoribus *ad inſtantiam & petitionem* creditorum, vel dimittere vel relaxare bona debitoris creditorum improbitati *& inſtantia,* Greg. Tholoſ. *c. 9. num. 18.* & licet

cet nulli textus in terminis id exprimant, & Bartol, contrarium opinetur in *L. ſtipulatio. §. habet. de oper. nov. nun.* tamen teſte Tholoſano omnes curiæ Galliarum iſtam ſententiam ſequuntur. Rationem communiter reddunt hanc: quia ceſſionis * beneficium eſt miſe- 17.
rabile & ſubſidiarium, nec concedi debet, niſi propter neceſſitatem, ut quis carcerem evitare poſſit, unde ſponte cedens non debet admitti, Schneid, Brun, Boer, *loc. cit.* & ſicut aliàs de jurej. dicitur, ita quoque de ceſſione dici poteſt, quod ad * eam non debeat voluntas 18.
ſpontanea ducere, ſed neceſſitas importuna trahere, *c. etſi Chriſtus 25. extra de jurejur:* Weſenb. *in parat. num. 5. ff. eod. vid. inf. q. 8. num. 73.* Rationem * adhuc aliam ſuperaddit, Nicol. 19.
Boer, & poſt eum Brun. *loc. cit.* ſi creditoribus non petentibus admitteretur ceſſio, de facili poſſet in bonis quærendis magnum fieri creditoribus præjudicium, quod eſſe non debet. Sicut itaq; eum, qui condemnatus eſt ad ſolvendum, & vult potius * fuſtigari, quam 20.
ſolvere, judex non debet audire, ſed cogere ſolvere, & bona ſua vendere; ſic etiam non debet audire volentem ultrò cedere, vide multa ſimilia apud Harpr, *ff. patitur. n. 7. cum ſeqq. inſt. de injur.* Nam præterquam, quod in eo ceſſet cauſa * finalis ipſius ceſſionis, quæ 21.
eſt ſecundum Weſenb. *num. 6. de ceſſ. bon.* ut debi-

debitor ab importunitate & moleſtiis, quas attenti creditores creare ſolent, liberetur, *vid. ſup. q. 6. num. 145.* ſuppono debitorem talem ejus qualitatis, roboris, & induſtriæ eſſe, ut intra breve tempus aliquid, quod idoneum emolumentum habeat, (ut loquitur Imp. *in §. fin. inſtit. de action.*) poſſit acquirere, & plusquam
22. hic & nunc præſtare. Proinde videtur * etiam in conſcientia parum tutus eſſe, qui labore manuum ſuarum, vel propriâ induſtriâ tantum valet conquirere, ut creditoribus ex integro, vel magna ex parte poſſit ſatisfacere, ſi nunc malit bona omnia nullâ neceſſitate vel flagitatione affectus abjicere, & vix dimidiam vel quartam debitorum partem ſolvere, *vid. ſup. q. 6. num. 87. decad. 1. q. 9 num. f. hac quæſt. num. 15.*

Neque dictis obſtat, quod debitor etiam tunc poſſit bonis cedere, quando creditores
23. * volunt ei inducias, vel quinquennalem dilationem concedere, *per text. in L. fin. ubi Dd. C. qui bon. ced. poſſ.* Schneid. *§. fin. n. 4 in f. inſtit. de action.* quia tale beneficium ipſo jure à lege abſque facto creditorum, imò contra eorum voluntatem ei conceditur, & ſic bonorum ceſſionem impedire nequeunt, Matth. Brun. *q. 21. princ. per tot. maximè n. 2. in fin.* Ergò videri poſſet, quod etiam nũc, quando creditores prorſus ſilent, & debitorem non moleſtant.

Ad

Ad hoc enim Reſp. Primò: id quod in antecedenti * dicitur, dubio non carere, *nam text.* 24.
in L. fin. ſatis manifeſtè tribuit electionem creditoribus, *ibi*: *& electio detur creditoribus, vel* „
quinquennale ſpatium eis indulgere, vel bonorum accipere ceſſionem; & quamvis Dd. ſuper hoc diſputent, ut videre licet apud Brun. *num.* 2. tamen communiter placuit, ſi debitor vult cedere bonis, niſi ſibi detur dilatio ad ſolvendum, eſſe in electione creditorum dare dilationem, & tunc non poſſe debitorem amplius cedere, Paul. de Caſtr. *ad d. L. fin. in ſumma.* In effectu ergo creditoribus datur electio, ſed primùm, poſtquam debitor expoſcit, an creditores ei dilationem aut ceſſionem indulgere velint. Ita Brun. *loc. cit. num.* 6. *v. ego autem dico.* Ex quo apparet magna * inter unum 25.
& alterum caſum differentia, nam ibi ſupponitur creditores nihil petiiſſe; hîc autem inſtituiſſe, & ad eorum inſtantiam debitorem dixiſſe, vel date mihi inducias, aut cedam bonis, Brun. *d. L. n.* 2. *&* 6.

Deinde * poteſt debitori dilatio concedi, 26.
etiam quando unus & alter inſtat & urget, ſuumq; creditum exigit, adeoq; quando inter creditores eſt diſcordia *d. L. fin.* Brun. *n.* 3.

Tertiò quando * omnes eſſent concordes, 27.
& ultrò dilationem concederent, in eo caſu non improbabiliter dicunt, quod non poſſit debi-

debitor cedere bonis, ſed quod dilationem acceptare teneatur, Brun. *n. 4. vid. inf. q. 8. n. 71. cum ſeqq.*

Quartò: poſito quod poſſet dilationem
28. reſpuere, id fieret propter * rationabiles cauſas, quæ ipſum movere queunt; notum eſt
29. enim, quod is, qui * dilationem accipit, cavere debeat de ſolvendo induciis finitis. De-
30. inde quod induciis ſemel * obtentis beneficio ceſſionis ampliùs non gaudeat L. *ult. ubi* Gloſſ. & Dd. C. *d.* T. Harpr. *num. 22. §. fin. inſtit. de action. d. num. 71. quæſt. 8.* & ſi minorem obtinuiſſet dilationem, quam quinquennalem, cedendi facultate privaretur, Matth. Brun. *q. 20. quart. quæſt. princ. num. 21.* atqui forte cautionem præſtare non vult, vel timet, quod intra tempus conceſſum, quo ſolvendi terminus prorogatur, ſe recolligere, & rem ſuam augere, nec creditoribus ſatisfacere, ac ſimul beneficio ceſſionis fruſtrari poſſit, illudq́; periculum incurrere, quod illis imminere *ſeq. quæſt.* dicam, qui ad ceſſionem non admittuntur. Quæ omnia tunc ceſſ..nt, quando creditores prorſus tacent, neq; debitorem conveniunt, vel urgent.

Quod autem dixi, debitorem non poſſe bonis cedere, nemine ei moleſtiam inferente,
31. te, id fortaſſis hoc modo * limitari poteſt: ut etiam ſine inſtantia creditorum ultrò & ſponte ali-

te aliquis cedere poſſit, ſi nimirum nulla ſpes ſit, quod ſe colligere, & ad pinguiorem fortunam redire poſſit, argumento eorum, quæ notat Harprecht. *num. 23. v. tum denique à contrario petito. vid. ſup. q. 6. num. 72. & 80.* utpote quod viribus & ingenio careat, vel ſumptus neceſſarios ad excolendos & meliorandos agros non habeat, & neque ex amicis vel conſanguineis, neque ex ipſis creditoribus quiſquam ſit, qui impenſas ſuppeditare velit. Ratio prima * eſt hæc: quia talem aliquem ad 32.
ceſſionem non trahit ſpontanea voluntas, ſed neceſſitas. Secunda: * quia non facit ex inertia vel ex malevolo propoſito, in fraudem & 33.
præjudicium creditorum, ſed omni alio deſtitutus auxilio. Quare ſi velint creditores ceſſionem * impedire, neceſſe habent alterutrum facere, vel oſtendere quod debitor poſ- 34.
ſit ſuo aliorumve ſumptu opus ruſticum v. g. aut conſuetum artificium redinchoare, vel debent ipſi, ſi laborum patiens, robuſtus, & induſtrius eſt, ſumptus ad hoc neceſſarios ſubminiſtrare, *vid ſup. q. 6. n. 86. inf. q. 8. n. 15. & 16.* Ratio eſt, quia is, qui neque viribus propriis aut induſtriâ ſuâ, neq; ſuo aliorumve ſumptu ſe poteſt recolligere, planè miſer eſt & impotens, vide Vincent. Caroc. *de excuſſ. bon. p. 2. q. 35. num. 15. & ſeqq.* * impotentia autem ſol- 35.
vendi efficit, ut quis cedendo bonis excuſetur,

tur, Mynſ.§.*fin.n.12. inſtit.de action.* Ratio alia quoad ſumptus eſt: quia talis aliquis debitor, quem creditores cedere prohibent, in effectu pro hic & nunc ad factum urgetur, & ad ope-
36. ras præſtandas; ſed ſi quis ad factum * cogatur, quod ipſe explere non poteſt, ſumptus illi ſubminiſtrari æquum eſt, Mynſ. *loc. cit.* Joan. Fab. §. *fin. num. 4. inſtit. de act. vid. inf. q. 8. num. 15. vid. ſup. q. 6. n. 86. inf. q. 8. num. 15. & 16.* Sicut &
37. operæ * præſtantur ſumptibus illorum, quibus eduntur, *argt. L. ſuo victu. ff. de oper. lib. vid.* de hoc tamen Dornſperg. *in ſyntagm. jur. l. 3. c. 21. in fin.*

Limitari poſſe videtur ſecundò, ut cedere
38. * liceat ſponte, ſi ſaltem unus & alter creditorum inſtet, per tradita Covarr. *var. reſ. l. 2. c. 1. num. 5.* Ratio quia adhuc ſubeſt cauſa ceſſionis, ſcil: moleſta flagitatio æris alieni, juxta Weſenb. *n. 6. ff. de ceſſ. bon.* poteſt enim unus ſolus, vel pauci æquè moleſtiam creare, atque multi.

Dices, non cedit ſponte, * qui ad inſtan-
39. tiam creditoris etiam unius cedit.

Reſp. Imò verò, nam ſi major pars creditorum inducias dare, minor autem ceſſionem accipere velit, cogi non poteſt debitor, etiam extra caſum calamitatum bellicarum, ut bonis cedat, *L. fin C. qui bon. ced. poſſ.* de quo agam amplius aliquid infra *decad. 4. q. ult.*

Ad-

Advertendum tamen hîc eſt, ut non fortè debitor * ſubornet unum alterúmve, ex cre- 40.
ditoribus, qui ipſum frequenter exigat, quò honeſtiùs cedere queat: nam ſi de hoc conſtiterit, judex ceſſionem non permittet, tùm propter fraudem & malitiam, quæ hîc ſubeſt, tùm quia procuratum * nihil prodeſt, Bart. 41.
in L. ſive autem. 9. §. ſi duobus 4. ff. de publ. & af fectatum * non ſolet eſſe moleſtum, vel one- 42.
roſum, *L. ſpadonem 15 §. 15. ff. de excuſ. tut.* Card. Tuſch. *commun. concluſ. lit. A. concluſ. 237.* quemadmodum * in ſimili, ſi moveatur contro- 43.
verſia emptori ſuper re emptâ, poteſt ipſe pretium retinere, donec venditor præſtet cautionem evictionis, Card. Tuſch. *pract. concluſ. lit. E. concluſ. 360. n. 5.* ubi *num. 33.* limitat: niſi ad inſtantiam emptoris tertius noviſſet controverſiam.

Sextò in religione judicis ſitum erit perpendere etiam qualitatem creditorum, utrum videlicet fortaſſis * non ſint tàm potentes vel 44.
importuni, ut ex quodam metu proſiliat debitor ad ceſſionem bonorũ, & dicat ſibi placere, quod tamen reverâ diſplicet, per ea quæ ſcripſi ſuprà *in ſolut. quart. rat. dub.* & notata Gloſſ. *in c. ad audientiam v. cauſa. extra. de iis quæ vi metûſve.* & facit, quod prætor in edicto, quod metûs causâ * generaliter edixit: quod metûs 45.
causâ geſtum eſt, ratum non habeo, *L. 1. ff. quod met. cauſ.*

n Septi-

Septimò judicem etiam admonitum cupit Didac. Covarr. *loc. ſupra cit. num. 7. circa f.* ut cautè obſervet negotii & perſonarum con-
46. ditionem, etiam tunc, quando ceſſioni * fuit renunciatum, & quidem juratò, ſæpe enim, ait ipſe, æquitas ſuadebit, his non obſtantibus permittendum eſſe debitori beneficium ei à jure conceſſum, atque hoc indulgendum inopiæ & paupertati ejus inculpatæ, quod in paſſibus utilibus noſtro quoque inſtituto ſervire poteſt. Confer ea, quæ ſcribit Greg. Tholoſ. *c. 15. in f.*

47. Quid ampliùs requiratur * octavò ad hoc, ut cedere volens ad ceſſionem admittatur, videri poteſt apud Schneid. §. *fin. num. 15. inſtit. de action.* Covarr. *loc. cit. n. 5.* Greg. Tholoſ. *c. 11. n. 14. & 16.* ubi volunt, 1. debitorem debere agnoſcere debitum, *vid. inf. q. 8. num. 52. & n. 91.* 2. interponere cautionem de ſolvendo, ſi ad pinguiorem fortunam pervenerit, Menoch. *de arbit. jud. quæſt. c. 2. caſ. 183. num. 20.* 3. omnia indicare & indicata relinquere, *vid. ſup. q. 2. n. 83. inf. q. 8. n. 62.* Sed hæc, quia generalia ſunt, & ad noſtrum propoſitum ſpeciatim nihil conducunt, nolo prolixiùs pertractare. Sunt præ-
48. terea aliquot caſus, quibus cedere bonis * volentes ne ſponte quidem ad ceſſionem admittuntur, ſed quia multi ad terminos materiæ noſtræ, videlicet ad calamitates bellicas, & depau-

depauperationem inde oriundam non rectè poſſunt adaptari, ideo volui potiores, & ad rem propinquiùs facientes in hac quæſtione attingere, reliquos autem, ne quid materiæ ceſſionis deeſſet, in ſequentem & peculiarem quidem quæſtionem rejicere.

QUÆSTIO VIII.

Quibus in caſibus ceſſet beneficium ceſſionis; ſive qui bonis cedere non poſſint?

SUMMARIA.

1. *Vtilitas.*
2. *Neceßitas præſentis quæſtionis.*
3. *Carcerari poſſunt, qui nullo pinguiori beneficio adjuti cedere nequeunt.*
4. *Ceßionis beneficio deſtituti ſublimioribus gaudere non poſſunt.*
5. *Privatus minoribus, majoribus gaudere non debet.*
6. *Cedere bonis nequit obligatus ex delicto ad pœnam pecuniariam. 9. Exemplum in cauſa injuriarum.*
7. *Delictum non debet manere impunitum.*
8. *Qui non habet in ære, luat in corpore.*

10. *Pœna pecuniaria parti applicanda non poteſt commutari in corporalem, actore non conſentiente.*

11. *In pœnâ quæ reſpectu debitoris pœna, reſpectu autem creditoris intereſſe & ſatisfactio, ceſſioni locus eſt.*

12. *Covarruviæ opinio.*

13. *Debitor ex lege Aquilia bonis cedere poteſt.*

14. *Ad factum obligatus cedere non poteſt, 16. Niſi illud ſit impoſſibile præſtare.*

15. *Dummodò ſumptus ſubminiſtrentur, ſi eos non habet.*

17. *Debitor fiſci an bonis cedere poſſit, ſi ſit debitor ratione criminis, 18. & quid ſi debitor ex contractu? quid ſi tributorum? 19.*

20. *Obligatus ad collectas bonis cedere nequit.* 21. Ratio.

22. *Collecta nimia diſceſſionem non ceſſionem cauſant.*

23. *Opinio aliorum contrarium aſſerentium.*

24. *Ad munera publica evitanda nemo cedere poteſt.*

25. *Obligatus ad onus perſonale bonis cedere non poteſt.*

26. *Inops onera patrimonii non ſuſtinet, corpori autem indicta obſequia ſolvit.*

27. *Munera perſonalia magis in ſolicitudine animi, quàm ſumptibus conſiſtunt.*

28. *Cedere nequit, qui tempore contractus ſci-*

vit,

vit, ſe non ſolvendo eſſe. 29. Si aſſerendo ſe habere idoneas facultates creditorem ad contrahendum induxit, aliàs non.

30. *Spe ceſſionis contrahens non poteſt cedere. Sicut nec ille, qui ſpe veniæ ſub uſuris pecunias mutuavit, n. 31.*

32. *Spe privilegii peccans non gaudet privilegio.*

33. *Dives cedere nequit.*

34. *Capturam præcedere debet bonorum excuſſio.*

35. *Bona in fraudem creditorum alienans non juvatur beneficio ceſſionis.*

36. *Fraus & dolus nemini patrocinari debet, num. 40.*

37. *Decoctores cedere non poſſunt, quia furibus ſimiles. n. 38.*

39. *Criminoſus ſeipſum pœnæ ſubdidiſſe intelligitur.*

40. *Nemo ex ſuo delicto præmium reportare debet, an cedere poſſint, quia ſuâ culpâ deſierunt ſolvendo eſſe.*

41. *Bancorotti & falliti cedere nequeunt.*

42. *Ceſſio eſt miſerorum ſubſidium, non doloſorum præſidium.*

43. *Beneficio legis indignus eſt, qui in legem peccat, & n. 47.*

44. *Debitor doloſus & fraudulentus non cedit. 45. Exempla.*

 46. Spe-

46. *Spolians aliquem, non auditur recurrens ad beneficium ceſſionis.*

48. *Iura non decipientibus, ſed deceptis ſubveniunt.*

49. *Negans debitum an beneficio ceſsionis gaudeat? Opinio affirmativa, & n 56.*

50. *Mendaces oderunt jura.*

51. *Mendacium necat privilegium. & n. 57.*

52 *Cedere volens, agnoſcere debet debitum.*

53. *Opinio negativa.*

54. *Iudicium redditur in invitum.*

55. *In confeſſum nulla alia ſunt partes judicis, quàm condemnatio.*

58. *Opinio media priorum conciliatrix.*

59. *Qui in jus alterius ſuccedit, juſtam ignorantiæ cauſam cenſetur habere.*

60. *Conciliatio alia.*

61. *In confeſſis etiam ſententiâ opus.*

62. *Occultans bona cedere nequit; ſi dolo facit. 64.*

63. *Subtrahens aliquid ex bonis ſimilis eſt neganti.*

65. *Ceſsio in quibuſdam locis ex lege municipali prohibetur.*

66. *Bannitus poſtea reſtitutus an admittatur ad ceſſionem?*

67. *Obligatus ad rem in ſpecie bonis cedere non poteſt.*

68. *Quod poteſt fieri paucioribus, non debet fieri pluribus.*

69. Em-

69. *Emphyteuta & vaſallus an cedant bonis?*
70. *Ceſſionis cauſa finalis.*
71. *Dilationem quinquennalem obtinens non cedit bonis. Lim: n.76.*
72. *Ne effluxo quidem quinquennio.*
73. *Ad ceſſionem bonorum inducere debet non ſpontanea voluntas, ſed neceſſitas.*
74. *Dilatio modicum præjudicium generat.*
75. *Quod differtur non aufertur.*
76. *Dilationem quinquennalem petens cavere debet de ſolvendo finitis induciis.*
78. *Debitor cedere nequit, quando creditores renunciârunt juri incarcerandi.*
79. *Minor an cedere poſſit?*
80. *Heres non conficiens inventarium an cedat bonis?*
81. *Ceſſio non eſt permittenda, niſi ad inſtantiam creditorum.*
82. *Beneficium competentiæ habentes an cedant bonis?*
83. *Locupletior factus poſt ceſſionem iterum non cedit.* 84. Ratio.
85. *Solvere tamen non tenetur, ſi modicum tantùm acquiſiverit.*
86. *Vel ſi quid miſericordia cauſâ ei relictum.*
87. *Nec ultra id, quod facere poteſt.*
88. *Quid ſi autem modo ignominioſo ceſſiſſet?*
89. *Vel aliter punitus fuiſſet corporali pœnâ?*

90. *Cedere debitor nequit, antequam debitum agnoſcat, & fateatur.*

91. *Cedere an poſſit, qui beneficio ceſſionis renunciavit, vel ſe ad carceres obſtrinxit?*

92. *Digreſſio ad ulteriora.*

HÆc quæſtio generaliter intellecta extra propoſitam materiam videri poſſet, quia de iſtis ſolummodò mihi ſermo eſt, qui calamitate belli fuerunt depauperati, non de debitoribus in communi, *argt. prin. inſt. de legat.* Nihilominus tamen nolo me uni certæ materiæ ita alligare, ut non liceat aliquando
1. parum exſpaciari. Quemadmodum * enim in decade prima, ne quid materiæ carcerum & carceratorum deeſſet, terminos inſtituti mei nonnihil tranſgreſſus fui, ita quoque hoc loco excurrere volui, ut materia ceſſionis bonorũ plenè examinata in unum quaſi colligeretur. Imò ſi rem accuratiùs perpendere velis, reperies hanc quæſtionem non modò non ſupervacaneam, ſed pro intellectu antecedentium
2. & ſubſequentium * valde neceſſariam eſſe.

Dum enim Primò caſus illos cognoſcis, quibus debitores, ne volentes quidem, ad ceſſionem bonorum admittuntur, eâdem operâ
3. intelliges, * in quibus caſibus potiſſimùm adhuc

adhuc hodie carceribus rectè mancipentur, *vid. decad. 1. q. 7. num. 97.* (niſi ſpeciali quadam ratione prohibeantur. *d. q. 7. per tot. & q. 9. num. 54. v. videntur cum ſeqq.*) Deinde illi ipſi, qui flebili * ceſſionis beneficio carent, ſublimi beneficio Novellæ 135. & privilegio, quod vocamus competentiæ, pari, imò majori ratione ut plurimum carebunt, juxta reg. ſuprà *in q. 3. limit. 5.* traditam: privatus * minoribus, majoribus gaudere non debet, *L. cui pacto 5. ff. de ſerv. exp.* 4. 5.

Et quamvis plures alii pleroſque hos caſus exactè tradiderint, & in unum collegerint, videlicet Mynſ. Schneid. Harpr. Joan. Fab. Joan. de Platea *ad §. fin. inſt. de action.* Matthæus Brunus *in tract. ſuo de ceſſ. bon. q. 4. per tot.* Greg. Tholoſ. *in ſyntagm. jur. p. 3. l. 22. c. 9. & 10.* Barthol. Socin. *reg. 65. & 68.* non gravabor tamen ego breviter quoq; illos & in compendio recenſere. Itaq; cedere bonis non poteſt

Primò: qui obligatus * eſt ex delicto, vel quaſi-delicto ad pœnam pecuniariam, veluti qui furti, injuriarum, ſimilive actione convenitur, *argt. c. Epiſcopis §. libertis 12. q. 2.* Tholoſ. *c. 10. n. 1.* Socin. *reg. 65. fall. 9.* Covarr. *var. reſol. l. 2. c. 1. num. 8.* Matth. Brun. *q. 17. quarta quæſt. princip. per tot.* Harpr. *loc. cit. n. 6.* Schneid. *n. 6.* Mynſ. *n. 13.* Jul. Clar. *§. fin. q. 95. verſ. ſed pone 5.* Soarez. *commun. opin. lit. C. num. 45.* Kirchov. 6.

n 5 *cent.*

cent.1.concluſ. 60. Tholoſ. *deciſ. 467.* Boer. *deciſ. 349. num. 8.* Gomez. *var.reſ.c.11.num.52.* Petrus Peckius *de jur. ſiſt. c. 5. num. 16.* Joan. Herm. Stamm. *de ſervit. perſ. lib.1.c.4. num.27.verſ. qui 4.* ubi ampliat: etiamſi privilegiata perſona fuerit. *vid.ſup.decad.1.q.4.n.12. decad. 2.q.3.n.23. decad. 3.q.7.n.3.& ſeqq.*

7. Rationem reddunt hanc: ne delictum * maneat impunitum, *L. ita vulneratus 51.ff. ad Leg. Aquil. L. in delictis 4. §. cum dominus 2. eod.* Weſenb. *num.1.in f. ff. de dolo.* Schneid. *num.6.* & quòd habeat locum vulgata regula: qui non * habet

8. in ære, luat in corpore *L. generaliter. ff. de pœnis L. pen. ff. de in jus voca. L. ſi quis 2. § in ſervos 3. ff. de juriſd. L. 1. §. 1. ff. de pœn. L. ad cognitionem 13. ff. de ceſſ. bon.* Greg. Tholoſ. *c. 10. num. 10.* Schneid. *num 6.* Socin. *reg. 65. fall.9.* Mynſ. *num. 10. num. 13.* Harpr. *num. 6.* Ex quo poſt Fab. Mynſ. *loc. cit.* infert: in cauſa * injuriarum condemnatum,

9. ad pœnam pecuniariam, licèt bonis cedere malit, quàm pœnam ſolvere, non eſſe audiendum, ſed puniendum in corpore, etiamſi civiliter ad pœnam pecuniariam quis ex delicto conveniatur, Plat. *n. 6.* Fab. *n.5.* Schneid. *n.6.* dicit tamen Cujac. *in f. parat. C. qui bon. ced.* rectè *ex l. ult. C. de cuſtodia reor.* inferri, etiam in cauſa criminali ceſſioni bonorum locum eſſe. Alii autem plenius diſtinguunt &

Limitant primò; ut ea quæ dicta ſunt, procedant

cedant

cedant tunc, quando mulcta ex delicto eſt applicanda fiſco, non etiam ſi parti, tunc enim * non poteſt commutari in pœnam corporalem, niſi actore conſentiente, *argt. c. fraternitas 12. q. 2.* Greg. Tholoſ. *c. 10. n. 1.* ſed expectanda eſt pinguior rei fortuna, idem per *c. Odoardus, extra de ſolution.* Covarr. *loc. cit. n. 8. verbo. hac verò.* 10.

Limitant ſecundò: ut procedat tunc, quando agitur vel ad pœnam * tantùm imponendam, veluti in furto, vel ad pœnam & intereſſe ſimul, quòd tunc, ſi placet actori, pœna pecuniaria in corporalem poſſit converti, *per d. c. fraternitas 12. q. 2.* Secus ſi debitor convenitur ad præſtandum id, quod intereſt, tunc enim poteſt bonis cedere, poſt Joan. And. *ad c. Odoardus* Greg. Tholoſ. *loc. cit.* Adeoque in pœna, quæ reſpectu debitoris tantùm eſt pœna, reſpectu autem creditoris rei perſecutio, & ei damni illati loco addicitur, ceſſioni bonorum locus eſt, neque illa ob delinquentis inopiam in corporalem mutanda, Harpr. *loc. cit. num. 7.* 11.

Et quamvis Covarr: * contradicat, & putet doctrinam noſtram procedere non tantùm, ubi quis ob crimen mulctatur in propriam & veram delicti pœnam, ſed etiam tunc, cum pœna eſt ſatisfactio & emendatio, æſtimatioque damni ipſo crimine proxi- 12.

mo

mo illati, *per c. finem litibus. de dol, & contumac*, tamen poſtea dicit, quòd in Regno Hiſpaniæ ex conſtit: Caroli V. damnatus criminis cauſâ ad pecuniæ ſolutionem pro damno actori illato, & pro verâ damni æſtimatione, poſſit bonis cedere, eoque beneficio ceſſionis à carceribus publicis liberari, non aliter, quàm ſi ea pecunia ex contractu & civili obligatione deberetur. Idque ait veterum JC. reſponſis non omninò obviare, quamvis fateatur apud judices Regiarum Curiarum non obſervari, & etiam in hac pœnâ delinquentem ad ceſſionem non admitti.

13. Unde infert Harprecht *num. 7.* debitorem * ex lege Aquilia, qui propter inopiam damnum, quod dedit, alii reſarcire non poteſt, ad ceſſionem admitti, additque rationem hanc: quòd reſpectu creditoris non ſit pœna, ſed rei perſecutio, & quòd cuivis cedere liceat, niſi prohibeatur; atqui nullâ lege bonis cedere prohibetur ille, qui non ad veram pœnam, ſed talem, quæ ex parte creditoris rei perſecutio eſt, tenetur, *vid. eund. num. 8.* ubi ad argumentum *ex c. finem litibus 5. de dolo & contumacia* deductum reſpondet, ibi expenſarum pœnam non ſolùm damni emendandi causâ, ſed ob id quoque introductam eſſe, ut temerarius litigator juſtam temeritatis ſuæ pœnam ſuſtineat.

Secun-

Secundò bonis cedere non poteſt ille debitor, qui ad factum * eſt obligatus, qui v. g. 14.
promiſit librum ſcribere, foſſam fodere, aut operas alias præſtare, *per L. in ſtipulationibus §. fin. ff. de V. O. & L. ſtipulatio §. ſive autem ff. de operis nov. nunc. vid. inf. decad. 3. q. 7. n. 64.* Tholoſ. *c. 10. num. 2.* Socin. *reg. 68. fall. 7.* idem Socin. *reg. 65. fall. 7.* Fab. *num. 4.* Platea. *num. 9. & 10.* Schneid. *num. 8.* Harpr. *num. 9.* Mynſ. *num. 11.* ubi *num. 12.* rationem reddit eandem, & iiſdem ferè verbis, quam & quibus verbis eam Tholoſ. *loc. cit.* Joan. Fab. *num. 4.* refert; etenim quando quis ad ceſſionem admittitur, id fit ex impotentia ſolvendi, atqui in eo, qui ad factum tenetur, ceſſat hujuſcemodi impotentia, ſi modò factum & operas explere poteſt, ut ſuppono, ergò cedendo non erit immunis: ex quo enim facere poteſt, & non facit, conſtat, quod eſt in dolo *per L. dolus ff. mandati.* Æquum tamen * eſt ei ſumptus ſubminiſtrari, ſi ad fa- 15.
ctum compellatur *per L. ſuo victu. ff. de operis lib. vid. ſup. quæſt. 7. num. 36. vid. ſup. q. 6. num. 86. & 87. q. 7. num. 35. & ſeqq.*

Quid ſi autem * factum ei impoſſibile ſit 16.
præſtare, & tamen non poſſit intereſſe ſolvere? hoc in caſu arbitrantur Jaſon. Fab. Mynſ. & Tholoſ. ceſſioni locum eſſe. Confer notata ſuprà *q. 8. decad. 1. num. 7.* ubi dixi ceſſionem habere locum, in obligatione dandi non

facienti

faciendi, vid. Brùn. *q. 4. quart. quæſt. princip. per tot.*

17. Tertiò: bonis cedere non poteſt * debitor fiſci *per* L. 2. C. *de exact. tribut.* L. *ſacrileg.* §. *fin. in f. ff. ad* L. *Iul. pecul.* Guid. Pap. *deciſ. 211. num. 3.* Gomez. *var. reſolut. c. 11. num. 51. verbo, adeo quod unum l. 2.* Boer. *deciſ. 349.* Socin. *reg. 65 fall. 8.* Schneid. *num. 7.* Tholoſ. *num. 3.* Dornſperg. *in ſyntagm. jur. l. 2. p. 2. c. 5.* Peckius. *loc. cit. vid. inf. decad. 3. q. 7. n. 79.*

18. Et ſiquidem de debito ratione * criminis agatur, res non habet difficultatem, nam quamdiu non ſolvit, tamdiu carceribus conſtringitur; Matth. Brun. *q. 9. quart. quæſt. princ. num. 3.* per rationem: ne delictum maneat impunitum, & quia luere debet in corpore, ſi non habet in ære, ſi ſit debitor ex contractu, vel quaſi, tunc bonis cedere poteſt, *id. loc. cit. num. 5. & 6. ubi ampliat & limitat:* ſi autem ſit

19. debitor tributorum, * non debet quidem carcerari, ſed ſi contumax eſt, honeſtè ſub cuſtodia detineri *per* L. *nemo*, C. *de exact. tribut.* Aufrer. *in deciſ. capell.* Tholoſ. *num. 28.* & Tholoſ. *loc. cit.* Brun. *q. 9. quart. q. pr. num. 2. vid. dec. 1. q. 5. n. 14.* verùm alii diſtinguunt, ut in ſeqq.

Communiter Limitant in eo caſu; quo paupertas excuſat, Joan. Bapt. Nic. *in regulis, v. cedens bonis. fall. 8.* Socin. *ibid. fall. 8.* Tholoſ. *loc. cit.*

Quar-

Quartò: quia ad * tributum ſeu collectas 20.
obligatus eſt, bonis cedere nequit, *per L. optimam. inf. ff. man.* Gloſſ. *in L. incola ff. ad municip.* Socin. *loc. cit. reg. 65. fall. 4. & reg. 68. fall. 4.* Schneid. *num. 7.* Mynſ. *num. 14.* Amplia: ut ſi jam ad ceſſionis beneficium fuiſſent in fiſci fraudem admiſſi, non obſtante ceſſione ad collectarum ſolutionem compelli debeant, & onera publica pro bonorum quantitate ſubire. Brun. *q. 9. quart. quæſt. princ. num. 1.* Tholoſ. *c. 10. n. 4.* ubi verum eſſe, & tunc procedere dicit, ſi ſolvendo ſit, & cedere velit, ſi verò non eſt ſolvendo, cedere poterit, Brun. *loc. cit. n. 2.* Quare autem ſubditi volentes cedere bonis propter collectas, quæ imponi ſolent pro modo patrimonii per æs & libram, non audiantur. 21.
Rationem * affert talem: quia habent unde diſſolvant ſufficiens patrimonium, cujus ratio habetur, & doloſè onus diffugere videntur. Rationem non abſimilem tradit Brun. *loc. cit. n. 4.* ubi addit: reo in contumacia perſiſtente bona ejus per fiſcum vendi. Et quamvis dicat poſt Alberic. mirabile eſſe, quòd prius perſona detineatur, quàm bona capiantur, ego tamen non miror, per tradita ſup. *decad. 1. q. 5. num. 14.* ubi dixi contumacem ſtatim poſſe mitti ad carcerem tædialem, & cuſtodiam liberam. Subnectit quoq; Tholoſ. *loc. cit.* Principes * quandoq; onera tam gravia indicere, 22.
ut ſæ-

ut ſæpe incolæ cogantur res ipſas relinquere, & aliò migrare, & non tam bonorum ceſſio-
23. nem, quàm diſceſſionem facere. Et * non deſunt, qui ſimpliciter dicunt, fiſcales debitores ob tributa ceſſione bonorum liberari poſſe à carcere. Joan. Fab. Cyn. Bart. & Joan. de Platea, quos allegat, Tholoſ. *loc. cit.* Brun. *loc. cit. num. 2.*

24. Quintò: non auditur is, qui * vellet cedere, ne publicis muneribus fungi deberet. *text. in L. 5. C. qui bon. ced. poſſ.* Mynſ. *num. 14.* Schneid. *n. 7.*

Sextò: ſi quis eſt obligatus * ad onus per-
25. ſonale; cedendo bonis non liberatur, *per L. cum fructuarius ff. de uſuf.* Socin. *fall. 1.* licèt illud onus ſit occaſione rei, *per d. L. cum fructus*; ubi Gloſſ. Socin. *reg. 6 fall. 1.* Ratio autem, cur pro oneribus & muneribus perſonalibus ceſſio
26. fieri nequeat, aſſignatur à Greg. Tholoſ. *c. 10. in f.* talis: quòd inops * propter neceſſitatem non habendi onera patrimonii non ſuſtineat, corpori autem indicta obſequia ſolvat, *L. 4. §. inopes ff. de mun. & hono*; vid. ſupr. *decad. 1. q. 9. n. 180.*
27. *cum ſeqq.* quodque perſonalia * munera in ſollicitudine animi principaliter, & vigilantiâ potiùs, quàm ſumptibus conſiſtant, *L. 1. §. illud. de mun. & hon.*

28. Septimò: ſi debitor * eo tempore, quo contraxit, ſciebat ſe non eſſe ſolvendo, non juva-

tur

tur poſtea beneficio ceſſionis, *argt. L. pen. in f. ff. de jur. dot.* Greg. Tholoſ. *c.9. n. f.* Pet. Peckius *loc. cit.* Socin. *fall. 7.* Mynſ. *num. 15.* Dornſperg. *loc. cit. num. 7.* Matth. Brun. *q. 4. princ. q. 13. per tot.* ubi concluſionem ponit: quòd debitor, qui tempore contracti debiti pauper erat, & ſciebat ſe non eſſe ſolvendo, ad refugium ceſſionis non admittatur, *vid. decad. 1. q. 7. num. 99. decad. 2. q. 3 num. 20. in f. decad. 3. q. 7. num. 21. & ſeqq.* Quam poſt Caſtrenſ. declarat, & putat locum habere, quando * debitor aſſerendo ſe habere idoneas facultates creditorem ad ſecum contrahendum dolo induxit, vid. Stamm. *num. 21. c. 3. l. 1. & num. 27.* ut ita ratio hujus ſit fraus & dolus in contrahendo commiſſus, *id. num. 2. 4. & 7.* unde à contrario *d. num. 4.* Infert: ſi dolus non interveniſſet, tunc videretur creditor cum eo contrahendo eum velut idoneum approbaſſe. 29.

Octavò: ab hoc beneficio rejiciuntur, qui ſpe ceſſionis * contraxerunt, *argt. L. pen. inf. ff. de jur. dot.* Dyn. *in reg peccatum. de R. I. in 6.* Matth. Brun. *q. 30. quart. quaſt. princ. per tot.* Greg. Tholoſ. *c. 9. num. 10. id. c. 15. num. 3.* Schneid. *num. 10.* Mynſ. *num. 15.* Socin. *fall. 18.* Harpr. *num. 10.* Pet. Peck. *loc. cit.* quemadmodum in ſimili, ſi quis * mutuaſſet pecunias ſub uſuris ſpe veniæ à debitore vel à Principe conſequendæ, ob damnatam ejus intentionem bonorum 30. 31.

ceſſionis beneficium perdit, Brun. *q.18. quart.*
32. *quaſt.princ. num.2.* Ratio: quia * ſpe beneficii vel privilegii peccans privilegio non gaudet, L.*pen.ff.de jur.dot.c.f.extra de immum:Eccleſ.L.10.C. de feriis*, Quod declarat Mynſ.*num.15*. Stamm. *d.n.27.* ſi eò ſecuriùs negotiatus eſt, & Tholoſ. *d.n.10.* ſi de eâ voluntate liquidò appareat, adde Harpr. *n.10.* ubi exiſtimat, veriſimile eſſe, eum qui contractûs tempore ſciebat ſe non eſſe ſolvendo, ſpe ceſſionis contraxiſſe, *conf.dec. 3.q.7.poſ.5.n.32.*

33. Nonò: cedere * nequit, qui ſolvendo eſt, vel dives, qui plenariè habet, unde ſatisfaciat, Socin. *reg.65. fall.11. & reg.68.fall.7.* Schneid. *num.12.* Greg. Tholoſ. *p.3.ſyntagm. c.8. num.1.* Brun. *q.16.quart.quæſt.princip.per tot.* ubi *num.2.* rationem aſſignat: quia pro civili debito ad
34. capturam * non devenitur, niſi priùs factâ bonorum excuſſione, & ſi bona non reperiantur; ſi ergò bona reperiuntur pro ſatisfactione creditorum, ad bonorum ceſſionem deveniri non poterit. Refert tamen Socin. *loc. cit.* aliquos, qui volunt etiam divitem cedere poſſe.

Decimò: ceſſionis beneficio non juvatur
35. * debitor, qui alienavit & diſſipavit bona in fraudem creditorum, *L.fin.§.fin ff. de his qui in fraud.credit. per L. 4.verbo, actor. ff. de re jud.L.fin. ubi Dd. de jurid.omn. jud.* Schneid. *n.9.* Socin.
fall.

fall. 5. Tholoſ. *c.* 9. *num.* 10. Joan Herm. Stamm. *d. num.* 27. quia nemini * fraus & dolus patro- 36.
cinari debet, vid. Matth. Brun. *q.* 5. *quart. quaeſt. princ. num.* 4. & 5. ubi docet: eos carceri intrudi debere, tradit prætereà, quando præſumatur in fraudem alienaſſe, confer *decad.* 1. *q.* 7. *num.* 98. *quaeſt.* 9. *num.* 19. A prædictis non differunt ſeqq.

Vndecimò: Legis Juliæ beneficium ad fraudatores & decoctores, * id eſt, eos, qui ne- 37.
quitiâ ſuâ, luxuriâ, luſu, prodigalitate, aliòve inhoneſto modo bona perdiderunt, non pertinet, vid. *decad.* 1. *q.* 5. *n.* 97. *cum ſeqq. n.* 101. *cum ſeqq. q.* 7. *num.* 98. verùm ad eos qui ex accidenti, vi majore aliquâ, veluti incendio, naufragio, vel hoſtili incurſu fortunis everſi fuerunt *per L.* 1. *C. qui bon. ced. poſſ.* jus Bavar. *tit.* 13. *art.* 5. & 8. (vel aliquali ſuâ culpâ per *not. ſup. q.* 1. *num. f. vid. ſup. decad.* 2. *q.* 3. *n.* 15. & 20.) illi enim, qui datâ operâ rationes conturbant, à ceſſione ad carcerem remittuntur, Policey-Ordnung/ Anno 77. *tit.* 23. Matth. Steph. *ad Nov.* 135. *num.* 6. & 7. Greg. Tholoſ. *c.* 9. *n.* 13. Socin. *reg.* 68. *fall.* 5. Stamm. *dict. num.* 27. Matth. Brun. *q.* 18. *quart. quaeſt. princ. num.* 1 *id. q.* 28. *per tot. id q.* 20. *quart. quaeſt. pr. num.* 6. ubi exemplificat in marito, qui doloſè alienavit, ſeu bona diſſipavit in fraudem ſuæ uxoris, *vid. eund. q.* 27. *quart. quaeſt. pr.*

num, 2. item q. 4. n. f. Tholoſ. *c. 9. num, 10.* confer ea, quæ ſcripſi ſuprà *decad. 1. q. 5. n. 98. & n. 114.* vide etiam Hotoman. *q. 26.* ubi rationem reddit *ex L. interdum 56. §. 1 ff. d. furt. & L. pen. ff. de condict. cauſ. dat.* ubi fures corporali ſupplicio affici-
38. untur,* quo in numero probabile eſt debitores, qui non fortunæ injuriâ, ſed ſuâ culpâ & nequitiâ ad egeſtatem redacti fuerunt, habitos fuiſſe. Confer ea quæ notat Tholoſ. *c. 9. n. 12.* & ego notavi ſup. *decad. 1. q. 5. n. 53. & num. 99. q. 9. num. 15.* Rationem aliam reddit Harprecht.
39. *num. 25.* quia * criminoſus ſemetipſum pœnæ ſubdidiſſe intelligitur, neq; damnum ſentire videtur is, qui ſuâ culpâ ſentit, adhuc aliam Brun. *q. 28. quart. quæſt. princ. num. 3.*
40. quia non eſt * æquum, quemquam ex proprio dolo vel delicto relevari, & præmium reportare, *L. verum, §. tempus autem, ff. pro ſocio.* ubi amplius dicit, talem poſſe extra ordinem puniri, & incarcerari, ac debere in carceribus mori. *num. 1. & 5.* non abſimilem rationem tradit Tholoſ. *c. 9. num. 10.* quia nemini fraus & dolus patrocinari debet.

41. Duodecimò: Nec illi * quidem cedere poſſunt, qui partim ſuâ culpâ, partim fortunæ vitio decoxerunt, Harprecht. *num. 27.* per auctoritates & rationem, quas allegavi ſuprà *q. 3. limit. 3.* quia hos admiſta culpa deploratos, adeoque miſeratione indignos reddere putatur,

tur, idque de jure Bavarico omni dubio caret, ſecundum quod non aliter cedere poteſt, niſi caſu inevitabili depauperatus ſit, wann er auß unvermeidentlicher Noth / und unfürſehenem Unglücks-Fall zu ſolcher Armut kommen / daß er nicht bezahlen kan/*tit. 13. art. 5.* Sed de jure communi non videtur beneficium ceſſionis amittere, ob culpam commiſſam, Brun. *q. 15. quart. quaſt. princ. num. 6. & q. 29. quart. quaſt. princ. per tot.* vid. eundem diſting. *q. 20. quart. quaſt. princ. n. 32. & 33.* Confer notata ſup. *q. 1. decad. 2. num. f. q. 3. num. 15. & 22.* inf. *hoc q. num. 45. q. 9. num. 121.*

Decimo tertiò ; ad beneficium ceſſionis non admittuntur menſæ argentariæ everſores, quos vocamus bancorottos, * fallitos, 41.
fraudatores, idq; propter eorum dolum, & quia ceſſio miſerorum eſt, Matth. Brun. *q. 5. quart. quaſt. princ. per tot.* Pet. Peckius *d. c. 5. num. 16.* Greg. Tholoſ. *c. 9. n. 11.* ubi rationem reddit: iſti quippe cedunt foro doloſè, & multorum pecuniis interceptis contra fidem publicam, quam dederunt, cum multorum pernitie ſolum vertunt. Conſimilem rationem reddit Benevenu: Strach, *in tract. de decoctor. p. 3. n. 9.* quia * ceſſio eſt miſerorum ſubſidium, 42.
non autem præſidium doloſorum, Brun. *d. q. 5. n. 3.* Et cum dolo malo decoctor bona alienaverit, adeo ut reperiri non poſſint, indignus

43. * eſt legis beneficio, quia in legem commiſit, *L. ſed et ſi. §. interdum ff. quod cum eo.* vide de his etiam Matth. Stephan. *ad Nov. 135. in fin. & n. 6. cum ſeqq.* & quæ notavi ſuprà *decad. 1. q. 5. n. 101. cum ſeq.* Unde

Decimo quartò; generaliter loquendo qui in dolo eſt, cedere non poteſt, debitor nimirum
44. * fraudulentus & doloſus, vide quæ notavi ſuprà *decad. 1. quaſt. 9. num. 20. decad. 2. q. 7. num. 7.* Dornſperg. *c. 5. n. 5.* poſt Boër. *deciſ. 215.*
45. Brun. *q. 21. quart. quaſt. princip.* ubi * exemplificat in muliere, quæ tempore promiſſionis dotis in dolo fuit, cùm ſciret ſe dotem promiſſam ſolvere non poſſe, *per L. fin. in gloſſ. ff. quæ in fraud.* Sic ſi dolum vel latam culpam (*vid. ſup. q. 1. in f. q. 3. num. 15.*) ſocius commiſerit, perdit beneficium ceſſionis, Brun. *q. 24. q. 4. princip.* ubi dicit; is enim qui doli ratione convenitur, ceſſionis refugium non habet, idem repetit *q. 28. num. 1.* confer notata ſupra *decad. 1. q. 5. num 117.*

46. Decimo quintò: ſpolians aliquem * non auditur recurrens ad beneficium ceſſionis,
47. Tholoſ. *c. 9. n. 14.* per rationem: indignus * quippe eſt legis beneficio, qui contra leges facit, *L. 1. C. ubi ſenatores vel Clariſſimi L. 3. C. de Epiſcop. audi-*
48. *entia*, cum & jura non * decipientibus, ſed deceptis ſubveniant, *L. 2. §. ſed ita 3. ff. ad SC. Vellej. L. ſi mulier 23. ff. eod. c. inter dilectos 8. extra de donat.*

De-

Decimo ſextò: quando debitor ab initio negaſſet * debitum, & poſtea fuiſſet convi- 49.
ctus & condemnatus, non gauderet privilegio ceſſionis, *argt. L. ſed ſi ex parte 4. §. 1. ff. quod cum eo, qui in aliena, & L. ſed hoc ita 22. inf. ff. de re judic*: vide Matth. de Afflict. *deciſ. Neapol. 296. & 379. num. 4.* Kirchov. *cent. 2. concluſ. 20.* Schneid. *num. 13. & 15.* Socin. *reg. 65. fall. 16.* Pet. Peck. *cap. 5. num. 16.* Mynſ. *num. 8.* ubi dicit, eum prohiberi cedere, qui non agnoſcit debitum, ſed illud diffitetur, ita ut non poſſit conſtare, num debeat creditoribus, nec ne. vid. ſup. *q. 7. num. f. inf. hac q. n. 90. decad. 3. q. 7. n. 42.* Greg. Tholoſ. *c. 8. p. 3. n. 1.* Joan. de Platea *d. §. f. n. 1. inſt. de act.* Ratio poteſt eſſe ipſa pœna mendacii, & doloſæ inficiationis, nam mendaces * oderunt jura, 50.
argt. L. 7. C. de diverſ. reſcript. L. 5. C. ſi contra jus. & mendacium * necat privile- 51.
gium, *L. pen. C. d. T. L. ſi dubitet. 10. §. 1. ff. de fidejuſſ. L. 1. §. interdum. 15. ff. ſi quadrup. L. ſi unus 67. §. fin. ff. pro ſocio.* Sic Matth. Brun. *q. 27. quart. quaſt. princ.* in ſimili dicit, quando donans negaret bona, de quibus lis eſt, donaſſe, eum, propter ſuum dolum ceſſionis beneficiũ perdere. De ſubſtantia itaque * ceſſionis eſt, fate- 52.
ri debitum, id eſt agnoſcere *L. pen. & fin. ff. de ceſſ. bon. vid. ſup. q. 7. num. 47.* vel in judicio, vel extra judicium, quibus paria ſunt, ſi non contradicat, ſed patiatur, ſe condemnari, ſi

fateatur coram teſtibus, vel Notario, Tholoſ.
53. *c.11, n.15.* Et quamvis * Harprecht. *n. 19.* repugnet, ob id, quòd etiam judicatus, id eſt damnatus, bonis cedere poſſit, ne in carcerem detrudatur, *L. 1. C. qui bon. ced. poſ.* ex quo putat evinci, debitorem, qui negavit debitum, hoc ceſſionis beneficio non privari; nam eum qui condemnatus eſt, debitum negaſſe oportuit;
54. cum judicium * reddatur in invitum,
55. & in * confeſſum nullæ ſunt partes judicis, niſi condemnatio, *L. quidam ff. de reb. cred.* ad quod allegat etiam *text. in L. de ætate 11. §. ult. ff. de interrog. injur. fac.* Tamen his non attentis Greg. Tholoſ. *c.11. num.15.* in ſua perſtat ſen-
56. tentia, * quòd ſi quis negaverit à principio, & fuerit condemnatus, & poſtea debitum confiteatur, confeſſionem hanc, ſi repugnet creditor, nihil prodeſſe ad impetrandam ceſſionem, excipereque poſſe ejus creditorem, ſe non acceptare confeſſionem, quia ei non ex-
57. pediat. Deinde quòd vel ex eo, quòd * in negatione uſque ad ſententiam perſtitit, dignus pœnâ ſit, & amiſſione beneficii propter mendacium. Ad textus in contrarium allegatos reſpondet, poſt ſententiam condemnatum ad ceſſionem admitti, videl.: ſi uſque ad ſen-
58. tentiam * non fuit debitum inficiatus, ſed pœnituit, vel ſit is, qui inficiatur uſque ad ſententiam, juſtam tamen cauſam habens, vel

dubi-

dubitandi, vel diffitendi, *argt. L. ſciendum ff. de uſuris*, v. g. ſi fuit hæres defuncti, nam qui * 59.
in jus alterius ſuccedit, juſtam ignorantiæ cauſam cenſetur habere, *c. cum quis, d. R. l. in 6.* vid. Matth. de Afflict. *deciſ. 378. num. 1.* vid. Matth. Brun. *q. 2. princip. num. 6.* Fortaſſis * aliter ita re- 60.
ſponderi poteſt, condemnatum quidem infi-ciari debuiſſe, non tamen ſimpliciter debitum, ſed negando narrata, prout narrantur. Angel. Aretin. *ff. item ſi ſocius. inſt. de action.* Brun. *q. 24. quart. q. princ. num. 15.* Imò etſi maximè confeſſus fuiſſet, tamen judicari & ſententia ferri potuiſſet, quia hodie in confeſſis * ſen- 61.
tentiâ ſemper opus eſt, Weſenb. *num. 8. in f. ff. de confeſſ.*

Decimo ſeptimò: cedere prohibetur is, qui
* occultat bona debitoribus, vel ea manife- 62.
ſtare recuſat, Mynſ. *h. num. 10.* Schneid. *num. 15.* Platea *num. 4.* Angel. *ff. cum eo quoq; n. 8.* Stamm. *l. 1. c. 4. num. 27.* vid. ſup. *decad. 1. q. 7. n. 51. decad. 2. q. 2. num. 83 q 7. n. 47.* nam cum confeſſione debiti tenetur quoq; debitor omnia bona uſque ad quadrantem indicare & indicata relinquere, aliter non admittitur, *argt. L. fin. §. licentia. ff. de jur. delib. argt. L. 2. C. quando & quibus quarta pars l. 10.* Greg. Tholoſ. *d. c. 11. n. 16.* ubi rationem reddit: quia * ſubtrahens quippiam ex 63.
bonis, ſimilis eſt neganti, *L. hæreditatem §. fin. ff. ad L. Flav.* Rationem ſimilem tradidi ſuprà

decad. 1. q. 6. num. 29. quia cùm teneatur omnia dimittere, qui bonis cedit, dolo facit, ſi quid occultat, vel retinet, *per L. dolus ff. mandati* Joan.
64. Fab. *num. 2. §. f. inſt. de action.* Limita * niſi ſine dolo malo, vel modicum celaverit, Vivius comm. opin. *l. 1. r. debitor ceſſionis in f.*

Decimo octavò: non tenetur creditor ceſ-
65. ſionem debitoris admittere, ſi lex * municipalis eam prohibeat, vid. ſup. *decad. 2. q. 3. n. 29.* quemadmodum teſtatur Greg. Tholoſ. *c. 9. num. 16.* in Gallia alienigenis denegari ceſſionis auxilium, & in Flandricis provinciis Belgas indigenas non aliter ad ceſſionem admitti, niſi impetraverint à Principe magnâ cum cautione, & multis interpoſitis conditionibus, ſic Brixiæ extat ſtatutum de non faciendâ ceſſione bonorum, Menoch. *de arbit. jud. quaſt. cent. 2. caſ. 183. num. 9.* Sic in *decad. 1. q. 8. n. 5.* dixi, Saxones debitorem non ſolvendo exiſtentem, condemnare ad manus creditoris, non obſtante ceſſione, ibidemq; rationem reddidi, conf. *q. 3. n. 29. ſup. h. dec.*

66. Decimo nonò: Deportatus * ſeu relegatus, & qui dicitur bannitus, proſcriptus, ſeu exul, cujus omnia bona fiſco applicata ſunt, cui poſtea bona & civitas reſtituuntur, non admittitur petens ad ceſſionem, *p. L. 2. & f. C. de*

C.de ſent.paßis. Greg Tholoſ. *c.9.num.17.* Mynſ. *num.16.§.fin.inſtit.de action.*Socin.*reg.65.fall.15.*

Vigeſimò:Obligatus * ad rem in ſpecie,bonis cedere non poteſt,Matth. Brun. *q.12.quart. quæſt.princip.* Ratio : quia ſufficit illam ſolam rem, quæ petitur vel vindicatur,dimittere, & ſic quod * poteſt fieri paucioribus, non debet fieri pluribus. Ariſt.*8.top.* 67. 68.

Vigeſimo primò : Cedere * non poſſunt emphyteuta & feudatarius ſive Vaſallus, Socin.*reg.65.fall.2.& 3.* nam cedens bonis retinet emphyteuſim & feudum , ſed non eorum commoditates. Idemq; eſt in bonis prohibitis alienari, Benedict.Vadus ad Socin. *loc. cit.* vid.eund. Socin.*reg.68.fall.2.& 3.*& quæ notavi ſuprà *q. 1. num.92. q. 6.num.69.* Ratio autem hæc eſt, quia ceſſio * ad eum finem fit,ut bona ceſſa vendantur, & inde debita ſolvantur, atqui bona emphyteutica & feudalia alienari, conſequenter vendi, aut cedi non poſſunt. 69. 70.

Vigeſimo ſecundò : Beneficio ceſſionis uti amplius non poteſt , neque ad eam cogi, qui dilationem * quinquennalem obtinuit & acceptavit, *L. cum.ſolito 8. C. qui bon. ced.* Schneid. *num. 5.* vid. ſup. *q. 7. n.27.*nam electâ dilatione quinquennali ceſſionis auxilio videtur renunciatum, Cujac. *in f. parat. C. qui bon.* 71.

bon. ced. Harpr. *n. 22.* Item ſi debitor antea im-
72. petravit quinquennalem dilationem, * quæ effluxit, poſt Matth. de Afflict. *deciſ. 378.* Dornſperg. *in ſyntagm. l. 2. p. 2. c. 5. num. 2.* Socin. *reg. 65. fall. 14. & reg. 68. fall. 8.* Harpr. *num. 22.* Matth. Brun. *q. 26. princip.* Fichard. *in addit. ad Villal. l. C. num. 33.* Graff. *l. 1. c. 12. q. 5.* Ratio prioris cur non amplius pœnitere & ſponte cedere
73. poſſit, eſt: quia ad cedendum bonis * non debet inducere ſpontanea voluntas, ſed neceſſitas, *vid. ſup. q. 7. num. 18.* poſt conceſſas autem inducias nulla amplius eſt cedendi neceſſitas. Idque locum habet, ſi creditores inducias concedant; ſi autem Princeps, aſſignat Brun. *loc. cit. n. 22.* hanc rationem, quare non amplius
74. ad ceſſionem cogi poſſit, quòd de modico * præjudicio agatur, ex eo, quòd jus creditoris non tollatur funditùs, ſed ſolùm ad certum
75. tempus differatur, unde dici ſolet: id * quod differtur, non aufertur, *L. quoties C. de precibus Imp. off.* vid. *decad. 1. q. 1. num. 27. inf. q. 9. num. 118.* concordat Harpr. *num. 23.* ubi ait: hoc utile eſſe propterea: quia debitores ſe recolligere, rem ſuam augere, & creditoribus ſatisfacere poſſunt, *vid. decad. 4. q. 3. rat. 4. q. 5. indic. 2.* Ratio
76. poſterioris, * quia is qui dilationem quinquennalẽ petit, cavere debet, ſe effluxo quinquennio ſoluturum, ut infra *decad. 4. q. 9.* dicam, ergo ſimpliciter neceſſe habet ſolvere,

Harpr.

Harprecht,*num.23*,Limita tamen*primum caſum,ut adhuc cedere poſſit, vel debeat,ſi major pars creditorũ in ceſſionem potius, quàm dilationem conſentiat *d*, *L. 8.* & ipſis plus debeatur. 77.

Vigeſimo tertiò : neq; tunc* cedere poteſt debitor, quando creditores renunciaverunt juri debitoris incarcerandi, vel non petierunt debitorem incarcerari, Nicol, Boër.*deciſ.349. num. 10. verſ. ſic etiam debitor*. Soarez.*com.opin.lit. C.num.43.* Vivius. *com. opin. verbo, debitor non poteſt*. Socin. *reg. 65. fall. 12*, quia tunc ceſſat ratio hujus beneficii ceſſionis, quæ eſt, ut non incarcerentur debitores, poſt Bald. *ad L. 1. C. qui bon. ced. poſſ.* Socin. *loc. cit.* vid. tamen ſup.*q. 7. n. 16. & ſeqq.* Quod in tantum extendit Covarr. *reſol. l. 2. c. 1.* ut putet ceſſionem fieri non poſſe,niſi eo tempore,quod ad requiſitionem creditorum debitor in carcere cuſtoditur *n. 5.* Sed hoc eſt contra quotidianam praxin, & finem ceſſionis, quæ ideo introducta, ne debitores etiam condemnati ad carcerem trahantur, Menoch.*de arbit.jud.quæſt.caſ.183.n.8.* 78.

Vigeſimo quartò : hac * ipsâ de causâ minor cedere non poteſt ſecundùm aliquos, quia incarcerari non poteſt,*vid.tamen ſup.decad. 1.q.7.n.29.& 30.* & ſic ceſſat ratio hujus beneficii,idem Socin,*ibid.fall.13.* 79.

Vigeſimo quintò:Hæres * dolo non conficiens 80.

ficiens inventarium, cedere non poteſt, cùm præſumatur voluiſſe fraudare creditores. *per §. Sancimus, auth, de hæred. & Falcid.* Socin, *loc. cit. fall. 10.*

81. Vigeſimo ſextò: Ceſſio nunquam * admittenda, niſi creditores inſtent & petant, Socin. *reg. 65. fall. 17.* per rationem: quia hoc beneficium eſt miſerabile & ſubſidiarium, ergo non debet ultrò arripi. Hinc poſt Buttrigarium tradit Greg. Tholoſ. *c. 9. n. 18.* voluntariè inopem cedere non poſſe, & quòd ceſſio non aliter admittatur, niſi urgentibus creditoribus, ſi velint carceribus mancipare, vel detinere debitorem, factâ bonorum diſquiſitione cum vicinis per apparitorem. Et quamvis repugnet Bart. dicit tamen Boër. *decis. 349. n. 8.* paſſim in Gallia Buttrigarii ſententiam practicari. Sunt enim pleriq; deperditi homines (ut ait Mynſ. *n. 8.*) qui malunt bonis cedere, ubi fortè non cogerentur, quàm commodare creditoribus. Sed de his in præced. quæſt. *num. 16. & ſeqq.* plura, vid. ſup *q. 7. n. 6.* Matth. de Afflict, *decis. 379. num. 3.*

82. Vigeſimo ſeptimò: Cedere * nequeunt illi, (juxta quorundam opinionem, mihi tamen non ita probatam) qui habent beneficium competentiæ, ita ut non teneantur, niſi in quantum facere poſſunt, Schneid. *n. 10.* per rationem; quia ceſſat in iis ratio ceſſionis, ſcili-

cet

cet detruſio in carcerem, de quibus itidem in ſuper. quæſt. actum, *vid q.1. ration: 11. per tot. n. 123. cum ſeqq. decad. 1. q. 5. n. 47.*

Vigeſimo octavò: Si poſt * ceſſionem debitor locupletior ſit factus, iterum cedere non poteſt, *per L. is qui 4. in princip. ff. de ceſſ. bon. L. ſi debitoris 7. ff. eod. tit. §. fin. inſtit. de action. L. cum & filiſfam. 7. inf. C. qui bon. ced. L. ex contractu 3. inf. C. de bon auct. jud. poſſid.* Gail. *l. 1. obſ. 43. num. 20.* Covarr. *l. 2. var. reſol. c. 1. num. 6.* ſed tenetur ſolvere. 83.

Ratio: * quia per ceſſionem obligatio non extingvitur, *inf. decad. 3. quæſt. 1. num. 131.* & ceſſio non impedit ſubſtantiam obligationis, ſed effatum durante inopiâ. Itaque ſuſpenditur tantùm actio, donec ad pingviorem fortunam debitor pervenerit, Greg. Toloſ. *c. 13. num. 1.* quia beneficia Principis conceſſa eſſe intelliguntur, quantum fieri poteſt, ſine alterius ſaltem omnimodâ jacturâ; alioquin debitor perveniens ad ſecundam & proſperam fortunam fieret ditior, contra leges naturæ cum alterius damno. Hoc tamen 84.

Limit: Primò, * niſi modicum ſit, quod poſteà acquiſivit, *d. L. 7. §. fin.* verbo, quod idoneum emolumentum *inſtit. de action. L. qui bonis. 6. ff. de ceſſ. bon.* Menoch. *de arbit. jud. quæſt. cent. 2. caſ. 183. n. 20.* 85.

Limit:

86. Limit: ſecundò, niſi * miſericordiæ causâ ei poſtea aliquid ſit in alimenta relictum, *d. L. 6.*

87. Limit: tertiò, niſi * ultra id, quod facere poteſt, conveniatur, ita, ut alimenta non retineat, Gomez. *var. reſol. l. 2. c 11. num. 52. in princ.* cogendus enim erit, cùm ad pingviorem fortunam pervenerit, æs alienum ſolvere, ita tamen, ut ei deducantur alimenta, quibus ſatis cautum ſit egeſtati imminenti, Menoch. *loc. cit. num. 21.* Covarr. *l. 2. c. 1. var. reſol. n. 6.* ubi dicit, nec in foro animæ ulterius teneri.

88. Limit: quartò: ut is * qui bonis ceſſit, actibus juxta loci conſvetudinem ignominioſis, non teneatur ſolvere debitum, quamvis pingviorem nactus fuerit fortunam, cùm ſatis eâ ipsâ ignominiâ fuerit punitus, & ea pœna loco ſolutionis ſufficiat, Covarr. *loc. cit.* Menoch. *loc. cit. n. 23.* Greg. Tholoſ. *p. 3. ſyntagm. c. 8. n. 6. vid. inf. decad. 3. q. 1. n. 99.*

89. Limit: quintò, idem eſſe, ſi quis aliter * punitus ſit corporali pœnâ loco pecuniariæ, quam præ inopia ſolvere non potuit, eò quòd corporalis pœnâ loco totalis ſatisfactionis ſuccedat, Joan. de Platea *ff. f. num. 5. & 6. inſt. de act.* Covarr. *loc. cit.* ubi tamen ab hac opinione recedit, & debitorem adhuc in animæ judicio teneri exiſtimat, vid. eundem Covarr. *ad reg. peccatum p. 1. in princ. n. 2. verſ. hinc etiam & illud.* ubi plenius diſtingvit.

Vi-

Vigeſimo nono: cedere * quis nequit, antequam debitum agnovit, vel confeſſus condemnatùſve eſt, *L. qui cedit 8. ff. de ceſſ. bon.* Matth. de Afflict. *deciſ. 387. num. 2.* Covarr. *var. reſol. l. 2. c. 1. n. 5.* quia intereſt creditoris, ne ante fiat ceſſio, ratione probationum faciendarum de debito, quas hodie habet, & forſan in futurum non habebit, confer ſupra *num. 49. & q. 7. num. 47.* 90.

Trigeſimò: cedere * non poterit, qui beneficio ceſſionis bonorum renunciavit, vel ſe ad carceres obſtrinxit. Id quod eſt controverſum apud Covarr. *l. 2. var. reſol. c. 1. num. 7.* Greg. Tholoſ. *c. 15. per tot.* Schneid: *num. 13.* Joan. de Platea *num. 17.* Joan. Fab. *num. 8.* Capell. Tholoſ. *deciſ 61. & deciſ. 231* Vivium *l. 1. com. opin. verbo, debitor non poteſt.* Guid. Pap. *deciſ. 211.* Villal. *com. opin. lit. O n. 7. in addit.* Coler. *de proceſſ execut. p. 1. c. 6. n 39. 44. & n. 95. n. 122.* Harpr. *num. 11. cum ſeqq.* Bart. *l. 2. conſ. 116. n. 2.* 91.

Sed de hac controverſia in ſuperioribus jam ſatis, vid. *quæſt. 6. n. 167. cum ſeqq. q. 10. num. 2.* Tempus * nunc eſt, ut à ceſſione tanquam dimiſſione bonorum univerſali, gradum faciam ad ſpecialem, nimirum dationem in ſolutum, *vid. q. 9. num. 61.* de qua ſit. 92.

QUÆSTIO IX.

Vtrum moderni debitores calamitate belli depauperati cogantur, ſi aliud non habent, prædia ſua vendere, vel ea creditoribus in ſolutum dare?

SUMMARIA.

1. *Proceſſus antiquus contra debitores non ſolvendo exiſtentes.*
2. *Quomodo emendatus, & quare?*
3. *Patria ſalus ob unius creditoris avaritiam in periculum agi non debet.*
4. *Inſtrumenta ruſtica ob debitum capi ſi nequeunt, quare ipſi ruſtici?*
5. *Remedia varia ſubterfugiendi carcerem.*
6. *Remedium ceſſionis.*
7. *Ceſſio bonorum quare acerba?*
8. *Ceſſio infamiam facti irrogat & quare? num. 9. cur non infamiam juris? n. 10.*
11. *Iuſtinianus Imp. anteceſſores ſuos humanitate ſuperare, & omnia in meliorem ſtatum reducere contendit.*
12. *Beneficium Novell: 135. quare introductum ſit?*
13. *Favendum uni non eſt, ut alteri fiat injuria.*

14.

14. *Debitoribus ita providendum, ut non creditores nimium graventur.*
15. *Temperamentum legum Juſtinianearum.*
16. *Debitor inops prædia vendere, vel emptore nullo reperto creditori in ſolutum dare debet. n. 19. n 31. Ratio. n. 34.*
17. *Datio in ſolutum carcerem & ceſſionem bonorum excludit.*
18. *Caſus ad declarandam præſentem quæſtionem propoſitus.*
20. *Quid interſit inter debitores ante & poſt bellum vel durante eo, debita contrahentes?*
21. *Exempla non reſtringunt, ſed declarant.*
22. *Bellum Suecicum multos graviter afflixit.*
23. *Beneficium Nov. 135 non competit tantum debitoribus ex mutuo, ſed quolibet alio contractu.*
24. *Creditor quis dicatur?*
25. *Bonorum venditio & adjudicatio non habet locum in hypothecariis tantum, ſed etiam chirographariis creditoribus.*
26. *Creditor primariò pecuniam creditam, & in ſubſidium tantùm prædia petere poteſt.*
27. *Mutui natura eſt, ut res ejusdem qualitatis reſtituatur.*
28. *Paria ſunt habere & habere poſſe.*
29. *Mobilia ante immobilia diſtrahenda, & quare? num. 30.*

32. *Invitus nemo cogitur vendere rem ſuam, fallit. n.33. Ratio.n. 38.*

35. *Fides nulla eſt, niſi ſit neceſſaria ſolutio rerum creditarum.*

36. *Eccleſiaſtica res alienari nequeunt: limit: quando Eccleſia ære alieno gravatur.*

39. *Quid juris? ſi debitor cunctetur bona vendere?*

40. *Quid ſi emptor inventus fuerit?*

41. *Quid ſi non offerat juſtum pretium?*

42. *Paria ſunt nolle emere, & non velle juſto pretio emere.*

43. *Quid ſi nullus emptor reperiatur?*

44. *Prædia in ſolutum danda, & quare tunc primùm?*

45. *Prædia dantur in ſolutum pro quantitate debiti.*

46. *Adjudicatio bonorum ex Novell. 135. & ex præſcripto D. Pii in L. 15. §. 3. ff. de re jud. in quo differant?*

47. *Æſtimatio prædiorum in ſolutum dandorum quare à judice facienda?*

48. *Electio prædiorum quare creditori conceditur?*

49. *Qui gravatur in uno, non eſt mirum, ſi relevetur in alio.*

50. *Eccleſia debitrix non cogitur in ſolutum dare meliora, ſed mediocria.*

51. *Evictio quare præſtanda à debitore prædia in ſolutum dante?*

52. Can-

52. *Cautionem qualem præſtet debitor, ſi emptor reperitur?*

53. *Cautio qualis à debitore ſit præſtanda, ſi prædia in ſolutum offerat. & n. 55.*

54. *Creditoribus ita providendum, ut non debitores graventur.*

56. *Datio in ſolutum in quo conveniat cum ceßione bonorum, & in quo differat. n. 57.*

58. *Ceßio eſt ignominioſa, datio in ſolutum non item.*

59. *Datio in ſolutum transfert dominum.*

60. *Ceßione factâ cedens non deſinit eſſe dominus bonorum ſuorum ante addictionem, vel diſtributionem pecuniæ.*

61. *Ceßio bonorum eſt univerſalis, datio bonorum particularis.*

IN ſuperioribus quæſtionibus aliquoties dixi, de jure * antiquo 1. inductum fuiſſe, ut ſi debitor ſolvendo non eſſet, vel carceribus manciparetur, vel creditori ad operas præſtandas in ſervum quodamodo addiceretur, *vid. decad. 1. q. 5. n. 106. cum ſeqq. & q. 8. n. 10.* Matth Stephan. *ad Novell. 135. n. 2.* Quod jus poſterioribus legumlatoribus durũ nimis viſum, acproinde ab ipſis * emendatum, illudque 2. con-

conſtitutum fuit, ut ſolutio ſolùm ex bonis debitoris fieret, nec corpus quicquam pateretur, aut creditori addiceretur, *vid. ſup. decad. 1 q. 5. n. 111.* idque partim ob rationes ſuprà adductas, partim verò ideò: quia debitores plerique vel milites, ſunt, vel pagani. Si milites,
3 non * videbatur æquum, eos, qui pro patriæ ſalute pericula ſubirent, pro debitis in carcerem duci, aut ob uniûs creditoris avaritiam in periculum agi patriæ ſalutem, *vid. ſuprà decad. 1. q. 7. num. 39.* Si pagani, incongruum erat, ut aratrum, aut aliud quodvis operi ne-
4 ceſſarium * inſtrumentum prohiberetur ob debitum addici creditori, corpora verò, quæ his utuntur, permitterentur tradi. Gregor. Tholoſ. *ſyntagm. jur. p. 3. l. 22. c. 14. in fine vid. inf. decad. 3. quæſt. 4. num. 57.* Coler. *p. 2. c. 3. num. 153.*
5 Quà de causâ varia * remedia carcerem ſubterfugiendi fuerunt poſtea inventa, *vide decad. 1. q. 7. num. 101* ac inprimis à Julio Cæſare
6 beneficium * ceſſionis introductum, *L. legis Julia 4. C. qui bon. ced. poſ.* id Tholoſ. *c. 14. num. 1.* Matth. Steph. *ad d. Novell. 135. n. 4. id. ad. Novell. 4. n. 32.* de quo ſat abundè, niſi fallor, egi in præcedentibus quæſtionibus. Sed quia ceſſio
7 quodammodo injurioſa eſt, & * acerba valdè *Nov. 4. c. quod autem 3. Nov. 135. vid q. 6. num. 99. q. 2. num. 88. vid. inf. num. 58.* & licet ipſo quidem jure nullam irroget infamiam, *L. 11. C. ex qui-*

bus

bus cauſis infam. irrog, L. ult. C. qui bon. ced. Cujac. *ad Nov. 4.* tamen infamia * ſaltem facti 8.
cedentem manet, Matth. Weſenb. *in parat. in f. de ceſſ. bon.* Franc. Hotom. *q. 26. circ. f.* (quia * 9.
proſcriptio & diſtractio bonorum fit ſub haſta quaſi decoctoris, Cujac. *in parat. C. qui bon. ced.* & ipſa bonorum venditio debitori notam aliquam apud bonos viros afferre dicitur, §. *1. inſtit. quib. de cauſ. man. non lic. vide ſup. q. 2. inf. num. 88. vid. q. 2. num. 88.* itaque res non caret ſuggillatione aliqua, *per d. Nov. 4.* Cujac. *ad Nov. 135.* ubi propterea juris * infamiam 10.
excludit, quia etiamſi, qui bonis cedunt, bonorum venditionem patiantur, *L. 3. & 5. ff. de ceſſ. bon.* tamen illis non invitis venditio fit, Matth. Stephan. *ad Nov. 135. num. 5.*) ideo * 11
Imperator Juſtinianus, qui anteceſſores ſuos ſemper humanitate ſuperare contendit, §. & *quia 12. inſtit. de fideicommiſſ. hæredit.* atque omnia in meliorem ſtatum reducere deſideravit, §. *3. inſt. de libertinis,* poſtea * in ſolatium, 12.
& favorem calamitoſorum debitorum beneficium Novell: 135. invenit, ne quis eorum cogeretur bonis cedere, de quo ſupra *in quæſt. 1. & 2.* Quia autem * favendum uni non eſt, 13.
ut alteri fiat injuria, *L. impuberi 40. L. cum filiusf. 28. ff. de teſtam. milit.* & undique * ita de- 14.
bitoribus providendum, ut non creditores nimium graventur, *argt. Novell. 4. c. 3. circ. f.*

15 ideò leges ſuas ita * temperavit, ut humanitatis, & pietatis de ſe ſpecimen præbentes, & egenorum neceſſitati mederentur, & creditoribus aliquod ſaltem, vel mediocre ſolatiũ afferrent. *Nov.32. in f. Nov.34. in f. vid. inf. n. 116.*
16 Quare conſtituit, ut ſi debitor * prædia haberet, ea venderentur, vel ſi emptor inveniri non poſſet, creditori pro quantitate debiti in ſolutum darentur, textus *in Nov. 4. c. quod autem 3. auth. hoc niſi* C. *de ſolut.* Zanger. *de except. p.*
17 *3. c. 1. num. 145.* hacque ratione * non tantum carcer, per notata ſupra *decad. 1 q. 7. num. 10. cum ſeqq.* Cujac. *ad Nov. 4. v. ſed ea ceſſio, &c.* verùm etiam ipſa bonorum ceſſio vitaretur; *vid. ſup. decad. 1. q. 7. n. 105. & 106.* ne cum aliqua exiſtimationis imminutione, qui bonis ſatisfacere poteſt, cedere cogeretur, Weſenb. *in parat. n. ſ. de ceſſ. bon.* De hoc igitur beneficio Novellæ 4. in his duabus reſiduis quæſtionibus acturus præmittam pro majori intellectu caſum
18 talem. Quidam * ante bellum Suecicum credidit Titio centum florenos, & ab eo neque fidejuſſores, neque pignora accepit; nunc repetit creditum ſuum; Titius pecunias præ manu non habet; nulla eſt etiam in promptu res mobilis, quæ pro pecunia accipi poſſet, finge tamen eſſe prædia in bonis debitoris, quid fiet? cogitur ne debitor ea vendere, vel creditor in ſolutum accipere? Imperator reſpon-

ſpondet cum * diſtinctione, aut invenitur 19.
prædiorum emptor, aut non invenitur. Si invenitur, ei debitor vendere, & expretio creditori ſatisfacere compellitur: Si non invenitur emptor, creditor prædia pro quantitate debiti in ſolutum accipere cogitur, ita ferè Cujac. *ad Nov. 4. v. unus tantum caſus, &c.* Et quia in hac figuratione caſus quædam vel dubia, vel notatu digna occurrunt, priuſquam ulterius progrediar, paucis ea declarabo.

Dixi itaque primò: *ante bellum*, * non 20.
quòd hoc beneficium non poſſit etiam competere illis, qui tempore belli mutuum acceperunt, ſed quia illi majori commiſeratione digni ſunt, ob id, quòd adverſam iſtam fortunam prævidere non potuerunt; adeoq; ponere volui caſum, qui minus haberet dubietatis; nam in decade tertia *q. 8.* dicam, beneficia quædam non competere illis, qui tempore belli contraxerunt, idq; propterea, quia interitum ſuum veriſimiliter poterant & debebant prævidere.

Dixi ſecundò: *bellum Sueticum*, idq; exem- 21.
pli tantùm causâ, quia igitur * exempla non reſtringunt, ſed declarant, *L. 9. §. 3. verſ. & licet municipium ff. de jur. & fact. ign.* ideò idem dictum volo de bello Bohemico, ac quovis alio: de eo * autem in ſpecie loqui volui, quod me
& alios præteritis annis graviùs afflixit, 22.

& cujus memoria tam citò non præteribit.

23. Dixi tertiò, *credidit*: quia hoc * beneficium non tantùm locum habet, quando mutuum eſt geſtum, ſed etiam tunc, quando alius contractus eſt celebratus, & debitum quodcunq; contractum. Nam ut ipſe Imperator *in f. Nov. 4.*
24. dicit, per creditorem * intelligimus non tantũ eum, qui mutuavit pecuniam, ſed omnem illum, cui actionem contra aliquem habere poteſt. vid. Schneid. *. item ſi quis n. 21. uſq; ad 23. inſt. de action.* Cujac *ad Nov. 4. v. ſed porrigitur.*

Dixi quartò: *& neq; fidejuſſores, neq; pignora accepit*, ſolius debitoris credens ſubſtantiæ, quemadmodum loquitur Imperator in textu, vel ut Holoand. & Agylæi interpretatio, cum Scrimgeri græco exemplari collata habet, ſi quis fidem & facultates mutuantis ſe-
25. cutus, &c. ut ſignificarem bonorum * venditionem, vel adjudicationem non habere locum tantùm in creditoribus hypothecariis, quando petunt ſibi res hypothecatas jure pignoris adjudicari, vel in eas ſe immitti, vel omninò diſtrahi, ſibique jure dominii addici, de quibus DD. *ad §. contra autem 1. inſtit. quib. alienare licet. & tot. tit. C. de jur. dom. impet. item ſub. tit. de bon. auct. jud. poſſid* verùm etiam in perſonalibus, qui tantum actionem perſonalem habere noſcuntur, ob rationem, quam paulò

paulò poſt aperiam. *vid. inf. quæſt. 10. num. 16. & 3, ſeqq.*

Dixi quintò: *nunc repetit pecuniam*; quia * primariò creditor id tantum, quod ſibi debetur, petere poteſt. *argt. Nov. 4. ibi verum creditor ardeat aurum omni modo*, & in ſubſidium tantùm prædia. Et quia de natura * mutui eſt, ut res ejusdem qualitatis repetatur & reſtituatur, *L. 2. § 1. ff. de reb. cred. L. cum quid 3. ff. eod. vid. quæſt. ſeq. rat. dub. 4. vid. inf. n. 44. & q. 10. n. 21. 22. 93. & 94.* 26 27

Dixi ſextò: *præ manu non habet*, ſubintellige, neque etiam de facili habere poteſt, *argt. Nov. 135. §. jusjurandum tamen. argt. d. Nov. 4. ibi: illi verò non ſit facilè* quia * paria ſunt habere & habere poſſe, Angel. & Dd. *ad L. item conveniunt 20. §. petitam 11. ff. de petition hæred, vid. q. 10. num. 52.* 28

Dixi ſeptimò: *Nulla etiam * res mobilis*, nam ſi debitor pecuniam non habet, quam reddat, rem mobilem creditori præſtet, ſi habet, *text. in auth. hoc niſi C. de ſolut.* Julianus Patricius *in interpret. Nov. noſtræ. 4.* Cujac. *ad d. Nov. 4. f. 52.* & Matth. Steph. *ad eand. num. 32. & 33.* Ideò * autem à mobilibus incipitur, ut ordo executionis in L. à D. Pio præſcriptus, quoad licet, ſervetur, & quia facilius emptor illorum, quàm immobilium invenitur, vid. Coler. *p. 1. c. 6. n. 114.* 29 30

Quid

31. Quid * ſi autem neq; pecunia, neque ulla mobilis ſubſtantia, quæ facilè & utiliter vendi poſſit, ſuperſit? quid tunc fiet? an miſerabilis debitor cogetur prædia ſua vendere, vel
32. creditori in ſolutum dare? Ratio dubitandi deſumitur ex vulgari juris regula: Invitus * nemo cogitur vendere rem ſuam, *L. nec emere, C. de jur. delib. Imperator 71. ff. de contrah. empt. L. invitum C. eodem.* Verùm hac non attentâ Reſp. omninò hoc fieri debere, ut videlicet debitor vendat rem ſuam immobilem, ſi habet, & pecuniam debitam ex pretio rei ven-
33. ditæ ſolvat, poſt text: Julian. Patricius. Et in hoc fallit dicta regula, quod * rem ſuam vendere nemo compellatur, *auth. hoc niſi C. de ſo-*
34. *lut.* Socin. *reg. vendere 530. fall. 45.* Ratio prioris poteſt dari iſta: ut * quantum poſſibile eſt,
35. ſatisfiat debitoribus, Stephani *num. 36. vid. ſup. q. 6. n. 145. q. 8. n. 70.* quia * fidem nullam eſſe, niſi ſit neceſſaria ſolutio rerum creditarum, ſcribit Cicero *l. 2. offic. vid. inf. n. 156.* & æquiſſimum eſſe, & jus gentium præ ſe ferre hanc
36. vocem, redde quod debes, notat Seneca *l. 3. de beneficiis*, referente Matth. Stephani *ad Novell. 135. in princ.* Et quemadmodum * res Eccleſiaſticæ, quæ aliàs alienari ſunt prohibitæ, *L. ſancimus 21. L. jubemus junct. auth. hoc jus C. de SS. Eccleſ. t. t. Nov. de non alien. aut permut. reb. Eccleſ. tot. tit, extra de reb. Eccleſ. al. vel non* nihilominus

minus in neceſſitate alienari poſſunt, ſi Eccleſia* ære alieno gravetur, *text. in auth. hoc jus porrectum in pr. auth, præterea C. d. T.* ita * quoque is, 37. 38.
qui aliàs compelli non poteſt ad vendendum, ob diſſolvendum tamen æs alienum cogi debet, *d. Nov. 4. & d. auth. hoc niſi.*

Ne autem nimis diu debitor * cunctetur 39.
vendendo, ideo creditor poteſt ipſe exhibere, producere, & ut Imperator in text: loquitur, præparare aliquem emptorem, vel eò debitorem adigere, ut in publica tabella in foro bona ſua immobilia præfigat, ad inveniendum emptorem, *vid. q. 10. num. 97. & ſeqq.* & ſiquidem aliquis * inventus, vel exhibitus fuerit, neceſ- 40.
ſe habet ei debitor vendere (etiam non præcedente judicis æſtimatione) & ex pretio creditori ſatisfacere, *text. in d. Nov. 4. ibi creditore frequenter etiam divulgante*, & *ibi* Matth. Stephan. *num. 34. & 35.* (quod verum eſſe intelligo, dummodo* juſtum & congruum pretium 41.
offerat, quia paria * ſunt nolle emere, & non 42.
velle juſto pretio emere. Schneid. §. *libertas n. 6. inſt. de ſing. reb. per fidei commiſſ. relict. vid. num. 137. & q. 10. num. 100.*) Si autem emptor * nullus 43.
inveniatur, & nemo compareat, qui res ejus immobiles comparet (fortaſſis ideo, quia deterrentur hac cogitatione, bona pignori alteri nexa eſſe, *text. in d. Nov. 4. ibi quoniam ſubjacent debitoris res*, tunc debitor ſanè prædia pro quan-

quantitate debiti in ſolutum dare cogitur, ſed ita, ut præcedat juſta æſtimatio à magiſtratu facta; habeatque creditor electionem meliora prædia accipiendi, & ut debitor creditori caveat nomine evictionis. Ratio quare tunc* primùm datio in ſolutum locum ha-
44. beat, quando emptor nullus reperitur, eſt hæc: quia creditoris actio tendit ad ipſam pecuniam, & prædia debentur tantùm in ſubſidium: Ergò quamdiu ſpes eſt pecuniæ ex venditione redigendæ, tamdiu addictio in ſolutum non habet locum, *vid. ſupra n. 26.*

45. Ratio quare dixerim *pro quantitate* * *debiti*, ſive (ut Agylæus interpretatur) pro crediti modo prædia in ſolutùm debere dari, eſt hæc: quia ſi æſtimatio prædii non adæquet quantitatem debiti, creditor pro reſiduo adhuc actionem habet, & è contrario, ſi precium tranſcendat debitum, debitor habet repetitionem. Uno verbo: creditor in ſolutum accipit de bonis, uſque ad ſatisfactionem condignam, Angel de Peruſio *ad Nov. 4. vide decad. 1. q. 7. n. 13. inf. q. 10. n. 27. n. 111. cum ſeqq.* Et in
46. hoc differt* adjudicatio ex hoc capite *Nov. 4.* ab altera, quæ fit ex præſcripto *L. à. D. Pio 15. §. 3. ff. de re jud.* ubi non habetur ratio hujus æſtimationis, rebus in cauſam judicati captis, neque ſupereſt creditori petitio reſidui, ſi ſcilicet res minoris ſit, quàm creditum. Ratio differen-

ferentiæ eſt hæc: quia in Nov. 4. agitur de creditore, qui invitus rem in ſolutum accipit, mallet enim pecuniam, quàm prædia: ſed L. 15. non loquitur de eo, qui invitus rem accipit in ſolutum, ſed qui eâ lege paſſus eſt rem ſibi addici, eaq́, velut conditione jus dominii in ea re petiit, ut velut pacto tranſegiſſe de credito videatur, poſt Balduin: & Rittershuſ. *n.10.* Steph. *b.n.37.* Aliam rationem differentiæ dicit Bart. *n.6.* eſſe hanc; quòd hic debitor confiteatur, ibi verò reus neget, vide tamen Berlichium *p.1.concluſ.16.n.43.cum ſeqq.* ubi nonnihil prædictis contrariatur.

Ratio, cur debeat præcedere juſta & vera æſtimatio * à magiſtratu, eſt hæc: quia ſi pro eo pretio, quod creditor offert, prædia ei relinquenda forent, eveniret facilè, ut debitor injuſto & viliſſimo pretio cogeretur vendere, & in effectu bis ſolvere, *vid. q. 10. num. 103.* imò contingere poſſet, ut creditor ſtudio vanos rumores ſpargeret, pignori nexa eſſe bona debitoris ſui, *vid. ſup. num. 43.* eaq; re ad emptionem accedere volentes deterreret, quò magis ei prædia pro exiguo pretio manerent. *per text. in d. Nov. 4. ibid. creditore frequenter etiam divulgante, quoniam ſubjacent debitoris res, & ob hoc terrente adire volentes emptionem.* prout eum poſt Scrimger. Holoand. & Agylæus interpretantur. 47.

Alia

Alia ratio aſſignatur à Matthia Stephani *n. 27.* ut conſulatur utriq; parti, tam debitori, ut recipiat ſuperfluum, ſi pluris ſit prædium, quàm ſumma debiti; quàm creditori, ut ſi minoris ſit prædium, quàm creditum, ſalva ſit petitio reſidui, *vid. ſup. n. 45.*

48. Ratio quare creditor * electionem habeat meliora prædia vendicandi, affertur ab Imperatore in textu, ibi: rerum verò datio ſit „hujuſmodi: quæcunque quidem meliora „ſunt, dentur creditori, quæ verò deteriora, „apud debitorem remanere ſinantur. Etenim non erit juſtum, dantem quidem aurum, recipere autem aurum non valentem, „ſed coactum ſuſpicere poſſeſſionem immobilem, non ſaltem meliora rerum debitoris „percipere, & per hoc habere conſolationem, quia ſi aurum non recipit, aut alia rerum, quæ portari poſſunt, tamen liceat eis „poſſeſſionem non inutilem habere, *conf.* „*decad. 1. q. 7 n. 16. q. 10. n. 28. & n. 119.* Quaſi di-

49. ceret, qui gravatur * in uno, non eſt mirum ſi relevetur in alio, *L. eum qui 30. in pr. ff. de jurej.* atqui creditor in hoc gravatur, quòd pecuniam, quam petit, non conſequatur, ergò debet in eo relevari, ut electionem habeat, vid Zanger. *de except. p. 3. c. 1 n. 146.* Ubi tamen advertendum, favore Eccleſiæ, cujus major habetur ratio, quàm privati, ſpecialiter receptum

ceptum eſſe, ut * Eccleſia debit ori non meli- 50.
ora cogatur dare in ſolutum, ſ(.d tantum mediocria, *Nov. 120. c. 6. §. 2.* Matt'.a. Steph. *ad Nov. 4. n. 36. & 37.* Cujac. *ibi*; *v. nec tamen erit*, addit: ad Bart. *hic lit. a. vid. inf. n. 87.*

Ratio, quare debitor cr editori de * evi- 51.
ctione teneatur, eſt hæc: quia datio in ſolutum venditionis ſpeciem l iabet, & in ea perinde ſicut in venditione e :victio præſtatur, *L. 4. C. de evict. L. eleganter 24. in pr. ff. de pig. act.* Bertachin. *in ſuo repert. v. Evi ction. 16.* Azo *in ſumma num. 2. C. de evict.* Card. T 'uſch. *lit. E. concluſ. 353. num. 17.* Matth. de Affl' *t. deciſ. Neapol. 8. num. 4.* Matth. Stephani *ad No t. 4. num. 36.* Cujac. *ibid. v. nam ut ſequenti, vid. d t ad. 1. q. 6. num. 34. vid. q. 10. n 116. inf.*

Requiritur etiam * cautio tunc, quando 52.
emptor reperitur, *per text. in d. Nov. 4.* ibi: *prabentem hujuſmodi cau itionem arbitrio judicantis.* Et quidem cavend um eſt creditori à debitore, pecuniam debit am ſe ſoluturum, ut opinatur Julianus Patrici us *ad d. Nov. 4.* quod licèt improbet Cujac. *t. male Iulianus*, & Matth. Stephani *n. 35.* ul i potiùs putant emptori cavendum eſſe de e viĉtione, neſcio tamen, quare non & alterum ſ ſuſtineri poſſit, *per text. in auth. hoc niſi. C. de ſolut.* ibi: oportet debitorem cautela cre ditori præbitâ rem tunc diſtrahere, ut ſatisfia t creditori, unde gl. & Salicetus

q *ad d.*

ad d. auth. id in terminis ita explicant, quemadmodum Julianus, Rationem poſterioris reddit Cujac. hanc: quia tali ſe remedio debitor ære alieno, ac forſitan pœna gravi liberat, Ergo invento emptore ei arbitratu judicis ſatiſdatur de evictione, Ratio prioris poteſt dari hæc; ne debitor pecunias ab emptore prædiorum acceptas in uſus alios convertat, Quamvis hoc tempore, quo arreſta paſſim in uſu habentur, hujuſmodi cautione non adeò multùm ſit opus.

53. Qualis autem * cautio requiratur, id docent Cujac. *h. v. nec tamen erit.* & Matth. Stephani *n. 36.* ubi volunt, quòd non ſufficiat repromiſſio, ut in emptionibus ſolet, ſed quòd requiratur ex arbitratu judicis ſatiſdatio; adduntq; rationem: quia quodammodo invitus creditor emit, dum aliud pro alio, & prædia pro pecunia accipit, idcircò æquum eſt ab evictione ſecuriorem eum reddi, vid. Bart. *ibid. num. 7. & 8.* ſed hoc ego ita judico verum, ſi ſatiſdatio præſtari poteſt, *per text. expreſſ. in d. Nov. 4.* ibi: cum tali cautela, cum qua debitor dare poſſit. & inf. præbentem hujuſmodi cautionem, qualem omninò eſt dare poſſibile, additq; Imperator rationem: undiq; enim ita

54. * creditoribus providendum eſt, ut non debi-
55. tores graventur. Ex quo apparet * quod ſi fidejuſſoribus vel pignoribus ſatisdare poſſit, id omni-

omninò facere debeat, *gl. v. dare poßit*, ſin minùs, juratoria ſaltem cautio ſufficiat, gl. & Bart.*num.8.vid.ſup.q.2.num.30. & inf.decad.3.q.1. circ.f.num.128.*

Ex dictis puto non obſcurè intelligi poſſe diſpoſitionem Novell: 4. de venditione prædiorum, & datione in ſolutum. Ut autem nihil deſit huic materiæ, oſtendam paucis, in quo conveniat hæc datio in ſolutum, & in quo differat à ceſſione bonorum, ut ſimul appareat, quare beneficium rectè queat appellari.

Conveniunt * in eo hæc duo, quòd tam illa debitor, qui res in ſolutum dedit, quàm qui bonis ceſſit, liberetur à carcere, Cujac. *ad Nov. h. 4. v.ſed ea ceßio, mihi fol. 53.* Matth. Stephani *n. 14.* & ab addictione ad creditoris manus, *vid. decad. 1 q. 7. num.13.cum.ſeq.* Coler.*part, 1. c. 6. num. 115. & num. 114.* * Differunt autem in hoc primò, quòd datio * in ſolutum, nullam in ſe contineat ignominiam, ceſſio autem aliquo modo ignominioſa ſit, *d. Nov. 135. c. 3. §. agnoſcant autem.* ubi Steph. *num. 15. vid. ſup. q. 2. num. 88. q 9 num 7 inf. q. 10. num. 41.* Secundò dominium * rerum in ſolutum datarum tranſit in creditores, ita ut non cogantur eas vendere, ſed poſſint ſi volunt, ſibi retinere; quæ autem per ceſſionem ad creditores tranſeunt, jure dominii ad eos non pertinent,

56. 57. 58. 59.

60. nent, nec eo jure * inter ſe creditores dividere poſſunt, *L. 4. C. qui bon. ced. poſſ.* Greg. Tholoſ. *c. 11. l. 22. p. 3. ſyntagm. num. 2.* Matth. Steph. *ad Nov. 135. n. 16.* neque enim qui cedit bonis, deſinit eſſe dominus bonorum ſuorum, ante diſtributionem factam pecuniæ, vel ſi æſtimatio facta eſt, ante addictionem rerum, *L. is qui, ubi Bart. C. qui bon. ced. poſſ.* Tholoſ. *loc. cit.* Weſenb. *in parat. n 6. ff. de ceſſ. bon.*

61. Tertiò. in ceſſione * bonorum cogitur debitor dimittere omnia ſua bona, Azo *num. 5. qui bon. ced. poſſ.* Weſenb. *num. 4. ff. de ceſſ. bon.* Mynſ. §. *fin. num. 20. inſt de act. vid. ſup. q. 6. n. 4.* in datione in ſolutum tantum aliqua, ita ut ſit particularis quodammodo ceſſio, ſive, ut Greg. Tholoſ. *c. 11. num. 1.* vocat. prodromus & anteſignanus ceſſionis, *vid. quæſt. 8. num. ſ. q. 2. num. 76.*

SVMMARIA.

62. Calamitoſi debitores an cogantur prædia in ſolutum dare?

63. Lex generaliter loquens generaliter eſt intelligenda.

64. Vbi textum habemus, ceſſare debet dubitatio.

65. Calamitoſi debitores an & quare infelices?

66. Liberi à bonorum ceſſione non hoc ipſo liberi ſunt à datione in ſolutum.

67. Ca-

67. *Calamitoſi debitores æquitate inſpectâ non poſſunt cogi ad bona in ſolutum danda.*

68. *Ratio prima.*

69. *Calamitoſi debitores non debent ad quotidiani victûs & amictûs inopiam adigi.*

70. *Ex quo reſultat idem effectus, nihil intereſt.*

71. *Quod unâ viâ prohibetur, non debet aliâ induci.*

72. *Ratio ſecunda.*

73. *Ratio tertia.*

74. *Privilegium competentiæ habentes non poſſunt per actiones ad extremam inopiam redigi.*

75. *Actiones nullæ ad hoc nobis deſervire debent, ut proximum noſtrum trudamus ab omnibus alimentis.*

76. *Ratio quarta.*

77. *Ratio quinta.*

78. *Dos eſt valde privilegiata.*

79. *Mariti bona pro dote mulieri non debent in ſolutum vel in ſolidum adduci.*

80. *Dotalium rerum dominium ſoluto matrimonio ipſo jure tranſit ad mulierem.*

81. *Maritus ſoluto matrim: non cogitur omnia bona uxori reſtituere.*

82. *Maritus habet beneficium, ut non teneatur ultra, quàm facere poteſt.*

83. *Argumentum a marito ad calamitoſum debitorem ductum.*

84. *Concluſio.* 85. *Objectio.* 86. *Exemplum.* 88. *Reſponſio.*

87. *Beneficium competentiæ non omninò liberat à venditione, & datione prædiorum in ſolutum.*

89. *Debitor non ſemper vendere, vel in ſolutum dare cogitur prædia, quæ ultra competentiam ſuam habet.*

90. *Figuratio caſus.* 91. *Quæſtio.*

92. *Non poſſunt omnes articuli legibus, aut ſenatusconſultis comprehendi.*

93. *Ad rarò accidentia jus non accommodatur.*

94. *Lege deficiente à naturali ratione arguendum.*

95. *Vbi jus ſcriptum non eſt, de ſimilibus ad ſimilia procedendum.*

96. *Ratio decidendi prima.*

97. *Ruſticorum terrulæ pro pauco frumento non ſunt abſtrahendæ.*

98. *Eventus rigoris contra debitores calamitoſos uſurpati.*

99. *Ratio ſecunda: devictis hoſtibus major ſecuritas ſubditis eſt impertienda.*

100. *Ratio tertia.*

101. *Emphyteutica bona ſunt tacitè pro canone obligata.*

102. Em-

102. *Emphyteuta non ſolvens canonem poteſt expelli, niſi belli incommoditatibus impediatur. n. 103.*

104. *Canon emphyteuticus an ſolvendus, quando nulli percipiuntur fructus?*

105. *Argumentum ab Emphyteuta ad reliquos calamitoſos debitores.*

106. *Plus eſt debitum remittere, quàm inducias concedere.*

107. *Auctoritas Doctorum quid praſtet?*

108. *Objectio.*

109. *Iudex juris miniſter eſt, & à praſcripto legum recedere non poteſt.*

110. *Dura multa videntur, qua tamen à jure cauſa ſunt.*

111. *Ratio quarta.*

112. *Conſtitutio nova Bavarica, quomodo contra debitores calamitoſos procedendum.*

113. *Ratio cur rigor executionis non ſit ſervandus.*

114. *Ad quid moderni calamitoſi debitores adſtringendi?*

115. *Ad particulares ſolutiones admittendi.*

116. *Bavarica Novella conſtitutionis encomia.*

117. *Creditoribus non eſt conſultum; ſi moveant debitorem de poſſeſſionibus ſuis.*

118. *Quod differtur non aufertur.*

119. *Opinio auctoris in compendio tradita.*

120. *Explicatio Nov. 4. & auth. hoc niſi.*

121. *Diſtinctio prima inter debitores ſuâ culpâ & inevitabili neceſſitate belli depauperatos.*

122. *Diſtinctio ſecunda inter depauperationem unius & plurium.*

123. *Diſtinctio tertia inter prædia modico & immodico pretio vendibilia.*

124. *Fundamentum.* 125. *Ratio primæ diſtinctionis.*

126. *Caſus fatalis nemini damnum adferre debet.*

127. *Ratio ſecunda.*

128. *Datio in ſolutum inducta in favorem debitorum.*

129. *Ratio ſecundæ diſtinctionis.*

130. *Reip. intereſt, ne cives ſuis bonis deſtituantur.*

131. *Multitudo facit recedere à regulis juris communis.*

132. *Ob populum multum crimen pertranſit inultum.*

133. *Ratio tertiæ diſtinctionis.*

134. *Requiſita quatuor ad dationem in ſolutum neceſſaria.*

135. *Requiſita iſta moderno tempore ſervari nequeunt.*

136. *Emptorum raritas.*

137. *Paria ſunt nolle emere, & non velle juſto pretio emere.*

138. *Æſtimatio ſubtilis hodie ceſſat.*

139. Cau-

139. *Cautio qualis præſtanda ab eo, qui prædia dat in ſolutum.*

140. *Parva & fragilis eſt cautio, quæ in parva papyro continetur.*

141. *Quid locis, & temporibus, & perſonis conveniat, attendendum.*

142. *Cauſa in compendio relata, ob quas à Nov. 4. c. 3. & auth. hoc niſi C. de ſolut. nonnihil recedendum.*

143. *Ad rarò accidentia jus non accommodatur.*

144. *Pro varietate temporum, rerum, perſonarum ſtatuta & leges variantur.*

145. *Non idem ſemper dicere, ſed idem ſemper ſpectare debemus.*

146. *Varietas circumſtantiarum bene conſiderata in Novella conſtitutione Bavarica.*

147. *Regula juris ſtricti non ſemper obſervanda, ſed humanitate & miſericordiâ temperanda.*

148. *Caſus belli extraordinarii ſunt, quibus omnes leges, ſtatuta & conſuetudines cedere debent.*

149. *Tempora noſtra non patiuntur rigorem antiquorum jurium.*

150. *In gratiam egenorum condi, & condita emendari ſolent leges.*

151. *Reſponſio ad arg. primum. Nov. 4. c. 3. & auth. hoc niſi, &c. obtinent rebus ſtantibus in eodem*

ſtatu, nec pertinent ad inſolitam calamitatem temporum noſtrorum.

152. *Reſp. ad argt. ſecund. Datio in ſolutum quâ ratione ſit beneficium.*

153. *Reſp ad argt. tertium.*

154. *Concluſio.*

155. *Confirmatio ex doctrina Theologorum.*

156. *Iulii Cæſaris temporibus cur prædia debitorum calamitate belli depauperatorum fuerint creditoribus in ſolutum addicta.*

157. *Quia poſſeſſiones tanti æſtimatæ fuerunt, quanti quæque earum ante bellum fuiſſent. Ratio 158.*

158. *An moderni calamitoſi debitores cogantur prædia in ſolutum dare creditoribus antiquam æſtimationem admittere volentibus?*

His ita præcognitis

62. Quæſtio eſt: utrum * etiam moderni debitores calamitoſi bellicâ calamitate depauperati, ad diſſolvendum æs alienum cogantur prædia vendere, vel in ſolutum dare.

Ratio dubitandi deſumitur ex generalitate textus, nam cum Novell. 4. & auth. *hoc niſi*
63. *Cod. de ſolut.* generaliter * loquantur, videntur generaliter etiam intelligendæ, *L. 1. §. 1. ff. de legat. præſtand. L. antiquitas 14. C. de uſuf. & habit.*

habit. & ubi textum habemus, ceſſare debet 64.
dubitatio, Bald. *in L. ancillæ C. de furt.* Secundò Imperator in illis remedium affert * infe- 65.
licibus, id eſt, ut ſuprà explicavi, adversâ fortunâ oppreſſis debitoribus; atqui illi, qui præteritis annis tacti fuerunt infortunio belli, planè ſunt infelices, *vid. ſup. q. 1. num. 13.* (utinam non ulteriùs futuri!) & fortunâ revera adversâ oppreſſi, ut omnes illi libenter fatebuntur, qui ante paucos annos, non niſi de divitiis ſuis gloriabantur, ergò &c. Tertiò, in ratione ſexta *ſupra q. 1. decad. 2. num. 99.* dictum eſt, quamvis * calamitoſi debitores non cogan- 66.
tur bonis cedere, quòd nihilominus debeant bonorum venditionem pati, *per text. & authoritates ibi adductas.* Ergò licèt hi, de quibus loquimur, à ceſſione liberentur, videri tamen poſſet, non liberari à donatione in ſolutum.

Verum meo judicio hæc ſtrictâ quidem juris ratione procedunt, æquitate * autem in- 67.
ſpectâ puto debitores hoc calamitoſo tempore, ne ad hoc quidem cogi poſſe, ut bona ſua immobilia, vel vendant, vel in ſolutum relinquant ſuis creditoribus, *argt. Nov. 135. ibi. hujuſmodi contumeliis uti ac prætextibus. vid. decad. 1. q. 7. n. 103.*

Ratio prima eſt: quia * in eaſdem miſerias 68.
inciderent, in quas per ceſſionem bonorum incidiſ-

incidiſſent, *vid. inf. n. 98.* ſola ignominiâ facti, (quæ ceſſionem comitatur, Weſenb. *in parat. num f. ff. de ceſſ. bon.* Jul. P. c. *Iſagog n. 4. eod. tit.*) exceptâ, & ſi non ad ignominioſam vi-
69. tam tranſponerentur, * ſaltem ad quotidiani victûs, neq; non amictûs corporis inopiam adigerentur, ut loquitur Imperator *in Nov. 135.* ſi itaq; ad ceſſionem non poſſunt urgeri, neq;
70. ad dationem in ſolutum poterunt, ex * quo enim reſultat idem effectus, nihil intereſt,
71. Myn. *cent. 1 obſ. 40.* Et quod * unâ viâ prohibetur, non debet aliâ induci, *c. cum qui. 84. de regulis iuris in 6 argt. L. oratio 16 ff. de ſponſal. c. tua 5. ext. de proc. Gail. 1. obſ. 135. n. 2.*
72. Ratio * alia: quia hæc datio in ſolutum fuit introducta in ſubſidium, ut nimirum illis uti liceret, qui antiquitùs poterant ad ceſſionem urgeri, ut declaratum fuit ſuprà *in princ. quæſt. n. 2. uſq; ad n. 15.* atqui per gverram ſpoliati, & infortunio belli depauperati, non coguntur, tanquam privilegiati, bonis cedere, *ut dixi ſuprà in declarat: quæſt. 1.* ergo, &c. Huic non abſimilis eſt
73. Ratio tertia, * petita ex locis communibus actionum Oldendorpii *in 14. diviſ. num. 28.*
74. ubi dicit: quòd perſonæ, quæ * privilegium competentiæ habent, non poſſint per actiones ad extremam inopiam redigi; atqui debitores iſti habent hoc privilegium, ut dicam

decad.

decad. 3. q. 2. ergò non poſſunt ad extremam inopiam redigi, quod fieret, ſi poſtquam milites mobilia diripuerunt, ipſis nunc immobilia auferentur, *vid. ſup. q. 1. num. 47 infrà hac q n. 99.* Adde quæ ſcribit id. Oldendorp. *in claſſ. forens action. claſſ. 3. actione 10. in pract. num. 3. in f.* his verbis; quoniam non ad tantam crudelitatem nobis deſervire* debent ullæ actiones, ut proximum noſtrum, & fratrem trudamus ab omnibus alimentis, contra illud naturale: eſtote miſericordes, &c. 75.

Ratio quarta: * Habentibus privilegium competentiæ tantum relinquendum eſt, quãtum pro honeſta ſuſtentatione neceſſarium eſt, habito reſpectu non ad rem ipſam, ſed ad fructus, *ut dicam decade 3. q. 3 circ. f.* vide Menoch. *de arbit. jud. quæſt. cent 2, caſ. 183. num. 26.* Ergò neceſſariò ſunt relinquenda immobilia, vel quæ immobilibus æquipollent, illa enim potiſſimum fructus ferunt. 76.

Ratio quinta: * Dos in jure valde eſt * privilegiata, quemadmodum videre licet apud Cardinal. Tuſch. *lit. F. concluſ. 88* & Ioan. Frideric. Solis *in tract. de dote art. 2. f. 4.* ita ut integrum tractatum ſcripſerit Campegius de privilegiis dotis, quemadmodum etiam Baptiſta de S. Blaſio, ubi plura quàm 350 privilegia recenſet: nihilominus tamen habemus integrum titulum in Cod. *l. 5. tit. 22.* ne * pro 77. 78. 79.

dote

dote mulieris bona quondam mariti addicantur, id eſt in ſolutum dentur, ut aliqui legunt, (intellige de facili, & citra neceſſitatem, vel ordinem juris) vel, ut alii, in ſolidum dentur, id eſt, in totum ei addicantur. Imò quod ampliùs eſt, ſi uxor dotis loco attuliſſet marito ſuo quædam prædia, & poſtea ſoluto matrimonio rei vendicatione contra maritum ageret, ex cauſa dotis nondum ſibi reſtitutæ,
80. eo caſu de jure ſpeciali, non obſtante quòd * dominium rerum dotalium ipſo jure tranſeat ad mulierem, abſq; aliqua traditione, per *L.*
81. *in rebus C. de jur.tot*, nihilominus * maritus cogi non poterit, ut integra bona reſtituat, Matth. Brun. *quæſt. 20. quart. quæſt. princ, num. 2.* ubi contrariis reſpondet, & rationem hanc aſſignat: quia maritus convenitur ut maritus, er-
82. go * meritò beneficium habet, ut non tenea-
83. tur ultra, quàm facere poteſt. Si igitur * hoc verum eſt in muliere aliàs privilegiata, repetente rem ſuam propriam, & ſi privilegium competentiæ tantum in marito operatur, quantò magis, & plus operari debebit in miſerabilibus & calamitoſis debitoribus noſtris, quorum creditores, ut ſuppono, nullum jus pignoris, nedum aliquod dominium in rebus & prædiis eorum habent?
84. Ex dictis * puto ſatis conſtare veritatem aſſertionis meæ, quòd videlicet debitores moder-

moderni belli infortunio depauperati adigi non poſſint ad hoc, ut prædia ſua vendant, vel creditoribus ſuis in ſolutum concedant.

Dices: * omnes iſtæ quinque Rationes eò 85.
collimant, ut debitori relinquenda ſit ſua competentia, & plus non evincunt, quàm dationem in ſolutum, vel venditionem bonorum ita moderandam, ut habeat ipſe adhuc tantum, quantum pro honeſto victu & amictu neceſſarium eſt, interim nihil impedit, quò minus ſaltem cogatur vendere, vel in ſolutum dare, quod ei ultra competentiam ſu- 86.
pereſt. In exemplo: * ponamus aliquem habere viginti jugera agrorum, & ex retentione decem jugerorum honeſtè vivere poſſe, nunquid ſaltem cogetur reliqua decem vendere, vel in ſolutum dare? beneficium * enim com- 87.
petentiæ non omninò liberat à venditione & datione in ſolutum, aliàs Eccleſia nunquam pro exolvendis debitis prædia vendere, aut in ſolutum dare deberet, contra quam *ſup. n. 50.* dictum eſt.

Ad hoc Reſp. * verum eſſe, vi argumento- 88.
rum hactenus adductorũ plus non ſequi. Ego tamen doctrinam meam ulteriùs protendo & dico, fieri ſæpenumero poſſe, ut * debitor 89.
calamitoſus ne tunc quidem prædia vendere, vel in ſolutum dare cogatur, ſi quid ei ultra competentem ſuſtentationẽ remanet. Quod ut be-

ut bene intelligatur, formabo caſum talem:
90. Nobilis quidam ante bellum comparavit ſibi arcem cum ſuis pertinentiis pretio $\frac{m}{50}$ floren: & plus non debet creditoribus ſuis, quàm quinque millia floren: non habet autem vel pecunias vel res mobiles, unde æris alieni ſolutionem faciat, quia per guerram ſpoliatus & depauperatus fuit. Creditores nihilominus eum urgent ad venditionem arcis, quam ſi publicè proponeret, & venderet, non ultra decem millia reciperet (decreverunt enim pretia rerum infra duplum, triplum, imò pro penuria hominum & nummorum alicubi uſque infra quadruplum ſolitæ & juſtæ æſtimationis) hoc in caſu ſi quinque millia ſolveret adhuc alia quinq; millia, in reſiduo pro ſuâ honeſtâ ſuſtentatione habiturus eſſet. Si
91. Quæras: * an arcem illam pretio $\frac{m}{10}$ floren: vendere, vel creditoribus in ſolutum dare debeat? Reſp. negativè. Pro ſtabilienda hac reſponſione non poſſum tibi multos juris
92. textus allegare, quia * non poſſunt omnes articuli legibus aut ſenatuſconſultis comprehendi, *L. non poſſunt 12. cum ſeqq. ff. de L L.* & cùm hæc devaſtatio & deprædatio ſit de rarò contingentibus, ideo mirum non eſt, quòd nulla jura ad hoc propoſitum ſint prodita,

quia

quia ad caſus inſolitos, & * raro accidentia 93.
jus non accommodatur, ſed ad ea, quæ facilè & frequenter accidunt, *L. nam ad ea 5. ff. de LL. Nov. ut ſine prohibitione 94. c. 2.* Quia igitur * lege deficiente à naturali ratione ar- 94.
guendum, *argt. c. ſecundò 41. Ext. de appellat. in f.* vel ab æquitate, *L. in ſumma 2. §. item. Varus 5. in f. ff. de aq. & aq. pluv. arc.* & ubi jus * ſcriptum 95.
non eſt, de ſimilibus ad ſimilia procedendum, *c. in cauſis 19. Extra de ſent. & re jud.* ideo adducam unam & alteram rationem, quę ſententiam & doctrinam meam probabilem reddat, quarum

Prima ſit iſta: * Imperator Juſtinianus 96.
rem duram judicavit, atque inhumanam, & quæ ultra omnem impietatem & avaritiam ſit, ſi qui ſterilitatis frumentariæ tempore ſub modica menſura frugum mutui cum aliquibus contractum celebrent, & * 97.
pro pauco frumento terrulas infelicium ruſticorum abſtrahant; unde quia factum eſt, ut plerique * ruſticorum eâ occaſione diffu- 98.
gerint, plerique etiam fame perierint, & triſtiſſima peſtis incurſione barbaricâ non inferior vel minor homines invaſerit, ideo generaliter prohibuit, ne quis mutuum dans agricolæ terram ejus teneret, & præſcripſit creditoribus, (id quod adhuc hodie multis

r inſul-

inculcandum, & præſcribendum) quàm magnas uſuras ab agricolis percipere debeant, ut videre eſt in *Novell: 32. 33. 34.* juſſitque ſtatim reſtituere, ſive terram, ſive aliud quiddam, boves forte aut oves, aut mancipia pignori ceperint. Atqui non minùs durum, & inhumanum eſt, ſi pro modica fortè pecunia à creditoribus prædia in ſolutum petantur, quia infelices debitores in easdem miſerias præcipitabuntur, Ergo pariter prohibendum, ne fiat, *vid. ſup. num. 68.*

99. Ratio ſecunda: * Poſtquam ſubditi priſtinis liberati ſunt moleſtiis, devictis hoſtibus alia & major ſecuritas ipſis eſt impertienda, *Nov. 46. de hæredibus c. 1 in f.* atqui hæc non eſt ſecuritas, ſi, ut ſuprà dixi, hoſtes abſtulerunt mobilia, & creditores nunc ad ſe trahant prædia, *vid. ſup n. 74.*

100 Ratio tertia: * Emphytevta ratione canonis eſt verus debitor, & Dominus directus creditor, non tantùm perſonalis, verùm hy-
101 pothecarius, (nam * bona emphytevtica ſunt tacitè pro penſione, ſive canone obligata, Bald. *in L. certi juris in 5. quæſt. C. locati, per text. & auth. de alien.* §. *ſcire.* Neguzant. *de pign. p. 2. memb. 4. num. 127.* Dornſperg. *in Syntagm. l. 3. c. 23. num. 17.* Beuth. *de jure prælat. c.*
102 *13.*) ita * ut ſi intra biennium, ſi Emphytevſis

tevſis ſit Eccleſiaſtica, & triennium, ſi ſit temporalis, canonem non ſolvat, omninò expelli, & Dominus Emphyteuſin ad ſe recipere poſſit, *L. 2. C. de jur. emphyteut. c. potuit extra, de locat. & conduct.* Schrad, *in tract. de contract. ad §. adeo num. 26. inſtit. de locat. & conduct.* Mynſ. *num. 15. vid. inf. decad. 4. quæſt. 3. rat. 10.* Nihilominus tamen tradunt communiter Dd. ſi Emphyteuta canonem ſolvere nequeat, propterea quod * belli incommodi- 103
tatibus impeditus agros non potuerit colere, Dominum directum non poſſe illum expellere, & emphyteuticá bona ad ſe trahere, ſed debere canonem remittere, Schrad. *in tract. ſuo de contract. §. adeo num. 27. de locat. & conduct.* Oldendorp. *in claſſ. forens: act. rub. de action: emphyt. in defenſ: rei convent. num. 14.* Villalob. *commun. opin. lit. E. num. 79.* Julius Clarus. §. *Emphyteuſis q. 8. v. ſed quid ſi Emphyteuta*, Soarez. *commun. opin: lit. E. num. 107.* Et quamvis nullus textus juris hoc dicat, ſed lex & ratio contrarium jubeat, vid. etiam tunc * ca- 104
nonem ſolvendum, cùm fructus non percipiuntur, eò quòd canon non ob fructus, ſed in recognitionem directi domini ſolvatur, *L. quicunque, & ibi Bart. C. de fund. patrim. L. 11. §. quia vero Leonis auth. de non alien. aut permut. reb. Eccl. gl. in c. potuit ubi* Abb. *num. 17.*

extra, de locat. & conduct. Nihilominus Dd. ſolâ æquitate moti à lege deflectunt. Si igi-
105 tur * hoc verum eſt in emphyteuta, ut non ſolvens canonem ob calamitates bellicas non amittat emphyteuſin, quæ tamen jam ante quoad Dominum directum ad creditorem ſpectat, & qui hypothecam in utili dominio, & fructibus habet, inſuper etiam magnum privilegium, ut videre eſt apud Beuth. *loc. ſupra cit.* & in jure Bavarico in tract. deß Gantproceß/ *tit. 2. artic. 9.* cur ergo reliqui debitores deberent perdere bona, vel iis cedere, propter calamitates belli, in quibus creditoribus merè perſonalibus nihil prorſus juris competit? Si dominus directus de-
106 bet canonem * omninò remittere, nunquid majori ratione reliqui creditores ſuis debitoribus inducias, & dilationem concedere? *vid. decad. 1. q. num. 27.* Et quamvis nulla lex in ſpecie hoc dicat, tamen ſæpiſſime evenit,
107 ut ſi de jure aliquid non procedit, propter * auctoritatem Doctorum (qui bonâ ratione moventur, vid. ſupra *decad. 1. q. 1. num. 56.*) ſervari poſſit in practica, Joann. le Cirier *in tract. ſuo de jure primogenit. lib. 1 quæſt. 24. num. 18. vid in f. decad. 3. q. 2. n 63.*

108 Dices, quod jam alii mihi dixerunt & objecerunt, hæc quidem in ſe ſpectata eſſe ratio-

tionabilia & tam æquitate quam miſeratione ſubnixa: nihilominus quia judex * juris 109
miniſter eſt, & à præſcripto juſtitiæ, legumque veſtigiis recedere non poteſt, *L. nemo 13. C. de ſent. & inter loc. L. f. in f. C. ſi cont. jus. vel util. pub.* etiamſi quod ſpeciem dura quædam appareant (nam dura * multa videntur, 110
quæ tamen à jure cauta ſunt, *text. in L. proſpexit 12. ff. qui & à quibus*, Schneid. *num. 17. in pr. inſt. de pupill. ſubſtit.* Oſterman. *ad §. quod autem 3. inſt. de uſucap.* Gail. *2. obſ. 154. num. 5.* Coler. *de proceſſ. execut. p. 1. c. 6. num. 141.*) ideo periculoſum eſſe, lege neglectâ nudam æquitatem ſequi, vel eorum auctoritatem, qui facultatem legis condendæ non habent. Ut igitur hac in parte tibi ſatisfaciam, adducam

Rationem * quartam petitam ex conſtitu- 111
tione tam æquiſſima, quàm nobiliſſima, *argt. §. ſed noſtra 6. de hered. qual. & diff.* quam Sereniſſimus Bavariæ Dux & Elector, MAXIMILIANUS, Princeps ac Dominus meus clementiſſimus *11. Aprilis Anno 1635.* ad ſtatus ſuos ſcripſit, & quomodo contra * debi- 112
tores modernos bellico infortunio afflictos procedendum ſit, præſcripſit, interdicendo ſpeciatim, ne pro rigore juſtitiæ conſuetis aliàs executionis modis contra eoſdem

113 procedatur, addiditque * rationem hanc:
„ Dieweilen hierauß erfolgen möcht / daß dem
„ gemeinen/vnnd armen Mann / wofern jhme
„ durch Mitleidigkeit nicht vnter die Arm ge-
„ griffen wird/der Luſt zum Hauſen benommen/
„ die creditores in Verluſt / vnd Gefahr jhrer
„ Schuld-prætenſionen geſetzt / ꝛc. vnnd den
„ Grundherꝛen jhre Güter vnbemairt / öd/ vnd
„ vngebawt ligend verbleiben möchten / man-
114 „ davit propterea paulò pòſt: daß * wann die
„ Schuldner von Freund vnnd Feind wiſſent-
„ lich/ vnd ſolchen Schaden erlitten / daß jhnen
„ an Mitlen zum bezahlen ermanglen thut/
„ nach Erwegung der Zeit vnd Vmbſtänd / et-
„ was mitleidenlichs verfahren / vnnd mit den
„ Creditoren entweders auff das new / oder
„ auff andere erſchwingliche leidenliche Friſten
„ gehandelt / da auch bey jhnen den Gläubigern
„ die geſuchte Folg nit ſeyn würde / von Ampts-
„ wegen alsdann vorgegriffen / vnd den Debi-
„ tori ſolche Zahlungsfriſten / welche er nach
„ Beſchaffenheit ſeines erlitnen Schadens/ vnd
„ noch habenden Vermögens erſchwingen / vnd
„ bey Häußlichem Anweſen verbleiben könne/ be-
„ ſtimbt werden.

Ex quo ſatis clarè apparet, quòd ſua Sere-
nitas non voluerit miſeris, & infelicibus de-
115 bitoribus prædia eripi, ſed illos ad * particu-
lares

lares ſolutiones quotannis faciendas admitti, quod alibi etiam melioribus temporibus practicatur, Nicol.Boër. *deciſ.349. n.10. v. tamen curia*, & apud alios in ſimili caſu antehac practicatum fuit, Matth.de Afflict. *deciſ.377. n.1.* Unde meo judicio verè convenit huic Bavaricæ * Novellæ conſtitutioni, quod Imperator 116
Juſtin. *in Nov.32. & 34.* de ſua illa aſſeveravit: hæc lex omnibus humanitatis & pietatis de ſe ſpecimen præbet, & tam egenorum neceſſitati medetur, quàm creditoribus mediocre ſolatium affert. & quod *in Nov.4.c.3. circ.f. vid.ſup.n.15.* hoc nos clementer ſimul & legaliter decidentes, & infelicibus debitoribus auxiliamur & acerbis creditoribus nō apparebimus duri.

Nam quid quæſo lucrabuntur * credito- 117
res, ſi amoveant debitorem ſuum è poſſeſſione illorum bonorum, ex quibus illis pro hic & nunc plenè ſatisfieri nequit? *vid.ſup.q.1. n.93.* ſi videant illum unà cum liberis & uxore fame perire? nunquid ipſorum magis intereſt debitores in ſuis poſſeſſionibus bey häußlichen Ehren conſervari, ut quædam alia præter poſſeſſa comparent, ex quibus plenè ſatisfieri ipſis poſſit, pingviore redeunte fortunâ? *vid. ſup. q. 8. n. 75.* Neq; enim * quòd differatur ſo- 118
lutio, ideo illis aufertur debitum, imò potiùs deperibit, ſi infelices debitores à prædiis ſe-

moti, antequam alia quærant, moriantur, per notata Greg. Tholoſ. *c.15. num.3. inf.* confer ea, quæ ſcripſi ſuprà *decad.1. q.1. num.27. decad.2. q.8. num.74. & 75. decad.1. q.7. num.19.* Rationem quintam videre licet ſup. *decad.2. q.1. num.89.*

Plures rationes ex infra dicendis ſua ſponte apparebunt.

119 Ut igitur in * compendio multa dicam, hæc eſt mea opinio: quòd non cogatur debitor cum majori ſuo & reipub. incommodo prædia ſua derelinquere, quàm poſſit ex ea derelictione commodum creditori accedere. Vel aliter: ſi creditor nimis vili pretio velit accipere, vel debitor nimis magnum damnũ debeat ſuſtinere, quòd non cogatur prædia in ſolutum dare, aut nimis exiguo pretio vendere. Quódnam verò dicatur nimis vile pretium, vel nimis magnum damnum, id arbitrio judicis exiſtimo eſſe relinquendum, pro cujus informatione alibi aliquot documenta DEO volente tradam.

Tempus eſt ut examinem textus *Novell.4. & auth. hoc niſi.* in contrarium allegatos, ad

120 quos Reſp. * eos intelligi poſſe duobus modis, vel in favorem creditoris, ut ille nimirum poſſit petere ſibi addici in ſubſidium bona immobilia debitoris ſui, quemadmodum

dum ita videtur concepta eſſe *d. auth. hoc niſi*, vel in favorem debitoris, ut videlicet poſſit, ſi ſe velit à moleſtiis creditorum liberare, ſubſtantiam ſuam immobilem in ſolutum offerre, illique cogantur admittere. In priori ſenſu: ſi de coactione loquamur, puto tunc procedere, cum * debitor ſuâ culpâ non 121
eſt idoneus ad ſolvendum, ſecus ſi inevitabili neceſſitate belli, incendii, naufragii, non ſolvendo fiat: *vid. ſup. q. 8. num. 41.* vel aliter, tunc conſtitutioni locum eſſe, * cum tran- 122
quillis temporibus unus alterque non ſolvendo fiat: ſecus ſi univerſim omnes ad egeſtatem deducantur, per incurſum hoſtium; vel adhuc aliter, tunc fortaſſis obtinere, * 123
cum bona immobilia adhuc debitam æſtimationem recipiunt, & creditoribus inde ſatisfieri poteſt, ſecus ſi nihil valeant, nimis modico pretio veneant, & vix uni ex omnibus poſſit ſatisfieri.

Prima diſtinctio * deſumitur ex Nov. 135. 124
verbo *ex accidenti non ſupinâ negligentiâ*, & ex Conſtitut: nova Bavarica, de qua ſuprà ibi: Wollen demnach anfänglich / daß mit denjenigen Schuldneren / ſo in dieſe Unvermögenheit / vnd Armut / nicht durch jhr liederlich verthunlich Haußweſen gerathen / ſondern von Freund vnnd Feind wiſſentlich / vnnd ſolchen

Schaden erlidten / daß jhnen an Mitlen zu bezahlen ermanglen thut. Et habent iſta omnia
125 hanc rationem: quia * caſus fatalis damnum
126 adferre * non debet, *L. quærat aliquis 135. ff. de V. S.* incurreret autem damnum irrecuperabile talis debitor, ſi res ſuas immobiles in ſo-
127 lutum dare deberet. Deinde hæc * in ſolutum datio fuit ab Imperatore Juſtin: intro-
128 ducta in ſingularem favorem * debitorum, id quod non obſcurè colligitur ex verbis illi-
„ us Novellæ ibi: licèt quibusdam creditori-
„ bus fortè non ſit gratum, à nobis tamen
„ propter clementiam ſancitur, & infrà: hoc
„ nos clementer, ſimul & legaliter deciden-
„ tes infelicibus debitoribus auxiliamur; nullus autem eſſet, vel planè exiguus favor, multò minus auxilium, ſi debitores moderni, plusquam infelices deberent prædia, & reſiduam ſpem vitæ ſuæ dimittere, ſuisque creditoribus in ſolutum relinquere.

129 Ratio * ſecundæ diſtinctionis, quia ſi omnes debitores cogerentur creditoribus ſuis ſubſtantiam immobilem in ſolutum relinquere, & quidem juxta valorem modernum, eveniret planè, ut in ſingulis civitatibus dimidia vel adhuc major pars civium, qui nec paratam pecuniam, nec aliam rem vendibilem habent, omnibus omninò bonis

ſuis

ſuis deſtituerentur, quod ne fiat reipub: * plurimùm intereſt, nam publica neceſſitas 130
poſtulat, ut locupletes habeantur ſubditi, qui in tempore opportuno ſuccurrere queant, *Nov: 8, in pr. §. conſideravimus junct. gl. v. locupletibus.* adhæc notum eſt, quòd * multitudo 131
& pluralitas eorum, quos negotium contingit, cauſa ſufficiens ſit, quare à regulis juris communis recedatur, ut pluribus oſtendam in Specialibus juris communis, adeo ut propter pluralitatem & multitudinem * delin- 132
quentium ipſa quoque delicta relinquantur vel impunita, *c. quoties 14. cauſ. 1. q. 7. gl. ad c. latores 4. extra. de cleric. excom.* vel ſaltem pœna mitigetur. *d. c. 4.* Weſenb. *num. f. ff. de pæn.* propterea tantum, ne ſequatur ſtrages multorum; quare ergo illud concedamus ut contra plures ita rigorosè procedatur, & tanta communitati ſtrages inferatur, quando nulla eorum culpa, vel delictum præceſſit.

Ratio * tertiæ diſtinctionis deſumitur ex 133
verbis dict. Nov. §. *ſed ſi. & ſeqq.* ubi Impetor quatuor * requirit; primò, ut res illæ 134
immobiles priùs venum exponantur, & ereditor eas divulget, *d. §. ſed ſi nec quiſquam,* nam ſi creditor paratus eſt præparare quendam emptorem, neceſſitatem habet debitor hoc

hoc agere, §. *ſi itaque creditor*, hoc eſt, ut gl. interpretatur, res ſuas vendere. Secundò vult Imperator, ſi nec quiſquam emptor immobilium ejus rerum adſit, creditore etiam frequenter divulgante, tunc judicem debere ſubtili æſtimatione factâ rerum debitoris in ſolutum dare poſſeſſionem immobilem creditoribus, ſecundum quantitatem debiti, *d.* §. *ſed ſi.* Tertio præſcribit, ut debitor in hoc caſu præſtet cautionem de evictione, *loc. cit.* & quidem pignoratitiam, ut explicat gl. *v. dare poſſit.* Quartò: ut meliora quidem dentur creditori, deteriora verò apud debitorem poſt debiti ſolutionem manere ſinantur, §. *rerum vero.*

135 Atqui neutrum ex iſtis quatuor * hoc calamitoſo tempore fieri poteſt, nam ad primum requiſitum quod attinet, etiamſi venum exponantur bona illa immobilia, ta-
136 men * nemo futurus eſt, qui velit emere, cum vix reperiantur hoc tempore, qui agros (utpote ſteriles) gratis accipiant plantationibus in meliorem ſtatum reducendos, tantumque laboris & impendiorum velint conferre, ut planè reditum ſit ad illa tempora, quibus olim incipiebant prædia in Emphyteuſin concedi, de quibus vide Mynſ. §. *adeo autem aliquam num. 2. inſtit. de locat. & conduct.*:

vel

vel ſi quis erit, ſaltem juſtum pretium non offeret, paria * autem ſunt nolle emere, & 137
non velle juſto pretio emere, Schneid. § *libertas num. 6. inſtit. de ſing: rebus per fidei com: relict. vid. ſup. num. 41.* Si deinde in defectu emptoris prædia creditori aſſignanda ſunt æſtimatione * ſubtili, reſpuet ille ſubtilem 138
iſtam æſtimationem, (de qua tractabo alibi,) ſed cupiet ſibi relinqui, & æſtimari juxta valorem modernum, & conſuetum, quod ſi fiat, raro quantitatem debiti aſſignatio iſta attinget, quia illi agri, qui ante paucos annos valebant 100. & amplius florenis, nunc vix valent. 20.

Inſuper nihil facile debitoribus remanebit, quomodo autem præſtabunt * cautio- 139
nem pignoratitiam de evictione, quam gl. putat requiri (mihi autem videtur ſufficere talis, qualem præſtare poſſibile eſt, *vid. ſup. num. 53.*) ſi pignora non habent? aut quomodo fidejuſſores invenient, qui hic & nunc bonis ſuis omnino deſtituuntur? *vid. ſup. decad. 1. q. 5. num. 67. decad. 2. q. 6. num. 81.* aut quomodo ſufficienter conſultum erit creditori, immobilem ſubſtantiam recipienti, per juramentum ſui debitoris, vel chirographum? cum * parva & fragilis ſic cautio, quæ in parva papyro continetur, Joan. Emeric. à Rosb. 140

prax.

prax. civ. tit. de Except. dilad. n. 61. L. qui ita 61. §. 1. ff. ad S. C. Trebell. Deniq; & meliora & deteriora ſimul creditoribus cedent, nihilq; manere poſt debiti ſolutionem apud debitores ſinetur.

141. Quare ſi uſpiam attendendum eſt, * quid locis, & temporibus, & perſonis conveniat; *c. quiſquis. 1. diſt. 41.* in præſenti certè caſu at-
142 tendendum, in quo * non unus tantùm, & alter, ſed plurimi; non culpâ, ſed inopinato caſu; bonis ipſis non modicè deterioratis, ſed ad viliſſimam æſtimationem redactis, ſolvendo eſſe deſierunt, atque ideo neque conſtitutio d. authenticæ, & Novellæ ad hunc tanquam caſum omninò inſolitum extentenda, *vid. ſimile quid quæſt. 2. annexi reſponſo juris* Joann. Wolffgangi Hilleri, *de re monetaria num. 24. & 25.* cum (ut ſuprà
143 quoque dictum) ad rarò * accidentia jus non aptetur, ſed ad ea, quæ facilè & frequenter accidunt, *L. nam ad ea 5. ff. de LL.* Et nulla lex ab initio ſic ferri potuerit, ut omnibus poſthac æque conveniret. Non debet, inquit Pontifex, reprehenſibile
144 judicari, ſi ſecundum * varietatem temporum ſtatuta quandoque varientur, humana præſertim, cum urgens neceſſitas, vel evidens utilitas id expoſcit, quia ipſe DEUS ex

his

his quæ in veteri teſtamento ſtatuerat, nonnulla mutavit in novo, *c. non debet 8. Ext. de conſang. & affin.* Diverſitas enim perſonarum diverſam videtur poſſe recipere medicinam, *text. in c. 1. cauſ. 14. q. 6. in f.* Sicut quædam ſunt, quæ nullâ poſſunt ratione convelli, ita multa ſunt, quæ aut pro neceſſitate temporum, aut pro conſideratione ætatum oportet temperari, *c. f. diſtinct. 15.* Tempeſtati enim obſequi artis eſt. Non idem * ſemper dicere, ſed idem ſemper ſpectare debemus, poſt Cicer. in epiſt. Anton. Fab. *in rational. ad L. 23. ff. LL.* i. e. quietem ſubditorum, ſalutem populi, & publicam utilitatem. Sicuti conſtitutio ab initio non conſiſtit, ſi ſine ratione aut publica utilitate lata ſit, ita etiam poſtea deſinit, ſi mutato rerum ſtatu inutilis fiat, aut noxia reip. Compilatores compos. pac. *c. 5. q. 29. n. 56.* 145

Hanc temporum, rerum & perſonarum varietatem benè conſideravit Sereniſſimus noſter Elector * in ſuprà allegata ſua conſtitutione; ibi: Nach Erwegung der Zeit vnnd Vmbſtände / etwas mitleydenliches verfahren würde. Notavit idipſum noviſſimè quoque Dn. Philipp. Zorerus *q. 7. num. 535. cum ſeqq.* ubi inter cætera ex conſ. Dn. Beſoldi *69. num. 38. & ſeqq.* regulas * juris ordinarias, ju- 146 147

risque

riſque ſtricti acumen, vel etiam municipalium ſanctionum regularem tenorem non omninò dicit obſervandum, ſed ei jubente Senecâ 3. *de benefic. cap. 7.* ſecundum liberam & nullis adſtrictam vinculis religionem detrahendum aliquid, & adjiciendum, neque omnia, prout lex & juſtitia ſvadere videtur, ſed prout humanitas & miſericordia impellit, concipienda; & cùm varias utilitates hinc orituras enarrâſſet, ſubdit tandem *num. 554.* eas omnes ſperari non poſſe, ſi ſequi velimus regulas juris ſtricti, & juxta eas præ-
148 ſentes controverſias decidere, cùm * caſus belli extraordinarii ſint, quibus omnes leges, ſtatuta, & conſvetudines cedere debeant; nihilque communius eſſe, quàm ut pro varietate temporum ex bono & æquo juri publico, & naturali addi aliquid, vel derogari in aliquo poſſit; imò ad varietatem temporum ſtatuta humana mutari debere,
149 & poſteà in fin: ſubjungit: ætatem * noſtri temporis non pati rigorem antiquorum jurium, ſed neceſſitate urgente, vel propter utilitatem evidentem recedi à diſpoſitione juris, cùm finis legum concernat neceſſitatem, vel utilitatem ſubjectorum, *c. erit & ibi gl. diſt. 4. c. ſi Eccleſia 23. q. 4.* Panor. *num. 2. & 3. 2, non debet. ibid.* Et hæc volui ex præallegatis

Domi-

Domini Zoreri quæſtionibus, in quas caſu fortuito poſt finitum jam præſens patrocinium incidi, ea de cauſa deſcribere, ne ſolus ſingularis eſſe viderer. Plura ſimilia apud eundem *num. 208. num. 485. cum ſeqq. 511. cum ſeqq. num. 697. num. 1177.* reperientur. Quibus omnibus adminiculatur inopia ipſa, cujus miſereri oportet, ut etiam Cæſares dicant, in gratiam * egenorum condi poſſe, & conditas emendari leges, §. *1. de non elig. ſec. nub.* 150
Greg. Tholoſ. *c. 14. num. 2* vid. Gothof. *ad L. un. in pr. lit. f. C. de caducis toll.* ubi refert L. Valeriũ *apud Livium 34.* dicentem: quas tempora aliqua deſiderant leges, mortales & temporibus ipſis mutatas video: quæ in pace latæ ſunt, plerumq; bellum abrogat, quæ in bello, pax.

Non igitur me morantur prædictæ Imperatoris Juſtiniani conſtitutiones, quia * illæ 151
obtinent rebus ſtantibus in eodem ſtatu, quo erant tempore promulgationis, non utique illis mutatis. Iſti autem caſus fortuiti, & prorſus inſoliti, quo pretia condigna, rerum unà cum multitudine hominum & abundantia divitiarum nimiùm decreverunt, non poſſunt intelligi cogitati tempore conſtitutionis, proinde fas non eſt modernos caſus illis comprehendere, vel dicere, eas

ſ ad

ad inſolitam calamitatem temporum noſtrorum pertinere.

Ad ſecundam dubitandi rationem Reſp.
152 dationem * in ſolutum non eſſe ſimpliciter beneficium, ſed relativè tantùm, habitâ comparatione cum ceſſione bonorum, ac proinde invito non obtrudendum, per notata ſuprà *q. 1. decad. 2.*

153 Ad tertiam * patet jam reſponſio ex dictis, & magis clarebit ex rationibus ſequenti quæſtione allegandis, neque id, quod de vendicandis bonis *in quæſt. 1. rat. 6. num. 99.* dictum, intelligendum eſt de bonis apud debitorem, ſed apud alios conſtitutis, ut ex quæſt. 2. manifeſtè colligi poteſt, & ex ipſo textu Novell. 135. quem pro ſe citati Dd. ibid. allegant. Ut igitur finem huic quæſtioni tandem imponam, immota ſtat ſententia & repetita

154 Concluſio: * quòd debitores illi, qui præteritis calamitatibus belli ſolvendo eſſe deſierunt, ſubſtantiam ſuam immobilem creditoribus in ſolutum regulariter dare non cogantur.
155 In qua ſententia me * confirmat venerabilis quondam collega meus R. P. Paulus Layman p. m. Sacror. Can. in Academia Dilingana Profeſſor, qui in Theologia ſua morali *tract. 2. de reſtit. c. 12. num. 1.* inter cætera, ad

ra, ad propoſitum meum valde conducentia, docet: ſi debitor ſolvere non poſſit, niſi domum v. g. vel prædium vendat multò minoris, ideoque longè majori ſuo detrimento, quàm debitum valeat, tali caſu ſolutionem differri poſſe. Atqui hoc tempore, ſi prædia diſtrahenda, vel in ſolutum danda forent, ſæpiſſimè contingeret, ut arcem, quam quis 30000. floren: comparavit, 8. vel 10. millibus vendere deberet, & ſic de cæteris; Ergo juſtiſſima cauſa eſt, quare quis in foro etiam conſcientiæ, de quo ipſe loquitur, ſolutionem differre poſſit. Neque his obſtat, quòd etiam antiquitùs poſt bellum à Julio Cæſare geſtum * bona debitorum nihilominus fuerint cre- 156
ditoribus in ſolutum addicta, quemadmodum ipſe *in initio lib. 3. belli civilis.* his verbis ſcribit: Dictatore habente Comitia Cæſare, conſules creantur Julius Cæſar, & P. Servilius, is enim erat annus, quo per leges ei conſulem fieri liceret. His rebus confectis, cùm fides tota Italia eſſet anguſtior, (*vid. ſup. n. 35.*) neque creditæ pecuniæ ſolverentur, conſtituit, ut arbitri darentur, per eos fierent * æſtimationes poſſeſſionum & rerum, quanti quæque earum ante bellum fuiſſent, atque eæ creditoribus tranſderentur. Hoc ad * timorem novarum turbarum tollendum minuendumque, 157 158
ſ 2 qui

qui ferè bella, & civiles diſſenſiones ſequi conſuevit, & ad debitorum tuendam exiſtimationem eſſe aptiſſimum exiſtimavit. Quod ipſum eodem ferè modo narrat Sveton. Tranquill. in Julio Cæſare *c. 42.* referente Gregor. Tholoſ *p. 3. lib. 22 c. 14. num. 1.* Menoch. *de arbit. jud. quæſt. l. 2. c. 2: caſ. 183. num. 7 ubi addit: quòd creditoribus ferè quarta pars crediti deperierit.* Non inquam hæc obſtant, quia ut manifeſtè ex verbis allatis adparet, non fuit æſtimatio inita bonorum, in quantum valebant poſt devaſtationem, ſed quanti quæque eorum ante bellum fuiſſent, cùm adhuc prædia integra, inviolata, & probè culta exiſterent. Quàm æſtimationem ſi moderni quoque creditores admittere vellent, fortaſſis debitores ſuos ad diſtrahenda bona juxta diſpoſitionem auth: *hoc niſi*, pariter urgere poſſent, dummodo eis tantum relinquerent, quantum pro ſuſtinenda vita neceſſarium eſſet. Verùm de hac æſtimatione ſuo loco plura.

QUÆ-

QUÆSTIO X.

Vtrum in debitoris arbitrio, & poteſtate ſitum ſit, prædia ſua invitis creditoribus in ſolutum dare, ſi ipſe velit?

SUMMARIA.

1. *Status quæſtionis, & n. 5.*
2. Nov. 4. c. 3. *an liceat renunciare?*
3. *An debitores poßint prædia ſua ſponte in ſolutum dare, eáve vendere, ſi creditores eos urgeant?*
4. *Non debet illi, cui plus licet, non licere, quod eſt minus.*
6. *Ratio dubitandi prima.*
7. *Quod debet fieri ex voluntate, non eſt imponendum ex neceßitate.*
8. *Ratio dubitandi ſecunda.*
9. *Aliud pro alio invito creditori ſolvi nequit, niſi ex neceßitate fieret, n. 76. 79. & ob debitoris inopiam n. 80.*
10. *In mutuo aliud ſpecie, idem tamen in genere ſolvitur.*
11. *Ratio dub. tertia: Invitus nemo cogitur aliquid emere, nec vendere. 13. niſi in neceßitate n. 84.*

S 3 12. Li-

12. Libera poteſtas eſt unicuiq; habendi, vel nonhabendi contractus.

14. Ratio dub. quarta.

15. Obligatio dandi invariabilis eſt, quamdiu facultas dandi ſupereſt n.86.

16. Ratio dub. quinta.

17. Chirographarii creditores debitoris bona non compelluntur ſuſcipere de jure Cod. ſed Novell. num. 89. vel quamdiu alia ſolvendi media ſuppetunt. n. 91.

18. Ratio dub. ſexta.

19. Creditores pro debito addici ſibi bona debitoris non jure poſtulant; variæ declarationes hujus regulæ n.93.

20. Contrahentium debet eſſe æqualis conditio.

21. Ratio dub. ſeptima.

22. Res debitoris judicis authoritate venire debent in executionibus, factâ prius licitatione.

23. Ratio dub. octava ex prædiorum æſtimatione deſumpta.

24. Ratio dub. nona.

25. Æſtimatio judicis parti neceſſitatem non adfert, rem eâ quantitate ſuſcipiendi.

26. Neminem alienâ moleſtari culpâ vel inertiâ convenit.

27. Ratio dub. decima ex inæqualitate pretii & debiti deducta.

28. Ratio dub. undecima.

29. Reo

29. *Reo non permittitur actorem eludere & circumducere.*

30. *Ratio duodecima.*

VT ſtatus* præſentis quæſtionis rectè intelligatur, ſciendum eſt, non id hoc loco quæri, an debitores poſſint beneficio Novellę quartæ* renunciare, quod negare videtur Bart. *ibi: num. 9.* per Rationem: quia pactum illud ſit turpe, & contra humanitatem & charitatem, quòd debitor ſit ſibi acerbus & durus. Id tamen ego non video, cùm non oriatur inde major acerbitas, quàm ut fortaſſis cogatur bonis cedere, ceſſio autem bonorum, præſertim ex ſpontanea voluntate procedens, tam dura non eſt, ut in debitores calamitoſos cadere nequeat, quemadmodum oſtendi ſuprà *q. 6. per tot. ubi vid. num. 167. & quæſt. 8. n. 91.* 1 2

Neque illud hîc quæritur: an debitores* ſponte, & volentes poſſint neglecto beneficio, de quo ſuprà q. 9. prædia ſua in ſolutum dare, eáve vendere, ſi creditores ipſi inſtent, petant, & eos ad hoc urgeant, nam cùm dictum ſit *quæſt. 6.* ipſos poſſe ad inſtantiam creditorum bonis univerſis cedere, quod eſt longè plus, cur non poſſent unum alterúmve prædium vendere, vel creditori in ſolu- 3

tum relinquere, quod eſt longè minus? non
4. debet* utiq; ei illi, cui plus licet, non licere, quod eſt minus, *L. non debet 21. ff. de reg. Iur.* Et aliqui ita ſunt comparati, ut malint creditoribus etiam cum ſuo detrimento ſatisfacere, quàm debere.

5. Sed illud potiſſimum hîc quæritur: * quandoquidem in præced: quæſt: vidimus, debitores invitos calamitatibus belli ad inopiam redactos cogi non poſſe, ut creditoribus bona, & ſubſtantiam immobilem in ſolutum concedant, utrum ſaltem in ſolutum dare poſſint, ſi velint? & quidem creditoribus invitis?

6. Ratio * dubitandi prima deſumitur ex 5. Nov. 4. *c. quod autem* ex verbis illis: damus „ creditori licentiam volenti immobiles res accipere pro auro: Ex quibus inferri poſſe videtur, id reponi in voluntatem, & liberum arbitrium creditoris, ut proinde non poſſit
7. cogi ad hoc invitus, juxta reg: quod * debet fieri ex voluntate, non eſt imponendum ex neceſſitate. *L. ſolent. 6. ubi Bart. in pr. ff. de off. proc.* Weſenb. *n. 7. C. de recept.*

8. Ratio * dubitandi ſecunda: Juxta notiſſi-
9. mum juris principium: aliud * pro alio invito creditori ſolvi nequit, *text. in L. 2. §. mutui datio. ff. de rebus credit.* Weſenb. *num. 4. ff. de*

ff. de ſolut. qui autem in ſolutum dat res ſuas immobiles, cum pecunias debeat, haud dubiè aliud pro alio ſolvit, ergò non poteſt fieri creditore invito. Etſi enim * in mutuo aliud 10.
quidem ſpecie, idem tamen in genere ſaltem ſolvitur, ut pro aureis aurei, eodem numero; pro tritico triticum eâdem menſurâ; aliud vero genere, ſive res prorſus diſſimilis invito creditori ſolvi non poteſt, veluti pro pecunia oleum, niſi ita convenerit, *L. eo quod C. ſi cert. pet. L. 10. 16. 17. C. de ſolut.* Cujac. *ad Novell. 4. verſ. ſequitur poſterior.* Bart. *ad eandem Nov. num. 2. & 3.* ubi aliter diſtinguit.

Ratio * dubitandi tertia: Invitus nemo 11.
cogitur aliquid emere, *L. invitum 12. C. de contrahend. empt.* Cardin. Tuſch. *commun. pract. concluſ. lit. E. concluſ. 117.* tum quia * libera po- 12.
teſtas unicuique eſt habendi, vel non habendi contractus, *L. ſicut 5. C. de O. & A.* tum quia emptio & venditio talis contractus eſt, qui præcipuè conſenſu conſtat, *§. un. inſt. de oblig. ex conſenſu.* Qui autem in ſolutum accipit res immobiles, eas quodammodo emit, accipit enim pro pretio mercem, ergò non videtur ad hoc contra ſuam voluntatem poſſe compelli, ſicut nec debitor * compelli poteſt ad 13.
vendendum, *L. nec emere C. de jure delib. L. Imperator 71. ff. de contrahenda emptione, argt. L.*

invitum C. eod. Cardin. Tuſch. *pract: concluſ. lit. E. concluſ. 117.*

14. Ratio * dubitandi quarta: Obligatio dan-
15. di ex parte creditoris, & debitoris eſt * invariabilis, ſemperque res peti debet, & præſtari, quæ in obligationem fuit deducta *Dd. L. ubi autem. 75. §. fin ff. de V. O.* Vide ſuprà *decad. 1. q. 8. n. 41. cum ſeqq.*

16. Ratio * dubitandi quinta deſumitur *ex L. 4. C. de bonis auth. jud. poſſid.* ubi Imperator Diocletianus & Maxim. ſic reſcribunt: Incivile eſt, quod poſtulas, ut unus ex * chirographa-
17. riis creditoribus debitoris bona compellatur ſuſcipere, *vid. ſup. q. 9. n. 25.*

18. Ratio * dubitandi ſexta deducitur *ex L. 6. C. eod. tit.* ubi illi ipſi Imperatores ſic ſta-
19. tuerunt: pro debito * creditores addici ſibi bona ſui debitoris non jure poſtulant: ſi ergò creditores bona pro pecuniis non rectè petunt, videntur etiam debitores non rectè pro pecuniis bona ſolvere, ut contrahentium *
20. ſit æqualis conditio, Mynſ. *cent. 4. obſerv. 61. num. 11.*

21. Ratio * dubitandi ſeptima: Omnia jura conſenſu unanimi ajunt, res debitoris judicis authoritate venire * oportere, quoad poſ-
22. ſint, factâ licitatione, Jacob. Schultes, *quaſt. pract. quaſt. 42. num. 2.* ubi allegat *L. cum proponas. 9.*

nas. 9. in f. C. de bon. auth. jud. poſſid. L. ſi cauſam 2. in pr. C. de execut. rei jud. L. res. 1. & L. cum in cauſa 2. in pr. C. ſi in cauſa judic. pign. cap. ſit. L. ſi pignora 50. ff. de evict. L. à Divo Pio 15. §. item 10. ibi, ut quod eis facilius ff. de reb. jud. L. venire 1. & duab. LL. ſeqq. ff. de reb. auth. jud. poſſid. ad hoc nimirum, ut pretium inde redactum creditori ſolvatur, ergo cogi non poteſt ipſe rem emere, vel in ſolutum, quod in effectu idem eſt, accipere. *vid. q. 9. n. 26.*

Ratio * dubitandi octava: Si permiſſum 23. eſſet debitori dare ſubſtantiam immobilem in ſolutum creditori ſuo, deberet id fieri certâ quadam æſtimatione: atqui in æſtimatione non convenient, quia debitor volet æſtimationem, quæ fuit tempore contractûs, quo v. g. unum jugerum agri valebat 100. & amplius florenis; creditor autem deſiderabit æſtimationem juxta tempus modernum, quo vix valet 10. vel 20. ergo ſi nulla alia de cauſa, ſaltem ratione incertitudinis cadere videtur in ſolutum datio.

Ratio * dubitandi nona: Etiamſi vellemus 24. ad judicem recurrere, tamen rerum quoque * æſtimationes, quas judex facit, tametſi 25. rem tanti præſumi efficiant, non tamen neceſſitatem omnimodam parti adferunt, rem ea quantitate ſuſcipiendi, Jacob. Schult. *loc. cit.*

cit. num. 7. argt. L. videamus 4. §. jurare 2. verſ. an igitur, & §. item videndum 3. ff. de in lit. jur. adduq; rationem, nam ſi fortè pluris res æſtimata eſt quàm verè ſit, damnum hoc, quantò res minoris eſt, in creditorem redundaret, nihil ſuâ culpâ commerentem, quin potiùs debitoris culpa eſt, qui non ſolvendo quod debet, ad hanc executionis viam neceſſariò capeſſendam creditorem pertraxit, neminem * autem

26\. alienâ moleſtari culpâ, vel inertiâ convenit, *per L. ſi pariter 9. in pr. ff. de liberal. cauſ. L. non debet 75. ff. de regulis juris.*

27\. Ratio * dubitandi decima: Raro contingit, ut debitum ſit æquale pretio bonorum immobilium, ſed vel majus vel minus, ergo non poteſt ut ſic ſolutio fieri, *vid. ſup. quæſt. 9. n. 47.*

28\. Ratio * dubitandi undecima: Si permitteretur debitori dare res immobiles in ſolutum, poſſet ipſe res meliores ſibi reſervare, deteriores verò, v. g. agros ſteriles, vel ruinoſas domos creditoribus relinquere, vel res litigioſas aut prorſus alienas obtrudere, atque ſic eoſdem eludere, quod ipſis permitti non debet, quia * reo non eſt permitten-

29\. dum actorem eludere, vel circumducere, *argt. L. inter ſtipulantem 83. §. 1. ff. de V. O.* Weſenb. *num. 5. ff. qui ſatiſdare coguntur, id.* Weſenb.

ſenb. *num. 2. ff. de eo quod certo loc. id. n. 9. in f. ff. de barid. pet.*

Ratio * duodecima: Creditor non poteſt operas petere pro pecunia, ut dictum ſuprà *decad. 1, q. 9.* ergo nec debitor ſolvere prædia pro pecunia. 30.

SVMMARIA.

31. *Debitor calamitoſus prædia invito creditori in ſolutum dare poteſt, auctore Bartolo 32. Angelo.*
33. *Matthia Stephani, 34.*
35. *Rationes ex verbis textûs deſumptæ.*
36. *Nihil voluntati tam eſt contrarium, quàm coactio.*
37. *Vndiq; creditoribus ita providendum, ut non debitores graventur.*
38. *Ratio cur Imp. Iuſtin. neceſſitatem accipiendi prædia pro pecunia creditori impoſuerit.*
39. *Etiam ceſſione bonorum factâ creditores ſubinde prædia in ſolutum accipere coguntur.*
40. *Declaratio ſuperioris rationis.*
41. *Quod multifariam fieri poteſt, juſtius & æquius eſt id mitiori modo fieri.*
42. *Qui diſtinguit, proximus eſt veritati.*
43. *Diſtinctio auctoris in hac materia.*

44. Da-

44. *Datio in ſolutum non ſubſiſtit, quando creditores non urgent.*
45. *Rationes ex textu petitæ.*
46. *Datio in ſolutum procedit, quando creditores ſolutionem urgent.*
47. *Creditor petens ſibi ſatisfieri, petit id meliori modo fieri, quo poteſt.*
48. *Ergo petit hoc ipſo prædia in ſolutum.*
49. *Connexa uniûs loco habentur.*
50. *Inſpiciendum eſt, quod evenire poteſt.*
51. *Cautela pro creditoribus & n. 58. 60.*
52. *Paria ſunt pecunias habere, & habere poſſe.*
53. *Actor rem diligenter explorare & certus eſſe debet de jure ſuo, & non niſi re benè meditatâ litem ingredi 54.*
55. *Conſilium ante factum capiendum.*
56. *Præcipitatæ deliberationis comes eſt pœnitentia.*
57. *Invitus nemo cogitur agere.*
59. *Variationes juri ſunt inimicæ.*

91. VErùm his, & ſimilibus non obſtantibus, indubitatum * eſſe debet, quòd debitor calamitatibus belli ad inopiam redactus, & qui ſolvendo aliàs non eſt, poſſit, ſi velit, bona ſua in ſolutum dare, & creditor in ſolutum debeat acceptare; idque per text. eviden-

evidentiſſimum in Novell. *de fidejuſſoribus 4. c. quod autem 3.* in his ipſis terminis loquentem,* quem Bart. ſic ſummat: *ut* creditor, qui à debitore debitum recipere non valet, compellatur in ſolutum res ejus immobiles accipere. Sic etiam Angel.* de 32.
Perus. *ad Novell. 4.* creditor, inquit, cogitur in ſolutum accipere de bonis melioribus, uſque ad ſatisfactionem condignam, & Matthæus * Stephani *ibid. num. 37.* dicit Novellam 4. procedere tunc, quando creditor invitus rem in ſolutum accipit. Quòd autem ex voluntate debitoris dependeat, & creditor neceſſitati ſupponatur, id colligitur ex multis in hanc ſententiam prolatis verbis. Nam * primò dicitur in principio ſtatim: licet quibusdam creditoribus „ id fortè non ſit gratum, à nobis tamen pro- „ pter clementiam ſancitur. Secundò, *in §.* „ *verum verò* creditorem coactum ſuſcipere „ poſſeſſionem immobilem; Ergò in creditoris arbitrio non eſt, an ſuſcipere velit, nec ne, quia nihil * libero arbitrio tam contrarium eſt, quàm coactio: *argt. L. nihil 116. ff. de reg. juris.* Tertiò, dicit Imperator ſe infelicibus debitoribus auxiliari, §. *agnoſcant & in f. ibi,* „ undique * creditoribus ita providendum eſſe, ut non debitores graventur. Ad quę verba Jacob Schulk. *l. supra cit. num. 11.* ſic ratioci-

32. 33. 34. 35. 36. 37.

tiocinatur: quid enim hîc commodi, vel auxilii debitoribus eſſet ; ſi creditores ad id, quod conſtitutio ſancit, non cogerentur?

Quod quartò etiam manifeſtiùs firmare ait illa verba textus : *agnoſcant autem debitores.* Ex quibus infert, ergò neceſſariò agnoſcent, quia lex cogit, & imperat. *L. legis virtus 7. ff. de LL.* Quintò: deprehenditur idipſum ex verbis *auth. hoc niſi C. de ſolut. ibi,* ut rem prædictam , & debitori ſolvere, & creditori liceat petere. Ut autem appareat Imperatorem * Juſtinianum magna æquitate ductũ hanc conſtitutionem feciſſe, & neceſſitatem accipiendi prædia pro pecunia, creditori imponere voluiſſe, aſſignat ipſe rationem, quare cogantur in §. *agnoſcant autem.* his verbis: „ agnoſcant autem debitores , quia etſi non „ ſcripſiſſemus hanc legem, neceſſitatis tamẽ „ ratio ad hanc cauſam perduceret. Si enim „ non ſit idoneus pecuniarum, (& non ſolvendo) debitor, nec ullus emptor ſit: nihil „ aliud facturus erat (ad ſubterfugiendam „ moleſtiam creditoris,) quàm propriis bonis cedere, & rurſus ad creditorem meritò „ veniret, aurum percipere non valentem.

38.

39. „ Quamobrem * quo (ceſſio) cum injuria & „ effectu acerbo perduceret creditorem, & „ debitorem, hoc nos clementer ſimul & legali-

galiter decidentes, infelicibus (id eſt adverſâ fortunâ oppreſſis) debitoribus auxiliamur, & acerbis creditoribus non apparebimus duri, cauſam eis deputantes, (ſive id illis injungentes,) ad quod ſi permanerent inobedientes, (vel pergerent dicto minùs audientes eſſe,) tamen modis omnibus pervenirent, ita Imperator in text. & Holoand. Agylæ. & Scrimgerus interpretes, Matth. Stephani. *ibid. n. 2.* Cujac. *ibid. verſ. neq; vero illud.* Itaq; in effectu ita vult dicere, & argumentari Imperator:

Primò: quod * aliàs extra hanc legem, ni- 40.
hilominus tandem creditores facere oporteret, id non eſt iniquum, ut faciant juſſi iſtâ novâ lege, & conſtitutione, Jacob. Schult. *q. 42. n. 11.* atqui extra hanc legem nihilominus tandem recipere deberent bona in ſolutum, ergo &c. Minor probatur, quia ſi ab initio creditores nollent accipere in ſolutum bona immobilia, & debitorem, qui numeratam pecuniam, vel res mobiles non habet, ad ſolvendum urgerent, non poſſet debitor quicquam aliud facere, quàm flebile ceſſionis adjutorium arripere, & bonis cedere, Mynſ. *pr. §. fin. inſtit. de action.* Ergo res eò deveniret, ut bona deberent ſubhaſtari, & ſub voce præconis vendi, *L. 4. C. qui bonis ced. poſſ.* & ſi emptor nullus reperiretur, creditoribus tandem in ſolutum dari. Unde emanat

Argumentum ſecundum: nimirum tale:
41. Quod * multifariàm fieri poteſt, juſtius & æquius eſt, id mitiori modo fieri, *argt. L. ſi ſuperſtite 5. C. de dol. mal.* Weſenb. *num. 8. ff. quod met. cauſ. id. num. 4. de condit. inſt.* atqui multifariàm fieri poteſt, ut creditores bona in ſolutum accipiant, nimirum ab initio ſtatim, & ex poſtfacto poſt ceſſionem; ergo melius eſt id priori tanquam mitiori modo fieri; nam datio in ſolutum ſtatim ab initio nullam ignominiam inurit, ceſſio autem bonorum infamiam ſaltem facti affert, Weſenb. *num. 5. ff. de ceſſ. bon.* Julius Pac. *in Iſagog. in pand. eodem tit. num. 5. vid. ſup. q. 9. n. 58.* & ut Imperator *in Novella 4. §. agnoſcant*, loquitur, cum injuria, & effectu acerbo, debitorem ad id perducit, ad quod leviori & faciliori modo perduci maturiùs ſine omni labore, & ſine ullâ diffidentiâ potuiſſet, *argt. §. his igitur inſtit. de I. & I.*

Atq; hæc abſolutè, & univerſim loquendo
42. vera quidem ſunt, nihilominus, quia is * qui diſtinguit proximus eſt veritati, puto diſtin-
43. ctionem aliquam * hîc adhibendam, ſcilicet, utrum debitor ultrò velit res ſuas immobiles in ſolutum dare, an verò tunc, cum creditores inſtant, urgent, & creditum exigunt, & bona debitoris vendi deſiderant.
44. In primo caſu videtur * datio in ſolutum non

non ſubſiſtere, tùm per rationes dubitandi ſuprà adductas, tùm verò propterea: * quia 45.
Imperator in dicta Novella non obſcurè indicat, ſed beneficium non aliter concedere, quàm ad inſtantiam creditorum, id quod colligitur primò ex verbis: *verùm creditor ardeat aurum omnimodò quærens*, quod gl. ſic explicat, ardenter cupiat.

Secundò: etiam inde, quia Imperator vult in eo caſu locum habere, quo poſſet debitor bonis cedere, §. *agnoſcant autem &c.* atqui ſi creditores prorſus non inſtent, & urgeant, non poteſt debitor bonis cedere, ut vidimus ſuprà *quæſt. 7.* ergo &c.

In altero * caſu omninò locum habet in 46.
ſolutum datio, idq; præter rationes ſupra adductas etiam ideò; quia creditor, * qui cupit
ſibi ſatisfieri, cupit haud dubiè meliori modo 47.
fieri, quo poteſt; atqui aliter ipſi ſatisfieri non poteſt, (præſertim alio emptore non reperto, de quo paulò poſt) quàm per dationem in ſolutum: Ergò tacitè * cum exigit de- 48.
bitum, & bona vendi petit, videtur expoſcere prædia in ſolutum, quia hoc connexum quiddam, ſive correſpectivum, vel executivum eſſe videtur petitionis, Jacobus Schult. *pract. quæſt. q. 42, n. 18.* quæ autem connexa * inter 49.
ſe ſunt, ſive correſpectiva, unius rei loco habentur,

t 2

bentur, *id. ibid. num.19.* Gail. 1. *obſ. 38. n.8. id. de PP. c.6. n.5. & 6. & à n.17. uſq; ad finem. id obſer.35. n.10.* Myns. *cent. 4. obſer.69.* Card. Tuſch. *lit. C. concluſ. 626.* alterumque alterius cauſa finalis eſſe creditur, ita ut qui unum eorum probat, alterum improbare nequeat, Schult. *loc. cit. n.20.*
50. *& 21.* Unde porrò ſic dico: Inſpiciendum * eſt, quod evenire poteſt *gl. in L. 5. §. 6. in argt. ff. de his, qui dejec. §. poſteriore, inſtit. quib. mod. teſt. infirm.* atqui creditor ſcire debeat eventurum, ut ſi debitor nihil aliud habeat, unde ſolvat, prædia ſua in ſolutum concedat (jura enim omnes ſcire debent, *L. leges 9. C. de LL. L. pen. C. de jur. & fact. ignor.*) ergò ſuæ imprudentiæ imputabit, ſi non præviderit, & præter ſuam voluntatem aliud pro alio accipere debuerit.

51. Cauti * proinde ſint creditores, ut ſi bonis immobilibus illis conſultum non ſit, priùs diligenter inquirant, an pecunias debitor ha-
52. beat (vel aliunde * habere poſſit, *juxta Nov. 135. & ea quæ ſuprà q. 9. condit. 1. tradidi, n. 28. vid. decad. 1. q. 5. n. 77.*) ſecumq; deliberent, an non meliùs ſit inducias debitori concedere, quàm neceſſitatem, ſibi recipiendorum bonorum injicere. Quemadmodum enim extra hunc
53. caſum actor * rem bene explorare debet, certus eſſe de jure ſuo, & tunc demum ad agendum procedere, *text. in L. qui in alterius 42. ff. de reg.*

reg. jur. Card. Tuſch. *commun. pract. concluſ. lit. A. concluſ. 121.* & non, niſi * re benè meditatâ litem ingredi, Weſenb. *n. 13. ff. de edend.* ita hic, 54.
non tantùm de jure ſuo, ſed de facto, & facultatibus ſui debitoris benè inquirere oportet, & conſilium * ante factum capere. *Novell. 1. c. 3.* non verò præcipitare & conſultò agere, 55.
quia præcipitatæ * deliberationis comes eſt pœnitentia, weſenb. *num. 2. ff. de jure delib.* 56.

Cùm igitur * invitus non cogatur agere, 57.
tt. C. ut nemo invit. agere, vel accus. cogatur. Cardin. Tuſch. *lit. A. concluſ. 241.* & in omnimodâ ejus poteſtate ſit, quando experiri velit, *d. L. qui in alternis 42. ff. reg. juris.* alterutrum facere conſultum eſt, vel abſtinere ab initio ab acti- 58.
one, vel in progreſſu judicii, cùm paupertas, & inopia innotuerit, mox iterum ceſſare; quamvis prius tutius ſit, quia diſcedere ab actione ſemel intentata non tam facile licet, & variationes * juri ſunt inimicæ, Schult, *loc.* 59.
cit. num. 14. Itaque hanc cautelam * creditores 60.
benè notent, ne ad agendum hoc tempore facilè proſiliant, niſi probare poſſint, quòd debitor pecunias habeat, vel ab amicis, debitoribúsve ſuis de proximo habere, actionésve cedere poſſit, juxta ea, quæ notavi ſuprà *queſt. 2. & q. 9. dicend. 6.*

SVMMARIA.

61. Reſp. ad prim. dub. rat. Quatenus in voluntate creditoris ſit, res immobiles accipere pro pecunia.
62. Quæ ab initio ſunt voluntatis, deinde fiunt neceſſitatis.
63. Neceſſitas non eſt, quæ ex voluntate trahit originem.
64. Imputet ſibi, qui ipſe neceſſitatem ſibi injecit.
65. Reſp. ſecunda. Qui vult conſequens, debet etiam velle antecedens.
66. Non intereſt, ſolvatur id, quod eſt in obligatione, an verò alio modo ſatisfiat.
67. Reſp. tertia.
68. Correctio odioſa & evitanda.
69. Compilatorum juris oſcitantia à multis viris doctis reprehenſa.
70. Errores cur tàm multi in leges irrepſerint.
71. Reſponſ. ad ſecund. rat. dub. & n. 72.
73. Regulæ juris generales non habent locum, quando lex ſpecialis quæſtionem terminat.
74. Generi derogatur per ſpeciem.
75. Regula non valet, ubi expreſſum jus contra neget; aut aperta ratio contrarium evincit.
76. Neceſſitas non habet legem.

78. Ne-

78. *Neceſſitas licitum facit, quod aliàs non eſt licitum.*

79. *Inopia debitoris excludit, & duriore ſtatu conſtituit actionem creditoris.*

80. *In ſubſidium prædia pro pecunia petere & ſolvere licet.*

82. *Reſp. ad tert. dub. rat.*

83. *Diverſitas nominum arguit diverſitatem rerum.*

85. *Reſp. ad quart. dub. rat.*

87. *Datio in ſolutum an veniat jure actionis, an verò officio judicis?*

88. *Officii judicis imploratio quando in genere locum habeat?*

89. *Reſp. ad quint. rat. dub.*

90. *Poſteriora derogant prioribus.*

92. *Reſp. ad ſext. dub. rat.*

94. *Prædia in ſolutum non licet petere ſtatim, ſed tantùm in ſubſidium.*

95. *Cur magis permittatur debitori in ſolutum prædia dare, quàm creditori petere.*

96. *Non debet reo licere, quod actori non licet, & contra. n. 110.*

97. *Reſp. ad ſept. rat. dub.*

98. *Prædia venum prius exponi debent, antequam creditori in ſolutum dentur.*

99. *Requiſitum primum neceſſarium ad dationem in ſolutum.*

100. *Paria ſunt nullum invenire emptorem, & invenire talem, qui injuſtum pretium offerat.*

101. *Reſponſ ad octav. dub. rat.*

102. *Incertitudo non obſtat in iis, in quibus facilè declarari poteſt.*

103. *Requiſitum ſecundum, quòd judex bona æſtimare, & quomodo debeat?*

104. *Reſp. ad non. dub. rat.*

105. *Æſtimationes judicis ex magna cauſa retractari poſſunt. & n. 109.*

106. *Pro decreto judicis ſtat præſumptio.*

107. *Læſionem allegans in æſtimatione judicis eam probare debet.*

108. *Requiſitum tertium.*

109. *Retractatio æſtimationis debitori & creditori permittitur. n. 105.*

111. *Reſp. ad decim. dub. rat.*

112. *Datio in ſolutum fit ſecundùm quantitatem debiti.*

113. *Inæqualitas ſeminarium diſcordia eſt.*

114. *Æqualitas mater concordia.*

115. *Requiſitum quartum.*

116. *Reſponſ. ad rat. dub. undecim.*

118. *Requiſitum quintum.*

119. *Prædia meliora in ſolutum danda & quare?*

120.

121. *Qui gravatur in uno, non eſt mirum, ſi relevetur in alio.*

122. Ele-

122. *Electio ſpectat ad debitorem in alternativis.*

123. *Requiſitum ſextum.*

124. *Reſp. ad duod. dub. rat.*

125. *Vbi textum habemus, ceſſare debet dubitatio.*

126. *Concluſio. Limitatio prima. 127. Secunda. 128.*

129. *Epilogus.*

AD rationem dubitandi nunc quod attinet, Reſp. ad primam: vel * eatenus eſſe in voluntate, & arbitrio 61. creditoris, res immobiles accipere pro auro, quatenus in ipſius arbitrio, & voluntate repoſitum eſt, contra debitorem actionem inſtituere: ſed quemadmodum in multis aliis capitibus juris, ea quæ * ab initio ſunt voluntatis, deinde fiunt neceſſitatis, *L. in commodato 17. §. ſicut 3. ff. commodati L. ſicut 5. C. de O. & A.* ita fieri poteſt & hic, ut poſtea cogatur 62. præter voluntatem ſuam aliquid experiri, quando nimirum contra debitorem ita exarſit, ut inſtantiæ alligatus ab actione recedere, & amplius pœnitere non poſſit, vid. Gail. *1 obſer. 74. n. 4. & 5.* ſed hæc abſolutè, & juridicè loquendò neceſſitas * non eſt, quia ex voluntate trahit originem, *argt. L. cum duobus 52. §. f. ff.* 63.

t 5 *pro*

Pro ſocio, unde conqueri non poteſt, ſed ſibi
64. * imputare debet, qui talem ſibi neceſſitatem injecit, *per L. 7. §. 1. inf. ff. qui ſatiſd. cog. L. 2. §. ſi quis tamen 8. ff. ſi quis caut.* Vel aliter Reſp. quòd ſit volens virtute conſequentiæ, nam
65. qui * vult conſequens, debet etiam velle antecedens, *argt. L. 56 ff. de procurat*: ergo qui vult, ut ſibi ſatisfiat, cùm ſciat, vel ſcire debeat, nullam aliam ſolvendi viam ſupereſſe, hoc ipſo vult bona immobilia ſibi in ſolutum dari, cùm & hæc ſit ſpecies ſolutionis, & ſatis-
66. factionis, & non * interſit, ſolvatur id, quod eſt in obligatione, an verò alio modo ſatisfiat, *L. ſi rem 9. §. omnis 3. v. ſatiſfactum ff. de pign. act.*
67. *L. ſolutionis 176. ff. de V. S.* Vel denique * tertiò mihi non religioni ducerem Reſpondere lectionem iſtam non eſſe veram, ſed corruptam, & loco illorum verborum: damus creditori licentiam volenti immobiles res accipere pro auro, &c. legendum eſſe: damus debitori licentiam volenti immobiles res dare pro
68. auro. Nam licet * correctio odioſa ſit, & ubique evitanda, *argt. L. ſancimus 27. C. de teſtam.* tamen quia ex antecedentibus, & conſequentibus magna diſſonantia oriretur, ſi in hoc tenore perſiſterent verba illa, credibile non
69. eſt, quòd per compilatorum * oſcitantiam, & incuriam, (quam tamen viri docti ſæpiùs repre-

reprehendunt, ut Weſenb. *in addit. ad Schn. inſtitut. de perpet. & temp. act. num. 5. circa f. id.* Weſenb. *num. 9. § ſed ubi ff. de pact.* Oſterman. *ad §. inſtitut. de ſociet.* Hotoman. *in lib. emendationum.* Alciatus *in 4. lib. diſpunctionum, & prætermiſſorum.* Cujac. *in notis ad 4. inſtitut. lib. & in obſervat. & emendat. lib. 24.*) ſed potiùs per imprudentiam, & imperitiam ſcribarum irrepſerint. * Nam librariorum munere 70.
olim ante divinum typographiæ inventum fungebatur genus hominum imperitiſſimum, ut auctorum libros exſcriberent; fungebantur & notarii compendio quodam numerorum, vel notaru m ſcripta exprimentes. Sed & puellarum id penſum fuiſſe, ut eo labore nonnunquam ſibi dotem quærerent, aliqui prodiderunt. Quot autem inde bonis quibuſque auctoribus vulnera impreſſa ſint, tutè intelligis, dum literarum figurâ & ſimilitudine decepti, ii quorum id opus erat, aliud verbum pro alio reponerent, & ejus rei, quam verba ſignificabant, neſcii, totam ſententiam corrumperent. Qua de re vide brevem, ſed pulcherrimum tractatum Joan. Mercerii, quem Conciliatorem inſcripſit; ubi plures alias errorum cauſas detegit, & pandit. Et hæc de de prima ratione dubitandi.

Ad

71. Ad * ſecundam, & aliquot ſequentes reſpondere poſſum ſimul & ſemel cum Jacob. Schultes. *quæſt. 42. num. 22*: locum his regulis in præſenti caſu non eſſe, propter Novellam 4. nominatim his adverſariam. Quoties
72. * enim lex in promptu eſt, quæ propoſitam quæſtionem propria in materia ſpeciatim terminavit, non eſt ab ea diſcedendum propter ſententias generales, & à præſenti materia paulò remotiores, per tradita Alexandri in *L. ſed etſi quis 4. §. quæſitum. 4. num. 15. verſ. præterea, ff. ſi quis caut.* Id quod videtur habere hanc rationem, quia ſicut aliàs, ita & hic generi, * ſive legi generali derogatur per ſpe-
73. ciem, *c. generi 34. de reg. juris in 6.* & illud potiſſimum habetur, quod ad ſpeciem directum eſt, *L. in toto 8. ff. eodem.* Unde * regula
74. non valet, ubi expreſſum jus contra urget, aut aperta ratio contrarium evincit, (tunc enim officium perdit, *L. 1. ff. de reg. juris*) ſed in caſu non deciſo tantum, Canil. *in pr. de reg. juris in 6.*

Ut tamen ſingulas rationes dubitandi diſcutiam, ideò volo gradum facere & Reſp. ad * ſecundam, regulam illam: quòd aliud
75. pro alio invito creditori ſolvi non poſſit,
76. communiter ſic à Dd. limitari: * niſi ex ne-
77. ceſſitate fieret. Nam quia neceſſitas non

habet

habet legem, *L. de pupillo 5. §. ſi quis rivos. 11. cum duob. ſeqq. ff. de oper. nov. nunc.* & quod * 78.
non eſt licitum in lege, neceſſitas facit licitum, *c. quod non eſt. 4. extra de reg. iuris*, ideò
etiam in caſu neceſſitatis, * ſi debitor pecu- 79.
niam non habet, & emptorem non repetit in rebus ſuis, poteſt res ſuas meliores in ſolutum dare, *auth. hoc niſi. C. de ſolut. d. Novell. 4. §. quod autem, & ibi*, Matth. Stephani. *num. 32.* In hanc ipſam ſententiam Jacob Schult. *quæſt. 42. num. 24.* jura, inquit, ea, quæ aliud
pro * alio invito creditori ſolvi vetant, no- 80.
minatim ſic limitantur, ut ob debitoris inopiam ſuſcipere teneamur id, quod debitor dare poteſt, pro ſe allegat Bart. *in L. mutuum. 2. §. mutui datio 1. num. 21. ff. ſi cert. pet.* Ludovic. Rom. *conſil. 163. num. 4.* ejuſque rei rationem
evidentiſſimam affert; nam ſi propter * ino- 81.
piam adverſarii adimi prorſus videtur actio creditori, *L. nam is nullam 6. ff. de dolo*, multò facilius duriore ſtatu poteſt collocare. Cui addere licet hanc: ſi actori licet in ſubſidium rem immobilem pro pecunia petere, licebit etiam reo, ſi aliud non habeat, prædia pro pecunia ſolvere, *auth. hoc niſi C. de ſolut.*

Ad tertiam dubitandi * rationem Reſp. 82.
quòd datio, & adjudicatio in ſolutum propriè

priè non ſit emptio, id quod conſtare poteſt
83 primò ex diverſitate * nominum, quæ arguit
diverſitatem rerum, *L. ſi idem 7. C. de codicill.* Cardin. Tuſch. *lit. D. concluſ. 517.* quia etiam tunc, quando res æſtimatæ in dotem dantur, concurrunt merx, & pretium, & tamen dotis datio naturam ſuam, & diverſum titulum retinet, *L. un.* §. *cum lex 15. C. de rei uxor act.* quamvis de emptione, & venditione aliquid
84. participet. Deinde * Reſp. ſi in neceſſitate
aliquis cogitur emere, & vendere, Socin. *reg. 435.* cur non etiam in ſolutum accipere?

85. Ad quartam Reſp. * Obligationem dandi præciſam quidem eſſe, & invariabilem,
86. quamdiu * facultas dandi rem illam ſupereſt,
eâ verò deficiente variari poſſe, qua de re ex pluribus ſuprà *decad. 1 quæſt. 8. num. 40. cum ſeqq. item num. 60. item q 9. num. 31. cum ſeqq.* Aliter Reſp. Henr. Agylæus *ad d. Novell.* 4. quòd præſes ex officio aſſignare debeat prædia pro modo debiti; id quod colligitur ex verbis: *præſides preparent dari,* ut ita in ſolutum
87. datio * non veniat jure actionis, ſed officio
88. judicis. Huc facit regula * tradita à Joan.
Sichardo *ad rub. C. de collat. n. 16.* ubi ait: quando verba legis diriguntur ad ipſum judicem, tunc per illam legem non intelligitur data

actio

actio aliqua, ſed tantummodò imploratio officii judicis, idq; multis textibus & exemplis oſtendit.

Ad * quintam Reſp. Id quod ibi allegatur, 89. procedere de jure Codicis, noſtram verò aſſertionem de jure Novellarum, quæ conſtitutiones cùm ſint poſteriores, haud dubiè potiores ſunt, * & prioribus derogant, *L. f. ff.* 90. *de conſtit. Princip. L. 1. ff. ad l. Aquil. L. 20. ff. de LL. c. ult. de reſcrip. in 6.* aliter Reſpondet Jacob. Schult. *ſæpe cit. q. 42. num. 26.* id intelligi oportere, cum * alia adhuc ſolvendi media 91. ſuppetunt: quòd ſi autem omnia penitùs deficiunt, inanis etiam omnis de culpa debitoris querela eſt, cùm nullus alius culpæ hujus vindicandæ modus ſuperſit, *argt. L. nam is nullum 6. ff. de dol.*

Ad * ſextam Reſponderi poteſt eodem 92. modo, quo ad quintam reſponſum fuit, alii tamen adhuc aliter Reſpondent * creditores 93. non rectè poſtulare ſibi bona ſui debitoris addici, Benevenut. Stracha *in tract. ſuo de decoct. p. 7. n. 4.* ubi *n. 5.* addit libellum non procedere, neq; admittendum, in quo peto mihi in ſolutum dari bona debitoris mei, *vid. ſup. q. 9. n. 26. & 27,* quoniam creditor in ſubſidium tantùm admittitur alio ſcilicet ad emendum non accedente, *L. ordo. C. de execut. rei jud.*

Alii

Alii reſpondent quòd *d. L. 6.* ita intelligenda
94. ſit, ut non * liceat ſtatim petere, Gothofred. *ibid. ad d. L. 6. lit. R.* & ratio eſt, quia id debeo petere, quod eſt in obligatione, res autem in obligatione non ſunt, ſed in ſolutione, ſive executione, ut alibi fuſiùs declarabo. Et quamvis *in auth. hoc niſi* expreſsè dicatur, quòd creditori rem immobilem liceat petere, tamen ex verbis adjectis utcunque clarè intelligitur, illud tantùm in ſubſidium fieri poſſe, nam eo modo licet rem prædictam creditori petere, quomodo licet debitori ſolvere: atqui debitori non aliter licet ſolvere, niſi in defectu emptorum, Ergo quoque creditori non aliter licet petere. Deinde poſito, quòd creditores non rectè peterent, non tamen ſequeretur, quòd debitores non rectè
95. in ſolutum darent. Ratio * enim diverſitatis, quare creditor non poſſit res pro pecuniis petere, cùm tamen debitor poſſit res pro pe-
96. cuniis ſolvere, actoriſque * & rei æqualis debeat eſſe conditio, *per c. prudentiam f. extra. de mut. pet. L. non debet 42. ff. de Reg. Iuris.* Jacob. Schult. *quæſt. 42. num. 31.* videtur colligi poſſe ex textu Novell. *4. in princ. ſtatim.* ibi: à no-
„ bis tamen propter clementiam ſancitur, &
„ *in §. rerum in f. ibi*: ſed hoc quidem fit cle-
„ mentiâ quadam clarâ legis. Quid autem

indu-

induxerit Imperatorem ad hanc clementiam, manifeſtavi ſuprà, priuſquam ad contraria reſpondere inciperem.

Ad ſeptimam * Reſp. etiam in noſtro caſu & propoſito ante omnia debere bona * debitoris immobilia venum exponi, & ſicubi nullus emptor inveniatur, deinde primùm creditoribus in ſolutum dari, vel adjudicari, *vid. q. 9. n. 39.* ut non obſcurè colligitur ex verbis *d. Nov. 4. §. ſed ſi.* ubi Imperator ipſe hac utitur moderatione: ſed ſi nec quiſpiam (emptor) immobilium ejus rerum adſit, creditore frequenter etiam divulgante, tunc judices præparent ſubtili æſtimatione factâ rerum debitoris dari in ſolutum, ut ſupplet gloſſa. Et in §. *agnoſcant*; idipſum innuit Imperator his verbis: ſi itaque creditor paratus eſt præparare quendam emptorem, neceſſitatem habere debitorem hoc agere, id eſt vendere. Unde licet deducere 97. 98.

Primum * requiſitum ad hoc, ut poſſit quis bona ſua immobilia in ſolutum dare, ſcilicet ante omnia permittendum eſſe creditori, ut ea bona publicè exponat, & de emptore aliquo proſpiciat, nullo deinde reperto ſibi in ſolutum habeat. Quid ſi autem emptor aliquis compareat, qui nimis modicum pretium offerat? Reſp. adhuc cogetur 99.

u credi-

100 creditor in ſolutum habere; quia * paria ſunt neminem velle emere, & non velle juſto pretio emere, Schneid. §. *libertas n. 6. inſtit. de ſing. reb. per fideic. relict.* confer notata ſuprà *q. 9. n. 41. & 42.*

101 Ad * octavam dubitandi rationem Reſp.
102 incertitudinem non obſtare * in iis, in quibus facilè declarari poteſt, Weſenb. *n. 3. ff. de aliment. legat.* quemadmodum hîc, nam judicis eſt controverſiam hanc dirimere, & bona æſtimare, & hoc eſt

103 Secundum * requiſitum in hac materia: ut ſcilicet judex bona æſtimet, *vid. q. 9. num. 47.* non juxtà voluntatem creditoris, & debitoris, ſed juxta præſcriptum Juris. Unde Imperator *in §. ſed ſi in f.* requirit ſubtilem æſtimationem, quomodo autem ſubtilis illa æſtimatio ſit facienda, videbimus alibi.

104 Ad * nonam dubitandi rationem Reſp. quòd ea procedat & loquatur de illis tantùm æſtimationibus, quibus læſio aliqua creditori contingit: eas autem ex magna * cauſa
105 retractari poſſe, non dubito, modò cauſam illam creditor liquidè probaverit, Jacob. Schult. *ſæpe cit. q. 42 num. 28. & 29.* Rationem poſterioris reddit Anton. Gabriel. *commun. concluſ. l. 3. de empt. & vend. concluſ. 1. num. 63.*
106 quia ubi adeſt * decretum judicis, ex quo habet præſumptionem pro ſe, quòd non adſit

læſio,

læſio, propterea qui in hoc caſu * læſionem 107
vult allegare, illam debet evidentiſſimè
probare, Grat. *in conſ. 15. col. 2. vol. 2.* Et hoc
eſt,

Requiſitum * tertium: ut nimirum taxa- 108
tio & æſtimatio judicis ſit juſta, ſubtilis, & ſi-
ne alterutrius partis læſione, nam * hæc æſti- 109
mationis retractatio ex cauſa juſta etiam de-
bitori permittitur, Schult: *loc. cit. num. 30.* nec
immeritò: non * enim licet actori, quod reo 110
licitum non exiſtit, *c. non licet 32. de reg. juris in
6. c. 2. extra. de mut. pet. L. quæ omnia 25. ff. de procu-
rat. L. non debet 41. ff. de reg. juris,* Card. Tuſch. *lit.
A. concluſ. 119.*

Ad decimam * dubitandi rationem Reſp. 111
ideo in Novell. 4. §. *ſed ſi nec.* inter cætera ex-
preſsè proviſum eſſe, ut creditoribus * de- 112
tur in ſolutum poſſeſſio immobilis, ſecun-
dum quantitatem debiti, ne qua inæqualitas
(quæ * ſeminarium eſt diſcordiæ, *Dd.* 113
*ad L. inter filios 11. C. fam. herciſc. in auth. in
ſucceſſione C. de ſuis & legitim:* quemadmo-
dum æqualitas * mater concordiæ. Weſenb. 114
in parat. num. 1. ff. de collat. bon.) inde oriatur, &
hoc eſt

Requiſitum * quartum in hac materia, vid. 115
notata ſuprà *q. 9. n. 45.*

Ad undecimam * Reſp. etiam his malis 116

V 2 obvia-

obviari *in Novell. 4.c.3.* nam imprimis debi-
tor, qui bona in ſolutum creditori tradit, de-
117 bet* cautionem pro evictione præſtare, quam
præſtare poſſibile eſt, §. *ſed ſi nec, ibi cum tali cau-
tela*, & hoc eſt

118 Requiſitum * quintum, *vid.q.9.num.51.*
„ Deinde rerum datio ita eſt inſtituenda, ut
119 „ quæcunque quidem * meliora ſint, credi-
„ tori dentur, quæ verò deteriora, apud debi-
„ torem poſt debiti ſolutionem manere ſi-
„ nantur. *text. in §. rerum vero datio*, ubi Impe-
120 „ rator ipſe rationem reddit his verbis: * et-
„ enim non erit juſtum, dantem quidem au-
„ rum non valentem, ſed coactum ſuſcipere
„ poſſeſſionem immobilem, vel non melio-
„ ra rerum debitoris percipere, & per hoc ha-
„ bere conſolationem, quia ſi aurum non re-
„ cipit, aut aliquid rerum, quæ portari poſ-
„ ſunt (id eſt mobilium) tamen licet ei poſ-
„ ſeſſionem non inutilem habere, *vid.q.9.n.48.*
121 Uno verbo vult dicere Imperator: Qui *
gravatur in uno, non eſt mirum, ſi relevetur
in alio, *L. eum qui 30. in pr. ff. de jurejur.* cùm
Ergo creditor gravetur in hoc, quòd præter
voluntatem teneatur aliud pro alio in ſo-
lutum accipere, in hoc iterum relevatur, quòd
ipſe poſſit rem unam præ alia, & meliorem
præ deteriore eligere, quod eſt contra reg: Ju-
ris

ris communem, ſecundum quam electio * 122
ſpectare deberet ad debitorem, *L. plerumq́ §. ult. in f. ff. de jure dot. L. ſi quis ſervum 10. C. de condict. indeb. L. ſi in emptione 34. § ſi emptio 6. ff. de contrah. empt. §. ſi quis agens. v. huic autem inſt. de act. c. in alternativis. 70. de reg. Iuris in 6.* Et hoc eſt Requiſitum* ſextum. 123.

Ad duodecimam * dubitandi rationem 124.
Reſp. neg: conſeq. tum quia ceſſant rationes ſupra *decad. 1. q. 9.* allatæ, tum quia habemus text. *in auth. hoc niſi*, ubi in terminis dicitur, quòd rem immobilem debitori liceat ſolvere, & creditori liceat petere, ubi verò * textum 125.
habemus, ceſſare debet dubitatio, Bald. *in L. ancilla C. de furt.*

His ita in utramq; partem diſcuſſis * con- 126.
cludo, & dico: debitorem à creditore exactum, poſſe illi, etiam invito res ſuas immobiles in ſolutum dare. Quam tamen concluſionem

Limitat primò * Cujac, *ad Novell. 4. mibi* 127
fol. 54. non habere locum, ſi debitor ſe ſpecialiter nexuerit carceri. Sed hoc improbat Matth. Steph. *ad Nov. 135. num. 14.* & Coler. *p. 1. c. num. 114.*

Limitat * ſecundò Brunus, ut is qui in pe- 128
cunia ſolvere juravit, non liberetur offerendo rem meliorem, quam habet, in ſolutum,
queſt.

quæſt. 34. quarta quæſt. princip. ubi vide. vid. decad. 3. q. 7. n. 109. & ſeqq.

129 Ordinis * ratio nunc poſtularet, ut dicerem de eo, quomodo æſtimatio iſta eſſet ineunda, verùm quia animus eſt in hoc tractatu de hoc tantùm agere, quinam debitorum, & in quantum poſſint conveniri, ideo illud in alium locum rejicio, ubi quomodo variis in caſibus æſtimatio facienda ſit, paulò fuſiùs oſtendam. Interim potes videre Hunniū *in tract. de rer. æſtimat.* Dn. Philippum Zorerum *q. 7. per tot.*

FINIS.

15 1319434